

מסכת

סוטה

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.
ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.
במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.
אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.
במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.
רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.
הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתיימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".
מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.
אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".
גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך.

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדרי"ה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו

בס"ד ירושלם תו יג בטבת תשע

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei'shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berkovits

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

אשר זעליג וויס
כגן 8
פעיה"ק ירושלם ת"ו

בס"ד

תאריך ג' תמוז תשע

בס"ד

ראובן אלבז
רב ומו"צ שכונת בית ישראל והסביבה
וראש ישיבת "אור החיים"
רח' עזרא 1, ירושלים 91054
טל' 02-5000455. פקס 02-5000502

Rabbi Reuven Elbaz
Chief Rabbi of "Beit Israel" district
1 Ezra Street.
Jerusalem 91054, Israel
Tel 02-5000455 Fax 02-5000502

בס"ד

תמוז תש"ע

<u>המלצה וברכה</u>

ראה ראיתי את פועלו המבורך של **הרה"ג יהונתן ברגר שליט"א** אשר צלל

במים אדירים בש"ס הנקרא **"שס עוזר"** על הש"ס

והבהרתו בסימנים והבהרות להקל על הבנת הלומדים,

וכבר קיבל את דעותיהם של הרבנים החשובים ואמינא יישר להגדיל התורה,

ויהי רצון שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה לחנך את צעירי הצאן בתורה שבעל פה

כמסורת אבותינו שמעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו,

ויזכה לרוב נחת בעבודת ה'.

החותם בברכה

ראובן אלבז

ראש ישיבת אור החיים

ומוסדותיה

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

הש"ס המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לעניינו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי חידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו המגוונות, נפרט אותם:

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה'. וניתן להעזר בהם.

ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

שיטת הסימונים - הוראות שימוש

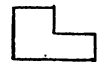 - המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

 - סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הגלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

 - יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מסרתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

 - פעמים רבות יש מלה או שתים שמחוזים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

 - חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

① ② ③ - מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים. ① ② ③

( ) - מרכאות יחידות נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שחוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

 - צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

 - קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל דלא.

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות
	מסגרת	לחבליט מקורות תנאיים	תיש, מיתיבי, תניא, תי"ר, תנו, תנא, ורמינהו
	משולש	סידרה של שאלות או תוכחות (משולש הפוך מראה על כיוון חפוך)	תיש, מיתיבי, לאימא, איתמיה, "אילימא-אלא-לעולם"
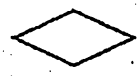	מעין	גם מסמן סידרה - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, איבעיא להו, תתא גברא
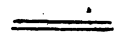	פס כפול	"	
		"	
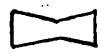		"	
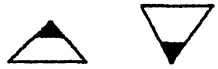		"	
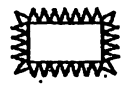	"מייר-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמ' או יותר	
	שאלה/ תשובה/ נקודה ארוכה קושיה/ דחיה	מסממים בריוח בין הגמ' והתוס' או רש"י	
	קו-קו	לחבליט מילים או משפטים מרכזיים	
	פס מפותל	כמו וצ"ל	בשלמא-אלא, תניתא אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	חצים (בריוח שבין הגמ' והתוס')	אם חצי מתייחסות לשורה למעלה או לרף קודם - לחקל על חיפוש	
① ② ③ א ב ג	משפרים ואותיות	ספירת תשובות או שיטות	
I II III	מספר רומי	ריבוי לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
׳ ״	מרכאות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היו נקרא כמשפט)	
[ ] { } - סוגריים		מאמר צדדי שבקריאת ראשונה מדלגים כדי לשנות על רצף הקריאה	
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרא במקום שאחרת וחי מפסיקים.	
	קשת - פסיק	למצוי אבל לא להפסיק	
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל	
א או דלמא ב	א או דלמא ב	לחבליט שתי אופציות כגון א-או דלמא-ב	איבעיא להו

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש, מיתיבי, תניא, ת"ר, תנן, תנא, ורמינהו
	Triangle	Series of related questions or proofs (Inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש, מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי, איבעיא לחו, התהוא גברא
	Double underline	"	
SERIES INDICATORS		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or רבינא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
	Long Markings (In margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
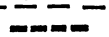	**Dot-Underline**	1. Focuses on main few words in ברייתא that prove or disprove points of the גמ'. 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא's statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא דניחא-אלא אי אשמעינן-אי אשמעינן
	Arrows (In margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ'	
	Numbers & Letters	Numbering approaches of the גמ' or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: פסוק short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ' and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא's query	איבעיא לחו

המקנא לחבירו · ליטמא דקרא נקט ונקיט חד לחבירו (במדבר ה) ולקמן בגמ' מפרש מאי לשון קינוי (ג) ואמתניתין מפרש כיצד מקנא לה תומר לה אל תסתרי עם פלוני: מקנא לה ע"מ שתסתרי. תם נח להקשות: נהי דמקנא לה ע"מ שתסתרי עמו ואם לא קינא לה בפני שנים תיסה ותשתה ולא תיאסר עליו בסתירה ותיו משקה: ומשקה ע"פ עד א' לו ע"פ עצמו · ואפי' יש עדים שנסתרה אלא עד אחד לא הוה עצמו תומר לחיסה שנסתרה אחר שקינאתי לה ולאחים בסתירה עד שיהא ולקמן ילפינן מקרא שנסתירה תוכיחה עליו מספק: ר' יהושע תומר · נריך ג' עדים לף לסתירה: ובבא עמו · אלא במקום שנר · עדין(נ) מותרת לבעלה · למשנ עם בעלה: ומותרת בכהונה · אם תהא בת כהן היא: כדי טומאה · כדי הערלה: לסורה לגיטה · מקפק כדילפינן לקמן (דף כח.) שנאמר "ונטמאה" תמריס בפרשה ונקיט לה תהא והיא נטמאה" ונסתרה והיא "ונטמאה" אחת שהסורה ואחת שלא הסורה לגיטה אלא שהסורה יגיע בעלה לו ונטמאה ואחת בעלה לו ולא יגיע בעלה לו ואחת שהסורה לכהונה: ואם מת · קודם שהשקה ולין לו ביום והיא זקוקה ליבם · תולנת · ליטמא לכוה ולא מחייבת ובנכסיה יליף לה: **גמ'** מכדי תנא מכיר קא סליק · כן סדר המשנה סוטה תחר מיד: **מאי** תנא דתנא סוטה · מאי תנא במיחות דמאי לסוטה דתנא סוטה בתרה: בקלקלה · בניולה ובשתה שמטולין לוחה כדקתני מתני' (נקמן דף ז:) קודם תבל למגלה מדליה: **ייחר** עלמו מן הין · שיהין מביא לידי קלות רחם והוא גרם לה: **וליתני** סוטה והדר נזיר · שכך היה סדוכה בכהונות למחיר לח תחלו' · פרק הוא פרקמייהו: **ותנא המחיר** · פרק הוא בכהונות למחיר לח תחלו' ולחייבי מיתות ב"ד ולחייבי כרחות' תנא גדרים תחר כתובו' ואחייבי מיתות ב"ד ולחייבי כרחות' תנא גדרים תחר כתובו' ול

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים • ואחד דכתיב גבי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לא.) בדלית מן המלמדים ולא יומת על פי עד אחד (דברים יז) דרשינן בפרק לתאן דמכות (דף ה:) לעדות מיוחדת לתשוקי אחד רובה ממעטן זה ואחד רובה מחזן זה °לכל קטיל דגבי שבועת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומייתין לפילו אחד כדתנן (שבועות דף לח:) כפר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל דשבועת העדות לא מייתה תורה אלא בתביעה כדילפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפסידו ממון מיקריב דכהפסד ממון תניא מילתא: **מאי** טעמא דר' יהושע • כיבושלמי מפיק ליה מהכי קראי מהי טעמא (ג) °דכתי יהושע כי מלת כה ערום דבר ערוה זו הסמירה דבר זו הקיטוי וילפינן לכך דבר מה דבר החמור להזן על פי שנים קל כ"ש ע"פ שנים תני רבי יוסי בר' יהודה וכו' מפקה ע"פ שנים נאמר כי מלת ואין מילתה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי לעיעזר דבר זו דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה שר בירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' אלא יקנא לה מתוך שמוק ונאוף אלא מתוך דבר של תימה עבר וקינא לה מתוך שמוק ונאוף אלא מתוך דבר של תימה בקיני בה ולא בסתירה ובבי אליעזר אומר מה ת"ל בקיני ואימא בה ולא בסתירה? אם תאמר למעוטי קיטוי קיטוי אם תאמר לעיכוב אין קיטוי קיטוי אמר רבי אליעזר אומר מנין לרחיה כהדא כל מקום שנאמר טוהר בקיני בה ולא בסתירה ת"ל בקיני ואימא בה ולא בסתירה? מיעט רחמנא "בה" ומה ראית? מסתברא סתירה עדיפא דאתחלתא בטומאה אברבה קיטוי עדיף שבן עיקר גרם לה, אי לאו סתירה קיטוי מי איכא? ואי לאו קיטוי סתירה מאי אהני, אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא בטומאה היא: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים, השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף] מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא "בה" בה ולא בסתירה, ואימא "בה" ולא בקיני: קיטוי איתקש לטומאה דכתיב "ונקנא את אשתו והיא נטמאה", סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב "ונסתרה והיא נטמאה"? והתניא 'לכמה שיעור סתירה? כדי טומאה הוא דאתא! השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו? דזמנין דלא קני ואמר קנאי, הא למשנתינו יש לדבר סוף, וזמנין דלא איסתתר ואמר איסתתרי? אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף, אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולאמיבעיא למשנתינו אדרבה למשנתינו! אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה אף למשנתינו אין לדבר סוף. א"ר חנינא מסורא "לא לימא אינש לאיתתיה בזמן הזה: לא תיסתרי בהדי פלוני" דילמא קיל"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתרא ליכא האידנא מי סוטה למיבדקה וקאמר לה עיילוה איסורא לעולם. אמר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינו לבינה אדרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמלי: מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבר קנאה בהדה, ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאבי אמר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואידו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

*ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש אינו יודע שהוא אחד מה ת"ל "אחד" זה בנה אב כל מקום שנאמר "עד" הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד ואומר רחמנא תרי ליתי בה אלא חד °והיא לא נתפשה=אסורה מדכתי "לא יקום עד אחד באיש" אלא טעמא דכתיב "לא יקום עד אחד באיש" הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה=אחד הוא, ואי אפילו חד ליכא אלא במאי *מיתסרא? סר"א עד אין בה=אין נאמן בה, אין נאמן בה, ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי, לישתוק קרא מיניה דאתיא "דבר דבר" ממקן ואנא ידענא מידי דהוה אבל עדיות שבתורה? סר"א סוטה שאני *דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ליתהימן בה עד אחד, ומי מצית אמרת דאין נאמן בה, ושריא והא מדכתיב "והיא לא נתפשה" מכלל דאסורה? סר"א אין נאמן בה. עד דאיכא תרי ובתרי נמי היא דלא נתפשה, קסבר: רבי ישיגיש אומר מקנא לה על °פי שנים וכן מ"ט רבנן יהושע? אמר קרא "בה": "בה" ולא בקיני בה ולא בסתירה ובבי אליעזר אומר מה ת"ל בקיני ואימא בה ולא בסתירה? אם תאמר למעוטי קיטוי קיטוי אם תאמר לעיכוב אין קיטוי קיטוי אמר רבי אליעזר אומר מנין לרחיה כהדא כל מקום שנאמר טוהר בקיני בה ולא בסתירה ת"ל בקיני ואימא בה ולא בסתירה? מיעט רחמנא "בה" ומה ראית? מסתברא סתירה עדיפא שבן אוסרתה בטומאה אברבה קיטוי עדיף שבן עיקר גרם לה, אי לאו סתירה קיטוי מי איכא? ואי לאו קיטוי סתירה מאי אהני, אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא בטומאה היא: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים, השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף] מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא "בה" בה ולא בסתירה, ואימא "בה" ולא בקיני: קיטוי איתקש לטומאה דכתיב "ונקנא את אשתו והיא נטמאה", סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב "ונסתרה והיא נטמאה"? והתניא 'לכמה שיעור סתירה? כדי טומאה הוא דאתא! השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו? דזמנין דלא קני ואמר קנאי, הא למשנתינו יש לדבר סוף, וזמנין דלא איסתתר ואמר איסתתרי? אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף, אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולאמיבעיא למשנתינו אדרבה למשנתינו! אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה אף למשנתינו אין לדבר סוף. א"ר חנינא מסורא "לא לימא אינש לאיתתיה בזמן הזה: לא תיסתרי בהדי פלוני" דילמא קיל"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתרא ליכא האידנא מי סוטה למיבדקה וקאמר לה עיילוה איסורא לעולם. אמר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינו לבינה אדרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמלי: מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבר קנאה בהדה, ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאבי אמר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואידו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

מאי טעמא דר' יהושע • כיבושלמי מפיק ליה מהכי קראי מהי טעמא (ג) °דכתי יהושע כי מלת כה ערום דבר ערוה זו הסמירה דבר זו הקיטוי וילפינן לכך דבר מה דבר החמור להזן על פי שנים קל כ"ש ע"פ שנים תני רבי יוסי בר' יהודה וכו' מפקה ע"פ שנים נאמר כי מלת ואין מילתה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי לעיעזר דבר זו דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה שר בירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' אלא יקנא לה מתוך שמוק ונאוף אלא מתוך דבר של תימה עבר וקינא לה מתוך שמוק ונאוף אלא מתוך דבר של תימה בקיני בה ולא בסתירה ובבי אליעזר אומר מה ת"ל בקיני ואימא בה ולא בסתירה? מיעט רחמנא "בה" ומה ראית? מסתברא סתירה עדיפא שבן אוסרתה בטומאה אברבה קיטוי עדיף שבן עיקר גרם לה, אי לאו סתירה קיטוי מי איכא? ואי לאו קיטוי סתירה מאי אהני, אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא בטומאה היא: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים, השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף] מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא "בה" בה ולא בסתירה, ואימא "בה" ולא בקיני: קיטוי איתקש לטומאה דכתיב "ונקנא את אשתו והיא נטמאה", סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב "ונסתרה והיא נטמאה"? והתניא 'לכמה שיעור סתירה? כדי טומאה הוא דאתא! השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו? דזמנין דלא קני ואמר קנאי, הא למשנתינו יש לדבר סוף, וזמנין דלא איסתתר ואמר איסתתרי? אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף, אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולאמיבעיא למשנתינו אדרבה למשנתינו! אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה אף למשנתינו אין לדבר סוף. א"ר חנינא מסורא "לא לימא אינש לאיתתיה בזמן הזה: לא תיסתרי בהדי פלוני" דילמא קיל"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתרא ליכא האידנא מי סוטה למיבדקה וקאמר לה עיילוה איסורא לעולם. אמר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינו לבינה אדרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמלי: מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבר קנאה בהדה, ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאבי אמר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואידו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

ותמר קנאי • כשכועס עליה לומר קנאתי לה מפלוני ומביא עדים שנסתרה עמו, סתירה כל שהוא דכיון דלא קינא לה לא מסרה ט: **הא** למשנתיט ים סוף • לדברי רבי לעיעזר בתמיה: **והא** זמנין דלא מיסתתר • ולומר ליתיה שנסתרה: **ולמה** לי למשנתיט • שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: **הכא** ליכא עיקר • ולכשיכעוס נקל לומר קנאתי והוא יאמין שכבר קנה לה בעדים וכו': **קנאה** • כעס כמו הס קנאוני בלא חל (דברים נב) **כרבה**: **לא** ליימת ליעיס • תפילו ביו לביאה: **ומסתתרת** • ונסתרת ונאסרת עליו: **קנאה** • כעס כמו הס קנאוני בלא חל (דברים נב) **דקני לה** • שהעדים מגלין להבעל ומיו שוגלין תוסס: **מאי דקמא** • מה יש לפניו מה לירט עכשיו שו טולה מן התנאים: **וכולי עלמא יודעי** • שו מקניטתו על שומלה: **תלמת**

תורה אור

נוסחאות

מהדורא

מהדורא/נוסח

נוסח

נוסח

תוספות שאנץ

הבהות הב"ח

גליון השי"ם

1) [תוספתא פ"ו]
2) [תוספתא פ"ו]
3) [תוספתא פ"ו]
4) [תוספתא פ"ו]
5) [תוספתא פ"ו]
6) [תוספתא פ"ו]
7) [תוספתא פ"ו]
8) [תוספתא פ"ו]
9) [תוספתא פ"ו]
10) [תוספתא פ"ו]
11) [תוספתא פ"ו]
12) [תוספתא פ"ו]
13) [תוספתא פ"ו]
14) [תוספתא פ"ו]

[לעיל ב.]

[לעיל ב: מה ב.]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לו ס"ד נדכתיב ומכתים וכ"ה בפסוקא ובכל כתר מוקפה: (ב) תוס' ד"ה ר' ישמעאל עכו' והרשותים מלוקה ממין ס"ל כי מלא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' שנאמר לית לה כי תסטה תסטה . פי' כמכתב"ע ג' כת"ל ספי' וכ"ל כי סטה ומכתיב תסטה ר"ל לגון שטות:

באורך ה:יב

ואחר שלין רוח קנאה וקנא את אשתו ויבא אל אחר שלין רוח קנאה וקנא את אשתו ויבא לא נטמאה

נוסח

אחר ר' ישמעאל ור"א ב"ר אלעזר אומר רשות חובה שלו חובה ו. וקנא את אשתו ויבא ב. לה' ישמאל ג. ואולם הקהל ותרגומו

מראי

[במדבר ה:יב]

[במדבר ה:יד]

[במדבר ה:יד]

[במדבר ה:יד

ורבי עקיבא ס"ל לכתוב לה · תימה לרב תפלה לתמר בפרק שלשה מינין (סנה׳ דף מג:) לתבוע בזמן שהוא לוקיבים לדיוקא לא לוקיבים מאי הוי דרים בלה יומא ויש לומר הוא דרים לחובה כדרבי עקיבא ולידי לכתב יומא כתב לה :

למשרי אחד מכל התומות · מהכא נפקא לן דכתומות הלך אחר הזכר" : **כתיב** גמי "(ובתחיכם) לכתיבת דכי רבי ישמעאל · ות"ת הא לעמיך דדרשינן בפרק לחיהו כך (ב"מ דף עג:) מנין אם לקיטו טהא שלא כשורה שלחה רשאי להשתעבד בו וכו' וי"ל לחמכתת בעלמא הוא וקנס מכמיס הוא כדי ליסרן: **כתך** עדות לחתרוכה שלוסרים חיסור עולם · תימה להיה מני למפרך מה לעדות החתרוכה שכן רגילים לדבר בהכי קיצ"ל לה ומפרה :

ת"ל ועד אין בה כל שים בה · תימה מיון להוות קיצ"ל לה ומפרה והשתא לחי עד ג' דמומחה מסתמא בעל שקיל ולא מכחיש ליה ת"ל מלי לריך קרא דעד אחד נאמן לחפיל חומלה בעלמא בלא קטי ומחירה בכי הלי גוונא היה מהימן כדלחיתא בפרק הלומר (קידושין דף סו·) לחמן זיגחה בעד אחד וכו' חיכא לרבא דלחמר החם היה דבר שבערוה אלא לאביי דלחמר מהימן מלי לחיכא למימר אלא ע"כ לית לן למימר דלאביי לא לחיצטריך קרא אלא היכא דמכחיש אע"ג דקיצ"ל לה :

נאמר כאן דבר וגאמר להלן דבר · תימה למה לי נ"מ לחפילו אלא נ"מ מהיכא חיכי ליה לדיקחיכון דה עד אחד מעדות לחתרוכה ליכא למילף דלוכח פילכא כמה

ואמר רב חסדא בתחילה קדם שחטאו ישראל היתה שכינה שרוה עם כל אחד ואחד שנאמר "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך" כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהם שנאמר "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך" א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר "והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך" כיון שחטאו נסתלקה לפניו ליום הדין שנאמר "ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו" ר"א אומר קשורה בו בכלב שנאמר "ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה" לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא. **תנן התם** הרי אשונה שאין אוסרתה אסור עולם אינה סותקת בפרות משנים, ערות האחרונה שאוסרתה אסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפרות משנים? ת"ל "ועד אין בה" כל שיש בה, וק"ו לעדות הראשונה מעתה-ומה עדות האחרונה שאוסרתה איסור עולם מתקיימת בעד אחד, עדות הראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינו דין שתתקיים בעד אחד? ת"ל "כי מצא בה ערות דבר" ולהלן הוא אומר "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר" מה דבר האמור להלן על פי שני עדים אף כאן על פי שני עדים. **הא** "כי מצא בה ערות דבר" נפקא "מבה" נפקא "בה" ולא בקינוי "בה" ולא בסתירה. ומומאה בעלמא בלא קינוי ובלא סתירה לא מהימן עד אחד מנלן? נאמר כאן "כי מצא בה ערות דבר" ונאמר להלן "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר" מה "דבר" האמור להלן עדים שנים אף "באן" עדים שנים **תנו רבנן** אי זו היא "ערות הראשונה"? זו עדות סתירה, "ערות האחרונה" זו עדות טומאה וכמה

הורה אור והמוי והיומי: **למשרי** תחת מן התומות · מהלר שבעים תומות : **שבעה** בה: יבמות מב: [ום כמן]

שבעים תומות · מהלר שבעים תומות : **שבעת** על המעשים · כל ו' תומות נקרלו על שם כמן : **והולד בן** · להלך תחת החב ומוחר להחיותו לך לעבד : **דתניא** · דלהכי לחמ קרא : **בעבד** · נרסי' בבי"ח : **ונם מבני** המושבים וגו' · לעיל מיהא **ליכ** מחת הגוים לחבר סביבותיהם מהם **שבעת** עבד ושמה" לחבר סביבותיהם לחלכם **ולח** מבני מרלכם דשבעה תומות "ונם מבני המושבים" כל מוכב היינו שבת ממקום לחר וחיינהב כהן וקחמר קרא שמוחר לקנות מבניהם לחבר יהו להם מבנות לרלך : **מן** **העולדים בחרלכם** · בניס העולדים בחרלכם והם בני המושבים דהיינו לחריהם שבחלו בחרלכם נסיס לחה לקנות: **ולח מן הבניס בחרלכם** · דמשי לקנות: **ולח מן הבניס הגולדים בבני חרלכם** ולח מן הבניס הגולדים בבני חרלכם במקום לחר מבנות לחר לומות והביחום לבניהם לנור שם : **ולח בחחיכם** · עבודת עבד : ה"נ ורבי ישמעלל לחחיכם ובחחיכם כהיב נמי בהם כדחפיק ט' : **קניח** · טולנת של טומסמין המוכלהן כך הזנות מחרנת לח הבית : **חוקפת** · כעס : **לידי ולידי** · חוקפת וחנחת דחמרינן דמחרנת לח הבית : **בחיחתה** · כשהחשה מחה לו כעסנית לפי שהחשה מחעסקת בזוגיס ולינה עוסקת מלחכתה ולח מסמרת ביחה ומפקרת לח של בעלה למנחפיס: **קונם שחטלו** יקרלכ : בערינ : **עם כל לחד ולחד** · בניהו : **נסחלקה מהם** · מלכה לביחה לליט יכול לרלות בעבירות שבניהו : **מקדמתו** · לפני מיחתו מכרחת לפניו : **מלפפתו** · טולכתו : **חנן התם** · בב' מי שקיעת (נקמן נא.) **לחמלי לקבחי לחבי עד לחר רלינהו שנעמחתה לא היקה** · **שנחה** : **שהיה בדין** · שלח להחמינו לי לעיל ולח לכיכוב קרא: **הרלשונה** · כחיב : **לין מוסיפה לינור עולם** · שלח מקנה ומחלת טהורה מוסרת לבעלה ומחרומה: **לין מחקיימים בפחות משנים.** כדבעינן למימר דבר דבר ממנו : **לחחריונה** · טומחה שהיא לחר הסחיכה: **כל שים בה** · כל עדות שים בה נחמן כדלרשינן לעיל "ועד אין בה" חני חנא : **ועד** לחר בה" חני נמי

כדי טומאתה. ומהו כדי שיהא כדי הערלה דהייט כשיקה לאבר בתוכו מקום וכמה שיעורה כדי הקפת דקל שיוכל התרס לילך בכיבתו הדקל ולקמן מפרש למה לי למיתני טלהון: כדי מזיגת כוס. למוגו במים וכוס=כיניעית ולקמן תמרי כל אחד ואחד מן החכמים הללו בעצמו שיער כמה שהוא שוהה בהערלתו: ליעל קיבס. מבין שיניה: ותקע"פ שחין רחיה. גמורה לדבר דקרוי לאו שהותא יד לסל' בתב ביה ים זכר ורמז מקום השוקה תחה זוהה לכבר לחם: וכל כמי למה לי. למיתני בריית' שיעור סתירה = כדי טומאה=כדי הקפת דקל: דאי תנא כדי טומאה הוה ממינא כל שיעור שהוא בעולם לא שמענו כשהוא אומר והיא נטמאה הוי אומר כדי טומאה כדי ביאה כדי הקפת דקל ורמינהי נסתרה וכמה שיעור סתירה לא שמענו כשהוא אומר והיא נטמאה הוי אומר כדי טומאה כדי ביאה כדי הקפת דקל דברי ר"א רבי יהושע אומר כדי מזיגת הכוס בן עזאי אומר כדי לשתותו ר"ע אומר כדי לצלות ביצה רבי יהודה בן בתירא אומר כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו הא אמר כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו הא אמר כדי לשתותו הא אמר כדי לצלות ביצה הא אמ

נעקר מן הטולא · תימה לר"י לפי' רש"י דפי' דשובר על דברי חכמים מייב מיתה (ז) מאי לריש נעזלת ידים לפי' כל דברי חכמים נמי ועוד קשיא דאמר הכא דשוגגו מיתה וכפ' במה תצא יולאה (שבת דף סב:) דאמרינן דשוגגו עניות כדאמר שלשה דברים מביאין את האדם לידי עניות המוזגל בנטילת ידים וכפ' עוסקין בסרן (שיחזין דף כח:) מעשה ברבי עקיבא שהיה מהנה בבית החלורים וכו' עד מה לעשה שאבירי מייבו עליה מיתה ובלילה דזלזול שמזלזל בה תמיד שוגגו עקירה ע"י עניות דקשה ממיתה ע"י נתן ונעקר מן העולם דלאמר [בסוכה] (דף מה:) ובגהרין (דף סג:) כל המשתף עם שמים ובבר אחר נעקר מן העולם ובפרק קומס יין (מגילה דף כב.) כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם לגו בחדא מיתה ניהו דעניות גלגי מיתה תקופה לו משוגה · מ"ר · **היא** מגלגו לדיעה של ניהגה · ואמר נמי בפ"ק דתענית (דף ח:) כל הבא על לחמה מים ואכרה על בעלה נעקר מן העולם וק"ק מפ' הזהב (פ"ע דף נא.) דאמרינן בפרק מקום שנהגו (פ"ק דף כב:) סיכת רגלו הוליד ממזר דבר משוה בפרק מקום שנהגו עם יפורין דוקא דאמר בפרק מקן (סנהדרין דף ק.) אמר דוד כל המי נעזרוד ההוא גברא לית ליה קבל עלוך יפוריס ומקן נמי ביפורין (ו) דכל המומחים מתוולין ומפי דאמר נעזרד מן העולם פי' מן העולם עם לותו שון לכך הוא ממזר לחם מים הלוסרה על בעלה כמו על לחמתו פניים והוליד ממנה ממזר ריב"ם · מ"ש סכת דלא כתי פניו יפוריס נעזרד מן העולם :

כל

בדחמי לא בדשערי · על תפין חלק ונשמע יותר מעל שעורים : בכיבלא · בשמע יותר מלקוטה : בביבלא · שעלוקה העיסה רכה : כל לחמך ולחמך · מן האפילו הלו : בטלמו שיעור · כמה שהיה שוהה בביתו : והתילולת בן עזאי לדלת נפיב · כדלמר ביבמות (דף סג:)

תורה אור

בדחמי או בדשערי, ברכיבא או באקוישא? תיקו. א"ר יצחק בר (רב) יוסף א"ר יוחנן כל אחד ואחד בעצמו שיער, והאיבא בן עזאי *דלא נסיב? אביעית אימא נסיב ופירש הוה °ואיבעית אימא מרביה שמיע ליה ואביעית אימא °סוד ה' ליראיו. דרש ר' עזרא זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי: כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה שנאמר °כי בעד אשה זונה עד ככר לחם" אמר רבא-האי "בעד" אשה זונה עד ככר לחם" 'בעד ככר לחם עד אשה זונה' מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. א"ר וריקא אמר ר"א "כל המוזל בנטילת ידים נעקר מן העולם. אמר רב חייא בר אשי אמר רב °למה ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה, °למה אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה תניא נמי הכי הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה "שמא "יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים אמר רבי אבהו °כל האוכל פת בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא שנאמר °ויאמר ה' ככה °יאכלו בני ישראל את לחמם *טמא" וגו' ומאי °ואשת איש נפש יקרה תצוד? אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל אדם שיש בו נסות דרוח לבסוף נכשל באשת איש שנא' "ואשת איש נפש יקרה תצוד" אמר רבא האי 'נפש יקרה' 'נפש גבוהה' מיבעי ליה, ועוד 'היא תצוד' מיבעי ליה! אלא אמר רבא כל הבא על אשת איש אפילו למד תורה דכתיב בה °יקרה היא מפנינים *מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, היא תצודנו לדינה של גיהנם א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם ששיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא °תועבת ה' כל גבה וכתי' לב, וכתי' התם °ולא תביא תועבה אל ביתך" ורבי יוחנן דידיה אמר 'כאילו' הרחקתם מן הקדש ומן הקדשים כפר בעיקר שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא אמר °כל המגביה עצמו אפילו כל התורה כולה אין מהרהרים אחריו שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' °מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, היא תצודנו לדינה של גיהנם א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם ששיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא °תועבת ה' כל גבה וכתי' לב, וכתי' התם °ולא תביא תועבה אל ביתך" ורבי יוחנן דידיה אמר 'כאילו' הרחקתם מן הקדש ומן הקדשים כפר בעיקר שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא אמר °כל המגביה עצמו אפילו כל התורה כולה אין מהרהרים אחריו שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' °מימיו אש דת למו" לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא ליה לר' יוחנן הא "יד ליד לא ינקה" ד' מיד מבעיא ליה? אלא אמר ר' יוחנן אפילו

להעביר הזוהמה מן · כל האוכל בלי נטוב ידים · דבר מלוס הוא וחטוב בעוונותיו שנאמר ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא לחמה דבר מילוס קרי טומלה : מלי וחלם לחם וגו' · סיפיה דקרא לגעול הוא "כי בעד אשה זונה עד ככר לחם": לסוף נכשל בחשת חיל · והכי קאמר בעד אשה זונה עד ככר לחם וחשת חיל זונה נפש היקרה הגבוהה היא מלוכה רוצף לחריס ולד לוחה ומניעה : היא תצוד מבעי לה · כיון דמסיפיה לריסיה קדמיה ליה הכי ליבעי ליה למכתב לוחשת חיל נפש יקרה היא תצוד לוחה לכל המתה מטמא לחם לדה את הנפש היקרה : מכהן גדול · להפיל ממזר תלמיד חכם קודם לכהן עם הארץ לפסוח לחטון ולברך לחטון ומהלי קרא להפיל ליה בהוראה (דף יג.): ורם לבבך · מעלה לחי עולך כלחי שכחתו : כי חת כל המושבות · גבי עריות כתיב : כמה · עבודת כוכבים : לחבר כחבי · שמחזיק עלמו בחכם שהוא בהפקו נפקו בעניני : מלי יד ליד לא ינקה · סיפיה דקרא לחילרי ביה לעיל הוא "מועבת ה' כל גבה לב יד ליד לא ינקה: ה"ג כל שום בו נסות הרוח לפילו הקב"ה כו' · המלינו בהמכתו על הכל לחבריהם שקרלהו קומה שמים ומרן ושיהו יד ליד לא ינקה לחבריהם שלמר הרמים ולמי ולמי לחבריהם שלמר הרמים ולמי ולמי לחבריהם שלמר הרמים ולמי ולמי

לחפיל עושה צדקה בסתר • שטתן מידו לידן אל העני והכי מסמע יד העומדת ליד לקח הוא לג יעקב: דכתיב ביה מתן בסתר ס' • לג דסייך הא קרא בקרא דלעיל לגלג"ס שמכפה לקח ומימה לימ מכפר על גסות הרוח: לוכרה • שלא יהא גם רוח: ורם לבבך ושכחת • שלמא מגובה לב בא לידי שכחה שכובה הוא מוחזר השמר לך פן תשכח: מסמעט • מחזיקותו: רומו מעט • כיון שרומו מסמעט: יצמו בעולם • מתקיים: והומבו • ותם חזר ונעשה עניו שממיך לת עלמו: בכלל • כלומר שנאמר בהן כל: יקפלון • מן העולם ימותו מוס יסריס לברהם תורה אור כתיב ביה וה' ברך לת לברהם בכל מכלי כח יצחק כתיב ביה ולוכל מכל יעקב כתיב ביה כי חנני לחלים וכי יש לי כל והכי מפרש בהילת בברלמות ירמיה רבה (דבשלמת בכל מכל נ) רבוחת יג הוא שמברכו בכל לכל וכל לשכר נחמן בר יצחק אמר מהכא ורם לבבך ושברת וכתיב תשמר לך פן תשכח לת ה' אלהיך ודברי אבין אמר רבי אילעא דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השמר, פן, ואל אינו אלא בלא תעשה דרש רב עוירא ומנין אמר לה משמיה דרב אסי וזמנין אמר לה משמיה דרב אמי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט שנאמר רומו מעט ושמא תאמר ישנינו בעולם ת"ל ואיננו, ואם תיתר בו נאסף בזמנו באברהם אבינו שנאמר והומבו בכל מכל ואם לאו ובראש שבולת ימלו מאי ובראש שבולת רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבלתא וחד אמר בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבלתא היינו דכתיב ובראש שבולת אלא למאן דאמר כי שובלתא עצמה, מאי ובראש שבולת? אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנבנס לתוך שדהו גבוהה גבוהה היא מלקט: ואת דכא ושפל רוח רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה, א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני (*והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדרון שנאמר כתיב הכא ורמי הקומה גדועים וכתיב התם ואשרידים תגדרון ואמר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו נגנר שנא' הקיצו ורננו שכני עפר שכבי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שבן לעפר בחייו ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר וגבוה מכרחק יידע, דרש רב עוירא ואיתימא רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם: מדת בשר ודם *גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' כי רם ה' ושפל יראה אמר רב הסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אותו לא אוכל אביא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית א"ר אלכסנדרי כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרתו שנאמר ויהרשעים כים נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות, רוח קימעא עוכרתו, אדם שאין בו אלא *רביעית (ג) אחת מאה"ו, א"ר חייא בר אשי אמר ר' ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, א"ר הונא בריה דרב ידשע ומעמרא ליה כי סאסא לשבולתא, אמר ליה *בשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה, א"ר נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקנתה, מי שהר דכתיב ביה תועבת ה' כל גבה לב. אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו בבשר שנא' והיה מדי חדש בחדשו [ונו'] יבא כל בשר להשתחות וגו', א"ר זירא בשר כתיב ביה ונרפא, אדם לא כתיב ביה ונרפא א"ר יוחנן אר"פ ב"ם מ"רה, בש"ר ב"ושה ם"רוחה ב"מה אביא אמרי שאול דכתיב בשין אר אשר כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפרמת שנאמר ולשאת

כל מדם קיים בו גסות הרוח אין מפרנו נעבר • תימה תמלי לג תמיד בתיב הלי בסמכת מלק והלי לתמר פרק בתכלת דלכחובות (דף קיג.) מתיס שבמו"ל אין חייס ואו נרסינן התם ע"ה אינו חייס מל"ב יהו תלמידי חכמים ומלוי (ז) רבוחת מלינו בתנדה "שאין חייס לעולם הבל • קוס • ר"י: אדם שאין בו לג רביעית דס • "פר"ח הוא דס הלעל שממנו מסחיס הלב אין בו לג מסקל כ"ס סלעים שהוא רביעית הלע הל

כלאים פ"ב מ"ב

[ועיין קוסבות כ"מ עב ד"ה הבית]

[וכ"כ בסנהדרין ערך ב בא ל]

כלאים פ"ב מ"ב תוס' כה

תוספות ישאנץ

אפי' עשה צדקה בסתר שנאמר מתן בסתר יכפה אף ל) יד ליד לא יינקה • והכי אמרינן במדרש משלי (פ' י"ל) בשאדם בא על אשת איש והזהיר לי עני אחד ונתן לי פרוטה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה מוסיף לי אותו עני לעשות צדקה אלא א"כ מחל לי אותו לא יינקה: בכל מכל כל אברהם כתיב ביה והי לברך את אברהם בכל• יצחק כתיב ואוכל מכל• יעקב כתיב וכי יש לי כל ר"א וכל אשר תתן לי: גבוה מפרחק יידע [רישא דקרא] כי רם ה' ושפל יראה וגבוה מפרחק יידע. פי' הגבוה מפרחק מקדים שחבוא עליו פרעונות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו יידע אלשבתיו וכו יודע ברם אנשי סכות: השם אורחיהו • השער מצוה כנגד שכרה: ל) נלמה דג"ל יעקב לף שבול ניתן מיד ליד לף סוף לג יעקב.

נוסח אשכנז
◇ נוסח הילה
בתלמוד חכמים

ישעיה סו

ויקרא יג

גליון השים

תום' ד"ה אדם שאין בו כו' עד סופו • כי לג סוף ג' ניסרון ולימלה כולי מלה זה פירוש כדלעיל: כוונת בל"ג פ"י דמדומות מ"ת מפלל לג סוף מלי מלות זה שכם מלי כלאים בגליל ובביצים לג סוף ס"ב סלעים • (בריש שלוח של המודה פ' כי מצלן):

*) [ב"ב פה:]

כב א מיי' פ"ו מהל' דעות הלכה ד:
כג ב מיי' פ"ו מהל' סוטה הלכה ד ס"ג עטין ט סוס"ח טהר"ש סי' קעח סעיף ו:

דאא גופא קשיא. תימה לרבי לחודי לית ליה הכא ליקנא דרים מס' מכות (דף כ.) כילד בעדים נעשים זוממין כילד אין מקנא לה מבעי ליה והתם מתרץ שפיר לפי שהיתרון הוה ליה למיתני כילד אין מקנא לה וכרבה דלכבי לית פריך הכא משום דמצי למימר לך מדכבי דריש פירושו מתניתין כילד מקנא ושמן נקי הוא כדתנן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) רשום מדברת ומפרש בגמ' מאי מדברת נסתרה מ"ל תיקני ליפתי דקתני דיבורה עדיין מועיל מותרת לביתה ולי פירוש דיבור דמתניתין כתירה לחודי מותרת לחזור לו ולפי הירושלמי משמע דבעי לתרוצי דדיבור דריש מתירה לחזור לו ושמן נקי והכי מיתה התם סוף דבר שהדבר חין נסתרה עמו ולא דברה חין נסתרה כלום פירוש בתמיה דטהרה לחזור לו ממנו לך חפי' דברה עמו ולא נסתרה מיתני עדיין מותרת לביתה לשון נקי הוא מתני' פי' דיבור דריש לשון נקי מיטו דסיפא לית לן למימר טל כרחך דיבור ממש:

לאחר ולא ליבם. חין להקשות מפרק החשה שנפלו לה נכסים (כתובות דף פו:) דשמעתין דשומרת יבם דפריך התם והא דניתן לכתחילה לחחר חטלי מה שכתוב ליבי חמר רב חסי יבם כמו חחר דמי דלעניין לשון חמלי ב"ד קוויים כחחר חבל בחחר דקרא חין החם בכלל. והכי נמי משמע בפרק חין מקדישין (ערכין דף כה:) דקחני הם מכר חת השדה לחים חחר לחחר ולא לבן לו ליט חלא לחחר ולא לחת כשהות לומר חים הכי חת חמור הת מה חני מקיים לחחר לחחר ולא לבן דמשמע משמע דכחיב חים הת לאו הכי לא הוי חת כבלל חחר וכ"ש גבי יבם דבת מכח. נשוחי לחזו ללאו לחחר הוא והכי חמרינן נמי בפ"ק דקדושין (דף יג:) חמר קרא בן יומת במלחמה וחים לחחר יקחנה מתקיף לה רב חסי סיפא דריש דכתיב "ולשאת ולספרת" ואין שאם אלא לשון גבוה ושנא' "ועל [כל] ההרים הרמים ועל [כל] הגבעות הנשאות" ואין ספחם אלא טפילה שנאמר "סחרני נא אל אחת הכהונות לאכל פת לחם" "א"ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוסי הרוח לפני הקב"ה: שבשעה שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה, שכר עולה בידו, מנחה, שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר "ובחי אלהים רוח נשברה" ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה" "ואמר ריב"ל "כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר "וישם דרך אראנו בישע אלהים" אל תקרי בישע אלא ושם ושם דרך: [כיצד מקנא לה]

כו'] הא גופא קשיא אמרת [אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני זה אלמא דבור=סתירה הוא והדר תני [דיברה עמו עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה אלמא דבור, לא כלום הוא? אמר אביי "הבי קאמר אל תדברי ודברה, אל תדברי ונסתרה (ולא כלום) "אל תסתרי "ודברה עמו, עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה:

ואם מת חליצת: אמאי תתייבם נמי יבומי? אמר רב יוסף אמר קרא "ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" לאיש אחר ולא ליבם, א"ל אביי אלא מעתה חליצה נמי לא תיבעי! א"ל אילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט השתא נמי תיבעי חליצה ואית דאמרי אמר רב יוסף רחמנא אמר "ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" דלא ליסתריה לביתיה ואת "אמרת תתייבם נמי יבומי! אמר ליה אביי אלא מעתה לאחר, לא תינשא דלא תיסתריה לביתיה? אמר ליה מי

הגהות הב"ח
(ה) גמ' אל תקני וכן ג"כ וכן שם כן"ן כתו מי שם לא לחדם פירוש שכשם דכתו כדכתי כשם אל תקני וכן כ"ן מקנין שמא ג"ל כ"ן: (ב) ר"ש ר"ה שחחר וכו': (ג) תוס' ד"ה לחחר וכו' ב"ב ותוס' כ"ל ותיבות כחוקת ליכם כדלחמר" במשמעון כ"ל ותיבות מכוח דמיחי עלים ליטמי ממקח: (ד) ר"ח ליט וכו' נ"ל ל"ל ותיית לכתח דכיון דמומלם כתיב כה כלי חית לכתח כשנוח נמוכה ובגירסח וכו' ותה"ם לימטון בפרשה יבמין מדין:

[סנהדרין נב:]

[ערכין יב: ד"ה הלל ותוס' כתובות פח. ד"ה יבם]

פי' רש"י

[דף כ:]

[דף יב. ותה.]

הגהות אור [סנהדרין נב:] לבקש מהם לחזקם ולקולטם אצלם: ולבתם ולספחם. על ידי שמקנא עצמו בה ליהי ספחת אחיו עיקר בחוקים אלא ספחת ומפל. בתפלה: דבר שחיט מחזיר בעצמו אלא בחוקים: קבחני נא. לבקשני בים על מקחני קרח תעמיד כהנים גדולים מחריש שיולידו לה כהני זרעך מגדולתם ויקטרטו

מגנה
מ"אנות על ר"ג

נוסח על ק"ן

נוסח/מגנה
כ-יוסף וכבא אומרי אומרים (מאקנה דאת בעלה) ל"פני יהושע)

ג' לחנות בדברי ר' יוסף

מי קא רמינן עליה · למיכבה בעל כרחיה דילמו ליכם תמרינן ליה מצוה יבום קודמת למצות חליצה לכל בהא לכתוב למימר ליה וממילא משמעינן קרא דלכתוב ליכמה דלא סייך בה יבום והויא כלכה לה שלא במקום מצוה: הבעל קדמו למת · למי שנשתה ואח"כ נתרמי תיתיב ותרמי עליה בעל כרחיה: ניבעלה למת · שנשתה רחמן שמעה בה ערות דבר וניכם כו' לא תיכם כו' (ויקרא יח) דהשתה כמי שכבר נאסרה לו ואין זונו של ראשון-שזה הוציא רשעה מביתו וזה הבנים רשעה לתוך ביתו ואת אמרת תחיבם נמי יבומי! אמר ליה אביי אלא מעתה נשואה לאחד ומת בלא בנים לא תתיבם דהכתוב קראו אחר! גביה דהאי מיהא בשם טוב הוד קיימא [רבא] אמר ק"ו אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן אמר ליה אביי אלא מעתה כ"ג שקידש את האלמנה ומת ויש לו אח כהן הדיוט לא תתיבם-אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן! נאסרה-הא אסורא וקיימא, מותר לה-אסור לה הוא! אלא אשת כהן שנאנסה ומתה ויש לו אח חלל לא תתיבם: אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן? אונס ביישראל מישראה שרי! וגבי דהאי (מיהא) ליכא איסורא: מתני' יאלו אסורות מלאכול בתרומה: האומרת טמאה אני לך, ושבאו עדים שהיא מימאה, והאומרת איני שותה, ושבעלה אינו רוצה להשקותה, ושבעלה בא עליה בדרך: גמ' אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואגדר לן עיינין מכתניתין: סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה מ"ט דאמר קרא ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה דליכא דידע בה לאפוקי הא דהא איכא דידע בה ואגדר לן עיינין דאתו עדים אימת: אי גימא מכמי דחשתי, דונה היא, אלא לבתר דשתאי, אי אמרת בשלמא אין המים בודקין אותה שפיר אלא אי אמרת מים בודקין אותה תיגלי מדמה ותחה והלא ילדו דמתעברא והיולך יוכלו להוציא שם רע על הטהורות שמא כשלא יתעברו יש לומר הגשים העומדות מעום יוסר ולא יהא ניכר ולא ליתני כמתניתין דרבי יוסף לעולם אימא לך מים בודקין אותה, והא, אימר זכות תולה לה, במאי קמיפלגי? במתניתא דרבי *דתנן: רבי אומר זכות תולה במים המרים ואינה יולדת ואינה משברת אלא מתנוונה והולכת לסוף שהיא מתה באותה מיתה; רבי ששת סבר בין לרבי ובין לרבנן היא מתנוונה ורבי יוסף סבר לרבי היא מתנוונה לרבנן לא היא מתנוונת בתיב רב שימי בר אשי *ר' שמעון אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר זכות תולה במים המרים מרחה אתה את המים בפני כל הנשים-השוורות ואתה מציא שם רע על הטהורות ששתו, והן אומרים טמאות היו אלא שתלה להן זכות! ואם איתא יש לה עדים במדינת הים נמי אתה מציא שם רע על הטהורות ששתו, והן אומרים טמאות היו אלא שיש להן עדים במדינת הים! לר' שמעון קאמרת, לר' שמעון מדזכות לא תליא עדים נמי לא תלו מחיב *רבא *ואלו שמנוולתיהן נשרפות האומרת

מי קא רמינן עליה בעל כרחיה · הכא הוה מצי למיפרך כדפריך לכתוב לתמר תלת מעתה נשתה ולתחר ומת בלא בנים לת תמיבם ולת כתיב ביה אשת איש ולא אשת אחיו (ג) [ד"ה אשת] כהן שנתכנה · ות"ת מהכי לת תני לה בפרק ים מיתכנות (יבמות דף פה.) נבי תכוזות לבעליהן ומוזכות ליבמיהן יש לומר הת תני ליה תייבי לאוזן ווו מהייבי לאוזן כדלמר בפרק הכת על יבמתו (שם דף טו:) הכל היו בכלל אחרי תמר הוטמאה ונו' והכי מתרן הכם דפריך מפעם דכל *אבל יש לומר הכא דעשה פעם דכל ישראל שנשא כשרה ועשה פעם דכל ום לו לת כשר דחמי למתני' מאי הוי ליה למתרוצי:

האומרת עומאה אני לך · לי קיימ"ל כבלחי מס' נדרים (דף כ:) דפליגי רבה ורב יוסף בתומרת טומאה אני לך דרב יוסף לומר תוכלת בתרומה וכו' תרין תלמידי מייתי לתר קיומי ותמיר' דרבנים לדבר לפיל רב יוסף מודה ובי מפרש לה בירושלמי:

ושבאו לה עדיטומתו מקטמתה· מספקא לרבי לי דוקא נקט עדים שיש לבל עד לתד לת מהימן דמוקמינן ליה בגמרא לתיירי לתחר שטומאה דוקא קודם שטומאה האמינה תורה לעד לתד ורב יוסף בגמרא בסוטה שיש לה עדים במדינת הים דאין בודקין אותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה *ושבעלה בא עליה בדרך: גמ' °אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואגדר לן עיינין מכתניתין: סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה מ"ט דאמר קרא °ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה דליכא דידע בה לאפוקי הא דהא איכא דידע בה ואגדר לן עיינין דאתו עדים אימת: אי גימא מכמי דחשתי, דונה היא, אלא לבתר דשתאי, אי אמרת בשלמא אין המים בודקין אותה שפיר אלא אי אמרת מים בודקין אותה תיגלי מדמה ותחה והלא ילדו דמתעברא והיולך יוכלו להוציא שם רע על הטהורות שמא כשלא יתעברו יש לומר הגשים העומדות מעום יוסר ולא יהא ניכר ולא ליתני כמתניתין דרבי יוסף לעולם אימא לך מים בודקין אותה, והא, אימר זכות תולה לה, במאי קמיפלגי? במתניתא דרבי *דתנן: רבי אומר זכות תולה במים המרים ואינה יולדת ואינה משברת אלא מתנוונה והולכת לסוף שהיא מתה באותה מיתה; רבי ששת סבר בין לרבי ובין לרבנן היא מתנוונה ורבי יוסף סבר לרבי היא מתנוונה לרבנן לא היא מתנוונת בתיב רב שימי בר אשי *ר' שמעון אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר זכות תולה במים המרים מרחה אתה את המים בפני כל הנשים-השוורות ואתה מציא שם רע על הטהורות ששתו, והן אומרים טמאות היו אלא שתלה להן זכות! ואם איתא יש לה עדים במדינת הים נמי אתה מציא שם רע על הטהורות ששתו, והן אומרים °טמאות היו אלא שיש להן עדים במדינת הים! לר' שמעון קאמרת, לר' שמעון מדזכות לא תליא עדים נמי לא תלו מחיב *רבא *ואלו שמנוולתיהן נשרפות האומרת

אמרי דאסורה לאכול בתרומה · ושבעלה בא עליה בדרך פי' דשוב אין חסים בודקין אותה כדאמרי' ונקה האיש מעון כ:א בא עליה בדרך פי' דשוב אין חסים בודקין אותה כדאמרי' ונקה האיש מעון אין האיש בנקה מעון אין חסים בודקין את אשתו: גמ' האגדר לן עיינין מסתנו' מסתה שיש לה עדים במדינת חים אין חסים בודקין אותה דאמר קרא ועד אין בה ואע"ג דדרשי' לעיל דעד א' נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא השתה עד ס"מ אין חסבקיא יוצא מידי פלוגתי' · ודרשי' ליה נמי חכי ועד אין בה כו' דאמר והביא חשיש את אשתו ולל חסתירה היא יש בה עד אין חסים בודקין אותה ואגדר לן עיינין מסתנו' והביא לט ראיה לדברי' מסתנו' ואע"ג דהביא חן חסקרא ס"ם קרא אינו ראיה כל כך דהא דרשינינה לעיל לסוסה ודאית ויש בה עד אחד לפנינו ללמד שלא השתה ל"ה · אלימא מקפיה דהשתה ונה היא ס"ח פשיטא דאסורה בתרומה דהא תני לה האומרת מסאה אני לך ר"א נזירה דא"כ הע"ל דונה היא וקי"ל דונה אסורה לאכול בתרומה כיון שנבעלה בעילת זנות כדאמרי' בפ' י' יהחסין תנא אלמנה ונדרשה הלללה וזונה בזמן שהן כאחד חייב על כל אחת ואחת וקאמר דהדחנא תנא אית ליה איכור מוסף אפל איפכא כמו וזונה והלכנה אינו חייב אלא אחת דאין כאן איכור מוסף ואמאי לא כיון דאינה מותרת לאכול בתרומה אלא ס"ם דאסורה · וה"ג אמרי' בקבן פ' כשם חתרומה נמי לא חיבעי שהרי עכאה מפק ליה מ"ל אמרי' בפרק חשילך: תינלאי בילחא לפרע דשהרי ביקרי נינהו · הק' הר"ם מפנפייוא לר"ח לעולם אימא לך דלאו שהרי שקרי נינהו ואי לאו בדקי לה

[ישנו על זה כתבו תוס' יבמות פה: ד"ה שיכל]

מתנה

ב נסיונות על זה לפרוך הק' על נכא

תוספות שאנץ

בתני' אלו אסורות לאכול בתרומה · פי' אם היא אשת כהן האומרת מסאה אני לך ח"ה דאסורה לבעלה וכדתנן אסורה מסאה אני שוברת כתובתה ויוצאה ולא דמי לדהיא דתנן גם' בתרא דנדרים בראשונה היו אומרים שלשה נשים יוצאות ונטולות כתובה האומרת מסאה אני לך · השמיי ביני לביני נשילח אני בן היודעים ואוזן לומר האומרת מסאה אני לך הביא ראיה לדברי' ואינה אסורה לבעלה דלמא נתנה עיניה באחר והכא לא חיישינן דשמא עיניה נתנה באחר · ה"ל דהיינו מעמאדהכא איכא ראלים ברור שהרי קינא לה תפתרה ולימא לפחות דשמא עיניה נתנה באחר ואני נאמנת אבל חתם לא לימא ראלים לדבר ובשאומרת מסאה אני היא משקרת ושמא עיניה נתנה באחר ושמא שמאה נידה שפיר הא דקאמר התם בתר חבי האומרת מסאה אני אוכלת בתרומה שלא תניא לעז על בניה והכא קאמר האומרת לאכול בתרומה בכל ענין ושמשון בן לחם בנים בן אין לחם אלא לאו משום דכאן שהיא בסך משום ואינא רגלים לדבר שהרי קינא להתפתה ויש בה חשש בכך ולכך היא נאמנת ואינה אוכלת בתרומה אבל התם לימא רגלים לדבר · הן נראה דקאמר הירושלמי דקאמר התם על דך משנה אחרי לא כתך משנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת מסאה אני ומשני א"ר יהודה א"ר בון אפילו תימא כמשנה אחרונה ושאני הכא דאיכא רגלים לדבר. ומשמע דה"מ אחני דקאמר שוברת כתובתה ויוצאה לא אחיא כמשנה ראשונה דהתם אמר דנוטלת כתובתה ומשני ר' בון אפי' תימא כמשנה אחרונה דקאמר התם דאינה אומרת לאכול בתרומה ואם תיקשי מכלתין דקאמר דאומרת לאכול בתרומה שאני התם דרגלים יש לדבר שהרי קינא לה ונטרחה · ע"ל דהא דקאמר התם דשתרת לאכול בתרומה היינו לדב ששת משום דמיירי באנפין דאשת כהן דלא שכיחי אבל הכא מיירי בדצון דכיון שקינא לה תפתרה ש"ב נבעלה בדצון וס"ד

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה כב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קיט סעיף ה: כה ב מיי' פי"ח מהל' סוטי סוטה ה"ב סמג לאוין קכח ועשין מה טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף יח: כו ג מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה טו:

כז ד מיי' פ"ב מהל' סוטה הלכה כו ·

כח ה מיי' פ"ב מהל' סוטה הלכה ב:

הגהות הב"ח

(ה) גב' בתרן זה בן זונו: (ו) רש"י ד"ה ניפתח וכו' ולין זה בן זונו: (ז) ד"ה שנים היו וכו' דכל הנך ליט · ל"ג פ"ש כתוס' דף פ"ד במ"ש כתוס' כד"ה הכל נמי: (ח) תוס' ד"ה ואבתה וכו' כתשלה לתמר בפ' כתשם רכה כל מקום: (ט) ד"ה לם וכו' דכתוב

יבמות יג:

נזקין כד.

גליון הש"ס

גמ' תמר כל ממרם כת מילתא · יבמות דף נו ע"ת: תוס' ד"ה לפם כתן זכו', תכל יש לפמוה · מיין יבמות פד ע"ב תוס' ד"ה שיכל:

סיין יבמות מה: בתוס' ד"ה ככתן

נזקין כב:

ג"ז שם ושע"ש

כ"ת רבא ג"ז שם

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה לפנול דמחומה of הוא כהן: ב) ד"ה ניפתח וכו' ולין זה בן זונו: ג) ד"ה שנים היו וכו' דכל הנך ליט · ל"ג פ"ש כתוס' דף פ"ד במ"ש כתוס' כד"ה הכל נמי: ד) תוס' ד"ה ואבתה וכו' כתשלה לתמר בפ' כתשם רכה כל מקום: ה) ד"ה לם וכו' דכתוב

ג"ז שם ושע"ש

כ"ת רבא ג"ז שם

ניח לת

בח א מיי' פ"ד מהלכות סוטה הלכה יד:
בט ב מיי' שם הלי' יג:

כי קדום מעיקרא שפיר קדום משום הכי נקרפ· קשיא כיון דהוה היה מבית מנחתו עליה לחתי' קנא מהא דתנן בפרק ד' (ג) במסכת נזיר (דף כה:) האשה שנדרה בנזיר והפריחה לה בהמתה בנזיר והיפר לה בעלה אם אין היתה הבהמה חטאת בעבר ואם אלה היתה הבהמה חטאת תמות ותפ"ג דבשעת הקדם הוא בא מקדש דקי"ל דבעל מינו ניין ותפ"ה חמר כיון דמשלו היתה קנא וברעה בעבר דנפקא לחולין ומתן נמי אם בפרק בית שמתי (שם דף נב.) מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו (ג) אם עד שלא ענבה בהמה נדר הרי הוא נזיר ואם משנענבה בהמה נדר אינו נזיר והכי נמי הוו עדים בעולם קודם הקדם ולאו לחדשתה דהכי הקדים ויעוד לחתי נקרפ כיון דקי"ל כבית הלל. דלחמרי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ובפרק ב"ם במסכת נזיר (דף נ:) דים שלחה להקדם למה ליה נשלח עליה ותלח ולחולין: **דבי** קדום מעיקרא בשעת קדום · ואין להקשות והא חשם תלוי חע"ג דכי קדום מעיקרא בשעת קדום דלח חזי לכפר מידי היכא דלח חטא ותפ"ה חגן בפרק בחרא דכריתות (דף כג:) המבית חשם תלוי ונודע שלא חטא ירעה עד שיסחתב דהא מפרש התם טעמא משום דלבו טוקפו נמר ומקדים:

גזירה שמא יחמרו מוליחין מכלי שרת לחולין · ולי חקשה כל הני דחנן חלח ונרעה בעבר עזור שמא יחמרו מוליחין מקדושם הגוף לחולין חריך התם לא מוכחת מילתא וליכא היכירא בין קדושת הגוף ויחמר קדושם הפה היה חבל הכא ליכא היכירא בין קדושם הפה לקדושם כלי שרת ול"ע בפרק שני מדות (מגלות דף ל.) ובפרק התודה (שם דף פט:):

קרב הקומן ולח הספיק כו' · נלחה דהוה הדין שם קרב הקומן ובלו עדים שנשמחה לחמר נמי כיפרה ספיקה דהכי חמר בפרק בחרא דכריתות (דף כה:) נבי חטחת הטוף הבח על הספק שם (נ) משמילה דמו עודע לה שילדה חסורה לשלש בהנחה שעל הספק בחת כיפרה ספיקה:

נמצאו עדים זוממין · נרחה (ז) דלקדשה בכלי קלי וקודש קמילה דלחחר הקמילה ליכא לימסורת דלבנן ונכרפה דמוקמינן נמי התם הח דחנן מנמלקה טדע לה הרי זו הקבר בעודע לה שלח ילדה ובדין הוח דמשמרת בהנחה ומלי פשמח מקבר מדבנן:

ומזהורה ולח שחוזה לה זכות · מהכח משמע דבעלה מוחר בה לחלחר ולח חמרי' ימתין עד שלש שנים שמח זכות חלחה לה דחם היה חסור בה היה מליע למיקני בה ונקחה ומזכרה זכ וכן הרחני רבי בירוסלמי ונקה הלים מעון (ה) לימה משם שמח חלה זכות ותחית כמ"ד הזכות חולה ואינה ניכרת: ים

שים עליה בעשות שהרי בהכבר קרבה יבא ויסקה לוחה ויחבדו וכיון דבהכבר קרבה שריה בחלין כל זמן שלח חירע בהן פסול בעופן: בחר לה עדים שהיא טמאה · למעיקרא קחי קודש בקרבנו: נמלחו עדיה זוממין · לח קדושת פה ולח קדושם כלי ") וחין מוטלין בה לחמרינן לימרך מדרבנן כי נמלחו עדיה זוממין שמח יחמרו מוליחין מכלי שרת לחול ופ"ה כי קחני בחו שהיא טמאה מלחה שנשרפה מדלחוריימה קחמר דבח מקדש הוחי: קלה חית לה· הכל יודעין שהקדישה טעות: בוניה דרב קשת · ולח מטעמיה · "ונחה חין בה עדים: ולח מטעמיה · "ונחה חין בה עדים: לכוחה ולחים בעד חחד, חלח מקרח חחרינה נפקח: יהוחה · "וחם לח נעמלה החבה ושהוחה היח ונקבה ומזרעה זרע" והוה ליה למיכתב ושם לח נעמלה ונקבה וגו' ושהוחה היח לנדרבה, למידרש הכי: שהוחה מזרעה זרע ולח בעיטלת מן המים מפני שהיו עדים בעומחחה: ושהוחה· מפורכם לכל שבכר היו ונסחום ונחעבו בה לדבך בה: מחכות בלבנה· נשיט טווח בלבנה· ופרכינן וכי שמשון· דלמר לין זכות חולה יהי דוי"ן לח דיים מיהו 'ים לה עדים' נפקח מקרח דקחי–דלחה מוליח שם רע על המהולות וילמרנו שדעים הין להם:

*) נ"י רס"ח מועלח בה דנעשות-כו'

האומרת טמאה אני, ושבאו לה עדים שהיא טמאה] דאתו עדים אימת אילימא מקמי דתקדוש תיפוק לחולין אלא לבתר דקדוש אי אמרת בשלמא מים בודקין אותה אלמא בת מקדש ומקרב היא, וכי קדוש מעיקרא שפיר קדוש ומשום הכי מנחתה נשרפת, אלא אי אמרת אין המים בודקין אותה, תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש מעיקרא, בטעות קדוש ותיפוק לחולין! אמר רב יהודה מדיסקרתא בנין שונינתה בעזרה דכי קדוש מעיקרא שפיר קדוש, מתקיף לה רב משרשיא והלא פירחי כהונה מלין אותה? שונינתה מפירחי כהונה עצמן רב אשי אמר כגון שנצרכה לנקביה דאמר פירחי כהונה בכיפה חלי להו רב פפא אמר לעולם בלאמרינן מעיקרא ודקאמרת תיפוק לחולין, מדרבנן גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול מתיב רב מרי

*נטמאת מנחתה: עד שלא קדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותפדה, משקדשה בכלי הרי היא כבל המנחות ותשרף **קדש הקומץ ולא הספיק להקריבו עד שמת הוא או עד שנחרמה היא הרי היא כבל המנחות ותשרף, קרב הקומץ ולא הספיק לאכול שירים עד שמת הוא או עד שנחרמה היא הרי היא כבל המנחות ותאכל שעל הספק באת מחרילה כיפרה ספיקה והלכה להה, באו לה עדים שהיא טמאה מנחתה נשרפת, *נמצאו עדיה זוממין מנחתה חולין] עדים זוממין קאמרת עדים זוממין קלא אית להו, תניא כוותיה דרב ששת ולא שנו ממעלין] "מהודה" ולא שיש לה עדים במדינת הים ומהורה" ולא שחלתה לה זכות "היא" ולא שישאו ויתנו בה *ממרות בלבנה ורבי שמעון נחי "דוי" לא דריש "והא איכא

המומרת ממאה אני · שהודתה נבית דין על קלקולה שהיו מחיימין עליה כדחני מתני': מקמי דתקדוש· בכלי שרת: תיפוק לחולין· בפדיון שלח היה קדושת הגוף חלח קדושת פה וכל המנחות נפדות כל זמן שלח קדשו בכלי: חלח לבסר דקדוש· דלכי שרת מקדשן חת הכלאי להם שלח לנחת עוד לחולין כדחנן כל הטוען בהם יקדש ולעיכך היה לרחייה שהרי היה כחה חלח להזכיר טומה על זו שחבדה והרי היח בדוקה וטומדת ונלבדה ממי לח חזית להקריבה דמנחת קטורים היה כשירה להא לסומקה ולעומר: לי חימרת בשלמח מים בודקין חותה· חם שחתה עד שלח נחו עדים חלמת בשעה שניתנה בכלי רחוייה היה לכלי שרת ההיח שעחת בה מיקדשת ומיכיר היח מסקפק כשחר מנחת סומה הלבך כי קדים בכלי, שפיר קדים, ומסום הכי כי חתו עדים חיפסלה מהקרבה מבלחן לנקבה ולח נפקח לחולין ונשרפה: חלח לי חימרת חין המים בודקין חותה· הואיל ולח ליבדק טומדת ולח רחייה היח למנחה· חיבלי מילתח למפרע· דלח היתה רחויה לכלי ואין כלי שרת מקדשן חלח כרחוי להם כדחמר בזבחים (דף פג.): **ותיפוק לחולין** · בלח פדיון שקדושת פה שלה וקדושה כלי שלה הכל בטעות שהיו סבורים שהיח טעונה מנחה ואין כן והקדש טעות חינו הקדש: **שזיפתה בעזלה**· לחחר שקדשה בכלי ועל זמת זה בחו העדים ולח על טומחה של מהילה לסומה הילבך כי קדשה בכלי בח מקדש ומקרב קמי' דלח הוו לה פרים: **שנלרכה לנקביה**· והגיחוה בכיפה· של רחשה חלויים לה שלח חטמא מיד: **לעולם כדחמרינן** מעיקרא· כדהוה סלקה דעתיה כריסה שעל טומחה סחילה לסומה בחו ולפיכך לח קניה לרב ששת דהא דקחמר דכיון דלח חזית לקיומי חיפוק לחולין, לין הכי נמי מדלוריימה יצחת לחולין ומדרבנן היח נשרפת לפי שלין בהלכה לידע שבשביל שהיו לה עדים לח היתה רחויה לקדש ולחו למימר חוליון דבר שקדש בכלי שרם לחולין: **כרי היח בכל המנחות**· שנטמחה עד שלח קדשו בכלי ופפדה ויביח בדמיה לח המנחה: **קדש הקומץ**· שקמלה ונחן הקומן בכלי שרת קדם בקדושם קומן שהמנחה טעונה חרבע עבודות כנגד חרבע עבודות של דם וכמיה קמילה חחלך כלי שרת בנגד סחיטה שהסכין של כלי שרת מקדש לח. הדם ומתן כלי להקדיש הקומן בכלי שרת שני כנגד קבלת דם הולכה כנגד הולכה והקטרת הקומן כנגד זריקת הדם: **שמח הוח**· ושוב חינה שוחה דחמחן בעינן למסרייה: **כרי היח בכל המנחות**· שחילה בהן פסול בין קמילה להקטרה ויסרק למחה: **ולח הספיק**· כהן לחכול לח המיריס· **כיפרה**· מנחה זו לח ספיקה הלי לכפרה לחו בחמרינן שנשחה דחמחן בעינן שנשרפה הקטרת קומלה כל מה הרחויה לה קחמרינן שנשחה מנחה זו בשעת הקטרת קומלה כל מה שהיו לה עדים לח היתה רחויה לקדש וחלו למימר מוליחין דבר שקדש בכלי שרת לחולין: **מנחת חולין**· שנטמחה עד שלח קדשו בכלי ופפדה ויביח בדמיה לח המנחה: **קדש הקומץ**· שקמלה ונחן הקומן בכלי שרת קדם בקדושם קומן שהמנחה טעונה חרבע עבודות כנגד חרבע עבודות של דם וכמיה קמילה חחלך כלי שרת בנגד סחיטה שהסכין של כלי שרת מקדש לח. הדם ומתן כלי להקדיש הקומן בכלי שרת שני כנגד קבלת דם הולכה כנגד הולכה והקטרת הקומן כנגד זריקת הדם: **שמח הוח**· ושוב חינה שוחה דחמחן בעינן למסרייה: **כרי היח בכל המנחות**· שחילה בהן פסול בין קמילה להקטרה ויסרק למחה: **ולח הספיק**· כהן לחכול לח המיריס· **כיפרה**· מנחה זו לח ספיקה הלי לכפרה לחו בחמרינן שנשחה דחמחן בעינן שנשרפה הקטרת קומלה כל מה הרחויה לה קחמרינן שנשחה מנחה זו בשעת הקטרת קומלה כל מה

[כתוספות נקמן כג. ד"ס חמש וכו' תמלח סימנו של מלה זו]

[שי' תוספות סנהדרין יח. ד"ס וכ"ם]

[נקמן כה: [תוספות ג'ב]

** ליח בירושלמי אחרי דיקח לקוטיא

כריתות פה.

חוספות שאנץ

לח מיח משום דשמא בעלה בא עליה בדרך ראץ הים בדקן אותה · והשיב לו ר"ח תשובתך בצדך דמשני רב יוסף דאמר זכות תלה לה · ת"ח דבא עליה בדרך התועה ושגילו לרב ששת דפליג עליה ואמר ראץ זכות תלה לה ליכא למיחש שמא בא עליה לא מיבעיא לדבנן דאמרי שפיחין לה שני הלמידי הכמים שלא בא עליה דליכא למיחש לחבי אלא אפי' לר' יהודה דאמר ראפי' בעלה נאמן עליה בדרך ליכא למיחש דאפי' בשופפני עסקי שאינו מנוקח משן שבא עליה בדרך ואחר כך משקה אותה אלא לאו ס"ם ליכא למיחש לחבי. תוכיע דא"ב לר' שמעון אתה מוציא לעז על הפחורות ששתו שיאמרו

שמאות היו אלא שבעליהן בחו עליהן בדרך דליכא למימר דר' שמעון סבר דכמו דבונות לא חלינן ראץ הים בדקין אשתו כשבא עליה בדרך לא פליג ר' שמעון אקרא דת"כ משמע לקמן דפרכי' ליה לר' שמעון והא איכא עדים במדינת הים ומכני עדות דמדינת הים לא שכיח ואפאי לא קאמר עדים במדינת הים לא חלי אלא ש"ם דמבויא ליה כ) כיון דחלי בקרא ג) ומה שאמר בעון בניו ובנותיו של אדם אין הים בודקן הים לא שכיח ואפאי לא קאמר עדים במדינת הים · לרש שמחנונה כדפרי' ותוד דלקמן אמרי' דאין זה מן התורה אלא דברי קבלה שהחקין ריב"ן מלחקנות פפני שרבו המנאפין ובייחי קרא מדברי קבלה · רב ששת סבר לא פליגי רבנן עליה דרבי בסחנונה דכי פליגי רבנן בטפ שהיא פחה באותה פיהה לחדד אבל בסחנונה לא אפלוג רבי על שוכות הלאה סחנונה היא וזו הואיל ולא סחנונה לא חלה לזו זכות אלא שאינה ראויה ליבדק כלל משום עדים · ורב יוסף סבר ראויה ליבדק משום עדים רק דהזכות חלה לה ואי משום דלא סחנונה הא מני רבנן היא דאמרי רבנן זכות חולה לה ולא איירי בסחנונה כלל דקסבירי לא היתה סחנונה · ואלו סמנהותיהן נשרפות סנהד קנאות עשירית האיפה קמח שעורים נשרפות למפה דבית הדשן:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ס כי וכו' דמשכח מיד וכו' לח נכשפה ולחר"כ פיקר לה פשיט: (ו) בא"ר לכניל שם עד שלח ומי וכ"ל כנל שי: (ז) ד"ה קדש וכו' משמלקה פדע לה שלח יחולה וכו' נחמ מחולחה כיפרה ספיקה ולכלה לה כפ"ד: (ח) ד"ה ומכורה וכו' חינו מוסיף:

גליון השי"ס

גמ' קדש הקומן וכו', עי' לקמן דף כב ע"ב מד"ה מלה: תוס' ד"ה כי קדש כו' ושד כו'. עיין מל"ם פי"ח ס"ד מכל' מעה"ק:

עדים

ה) עי' רס"י לקמן ריש דף ו' ד"ה לח מכיחת. ו) נרחה ד"ל כיון דכחיב נקרא הלינן ומה שלחר וכו' . ג) תולי ג"ל והחי דלח לחמר דלח כדקי לה מיח מכוח שון כנין ובנותיו י"ל משום דלח שכיח וכמו דלחמר לקמן (דף ו) לענין עדים כמדס"י ושד דח"כ הוי מחנוחה כדפי' לקמן בסמוך.

יש לה עדים במדינה הים לא שכיחא • והיכ כת עליה בעלה בדרך כמי כפ' תלו הן הגולין (מכות דף מב:) נבי גולין לעיר מקלט ומוסרין ט שני תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך ודייק בגמרא מאי לאו דלמתן בי דלי קבול בר קטלה דהא תלמוד נבי המכלה בעינן תלמידי חכמים : **נדה** שהיא בכרת בעלה נתקן עליה • תימה דמשמע בפרק הן מעמידין (פ"ו דף נה:) דימות דעיניה דתוריימת אם כן יאמר דמדה מכלן דשרי וים עומר דוקא יחוד דעריות דלין להן היתר דומיא דכן אם למו מלכרה תורה תכל נדה נפ': **היא** הטהנת • הלי היא הטהנת לא דמי כלל לההוא דפרק קמא דעיובין (דף י.) : **אמר** להו קי"ו ופרכינן • יש לומר דוקא כפיכרה בכן יש היתר (ה) לאיסורה פרכינן הא לכל היא הטהנת לא פרכינן ולכך הוצרכה לפיכרא מחבירתי דתכהן בדוכתי סגיאין דחמירא להו לאיסורי מעבירה קלה ומסתפו מינה טפי מעבירה חמורה כגון כפ"ק דכתובות (דף ה:) דחמירא להו לאיסורי דלית הוי לא מסכת שהוא בסקילה וכריש פ"ק דביכה (דף ב:) לחמר התי דקיל לריך הרחקה טפי דלחמר מ"ם נבי שבת יום טוב כרבי יהודה שבת דחמיר סתם לן כר"ש י"ע דקיל סתם לן כרבי יהודה לגמרי זימנין בריי מקילתי טפי מחמירתי וזימנין לריכי הרחקה והסתת לריך לייחב הבריימא לפי הירושלמי* והתוספתא דהכי מיתניא בתוספתא (פ"ו)ר' יהודה אומר נתן עליה כמלה מקל ואומר ומה נדה שהיא בכרת כתיב עליה כיתה כרת וכו' ר' יוסי אומר מכאן התימיו שבת והכיא הלים לה לשמעו וגו' ובירושלמי מיתניא הכי רבי יהודה אומר בעלה נתן וכו' אמרו לו לא תם אמרת כיתה כרת וכו' אלא אומר מכה בקורדום ומת בית דין חייבין עליו חטאת ואין חייבין עליו כרת

עין משפט נר מצוה

מה להלן בשבעים ואחד · תימה לימלי לא תני לה לסוטה וזקן ממרא בפ"ק דסנהדרין (דף כ.) כהדי הכי ההוו בי"ד של שבעים ואחד וי"ל משום דגמר של סוטה וזקן ממרא לא היה בבית דין של שבעים ואחד: **מה** להלן בבית דין של שבעים ואחד · כיון דילפינן מזקן ממרא אין לך למימר נביא סותה שהמקום גורם כמו נביא זקן ממרא ולכך היו מעלין לותה ללשכת הגזית מ"ב פסקו המים המרים מיום שנלתה סנהדרין ובשבה לה בתורת כדלמר בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מח.) לפי שלא רלו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורם ובפרק בתרא דמכילתין (לקמן דף מז.) לומרינן דלכך יותר בן זכאי הפסיקן ופדש נשלת סנהדרין לומר בפרק היו בודקין (שם מח.) דלכן יותר בן זכאי תלמיד יוסי לפני רבו היה ולא מקרי רבן וגמלה לחיות לה היה מעכב ואם לא היו מחיימין כלל לתפ"ל היה סותה הילכך היה טהגם אפי' לאחר נעלם:

לא מעבר זר בכותכם · פירש ר"י (ו) בשם רבי שמואל ברלוכן ויהודה בהלוקת יחזקאל ברלוכן ויהודה שבשים: **שמעת** מינה טוהבין שובר · תימה והא הכא לא אפשר בלא שובר אם היה לומרת לבבה כתובתה בשלמא לוה בעלמא שובר בעבדים של בניהן ותשאיר לך כל הימים אפי' לשלם הבא ואחבא נפקא לן בידוי של תלמיד חבם אפילו על תנאי בא ל"ה: מי גרם שירדה ירדה"ם "הראשוני" בסנהדרין ר' הנחוסא בשעה שאמר יהודה בדרך ממני אמר ראובן גם אני בלבלתי יצוני אחרי ואכשיו יהי ראובן שלרו קיומת באילו וזיא הוי תוצת ליהודה מחניה ש ע ב ו ת י ן

(ו) מנלה"ן: על אחרי לשמא לשקם משום כבר ולכאורה דשקא סרוכתיה: מאן (ולכאורה) דסברא הטוארת · והתם (בומא פ"ו) הסי כתוב אחר אחרי אשרי נשרי ששע כסי הטאה והכתוב אחרי אחרי ומורה ושוב יהיתם · לא קשיא כאן בראשא הטסרסם שבב ל לחדוה לרבים ה) ותראה שאיבו נכלם בדבר · ש"ם מסתבי'כתובין שובר ושלהתא ושא (נב"ק ק"ו). דבא אבר בסקום שאין כותבין · ותשה הא דבא נשא אבר בבא משום דבותבין שובר משום דעבר לה לאיש מלתא והבא משמע דלית ליה · ור"ל דאית ליה דבותבין הא דקאבר הבא בסקום שאין כותבין דיהיי בעלמא ואע"ג דלמר מרא דאבא לאשלמא בסקום שאין כותבין:

(ו) נלקם ל"ל כדי שיבנים מכל מקום שלא מסרסם מכל מ"מ שלא יבנה מנלה ואפשר מנלה בכלם בדבר ·

(ו) את ניתן דין מאי נינהו בקונטרס:

ארוסי (ו): אם אמרה טמאה אני וכו': *שמעת מינה כותבין שובר·אמר אביי תני מסקרעת א"ל רבא והא שוברת קתני? אלא אמר רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן: ואם אמרה "טהורה אני" מעלין אותה לשערי מזרח"מעלין אותה התם

תורה אור

וקטליאות נזמים ושבעות "מעבירין ממנה כדי לנוולה *ואחר כך "מביא חבל מצרי וקושרו למעלה מרדיה "וכל הרוצה לראות, בא לראות "חוץ מעבריה ושפחותיה מפני שלבה גם בהן "וכל הנשים מותרות לראותה שנאמר "ונסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה: **גמ'** מנלן דבעינן כ"ד הגדול נהי דבינוניים בעינן להקריבה כדכתיב והעמיד הכהן את האשה לפני ה' אבל כ"ד הגדול כתיב הבא "ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב "בתם "על פי התורה אשר יורוך מה דכתיב להלן בשבעים ואחד אף כאן בשבעים ואחד:

ומאיימין עליה ואב': "ורמינהו *כדרך שמאיימין עליה שלא תשתה "כך מאיימין עליה שתשתה אומרים לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את עמדי על בורייך ושתי לפי שאין מים המרים דומין אלא לסם יבש שמונח על בשר חי אם יש שם מכה מחלחל ויורד אין שם מכה אינו מעיל בלום לא קשיא כאן קודם שנמחקה מגילה כאן לאחר שנמחקה מגילה: "ואומר לפניה וכו': ת"ר "אומר לפניה דברים של הנדה ומעשים שאירעו בכותבים הראשונים כגון "אשר חבמים יגידו ולא כחדו מאבותם "יהודה הודה ולא בוש מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא ראובן הודה ולא בוש מה היה סופו נחל חיי העולם הבא ומה שכרן "מה שכרן כדקא אמרינן אלא מה שכרן בעולם הזה? "לדם לבדם נתנה הארץ "ולא "עבר זר בתוכם"

בשלמא ביהודה אשכחן דאודי דכתיב "יכר יהודה ויאמר צדקה ממני" אלא ראובן מנלן דאודי:*"דא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' "יונתן מאי דכתיב "יחי ראובן ואל ימות" "ואת ליהודה"כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מונחות בארון עד שעמד משה ובקש עליו רחמים, אמר "פניו רבש"ע,מי גרם לראובן שתהרג(ה)יהודה(ו)"ואת ליהודה"(ג)(מיד) "שמע ה' קול יהודה" על "אביריה "בשפא, ולא הזה קא מעיילית ליה למחיבתא דרקיעא "ואל עמו תביאנו",ולא הזה קא ידע משקל "ומסרה בשמעתא בהדי רבנן "ידיו רב לו",לא הזה קא סלקא ליה שמעתא אליבא דהילכתא-"ועזר מצריו תהיה",בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תישרף תמר אלא ראובן למה ליה דאודי *ואמר רב ששת "מחציף עלי(בר ישראל) דמפריט חמאה: כי היכי דלא ליחשדו'אמר אביי תני מסקרעת,א"ל רבא והא שוברת קתני?אלא אמר רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן: ואם אמרה"טהורה אני"מעלין אותה לשערי מזרח"מעלין אותה התם

ומיירי בשאין כותבין כתובה לאשה כלל ואפילו הכי מעלין אותה לשערי מזרח כדי שלא תאמר הואיל ואין כותבין לי כתובה לא אשתה ואפסיד כתובתי:

תוספות שאנץ

לבתים נתנה הארץ ס"ה יהודה וכח למלכות ביתוספתא דברכות (פ"ד) קאמר דראשון נשל תולדה חלק בעבר הירדן: הוו עצמותיו מונחות ס"ה ארבריו היו מתפרקין בארונו מפני שנורה את עצמו בערבות של בניהן ותשאיר לך כל הימים אפי' לשלם הבא ואחבא נפקא לן בידוי של תלמיד חבם אפילו על תנאי בא ל"ה: מי גרם שירדה ירדה"ם "הראשוני" בסנהדרין ר' הנחוסא בשעה שאמר יהודה בדרך ממני אמר ראובן גם אני בלבלתי יצוני אחרי ואכשיו יהי ראובן שלרו קיומת באילו וזיא הוי תוצת ליהודה מחניה ש ע ב ו ת י ן

(ו) מנלה"ן: על אחרי לשמא לשקם משום כבר ולכאורה דשקא סרוכתיה: מאן (ולכאורה) דסברא הטוארת · והתם (בומא פ"ו) הסי כתוב אחר אחרי אשרי נשרי ששע כסי הטאה והכתוב אחרי אחרי ומורה ושוב יהיתם · לא קשיא כאן בראשא הטסרסם שבב ל לחדוה לרבים ה) ותראה שאיבו נכלם בדבר · ש"ם מסתבי'כתובין שובר ושלהתא ושא (נב"ק ק"ו). דבא אבר בסקום שאין כותבין · ותשה הא דבא נשא אבר בבא משום דבותבין שובר משום דעבר לה לאיש מלתא והבא משמע דלית ליה · ור"ל דאית ליה דבותבין הא דקאבר הבא בסקום שאין כותבין דיהיי בעלמא ואע"ג דלמר מרא דאבא לאשלמא בסקום שאין כותבין:

(ו) נלקם ל"ל כדי שיבנים מכל מקום שלא מסרסם מכל מ"מ שלא יבנה מנלה ואפשר מנלה בכלם בדבר ·

(ו) את ניתן דין מאי נינהו בקונטרס:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מי גרם לראובן וכו' ואת ליהודה מאי מנ"ל דאודי ליה ראובן ליהודה ולא ליהודה לראובן ואמאי לא אודי ליה ראובן לעצמו ונ"ל דאודי ליהודה משום דמלך ומשום הכי קרי ליה ראשון לכל השבטים ומשום הכי אודי ליה ראובן ליהודה ולא לעצמו ועוד נ

תום קיימא • כלשכת הגזית כדקתני מיהו עליה כ"ד הגדול ולשכת הגזית במזרח היתה תניא בקודש ותניא בחול כדתנן ביומא פרק שני (דף כה.) : ומתניתין לה • מכל הר הבית ליחד שיהיו עליה : בדי ליינעט • ודולג מן המים ותודה כשהרגלה בגרתה : מסיעין היו לה לסדיס • שממידים עודה נפשות וכשהודקן לותן היו מסיעין לותן מפיה לפיה ולשכה ללשכה : לפני ה' • והוא הפתח שהוא דרך כניסה ויציאה לכל מי שהוא עזרה : לקורבניהם • כשמקריבים לה קרבן קיימים למזרח בתחילת קדשים ומזה על הפתח שיעמוד ויעמוד על קרנו ונפקא לן בספרי ריש מתמכרו כפרה עומדים בחלל שער ניקטר על מקדש : זכין וחבות נמי • כשמקריבין קרבנותיהם לה מתוכרי כפרה ואין יכולין ליכנס : עלה יהא לבה גם בחכירתה • שמא יחתה עומדת על בוריה ואינה מודה לומר שמא רוחה לה זו שהיא מודה וכשלכת לה בשאה ובא מתגבר עליה לעשות כמו זו ואינה מודה : לה מן הסם סוף זה • לה זה הסעם שהמלה העיקר הנאמר בדבר : *לומה • ולשבים לומה הכהן : ר"ש יהיב טעמי לקרלי כב"מ (דף קפו.) דקא אמר לה תחבל בגד חלמה בעניה נאמר ולא בעשירה דמעם המקנא שהשקה ממשכנה ואמה חייב להחזיר לה ואמה ככם שהרים ליעלו וערכים להחזירו מניה שם רע בשביעיה : מלי ביייהו • בין רבי יהודה לרבי שמעון מי משום לבה גם בה ולי משום גזירת הכתוב : ליכא ביייהו • שהם שהם רואים בה שהיא רוקמת מחמת סמים ואינה מודה למ"ד שלא יהא לבה גם בה-זו שהי רואין שהן לבה גם בה ולמאן דלא גזרינן משום גזירת הכתוב, ורוקמת מי משקין • אמה אחרת נמי הוין לבה גם בה שהיא משום עשיים מהת מבילות כדתניא כ' : מבילות • שנראה כמי שהיו עניו למאחי וממהר לפרק משלו : בכהן אחד • הי מבילות וכן לגבי עבדים כב"ד אחד ובתלון אחד : ופרע • בכל מקום לשון גילוי הוא : גופה מיין • כדתנן מנלה אם לבה : פורר את שערה • מרבה בגילויה שמותר קליעתה : חייב להביאה • שלא יהו הרואין אותה לבה בה : כתיב מכסים לאחו • כשנסקל : פרק שכולה ערוה • הכל הייבו טעמא דר' יהודה שמא תגא מב"ד זכאה • שהודיה אמת ולא יבדקוה ממיו ויתגרו בה ויהיו רודפים אחריה כל ימיה : פרחי כהונה • נקט על שם שהיו מצויין בעזרה יותר משאר העם : וכי תימא אחי לאגרויי בחתרניותא • על ידי שראתו את זו ערומה מתגרה ילרס בנכסים אחרים : נמיהי • מסורת בידי מרבותי : לרבנן מדרבנן לה קשיא • בתמיה דקאי רבי יהודה ולא חייש לגזירי דרבנן : הכא

ויתגרו בה פרחי כהונה • תימה מיין דלאו מוכה למכשים לרלותה יהלו סדין של בוץ ביום לבין המכשים ויסתור ערבה כדתמר קרא ולא משום כהן המשקה לוחה יהפוך פניו לגד אחר וכי תני בספרי בהדיא ופרע את ראש הכהן של בוץ פרש ביום לבין העם כהן פוחה לאחיו ופוגעה כדי לקיים בה מלות פריעה ולרבי יהודה נמי נעשה כך ו"ל לר' יהודה לה היו פורסין סדין ביום לבין המכשים לה היה ניוול כל כך בפני הנשים שהן לה מכירותיה ולה יוכלו במה שהיו רואות • מקנא' מפרק לין דורסין (הגיגה יח:) דאמר ערוות בין בפניו בין שלא בפניו אלו קשיא ליה מידי דהתם ס"ם מאחר שרואה הערוה פעם אחת שוב מהרהר לעולם אפי' שלא בפניו אלו מהרהר אחר אחרת : ואחר

"ששים מסקין לה הסוטות • בתוספתא (פ"ו) שנאי' (מנחים פ ה) לה אחר יחמוד לוים לרעהו ונעשה בו הלה להאלוהו וכתי הלה לפני מוכחך בניים הזה וכו' להרמיע רשע ובניה בעזה והלדיק לדיק [לפי לו כלדקתו שנאמר ולה לו כמעמה האשה ומהורה היא] ונקיה ומזרעה זרע היל עומדת מכפנים והכהן עומד מבחון שנאמר והעמיד הכהן לת האשה לפני ה' האשה לפני ה' ולין כהן לפני ה' : אין מסקין שני סוטות כאחת • נראה לפרש שיעמיד שניהן בעזרה בצד אחת להסקתן ולחת שלוק לוים לחת לחת שלוק לוים לחת ומלוק לוים לחת לחת שלוק לוים לחת ומלוק לוים לחת לחת שלוק לוים לחת ומ

יאחר כך מביא הכל המלרי • בירושלמי מפרש הכל המלרי וכפיפה המלרית בתין מזרי הלפכה כתומת הציר ומנדליה ולא ידענא מי כורך שנחוק בו וסיוק שנהרא בו דלמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מג.) דכתין מקל לגבר מי פירושו נמי מזירי הלפכה כי הכא:

תניא ותמר כך מביא הכל המלרי • ולא ידענא מתי פעים מהכא טפי מהא דקתני היא מגרה ט בללול דמשמע דהכל מלרי בעינן ממש ועל כרחך לכתחילה למעוה בעינן הכל ולא דוקא לעכב דהיכא כתיב הכל המלרי לו סוס קשירה בתורה ולמה היה ט לעכב מאי המתקדק בפירוש רש"י לא קשיא מידי דעיקר הכתיבה קמכוין היה לו משום מה במה דוקא הכל אך משום שמיטת בנדים הוצרך ולריך לקשור ללעול לקשור הכל כדי ליפרע ממנה מיהו היכא דליכא הכל המלרי ותיכא ללעול לא מהדרינן יותר מדאי בתר הכל: **מיום** שהרב בהמ"ק וכו' • וה"ה דבזמן הבית נהגו דין ד' מיתות שנתחייב בהן בלא עדים והתראה אחד דיני ממונות (דף נ:) מעמה כרבי שמעון בן שטח שהיה בזמן הבית דתניא לתר רבי שמעון בן שטח תדלוה בבתמה שם לא רחיתי וכו' עד שהביאו נתם ומקשינן והא כר נתם הוא ותנאי רבי חייא וכו' אלא דנקט מיום שהרב בית המקדש מלמא דפסיקא נקט דבטלו תרבא מיתות סקילה. **מיכן** שנתחייב סקילה. מקשי מפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פג:) דרבי אלעזר ברבי שמעון הוה מעים נגבי יומא חד פגע בהאוא טיכא אתר להו תפסוהו (וקפסוהו) וקפסוהו וקפסוהו וקם ליה אמר להו לא רבי אלא יבא עבד ויעשה לך שהות וכו' בטלו עבדה מלוכסה ביומ"ב וה שנתנה נתנך ותמלי לא פריך והתי כר הכי הוא כר סקילה הוא תכל לפרש"י לא קשיא מידי דפרש התם משום הכי נתלה משום דכל הנסקלין נתלין ויש עמר דלתו דוקא נקט טפל מן הגג או מיה דורסתו תלת מעין מפרשים מיכה שנתחייב בה יהרג ויש מפרשים דבטו בעל תמילה דהויא לה בטולה דמיתתו הויא בתנק תכל קשיא לרבי מתא דתמר בפרק תלו הן הגולין (מכות ט:) דהכ ריש לקיש והתלהים תנה לידו זה שהרג במוזג יוסב תחת הסטוס וזה שהרג בשונג טולה וטפל והוהרנו והא לתו כר סקילה הוא ויהיכ מע"ג דלתו כר סקילה מיהו מהא במה היה דוחק על תביהו דרך ירידה הוא כדכתיב (במדבר לה) ויפל עליו וימות ולתו מתים דרך ירידה ותם הרגו בסייף הקהוש כ"ה נפרש מהם בעעין תחר:

מעין

תנא אם היו שתרים נאים לה מכסין אותה בגדים מבוערים: היו עליה כלי זהב וכו': פשיטא השתא גוללי מגויל לה הני מיבעיא? מהו דתימא בהני אית לה בזיון מפי בדאמרי אינשי *שליח ערטיל וסיים מסאני קמ"ל: ואחר כך מביא חבל וכו': בעא מיניה רבי אבא מרב הונא חבל המצרי מהו שיעכב בסוטה: משום שלא ישמטו בגדיה כעילית, הוא יובצלצול קטן נמי סבי אן דיקמא משום דאמר מר *היא הגרה לו בצלצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושרו לה למעלה מדדיה מעכב? א"ל תניתוה ואח"כ מביא חבל המצרי וקושרו לה למעלה מדדיה 'כדי שלא ישמטו בגדיה מעליה': וכל הרוצה לראות "בה יראה" וכו': הא נופא קשיא אמרת כל הרוצה לראות בה בואה אלמא לא שנא נברי ולא שנא נשי והדר תני בפי הנשים מותרות לראותה נשים אין אנשים לא? אמר אביי תרגמה אנשים אמר ליה רבא והא כל הרוצה לראות בה רואה קתני? אלא אמר רבא כל הרוצה לראות בה רואה לא שנא נברי ולא שנא נשי, ונשים חייבות לראותה שנאמר °ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה: **מתני'** *במדה שאדם מודד בה מודדין לו: **היא** קשטה את עצמה לעבירה המקום נוולה, **היא** גלחה את עצמה לעבירה המקום גלה עליה, בירך התחילה בעבירה תחילה ואחר כך הבטן לפיכך תיקה היורך תחילה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלט: **נמ'** אמר רב יוסף אף על גב דמדה בטילה, במדה' לא בטיל *דאמר רב יוסף וכן תני ר' חייא מיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרי' וארבע מיתות לא בטלו - והא בטלו? אלא דין ארבע מיתות לא בטלו ◇ שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו ◇ שנתחייב שריפה או נופל בדליקה - או נחש מכישתו ◇ שנתחייב הריגה או נסקר למלכות או ליסטין באין עליו, ◇ שנתחייב חניקה או טובע בנהר או מת בסרונכי *חניא היה *רבי אופר מנין שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו שנאמר °במאסאה בישלחה תריבנה" אין לי אלא סאה, מנין לרבות קב וחצי קב רובע וחצי רובע תומן ועובלא מנין? תלמוד לומר °כי כל סאון סואן ברעש" ומנין "שבל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול? ת"ש דתנו רבנן °ארח לאחת למצוא חשבון" וכן מצינו בסוטה שבמדה בה מדדו לה: **היא** עמדה על פתח ביתה לירחות לו לפיכך כהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל, **היא** פרסה לו סודרין נאין על ראשה לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחו תחת רגליה, **היא** קשטה לו פניה לפיכך כהן מגלה לה פניה

תורה אור

דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא טעמא כמאי °משום °ונוסרו כל הנשים" הכם אין לך יסור גדול מזה, וכי תימא לעביד בה תרתי *אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא °ואהבת לרעך כמוך" ברור לו מיתה יפה לימא דרב נחמן תנאי היא? לא, דכולי עלמא אית להו דרב נחמן, והכא בהא קמפלגי, מר סבר ביזוניה עדיף ליה מפי מצערא דגופיה ומר סבר צערא דגופיה עדיף ליה טפי מביזוניה: היתה מכוסה לבנים וכו': **תנא** אם היו שתרים נאים לה מכסין אותה בגדים מבוערים: היו עליה כלי זהב וכו': פשיטא השתא גוללי מגויל לה הני מיבעיא? מהו דתימא בהני אית לה בזיון מפי בדאמרי אינשי *שליח ערטיל וסיים מסאני קמ"ל: ואחר כך מביא חבל וכו': בעא מיניה רבי אבא מרב הונא חבל המצרי מהו שיעכב בסוטה: משום שלא ישמטו בגדיה כעילית, הוא יובצלצול קטן נמי סבי אן דיקמא משום דאמר מר *היא הגרה לו בצלצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושרו לה למעלה מדדיה כדי שלא ישמטו בגדיה מעליה: וכל הרוצה לראות "בה יראה" וכו': הא נופא קשיא אמרת כל הרוצה לראות בה בואה אלמא לא שנא נברי ולא שנא נשי והדר תני בפי הנשים מותרות לראותה נשים אין אנשים לא? אמר אביי תרגמה אנשים אמר ליה רבא והא כל הרוצה לראות בה רואה קתני? אלא אמר רבא כל הרוצה לראות בה רואה לא שנא נברי ולא שנא נשי, ונשים חייבות לראותה שנאמר °ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה: **מתני'** *במדה שאדם מודד בה מודדין לו: **היא** קשטה את עצמה לעבירה המקום נוולה, **היא** גלחה את עצמה לעבירה המקום גלה עליה, בירך התחילה בעבירה תחילה ואחר כך הבטן לפיכך תיקה היורך תחילה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלט: **נמ'** אמר רב יוסף אף על גב דמדה בטילה, במדה' לא בטיל *דאמר רב יוסף וכן תני ר' חייא מיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרי' וארבע מיתות לא בטלו - והא בטלו? אלא דין ארבע מיתות לא בטלו ◇ שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו ◇ שנתחייב שריפה או נופל בדליקה - או נחש מכישתו ◇ שנתחייב הריגה או נסקר למלכות או ליסטין באין עליו, ◇ שנתחייב חניקה או טובע בנהר או מת בסרונכי *חניא היה *רבי אופר מנין שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו שנאמר °במאסאה בישלחה תריבנה" אין לי אלא סאה, מנין לרבות קב וחצי קב רובע וחצי רובע תומן ועובלא מנין? תלמוד לומר °כי כל סאון סואן ברעש" ומנין "שבל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול? ת"ש דתנו רבנן °ארח לאחת למצוא חשבון" וכן מצינו בסוטה שבמדה בה מדדו לה: **היא** עמדה על פתח ביתה לירחות לו לפיכך כהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל, **היא** פרסה לו סודרין נאין על ראשה לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחו תחת רגליה, **היא** קשטה לו פניה לפיכך כהן מגלה לה פניה

פנים

מנין

תוספות שאנץ

הכל חצרי מהו שיעכב בסופה . תימה למה יעכב הלא פרישה דכתיב בקרא אינו מעכב והא אמר רבי יהודה אם היה לבה נאה אינו מגלח ואם היה שערה נאה איני והא פורעו . ר"ל דבר כרבנן דתניא עליה דרבי יהודה . עוד (איה ביהו) [ש לומר] דקרא לא מיירי אלא הכא שאין לראש להתהדר . דין ד' מיתות לא בפני מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג . ועקשה מראבי' אחד הרג שנגג ואחד הרג מוהר הקב"ה מומנן לפתרק אחד זה שהרג בשוגג עולה בכולם ונופל על אחד שהרג מוהר ואמאי והא לא מחייב סקילה שוה שנופל עליו דהי כמו אבן שנפלך בסקילה שנתחנק על כריתו . וצ"ל דפיירי שהנופל יש לו בידו סייף או סכין כשנופל על חבירו הוא מתיו ראשו בסייף כמו שעושין בסקלות :

מי רואה את סוגה בדעלה יבמ"ן מ"ו

מעין

מרבה בנגיף מגפ

גליון השי"ס

בתרתי נמדד בתדד . פיין סנהדרין דף ג ע"ב:

מעין

◇ בגליון ד' מיתות ג"ב

מעין

"ר"א" בגליון מהדש"ב על בסוגה בדעלה יבמ"ן

[דף כ.] פניה מוריקות. הכי תני לקמן* היינו מספקא לשמואל עד שפניה מוריקות ועיניה טולטות: הרלתה לו בחלונותיה: תלונה: מתכל בהמה. סטורים: במקידה של חרס: שם בה פנים. פנאי ליפרע ממנה ומהני לי לת פני (ויקרא כ) ונתתי (לת) פני (שם יז) תורה אור

פניה מוריקות, הֵיא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות, הֵיא קלעה לו את שערה לפיכך כהן סותר את שערה הֵיא הראתה לו באצבע לפיכך ציפורניה נושרות *הֵיא חגרה לו בצילצול לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדדיה הֵיא פשטה לו את יריכה לפיכך יריכה נופלת הֵיא קיבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה *הֵיא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה הֵיא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרש הֵיא עשתה בסתר °יושב בסתר עליון" שם בה פנים שנאמר °יועין נואף שמרה נֶשֶׁף" לאמר לא תשורני עין(ע) וגו' דבר אחר היא עשתה בסתר, המקום פירסמה בגלוי שנאמר °תַּכְסֶה שְׁנָאָה בְּמִשְׁאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בַּקָּהָל" (וגו') ומאחר דנפקא ליה °מאחת לאחת למצא חשבון", °כי כל סאון סואן ברעש" °בסאסאה בשלחה תריבנה למה לכלמרה, ומאחר דנפקא ליה "מבי כל סאון סואן ברעש", °בסאסאה בשלחה תריבנה למה לי? לכדרב חיננא בר פפא דא"ר חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנאמר "בסאסאה בשלחה וגו'" *איני והאמר רבא שלשה כוסות האמורות במצרים למה: אחת ששתת בימי משה, ואחת ששתת בימי פרעה נכה, ואחת שעתידה לשתות עם חברותיה, וכי תימא הנך אזדו והני אחריני נינהו *ותניא אמר רבי יהודה מנימין גר המצרי היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא, אמר מנימין גר המצרי: אני מצרי ראשון ונשארתי מצרית ראשונה, אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני מורד לבא בקהל אלא אי איתמר הכי אתמר: א"ר חיננא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך עד שעת שילוחו שנאמר "בסאסאה בשלחה תריבנה וגו'" אמימר מתני להא דרב חיננא בר פפא אהא דא"ר חנינא בר פפא: °כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם": אני ה' לא שניתי - לא הביתי לאומה ושניתי לה, "ואתם בני יעקב לא כליתם" היינו דכתיב °חצי אכלה בם" חצי כלין והן אינן כלין, *אמר רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר °במלאות סְפֹקְנִי יצֵר לוֹ וגו'". דרש חיננא בר פפא מאי דכתיב °רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה" אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה: זה משה ודוד שלא °ישלטו שונאיהם במעשיהם: דוד דכתיב °טבעו בארץ שעריה" משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד וכלי שרתו ועמדו ואדניו, היכא: אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל. תנו רבנן *סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה, ומה שבידה נטלוהו ממנה – שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו: מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו וכן

מנימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (ברכות דף כח.) דלמר כן ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש ואמר להם מה לני לבא בקהל אמר לו ר"ג אסור אפילו ר' יהושע מותר לתת ח"ל ר"ג והלא כתיב לא יבא עמוני ומואבי לתר לו ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב ממלך אשור ובלבל את כל האומות ובלבל ח"ל סוטו ח"כ לפיכך מנימין היה מותר לבא בקהל ועוד מקשין תהיה תפלת השחר דלמר פ"ק דמגילה (דף יב:) זיל לגבי עמון ומואב דיהבי לתדוכתייהו כמאמרן *לתודיה שנאמר שלחן מואב מעשרין וגו' מיהו הכא בשמעתין לא קשיא מידי כמו שפרש"י דמנימין היה פוטה וכותר שלח נתבלבלו דקתני כיפה בתוספתא דפ' בתרא דקתני לקמן אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית הלכה ככר עלה סנחריב ובלבל את התומות לת מנים במקומה ולת עמונים ומואבים במקומה לתת עמון טהת מנים ומצרי טהת עמונים ואחד מן לתו מותר בכל משפחות החדמה החדמה ואחד מכל משפחות החדמה עמה לת לתו (ד) וכתת הכי פירוסתא עד כתן לי"פ לתת תם נתבלבלו תי מה הקב"ה אתה דאין שתיה זו באחרות אלא ב) לא תק שור וחיינו דכתיב אך שבריה יסצו ישתו כל רשעי ארץ: אמר מנימין גר המצרי אני מצרי וכו' כדי שיהא בן בני ראני לבא בקהל ואי"ת אינו הני נמי כשר כיון דמנחריב עמד ובלבל כל העולם ואין שמואב כראמר בפרק תפלת השחר וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין והלא עלה סנחריב ובלבלן. וי"ל דסנחריב לא בלבל אותן של מצרים אלא הציון ב ח ב ל י ם ובשלשלאות עד לפני ירושלים וכשהצליח חזקיה והיו הנם הסליטו עמו וקבלו עול שמים עליהן והתיודן למקומן אי נמי י"ל דהיינו דמנימין דהכא היינו אחר מ' שנת שפסקה גלותן ומורו למקומן וה"נ קאמר התם [בתוספתא דידים] דאמר מנימין כשראמ שהחזיר ר' ליהודה בר העמוני ואמר להם אף אני כפי כן אומר לו לאדרבך יש קצבה לאורך ימ שנת כדכתיב בקרא גבי מצרים פקד מ' כתיב אסיב ולא אין קצבה: ופירוש לא היה הכא דלית סנחריב ובלבל כל העולם והכי נמי קתני (בפרק בתרא) [בתר דיהך] מילתא [בתוספתא] דקתני אמר לו [ר"ע] מנימין טעית שכבר עלת סנחריב. ל"ה. משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד ולית ליה לתניא תנא כמאן דאמר דאחרן גלה לבבל כדאמר ביומא אלא סבירא ליה כמאן דאמר יאשיהו גנזו:

ג) מ"ו הכי גרסינן בילקוט מהלים רמז תקי"ג.

תוספות שאנץ

ג' טוסות האמורות במצרים. היא בחלום שר המשקים של פרעה ובמדרש יש דלעתיד משקה הקב"ה האומות כוס התרעלה וכשיגיע למצרים ואמר כבר שתיתי פעמים יאמר לה הקב"ה שתה דאין שתיה זו באחרות אלא ב)

פי' שמרים

[נקמן מה:] (ב) גם' לא תשורו מין ומחר פעים יפים ד"ה וכ"ה בע"י:(ג) רש"י ד"ה לסמדר לגמדו שמחדר: (ג) ד"ה חד וס"ו תו של ספר והכי כתי: (ד) תום' ד"ה מיפין וכו' ופשה שם גלו וכתי פרק בכל פע"ב ע"ש תלת תם מנחלבלו: (ה) בא"ד מנחלבלו: (ו) בא"ד דלת לתכתן נסדית שלת מלנלן ולתי מלנלן מדכתיב:

[הלין נב.] נ ו ו ז / אמנע

◇ אין הקב"ה נפרע מן האומה עד שלוחה

ו) אומה ב. אין ג. ארמ' יומא עמ. ע"ש תוספתא קדושין פ"ה

[סוטה מח:] אבימי תחת מחילות של היכל. תנו רבנן *סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה, ומה שבידה נטלוהו ממנה – שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו: מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו

ע"א סוף, יכמות עו. ש מנימין ותום' סנ. ד"ה ויל]

נתן הקדמוני. נתן עיניו בחוה וכתב עליה והייט לכחיב (בראשית ג) "הנחש היטיב" לשון תמצית ושטותן הוא: נטלו הימנו. קומה זקופה: יהא מלך. שלכך עשאו עורום מכל: לפי לחמיכי יהלך בקומה זקופה. מקללהו תחת למד וכן כל הלוה לחבירו למד מלוה: קנן. נתן עיניו בחטומה יתירה שטולדה עם הבל שכתי תחומות טלנו עמו והייט דכתיב (בראשית ד) את מחיו את הבל שני לחיים שני ריייטיי: קרית. על הכהונה וגבלע: בלעם. נתן עיניו במעלה שבמדבר (במדבר כד) ומכל חית השדה, אני אמרתי יהלך בקומה זקופה עבשיו על גחונו ילך, אני אמרתי יהא מאכלו מאכל אדם עכשיו עפר יאכל, הוא אמר אדרוג את אדם ואשא את חוה עבשיו אלבה אשית ביניך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הכי מציינו בלין וקדח בבלעם ודואג ואחיתופל ונחזי ואבשלום ואדוניהו ועוזיהו והמן שנתנו עיניהם בכמה שאינו ראוי להם: מה שביקשו לא ניתן להם, ומה שביקשו נטלוהו מהם: בידך התחילה בעבירה וכו'. מנא ה"מ: אילימא משום דכתיב "כתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה והכתיב "וצבתה בטנה ונפלת ירכה? אמר אביי כי לייט לייט תחילה יהך והדר בטן לייט ומיא כי בדקי, כי אורחייהו בדקי: בטן ברישא והדר יהך, בקללה נמי כתיב "לצבות בטן ולנפיל יהך? ההוא דמודע לה כהן דבטן ברישא והדר יהך שלא להוציא לעז על מים המרים: מתני' שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו ויאחזוהו פלשתים ויקרו את עיניו אבשלום נתגאה בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשר פלגשי אביו לפיכך נתנו בו עשר לונביות שנאמר "ויסבו עשרה (ו) (אנשים נושאי כלי יואב ולפי שהגנב ג' *גנבות: לב אביו ולב ב"ד ולב ישראל (שנאמר "ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל) לפיכך נתקעו בו ג' שבטים שנאמר "ויקח (ג) שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום, וכן *לעניין הטובה: מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמר "ותתצב אחותו מרחוק לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר שנאמר "והעם לא נסע עד האסף מרים "יוסף וזכה לקבור את אביו: מתני' ואין באחיו גדול ממנו שנאמר "ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו עמו גם רכב גם פרשים" מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" מי גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום שנאמר "ויקבור אותו בגיא" לא על משה בלבד אמרו אלא על כל הצדיקים שנאמר "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך": גמ' ת"ר [שמשון בעיניו מרד שנאמר "ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר "ויאחזוהו פלשתים ויקרו את עיניו" (ישרה ונקרו) אוזל תניא *רבי אומר תחילת קלקולו בעזה לפיכך לקח בעזה (ז) תחילת קלקולו בעזה דכתיב "וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקח בעזה דכתיב "ויורידו אותו עזתה" והכתיב "וירד שמשון תמנתה תחילת קלקולו מיהא בעזה היה "ויהי אדרי כן ויאהב אשה בנחל שורק ושמה דלילה תניא רבי אומר אילמלא *(לא) נקרא שמה דלילה ראויה היתה שתקרא דלילה: דלילה את כתי, דלדלה את לבו, דלדלה את מעשיו דלדלה את כתו דכתיב "ויסר כתו מעליו" דלדלה את לבו דכתיב "ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו" דלדלה את מעשיו דאיסתלק מיניה דכתיב "והוא לא ידע כי ה' סר מעליו", ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו- מנא ידעה? אמר חנין א"ר ניכרין דברי אמת, אבי אמר: ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה, בין דאמר "נזיר אלהים אני" אמרה: השתא ודאי קושטא קאמר, "ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו" מאי "ותאלצהו"? אמר רבי יצחק דבי רבי אמי בשעת גמר ביאה נשמטה מתחתיו. "ועתה הלשמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא" מאי "כל טמא" ותו עד השתא דברים טמאים קאכלה? א"ר יצחק דבי רבי אמי דברים האסורים בנזיר, "ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי" א"ר יצחק דבי רבי אמי הוא איזה לדבר טמא לפיכך נתלו חייו בדבר טמא, "ותחל רוח ה' לפעמו" א"ר חמא בר' חנינא חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב "יהי דן נחש עלי דרך" לפעמי במחנה דן" א"ר יצחק דבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג: כתיב הכא "לפעמי במחנה דן" וכתיב התם "פעמון ורימון, בין צרעה ובין אשתאול אמר ר' אסי צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו- ועקרן שמשון ומתנן זה בזה "והוא יחל להושיע את ישראל" אמר רבי חמא ברבי חנינא שדילדלה. מנא ידעה. הלא כתיב כאן: לה קודם לכן ומנאתו אין לה אלא לשון אחד ומיושבין ודכוריס על תופיסהס רלתה שערו גדול ולא היה יודה יין והכינה שהדכרים התחרוצים שתמר לה כשדבר הזה היה כחו גדול לחמת הן: ותלולתו. לשון דוחק ומעוקה: בשעה נמר ביתה. תחלת הלחם מרוכה. דבריס התסורים לנזיר. מגרת ענבים כגון נזיר שהרה ענבים במיס ויש כהם טעם יין ולא נפקא מכל לשכר שעשה מנפן היין (במדבר ו) מכתם. מקום קבישות הגן: בדבר טמא. נתי ההטור שהלמלת הוא היה מת בגמת: רוח ה'. רוח גבוהה שהרתה על יעקב: מקשקשת נפניו. לשוחו כתשכר הולך

הגהות הב"ח
(ו) בפשטה ויסס שבהם מנוסים עשתי כלי ויחל ויסו את תבטלוס ולפי שנגב: (ז) שם ויקח יותם שבעה שבטים: (ג) בפרא בתר ישרתם פירוש תחל: (ד) שם נקט כמוה תמיהא תמיהא: (ה) רש"י ד"ה ותלין נתלתו וכו' בגדולים דמי לע וכו' אחין לפ גדול ככבוד קבורה כמשמ כל"ל והרש"ל:

נזיר א מתי' ס"ג מהל' סוטה הלכה מ סמג עשין טו •

מהגה
"ואשתאול נפשות" עי' "נתן עיניו וכו'"

[ל"ל לבבות וכ"ה במשנה שבמשניות וכן נמי"ב תכל נחוסטפתא פ"ג תיכף נגמרת]

תוספות שאנץ
הכן מציגו בקן נתן עיניו בתאמה יתירה שנולדה עם הבל דשני תאומות טלה עמו דכתיב את אחיו את הבל שני אחין ב' ריבויין. קרח על הכהונה ונבלע. בלעם במעמו של בלק לקלל ישראל ונהרג בסדין בשולחך לישול שכר כ"ר אלף שנפלו מישראל בעצתו. דואג אביר הרועים ונהרל שבתלמידים היה ותתקנא בדוד כדכתיב הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ואמר בנהרדע בס' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשון הרע. ואחיתופל נתן עיניו במלוכה כראשונים ראה אש יוצאה מאמתו ולסבור שעתיד למלוך. ניחוי בממונו שלנעמן ונצטרע אבשלום במלוכה ונהרג אדניה באביטל ונהרג ושלמיה בכהונה והצטרעת וירחה בבצתו. ל"ת. נגב לב אביו ולב בית דין פ"ה שאמר אלכה ואשלמה את נדרי. וכתיב ואת אבשלום הלבו מאתים איש(א"ח) [אאדר"ג ביודשל"דשמשה] שעל ידי סצות דוד אביו הלבו עמו אשר לו כתוב לי שילבו עמי אלו שנים שאבותי וכתוב לו היה פראה חוטבי של דוד לשנים והלכין וכן לשנים אחרים עד שכנס מאתים איש וכלן ראשי סנהדראות הרי נגב לב אביו לב ב"ר. ל"ת: תחלת קלקולו פ"ה בעזה היה. פ"ה והדוא דתמנת לאו קלקול הוא כלי תאי לשקרה לו לאשה ולא בא עליה בעזה. ל"ה. יכן אינא בירושלמי יאע"נ דתניה היתה שפא בדינעה בא עליה אבל ההוא דעזה לא היה דרך נשואין אלא דרך

קוהל שבועתו של אבימלך . בגולה נשון לא יחל דברו (במדבר ל) לפי שהם עברו על השבועה תחילה : כמה בירכו . כל ברכה שבמקרא נשון ריבוי הוא לשון הרבה ומלוי בו שופע פויש"ן בלע"ז ומה ברכה נמלא בו לא מלינו עושר בשמעון : שברכו בתמתו . להיות זרעו ככחול שעוף, למה שנתאוה, נתאבך : נקם נתם משתי עיני . (ג) שכר לתם מעיני תן לי בנקמה זו ושכר התמרת לעולם הבא : שתוך לתחוריו . כשנדין תותו ליו (מרחיק) לברוח לנלח תוך עקלקלות : שטר העיל . (ג) (שעזה משתני קרא : על כתיפיו . כשיעור כתיפיו : קמי דשתי חמרא מעתה לא ישתה . תימה .

אלא לרבי מתי אמת מעלוס לומר בפ"ק דשבת (דף י:) לומר רב המנונא דעולא לומר לתדם שיתן מתמיה דעולא לומר לתדם שיתן מעלוס לתבילו בניס המרתן מעוס דעם גופיה ליקני מעלוס כדכתיב ויקרא לו ה' מעלוס ולא קא מתיב ליה כמ"ל סופרים (פ"ז) בהדי שמעת שלין נמתקין ונלתה לתמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף לה.) דעמתק לנלח לתשכון שקרא הקב"ה שמו כך תנון והכא פריך לתא דקתמר על שמו של הקב"ה נקרא מעתם המקבלה מתם כני תת ועל שם וכו' .

ונות : הזהלה שבועתו של אבימלך ונר' שהיולך על אבימלך בספר שמואל [ב' ח'] שאחרי היובסי היה מוכיח של אבימלך ולא היו יכולין להורישו מפני השבועה שהיה כתוב על הפלשתים כראמר שם אלא מבירא ליה במאן דאמר בפרקי דר"א אליעזר ה) שיתתים היה להם שבות לתם אברהם כשלקח פעות המכפלה ועל שם העיר נקרא יבוסי . אי שמא אע"פ שהוחלה כבר בימי שמשון אעפ"כ לא באו עליהם עד ביבי דוד: קמי דשתא נריאא דובלי . לפני השתר בנעות של פלא ירק :

ה) ג"ל בפרקי דר"א [פרק ל"ו] ושבועה אחרת היתה בפלשתים בשלמה מעבדת המכפלה מתם כני תת ועל שם וכו' .

טז

בשבועתן תניא א"ר שמעון החסיד בין כתיפין שישל שמשון ששים אמה היה שנאמר "וישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי הלילה ויאחז בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם הבריח וישם על כתיפיו" וגמרי דאין דלתות עזה פחותות מששים אמה "ויהי טוחן בבית האסורים" א"ר יוחנן אין טוחנה אלא לשון עבידה וכן הוא אומר "תטחן לאחר אשתי" מלמד שכל אחד ואחד הביא לו את אשתו לבית האסורים כדי שתתעבר הימנו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי "קמי דשתי חמרא–חמרא קמי רפוקא"–גרידיא–דובלא "א"ר יוחנן כל המזנה, אשתו מוננת עליו שנאמר "אם נפתה לבי על אשה ועל פתח רעי ארבתי" וכתיב "תטחן לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרין" *והיינו דאמרי אינשי "אידו בי *קאדי ואיתתיה בי ברוציני" "א"ר יוחנן שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים שנאמר "דן ידין עמו כאחד וגו' "א"ר יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא שנאמר "כי שמש ומגן ה' אלהים וגו' אלא מעתה לא ימחה? אלא מעין שמו של הקב"ה מה הקב"ה מגין על כל העולם כולו אף שמשון מגין ברורו על ישראל "א"ר יוחנן בלעם-חיגר ברגלו אחת היה שנאמר "ויולך שפי" שמשון-חיגר בשתי רגליו היה שנאמר "שפיפון עלי ארח": ח"ר חמשה נברואו מעין דוגמא של מעלה וכולן לקו בהן שמשון בכחו שאול בצוארו אבשלום בשערו צדקיה בעיניו אסא ברגליו שמשון בכחו דכתיב "ויסר כחו מעליו שאול בצוארו דכתיב "ויקח שאול את החרב ויפל עליה אבשלום בשערו דכתיב "ורק קטן צדקיה בעיניו דכתיב "ואת עיני צדקיהו עור "אסא ברגליו דכתיב "רק לעת זקנתו חלה את רגליו "אמר רב יהודה אמר רב שאחותו פדגרא, א"ל מר זוטרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי דמי פדגרא? א"ל *כמחט בבשר חי, מנא ידיע? א"ל דאמרי מיחש הוה חש ביה "ואיכא דאמרי מרביה שמע ליה "א"ר יסוד ה' לירא'ו ובריתו לחודיעם. דרש רבא מפני מה נענש אסא? מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים שנאמר "והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי מאין נקי? אמר רב יהודה אמר רב אפילו תחן מחדדו ובלה מחפתה*: כתיב "וירד שמשון תמנתה" וכתיב "הנה תמיך" עולה תמנתה" א"ר אלעזר שמשון שנתגנה בה כתיב ביה "וירידה, יהודה שנתעלה בה כתיב ביה "עליה, ר' שמואל בר נחמני אמר שתי תמנאות היו חדא בירידה וחדא בעליה רב פפא אמר חדא תמנה הוה: דאתי מהאי גיסא-ירידה, ודאתי מהאי גיסא-עלוה בנוך שדלכה ויושבה לה בפתחו של אברהם אבינו מקום שכל עינים צופות לראותו → "ר' חנין א"ר מקום הוא ששמו עינים וכן הוא אומר "תפוח והעיינם" ר' שמואל בר נחמני אמר שנתנה עינים לדבריה כשתבעה: אמר לה שמא נכרית את? אמרה ליה גיורת אני: אשת איש את? אמרה ליה פניה אני: שמא קיבל בך אביך קידושין? אמרה ליה יתומה אני: "ויטע אשל" בבאר שבע" אמר ריש לקיש מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים, רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר פרדס ופונדק בשלמא למ"ד פרדס היינו דכתיב "ויטע" אלא למ"ד פונדק מאי "ויטע"? כדכתיב "ויטע אהלי אפדנו וגו' "ויקרא שם בשם ה' אל עולם" אמר ריש לקיש אל תיקרי "ויקרא" אלא

מעתה לא ימחה . תימה .

מענה

סדוך על מאורות על ר' יוחנן

[שי' ע"ז כח.]

[ע' נעורין שדף קי ו]

נ"ב

חמשה נברואו מעין דוגמא של מעלה (בראשית רבה פרשה פה אות ה)

ע"ש קי

ה' הזקן ואתר

מענה

ב' פירושים "לעיני" בפסוק "ותשב בפתח דעיני"

◇ "שאל" - סדוך על שאלות תקיעה שתקע לפני ה' הזקן אות ואתר טבא עליך

נ"ב

ב' פירושים בפסוק אלבן אברהם "ויצא אתו בפאה אבינו"

* אחרי פירושים ראשון אין תאר

מכילין ומסקין ומח"כ מלוה לתן : ויטע אהלי לתניע . פסוק הוא בדניאל על לתד מהמלכים : תנא

נדה ט לחדש שיפיל לחת עלמו לתוך כבשן האש. כלומר בפ' החכם (ב"מ דף נה:) כל היורדין לגיהנם עולין חוץ ממלכות ומד מיניהו המלכין בפי חבירו כרבינו ותומר כמי (שם נח.) טח ט לחדש שיבשל בשר בחלב חיש ולא יבין פי חבירו כרבים מבין מהוד וברלה הלי דלת חשיב ליה (מסחים דף כה.) בהדי ג' עבירות שבין עומדים בפני פקוח נפש עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים חיתה מפורשת בתורה ולח נקט לחת עבירות המפורסות:

יצאת כח קול ולומרה ממני ילחו כתובות. בשלשי מסכת מכות (דף כג:) מסיק דהכי נמרינן לה: דקרב רישת עבי נופיה. תימה רבי מחיר לומר בחלק (סנהדרין דף קג:) חבשלום חין לו חלק לעולם הבח ח"כ סבירת ליה דקרב רישיה עבי נופיה ולח סבירת ליה דלייסיה לעלמת דלחני מכל מקום חסקיה מסבטה מדורי דניהם ותם לח חמיר לה סבירת ליה בהדי לחו ולחזיה לחמר (שם קג:) לח חין ולח ניחוין

ו"ל לחת חשיב לחת מלכים:

דאיתיה לעלמת לחתי. ולתי קשיח הח חמרו בחלק (סנהדרין דף קד:) ברח מכי חבח לחת לח מכי ברח כדכתיב ולתי חין מילי למיעבד כוכבים ח"ע ומילי לית ליה לכרכשה מיכל לח יכמעלל ולח יכתך לח עכו לחכל הבן מיכל לח הלא כגון יהחזיקו בלח מו לח חמון ו"ל משום דחבשלום נמל לח עלו כשלום הוה שנהרג כמיתה מסוכה הועילה לו חפלה דומיה דיהויקים דחמר התם סהיה כתוב על גולגלתו זלח ושוד לחברת ונפרע ממנו לחחר מיכה לח מו לחוקו ושוד לחבשלום לח עבד עבודת כוכבים ח"ע מלי למימר הח דחמר לחבח לח מכי ברח הייט משום כעוד הלא לית מונעין מלמעוקי עם רבעים בלח חפלה לבל חפלה מועלת ודוד החפלל על לחבשלום ולשלום

תוספות שאנץ

הכי משלי אבלתם דודו ובדכו למי שאבד והיה שלא רצו לברך ברצונם עד שאמר להם אברהם פרעו מה שאבלתם ושתיתם והיה אומר להם שהוא עושה עולה למנין גדול כי לית בחי בסדרי הכי ברצונם על מנת שלא יפרעו שם דבר: שכסתה פניה בבית חסיה לא שהיה בלבו שהוא חבר אלא בכך לומר אחרת היתה. ל"א שכסתה פניה בבית חסיה לא ראתה אותה כל הימים שנגדלה בביתו לפי לא מלחה בה חסידה: יצאו כבושין דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה כדכתיב נור אריה יהודה בבושין דברי פתר ל"ח.

ג' כיוצ"ם [מאורות] על "זה אכתם" ד"ה ברכות ד.

מאך חתאר [אן אאדב פבירוב ט"ב: הקהה מיהודה- זוהרים:

רבנו ל' [אות ט"ב] אלאי [ביאן כאין גלוין השי"ם נמי] בכסך בשחוטו. כעין זה לקמן דף יג ע"ב: שם יוסף אומר דף יד ע"ב: רש"י ד"ה מקח ע"ב: רשי"י ד"ה מקח יומיס טו' לחת ל"ב מד"ם. פיל דף ד ע"ח:

נדה א מיי' פ"ו מהלכות דעות סלכה ח:

טבר [ניצוחה ל] תאר - יבאו ואלכים [ביאור ואלכים שם המאכל והמשתה והכראה כך כי היה חוצה אברהם שיפרעו הכל או ברכו הקב"ה שלא יפרעו שם דבר: שכסתה פניה בבית המיה אע"פ שהיה בכך לומר אחרת היתה. ל"א שכסתה פניה בבית המיה לא ראתה אותה כל הימים שנגדלה בביתו לפי לא מלחה בה חסידה: יצאו כבושין דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה כדכתיב נור אריה יהודה בבושין דברי פתר ל"ח.

נדה א מיי' פ"ו מהלכות דעות סלכה ח:

מבנף "בעמק": בעמק יזרעאל

△ "בעמק": בעמק יזרעאל

תורה אור

אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב ביצד? לארד שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משלי אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם

ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה חשיבה לזונה: א"ר אלעזר שכסתה פניה בבית חמיה דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל בלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים, מנלן? מתמר: נביאים דכתיב חזון ישעיהו בן אמוץ מלכים מדוד (ו) שאמר רבי לוי בשם זה מסורת בידינו מאבותינו: אמוץ ואמציה אחים הוו. היא מוצאת היא מותצאת מיבעי ליה: א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא שמאל ויחקק, בא גבריאל וקורבן היינו דכתיב למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם: א"ר יוחנן משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת, לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה כולו תם ותם לכל דבר אחר מכתם שהיתה מכתו חמה = שנולד כשהוא מהול דבר אחר "מכתם" בשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו ללמוד תורה כך בגדולתו (ג) ויהיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמא ליה מימר: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל יבין פני חבירו ברבים, מנלן מתמר. הבר נא א"ר חמא ברבי חנינא בהבר בישך לאבין, בהבר בישרותי: בהבר בישך הברנא הכתונת בנך היא בהבר בישרותי

הברנא למה נא? אין נא אלא לשון בקשה אמרה ליה בבקשה ממך הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני, ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני היינו דאמרי רב חנין בר ביזנא א"ר שמעון חסידא יגדול אדם אחת מכל מלכים ונביאים שעתידין לעמוד מזרעו של יהודה שנאמר ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני ולא עוד אלא שנקרא על שמו של הקב"ה דכתיב ה' צדקנו ואין אחת משמו של הקב"ה פחות מעשרה שנאמר ויקרא שמו ה' מכבר הוא ונקרא על שמו של הקב"ה כיון שהודה ואמר צדקה ממני יצתה בת קול ואמרה אתה הצלת תמר ושני בניות מן האור, חייך שאני מציל בזכותך ג' מבניך מן האור מאן נינהו חנניה מישאל ועזריה, צדקה ממני מנא ידע? יצתה בת קול ואמרה ממני, ולא יסף עוד לדעתה, אמר שמואל סגא חמה דרב שמואל בר אמי משמיה דרב אמי כיון שידעה שוב לא פסק ממנה: כתיב הבא ולא יסף עוד לדעתה וכתיב התם קול גדול ולא יסף: אבשלום נתגאה בשערו וכו': ת"ר אבשלום בשערו מרד שנאמר וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו (וגו') והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך תנא אבן שאנשי טבריא ואנשי ציפורי שוקלים בה לפיכך נתלה בשערו שנאמר ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רוכב על הפרד ויבא הפרד תחת שובך האלה הגדולה (ז) (ויאחז) ראשו באלה ויותן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר [שקל בסנדרא בעיא למיפסקה] תנא דבי רבי ישמעאל [באותה שעה, (ה) נבקע (שאול) מתרתיו ויורגז המלך ויעל על עליית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני בני אבשלום בני בני [אבשלום] מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני... והמלך לאט את פניו ויועק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני" הני תמניא (ו) בני "למה? שבעה דאסקיה משבעה מדורי ניהנם, ואידך: איכא דאמרי דקריב רישיה לגבי גופיה ואבא דאמרי דאייתיה לעלמא דאתי "ואבשלום לקח ויצב לו בחייו "מאי לקח? "אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו, את מצבת אשר בעמק המלך וגו' אד תניא בר פפא בעצה עמוקה של מלכו של עולם דכתיב

מקץ

ואבשלום בשערו מרד שנאמר וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו (וגו') והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך תנא אבן שאנשי טבריא ואנשי ציפורי שוקלים בה לפיכך נתלה בשערו שנאמר ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רוכב על הפרד ויבא הפרד תחת שובך האלה הגדולה (ז) (ויאחז) ראשו באלה ויותן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר [שקל בסנדרא בעיא למיפסקה] תנא דבי רבי ישמעאל [באותה שעה, (ה) נבקע (שאול) מתרתיו ויורגז המלך ויעל על עליית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני בני אבשלום בני בני [אבשלום] מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני... והמלך לאט את פניו ויועק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני" הני תמניא (ו) בני "למה? שבעה דאסקיה משבעה מדורי ניהנם, ואידך: איכא דאמרי דקריב רישיה לגבי גופיה ואבא דאמרי דאייתיה לעלמא דאתי "ואבשלום לקח ויצב לו בחייו "מאי לקח? "אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו, את מצבת אשר בעמק המלך וגו' אד תניא בר פפא בעצה עמוקה של מלכו של עולם דכתיב

[מכות ט. סנהדרין מב. עכו:]

[נקמן טו:]

[סנהדרין קג.]

[סנהדרין קמ:]

הגהות הב"ח

(ה) גם' דתמר ר' לוי:
(ו) שם בר בריזלוי
(ז) שם בעמק שנקרא על שם שנתגלו שם עמקים הרבה ס"ת. ג"כ ס"ל ע' שלמה ז"ל פתמרי דף ט"ו ע"ב: (ז) שם כגדולה ד"ה שלמה וכו' (ח) ד"ה שלקח וכו' לקח ע"ל את כבדים הלחת מחיין:

כ"ש מן. כתוכות שם בכתוכות שם:

נבואה יהודה - "דקח מאני" יוסף קיבל טם טאיש בסרבי יהודה קיבל טם טאיש בסרבי"א

מקים וגו'. היכי דמצלטוס לוחה עלה וקיימה מלבת דבריו של הקב"ה כדכתיב לעולם ה' דברך נצב (תהלים קיט) ויקרא למלבת על שמו גרס לוחה רשה שתקרית על שמו ויקרא לה יד לכצלטוס כך היה נקרלת: ויצלחהו מעמק חברון. ביוסף מצחני קרא כשצלחו יעקב לגל לחיו ואות תחילת סיבת תורה אור

יכידת. ישרחל למלכים: על לוחו לגדיק שקבור בחברון. לכרכס: לחיו בן. דיוסר ממה שהוא מולד מודיעים לו: דכתוב מהם. דוגמת מני' לוחו ענין ומיהו יוסר ממה שעשה מחשלם דמדה טובה מרובה בחשלומין ממדת פורעניות: למור לחכמה. שהיה לגל הקב"ה ומפיו שנלמר כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה (משלי ב): ללא כתיב ויעמ. מלך מלרים וימלוך תחתיו לחר: ונחתכם למשיחו. לנקם לו חכמה כעגלו: כמה גידונים. שלח יוכל לדון לוחטו בו שידעטו מדלכיו שמדד מדה כנגד מדה לדור המבול ולוחכי סדום: כי בחם ה' בשפטי. וכן יהיב לו גמול (ה): שכבתו. לשון ויזד יעקב נזיד (נרחשית כה): בחוסה עלה. לנתחכמה לו: יוסבי יעבד. תלמידי יעבד (ב) לחד גדול בתורה היה כדכתיב (דה"ל ד) ויקרל יעבד לחלהי ישרחל מס שמו כרך תברכני בתורה והרבית לת גבולי בתלמידים וגו' ויבל חלהים לת ד' לחשר שלל (תמורה טו.): תרעתיס. מפרס בספרי שמשמו תרועה בהר סיני ל"ת תרעתיס על מס שהיו יוסבים בעבודת כוכבים וקרי להו מספחת סופרים דהיינו סנהדרין וכן תרעתיס זקני מער: ועליו מן החרן מבני לים. יגרסוט מן החרן מלי "ועלה" הלוחי שילחו שוכחיהם מלרלם חויל וילחים מפיהם: מלבן. כמין דפוס שבו עושין הלבנים שממלחין לוחו טיט ומחליקין לוחו והיל הלבנה: ותלו לו לפרעה. דעליה קלי קרא ומיניה סליק ויחמר לל עמו וגו' הכה נתחכמה לו וגו' ויקימו עליו שרי מסים: למסים. מפוקי ולית יכול לעשות מלחכה: שרי מסים. דכר שמסיס רידוי של שומה שמרגילין ומסיימין לעבודה לוחו מלבן שתלו לו היה ישרחל רידוי של הממה: למען טעיתו לפרעה. כשביל שלוחה דישרחל שיהו שכח לסבול: שמסכנות לת בעליהן. שעל ידי לוחן הערים ולוחה עבודה נסתכלו מלרים ליטבע בים: שממסכנות. מדלדות כדכתיב "ויללו לת מלרים" וכשביל עבודה זו לירע להן ולהלי ליצנת לת גרסינן דתמר מר (נ) כל העוסק בבנין מתמסכן "ומען דגרים לה מתרגמינן להך דרב ושמואל. אבל לכל בנייניס של כל חדם 'מסכנות' פעמים שטופל מהבנין *ומת[ממסכנות] שמביח לת החדם לידי עניות לתמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן: רחטן רחטן מתרוסס. כשהיו בונין קלת היה מתרוסס ונופל ותוזרין ובונין והוח נופל: פי התהום בולעו. גבלע בחרן: רוח הקדם מבשרתן. ליטרחל ולוחה למלרים חין מועיל לכם כן ילבה המיד וכן יפרון: ויקוצו מפני בני ישרחל. מלמד שהיו דומין בעיניהם כקוצים: ויעבידו מצרים לת בני ישרחל בפרך

ולעולם מדה טובה מרובה ממדת פורעניות. ות"ת הל מלינ מדת פורעניות גדולה ממדת טובה דכתיב ויכיה ירדוף לחד מלף וכתיב ימיסו (דברים נב) נבי מדת פורעניות ונבי מדה טובה כתיב ודלפו מכס ממקס מלה (ויקרל טו) וי"ל דעדיין נבי מדת פורעניות מייבי (ב) לדיפה ולל הדיגה לחבל הכל דכתיב ודלפו מכס ממקס סיפל דקרל ונפלו לוייבים לפניכם למרב. מספר סיבר: "מרים" המתיבה למקס סבה לחת. ללו דוקל נקט סבה ללל סלים סבה לו רבינו דקתני בתוספתל מדה טובה מרובה ממדת פורעניות על לחת כמה מלות לבל קלינ לרבי והל כמרגנים נפרע מס יום לבה יום נבה לם כן סיפה מרובה מדת פורעניות ממדה טובה של מרים "ועוד בפ"ק דתגיגה (קף ה:) דדרש רבי יוחנן לותי יום יום יכלוסון שבל הטוסק בתורה לפילו יום לחד כלילו טוסק כל הבה טולה וכן במדת פורעניות כתיב (במדבר יל) במספר חמים לחר תרפה לת החדן מ' יום וגו' ללמת לכי הדדי ניכוו:

[שיין נשיל סי: נשפסס ודע המלגזן תוס' שהעתיק האוי"ם ברלתה דמיד לחר סוף דיבור דלעיל שביים מספר סיבר כתבו תוספה לבל קלינ לרבי וכה כמרגנים ספרב מבסס וכו'] מהגר

[שיוב נכון ממנה בספרים]

נוסח מהדורה מאחרת בורגנות

סיבתה

[סה ז ט. סנהדרין ק:]

לעניין הטובה דבאותה מדה ולעולם מדה טובה מרובה ממדת פורעניות

ותתצב אחותו מרחוק" א"ר יצחק פסוק זה כולן על שם שבינה נאמר "ותתצב" דכתיב "ויבא ה' ויתיצב ונו' "ארוחתי" דכתיב "אמור לחכמה אחותי את "מרחוק" דכתיב "מרחוק ה' נראה לי" "לדעת" דכתיב "כי אל דעות ה' "מה" דכתיב "מה ה' אלהיך שואל מעמך "יעשה" דכתיב "כי לאיעשה[ה'] אלהים דבר "לו" דכתיב "ויקרא ה' אלין ה' שלום": "ויקם מלך חדש ונו' "לא ידע" ושמואל "חד אמר חדש ממש "וחד אמר שנתחדשו גזירותיו מאן דאמר חדש ממש דכתיב חדש ומאן דאמר שנתחדשו גזירותיו דלא כתיב "וימ "וימלוך "אשר לא ידע את יוסף דהוה דמי כמאן דלא ידע ליה כלל "ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל "הוא "התחיל בעצה תחילה לפיבך לקה תחילה הוא התחיל "בעצה תחילה דכתיב "ויאמר אל עמו" "לפיבך לקה תחילה כדכתיב "ובבה "ובעמך ובכל עבדיך" "הבה נתחכמה לו" "להם מביעי ליה! א"ר חמא ברבי תנינא באו ונחכם למושיען של ישראל במה נדונם: נדונים באש כתיב "כי הנה ה' באש יבא-וכתיב- כי באש ה' נשפט וגו' "בחרב כתיב ["ובחרבו את כל בשר] אלא בואו ונדונם במים "שכבר נשבע "הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם שנאמר "כי מי נח זאת לי וגו' "והן אינן יוצאין שעל כל העולם כולו אינו מביא אבל על אומה אחת הוא מביא אי נמי הוא אינו מביא אבל הן באין ונופלין בתוכו וכן הוא אומר "ומצרים נסעים לקראתו" "ויהיינו דא"ר אלעזר מאי דכתיב "כי בדבר אשר זדו עליהם" בקדירה שבישלו בה נתבשלו *מאי משמע דהאי "זדו לישנא דקדירה הוא דכתיב "ויזד יעקב נזיד". *א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה "עצה בלעם ואיוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורין, "יתרו שבחה *זכו מבני בניו ששישבו בלשכת הגזית שנאמר "ומשפחות סופרים יושבי "יעבץ תרעתים שמעתים סיכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב" וכתיב "ובני קיני חותן משה וגו'": "ונלחם בנו ועלה מן הארץ" ועלינו מיבעי ליה? א"ר אבא בר כהנא כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו בחבירו, "ויתרו שבחה *זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית שנאמר "ומשפחות סופרים יושבי "יעבץ תרעתים שמעתים סיכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב" וכתיב "ובני קיני חותן משה וגו'": "ונלחם בנו ועלה מן הארץ" ועלינו מיבעי ליה? א"ר אבא בר כהנא כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו בחבירו, "ויישימו עליו שרי מסים" עליהם מיבעי ליה! תנא דבי ר' אלעזר בר' שמעון מלמד שהביאו מלבן ותלו לו לפרעה בצוארו וכל אחד ואחד מישראל שאמר להם אסטנים אני" אמרו לו "בלום אסטנים אתה יותר מפרעה" שי' מסים דבר שמשים (לבנים) "למען ענותו בסבלותם [ענותם מיבעי ליה! למען ענותו לפרעה בסבלותם דישראל. "ויבן ערי מסכנות לפרעה" רב ושמואל: חד אמר שממסכנות את בעליהן וחד אמר שממסכנות את בעליהן! דאמר מר *כל העוסק בבנין מתמסכן! "את פיתום ואת רעמסס" רב ושמואל חד אמר פיתום שמה ולמה נקרא שמה רעמסס שראשון ראשון לפי *מתרוסס וחד אמר רעמסס שמה ולמה נקרא שמה פיתום שראשון ראשון לפי תהום בולעו "ואשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, כן רבו וכן פרצו מיבעי ליה? אמר ר"ל רוח הקדש מבשרתן כן ירבה וכן יפרוץ: "ויקוצו מפני בני ישראל" מלמד שהיו דומין בעיניהם כקוצים "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך

מבעי ז
שמות יח ג
דברים י
ב:סמים ו ◇ (דברות ע)
= רב ושמואל
"חד אמר" נוסח
ש"ס קרוב-מאוד

[זכרים קנה. ע"ש]

[סנהדרין פט. ע"ש]

[שם קו. שם יקד. ע"ש]

[יבמות סג.]

[גיטין כטרון בעניך פיתום מתתסכן]

[ע"ז ומנין]

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה כי כתם וכו' נמול סס"ד ותמ"כ ע"ס מזוס במים כל כהן סיעד וגו' סס"ד: (כ) ד"ה יסבי יעבד וכו' יעבד מהם גדול וכו' ישרל' לתמר סס כתן: (נ) ר"ה שממסכנות וכו' לתמר מר כיבמות כל העוסק: (ד) תוס' ד"ה לעולם וכו' בדפיסה ולל בסרינה:

תוספות שאנץ

יעבץ אדם גדול היה בתורה. תרשתים מפרש בספרי ששמשו תרשה בהר סיני ל"א תרעתים על שם שהיו יושבין בשערי(ב"ר) (ירושלים) תרעתים זקני שער. שמשתים ששמשו מצות אבותם דבבני יעבר בן רכב משיעי [קרא] והם היו מבני בניו של יתרו. מוכחים על שהיו יושבין בסטיות כדכתיב ותשב באהליה. וקרי משפחות סופרים דהיינו סנהדרין ל"ה: שממסכנות לבעליהן. שעל ידי אותן הערים ואותה עבודה מצרים נסתכנו בים: מסכנות מדלדלות כדכתיב ויללו את מצרים. ובשביל עבודה זו אירע להם. ולהאי לישנא לא נרסינן לת דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן. ומאן דגרס ליה לתך מתרגם להן דרב ושמואל. אבל הבנייניס של כל אדם מסכנות שנופל מהבנין ומת: מסכנות שמביאין את האדם לידי עניות דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן. ת"ת ה

"בפרך"-בפה רך. מתוס בדברים וכתכר מד שהרגילוס לעבודה: בפריכה. בחברון גוף ומחגים וחזקה: ס"ג בעבודה קשה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן שהיו מחליפין וכו'. ור' היא קשה שלא היו רגילים בכך: ולמתן דתמר. (ג) "בפרך קשה"-בפה רך ה"א "בפרך" כתלת ודלי פריכה היא דהכתיב "וימררו": ושופטים. כשופטיכן הסיר על גבי כירה קרי לה שפיתה: תחת של חמין. לרתון רגלי בעליהן בשדה: בין שפתים. בין מלרי השדות מקומות לעטין, מלר-נבול השדה-ג' טיה מכאן ותכירו מכאן ותכירו בתמלא: יונה. ישראל שנתמר תורה אור יונתי תמתי (שיר ו): שובבתיך. לנחת ממני תמר: תבלתך. לשון תבלי יולדה (הושע יג): מנקר. מנקה: משפר. כמו שטושין לתיטוקות לייסב את תיבריהם ולתקן שיתקון מלער הלידה: לא כרית שרך. לא היה לך מיילדת לתתוך טיבול הולד: למשעי. להתליק בשר כמו תלקת לותרין (ברחשית כז) שטיטות: טגולין. כתין ככר טגול: נשטה להן נס: רכבה כלמת השדה. גדילים מן התרן לממת השדה: ותבלי. לביח תביך: הס תכיומה. שרלו שביתה ככר: זה חלי. שרחיתי ככר: תליבבע. כת שמימיד תשתו של תתרן: שתיתם פושה עולר. משטעטת תותו כתרך שמחתקים לתיטוקות בדברים שרביס לשטעטו: פושה. לוטקת כמו כיולדה מחפשה (ישעיה מג): ס"ג ולתיתן על הכתבים לתר רבי יוחנן סימן גדול מכר להן בשעה שכוטעת לילד יריטותיה מלטוטת כתכתיב ד"ת על הכתבים כדכתיב ותרד בית היולר וגו', מה יולר זה ירך מכאן כו': סימן גדול. שלח תטולו תתם ותתכיתו סימן לידה ולו תטלוהו, היה, זה לכם הסימן של לידה ולו תטלוהו ותהרגוהו ד"ת להכי קרי ליה למשבר של תבה' כתבים כדכתיב גבי יולר כלי מרס' לתבים ותבה גמי ליולר דמיע: סתן. נון עב שטלין יוסב ומגלגל הבנים לעטותן בדפוס הכלי לפי גדלו וקטנו: סימן גדול מבר להם. ולתיתן על התבים תם בן הוא תם שלא יכולה לרלות מיד תם בן הוא בלה טוס הנבהה: כן פניו למטה. כלרך תממיתה: כת פניה למעלה. כלרך תממיתה וכי מפרם במכת מלה תמתיקה (דף נח.): תליהן. משמע טל טיסקי ביתה לשון ויצא תליהן (ברחשית כה): ותמיין. תוה ליה למיכתב ולא תמיטו ותמיין, "ותמיין" משמע שהו מסיעין להילדים, ותמיין משמע שהו טומטת לותן בכתיהן ומגדלות תותם: כי נימא חיות ממש. מלוזה: כמיה נמשלה. ותית השלה תיה נריכה למילתו: לכתיב ביה כתיב ביה. מי שכתוב בו שקרת בשם בהמה ותיה תרי כתיב בו ושלין כתיב בו תרי כתיב בכל כמסיתן יחד מה תמך לביח בין תיות רגלה תמך כשהם יחדיו הולה נקראת לביתה: ותמת עוזבה תשם כלב. ותיה מריס ולקטן מפרם למה נקראת שמה עוזבה ותלי ותמת-שבגלגרעה: ויקח לו כלב תת תפרת. לתתר שבתרפתת תוך ולקחה לו תלמה תפרת קרי מריס וכתיב כדוד בן תים תפרתי: וכלב בן תלרון. פסוק תת בדברי הימים: (ג) בן יפונה בן קנזתם בן יפונה בן קנז תוא דכתיב ויולכדה עתניאל בן קנז אחי כלב אמר רבא תודרו דקנז תוה ונמה נקרא "בן יפונה" על שם מעטיו: ס"ג ותכתי בן קנז תוא: תוכנו דקנז. בן תשם של קנז שיה כלב ונמלא עתניאל תתיו מתם:

שהיתה פושה לולר .. פירש רבי מגנלא לותשה ויולא הולד כמו שטושים תלו עכשיו בתזי האשה: תתריס

[וכ"ה בשחר שרן שם ס' ס"ג]

← בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך רבי שמואל בר נחמני אמר בפריכה. וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' אמר רבא בתחילה בחומר ובלבנים ולבסוף ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים ולמ"ד נמי התם בפה רך הכא ודאי בפריכה. דרש רב עוירא בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים: בשעה שהולכות לשאוב מים הקב"ה ממזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים ומוליכות אצל בעליהן לשדה ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונזקקות להן בין שפתים שנאמר אם תשכבון בין שפתים וגו' בשכר תשכבון בין שפתים זכו ישראל לביות מצרים שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ וביון שמחעברות באות לבתיהם, וכיון שמגיע זמן מולדיהן הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר תחת התפוח עוררתיך ושם וגו' והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקר ומשפיר אותן כחיה זו שמשפרת את הולד שנאמר ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שררך ובמים לא רחצת למשעי וגו' ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש שנאמר ויניקהו דבש מסלע ושמן וגו' וכיון שמבירין בהן מצרים באין להורגן ונעשה להם גס ונבלעין בקרקע ומביאין שוורים וחורשין על גבן שנאמר על גבי חרשו חורשים וגו' לאחר שתולבין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך וכיון שמתגדלין באין ערדים עדרים לבתיהן שנאמר ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים עדים אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקב"ה על הים הם היו הראוי תחלה שנאמר זה אלי ואנוהו. ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות וגו' כב ושמאל אמר אשה ובתה ותר אמר כלה וחמותה מ"ד אשה ובתה-יוכבד ומרים ומ"ד כלה וחמותה-יוכבד ואלישבע תניא כמ"ד אשה ובתה דתניא "שפרה" זו יוכבד ולמה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד ב"א שפרה שפרו ורבו ישראל בימיה "פועה" זו מרים ולמה נקרא שמה פועה שהיתה פועה (ומוציאה את הולד) ב"א פועה שהיתה פועה ברוח הקודש ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמשיעיז את ישראל ויאמר בוגלדכן את העבריות וגו' מאי אבנים א"ר הנן סימן גדול מכר להן אמר להן בשעה שכורעת לילד ירכותיה מצטננות כאבנים ואית דאמרי כדכתיב וארד בית היוצר והנה הוא עושה מלאכה על האבנים מה יוצר זה ירך מבאן וירך מבאן וסדן באמצע אף אשה ירך מבאן וירך מבאן והולד באמצע, אם בן הוא והמתן אותו א"ר תניא סימן גדול מכר להן: בן פניו למטה בת פניה למעלה ויהי כי תראו על האבנים מה יוצר זה ירך מבאן וירך מבאן והולד

דיקא נמי דכתיב. קרא לחבירתה כן קרא כן קנו כדכתיב בשתיהן [לגלח] הקניזי מלגלח ביתו ומניחולו של קנז: עזובה. שהכל עזובה. שמתחילה תולנית היתה כדקאי לה הכא ירושה ולקמן קרי לה נמי מלחה ועזובה שעזובה כל בחורי ישראל מלעסק תורה: והא מיסב נסבה. כדכתיב ותמת עזובה ויקח לו וגו' חלמת לימחיה הוא: נסב שמים. כגון זו שהיתה תולה ועשתה נסב שמים שבדק בחתיה לחברן ומצה ולחה לותם נדיקים וכיוב כגיס דומין לחתם בב"ב גיס טחלין (דף קי.): ליישות. בלי תואר לחלומות דממחת תוליה סיחה ירקקת: בתיים. חלן שמות תורה אור

בעלה שבחלה ועשתה מבוזה כשחר יהושפט ויבגיים "יבר, ושובב, כגיס בניחוץ ובגיים "יבר, ושובב, וחרדון": שייבר לח עלמו. מלטטות לח טטות המרגלים: שעיבב לח עלמו. מעלמן לשון הכח השובבה (ירמיה נא) יולחנים ונעורדם "ושכי כמי קרי ליה מרד בקרא לחריגה על שם שמרד בעלמ מרגלים: שרדה בילדו. שהיה מכיחו לעטות עלמן: שהוסחדו פנין. שקבל עליו מעניות הלבה שיקבל מעלת מרגלים: שנעשה לה כאב. להחעסק בה ברפואות ומזונות הלריכין לחולה: שחקע לח לבו לחביו שבשמים. חלת להיות בעלת מרגלים: חלאה. חולי: ולבסוף נמרה. שנחרפלה מחליה וחזרה בחולה קשה כעברה: ובני חלאה. ובגייני חלאה "שנבנית ונחרפלה משוכחין היו להיות לרת ולהר ותחן: לרה לחברותיה. מחקנחות ביופיה: מוליך לחתן לחקמו. שהיה מחחוה למשכב כשים: לף על עמו גזר. דלק רבי חנחומת יום שהולד משה "חמרו חלילנגיניו "היום עלה מוליכין על ישראל ואין לנו יודעים שם מלרי הוא לו יהודי,ועמד וקיבן כל עמו ובקש משן ליחן לו הטולדים בו ביום וגזר לף על עמו: כחמיליה והמחן לותו. לל הוסיף שומרים חלת כמך על המילות: חמליכוהו. שהוסיף שומרין וקסדורין לכבר: ולבסוף על עמו. כדפרישית וכיון שעבר היום ועדיין רואין חילנגיניו שלח לקה העמיל הגזירה עד יום שהושלך ליאור: גדול הדור היה. והיו הכל כשמעין לדבריו: על הזכרים ועל הנקיבות. שלח יולדו לל זכר ולל נקיבה: חלח בשולם אחה. שהולדים ומחים ומחזרים וחיים הן לעולם ב,אחה נזרת בשולם הזה ובשולם הבח שכיון שהיגם עולדים חיין בהן לשולם הבל: כח מחה וחלמים. כדמפרש וחזל שהולה בירידתן למלרים ויעקב שמהו שם ר"י שנה ומשנולד משה לל נחעכבו חלת פ' שנים כדכתיב ומשה בן שמונים שנה וגו' בדכתיב לל פרעה (שמות ז) ואותה שנה ילתו שלש שעברו מיבידתם עד שהולד משה ק"ל שנה וכשהחזיר עשרים לת יוכבד (ו) סיחה משובחת משה כדאמרינן לקמן בשמעתין: דאמר רבי חמא. כיצ [נקמן יב.] [כ"ב קף קכ:] נוחלין": זו יוכבד. בפרלן של יוכדי מלרים אחה מוצח שבעים חסר אחת וכבלבן אחה אומר "הבלה מלרימה שבעים" זו יוכבד שהבלימה מניין בכתיב לעיר: כימני עגרוף. חזרה [ישלין נמ:] [בכורות מה:] לימי עלומיה בחזרה בבעים ובחזרה פנים ופשטו הקטטים: "והיה הום [ע"ל וכה:] מיעברה ביה חלחה ירחי מיקרלא. ← מקמי דלחדרה כדלקמן: מקיש ידחתה וכו'. לל נכחב הריון זה חלח לדרוש כך: בפיחקה של חוה. בגזר דין שלה ושבר גזירות קללחה דעבדן והריון: הגון לנביחות. רחחה ברוח הקודש שעחיד [להיות הגון] לנבואה: ומלפנהו שלשה ירחים. שלשה חדשים יכלה להסגיע חלת לחדש ט' שהרי הלכו המלרים לבדוק תריה חלת לסוף חשעה חדשים ← משהחזילה והיו הוא מיעברת ביה חלחת ירחי מיקרלא ומהבת נפקא לן: למאי חלפיה ומזיל. מלחר שלפון במסחרים היה כדכתיב ולפנהו מה יש לה לדאת: ומשני התם. ולופע שם ולכך חיטוך לישון כששומע קול חיטוך חבירו: לחזו לו שוטלים. בח קול חומר למי סיס לחזו לו שוטלים הקטנים (ג) [המחבלים] חת הכרמים בהיותם בחמר בעוד הפרי קטן: שתביב עליהן ממונן. שדמיו מועטין ולף על פי שהיה משחמר גופו יותר בשל עלים שקשיה ומחזיק: דבר רב. כמו הית מסחמר יפה מן הכל לפי שהדבר שקשה כשהשים מליהן לחיבו בחזקה (נ)זהות נחקל שהוח ניחוך ומבבר חכל דבל (קל) נחקל ומזקק (בחכן) לחחוריו: ריח רע. של זפח:

אחרים חומרים עלד כשהות מהול. ומקשים מדקחמר ר"מ חוב שמו מכלל דלחכיים לא סיים ר"מ ובגלגי הוריות (דף יב:) חמר דחסקוה לר"מ חכיים ובפ"ק דבכיחות (דף ח:) בגמרל מחימה קורין שמש בחכיים (ד) חפלינו ר"מ וחחכיים וח"ר שרחה בקונטרס גרסה שמועות שקיבל מחליפו בן חבוה קבוטה בשם חכיים מפני שהיה שמו חחר לבל שחר שמועות קבוטה בשמו ולל מסחברל דהל לרבי נחן חסקוה יש חומרים וחית לך בבל שמועותיו קבוטו כך ולר"מ נמי עבוו כיולל חו חלת נרחה דלחחר דחסקוהו חכיים חזר בו וחמר טלד כשהות מהול וכן בפ' קמל דבבכות":

חבר מבחן וחפת מבפנים. פירש רבי בשם ר"ש בר קלונימוס זה וזה בלחן החיבה וחחמר היה מבשה חת הוסף לבל מבחון לל ויפפה חלת יבינשו כי הגומת דומה לקנה היאור: ולל יבחינו החיבה בחוך קנה היאור: בשבילי

(ופ' חום' שם ס: ד"ה חכיים ופ"ע חום' ע"ו חום' ופוס' כ"ב עוב ד"ה ר"ל)

נוטל

[ע"ל חאחר כך וכ"ל בילקוט וכמ"ש]

(אם) ויקח חת בת לוי

[ע"ל שבוע. כ"ח מב"י]

כ"ח רישא [ע"ל לה וכ"ל בילקוט וכמ"ש]

כ"ב קכ.

כמ"ש בר ובירוש

נוטל (דו יב)

לעיל חת חשה ובפ"ק

[שמות ג] שם

שם

שם

גליון השים רשיי ד"ה שניגב חת פלטו פי' וכ"ב קרי ניב פרב. דס"ל ד יח:

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה בת מלך וכו' חת יוכבד בבר מיה: (ב) ד"ה חחוו וכו' בקטנים שביו מהבנים: (ג) ד"ה דבר כך וכו' והוח נחקל בלחנן כמ"ש בשיר השיר וכבר לחנן בבר קך בחקל ומזקר בחמוריו: (ד) חוס' ד"ה חכיים וכו' מבלינו בר"מ. ב"ב קיין כב"ב דף קו ובף נב בחום' ד"ה מלך: (ה) שם חילנ קשנת א:

חנם. על עלי ערבה וקנים דקין והוא "קנה וסוף דקרת" קנה-קנים-סוף-ערבה דקה: לניתן. לעטול סם לעם גירות: וכן הוא אומר וכו'. שהשב ומתנקה מעוון קדוי רחון: לעון מיתה. כדמפרש וחזיל שהיו ממותים בידה הללו על לדיק: דלמר מר. גבי ערביו הוסב דלחשבוהו במסכת מגילה": בשיני דשפיס. דעוג מלך הבשן במסכת ברכות בחלת פרק הרואה": שריבבתה. לעון דלישמרטוני: שרלחה עמו שביעה. והלי "לח" לעון "עם" כמו לע שלח יעקב לח לחיו (ברלשית מג): נעור. גדול משמע: בעל מום. והוא לי ועפכל בקול לעבודת הביר: ולעון לחר טפל — ליתור, שלותו היום בטל

[דף מה:]

[דף סו:]

תורה אור

בשבילי נלעלם כולכם. היתה בשבילו נגזרו סגזירות שרלו לנטוגניני פרעה יש לומר הוא היה הרלשון המוסלך ליתור וגזירה לשוחה לם בן הוא והמען לותו לע בשבילו היתה לעל משום ולעלם בע ולרך לבשיס להלחס:

אגם כדכתיב קנה וסוף קמלו, ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור" א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מלמד שירדה לרחוץ מגלולי אביה וכן הוא אומר אם רחיצה' את צואת בנות ציון וגו', "ונערותיה הולכות ונו'" א"ר יוחנן אין * הליכה זו אלא לישון מיתה' וכן הוא אומר הנה אנכי הולך למות, ותרא את התיבה בתוך הסוף" כיון דחזר דקא בעו לאצולי למשה אמרו לה גבירתנו- מנהגו של עולם-מלך בשר ודם גוזר גזירה, אם כל העולם כולו אין מקיימין אותה, ובני ביתו מקיימין אותה-ואת עוברת על גזירת אביך" בא גבריאל * וחבטן בקרקע. ותשלח את אמתה ותקחה ר' יהודה ור' נחמיה-חד אמר ידה וחד אמר שפחתה: מ"ד ידה דכתיב "אמתה" ומ"ד שפחתה מדלא כתיב "ידה" ולמ"ד שפחתה הא אמרת "בא גבריאל וחבטן בקרקע" דשייר לה חד גבא, דלאו אורחא דבת מלכא למיקם לחודה ולמאן דאמר ידה, ליכתוב ידה: הא קמ"ל דאישתרבוב אישתרבובי *דאמר מר וכן אתה מוצא באמתה של בת פרעה וכן אתה מוצא בשיני רשעים דכתיב °שני רשעים שברת *ואמר ריש לקיש אל תיקרי שברת אלא שריבבתה. "ותפתח ותראהו את הילד", ותרא מיבעי ליה? א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה שכינה עמו "והנה נער בכה קרי ליה "ילד" וקרי ליה "נער"? תנא הוא ילד וקולו בגער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה *א"כ עשיתו למשה רבינו בעל מום אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אוכה לחופתו ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" מנא ידעה? א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה אותו מהול, "ה"א-א"ר יוחנן מלמד שנתנבאה שלא מרעתה: זה נופל ואין אחר נופל והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב °וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים המצפצפים והמהגים" צופין ואינם יודעין מה צופין, מהגים ואינן יודעים מה מהגים-דאו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה עמדו וגזרו "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" כיון דשדיוה, למשה אמרו-תו לא חזינן בי ההוא סימנא, בטלו לגזירתייהו והם אינן יודעין שעל מי מריבה הוא לוקה והיינו דאמר *רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב °המה מי מריבה אשר רבו-המה שראו איצטגניני פרעה ומעוניניו, "והיינו דקאמר משה °שש מאות אלף רגלי ונו" אמר להן משה לישראל "בשבילי נצלתם כולכם ר' חנינא בר פפא אמר אותו היום עשרים ואחד ניסן היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה "רבונו של עולם מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה ילקה ביום זה "רבי אחא בר חנינא אמר אותו היום ששה בסיון היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה "רבש"ע מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה," בשלמא למ"ד בששה בסיון משכחת לה ג' ירחי *דאמר מר בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד משה ומשבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי אלא למ"ד בעשרים ואחד בניסן היכי "משכחת לה? אותה שנה מעוברת היתה "רבו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם "ואמר אחותו" אל בת פרעה וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" וכמאי שנא מעבריות? מלמד שהחזירתו למשה על כל המציות כולן ולא ינק *אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה" ויקח דבר טמא, והיינו דכתיב °את מי יורה דעה, ונו' למי יורה הלמוד לומר "לבן שמועה: לגמולי מחלב ולעתיקי משדים "ותאמר לה בת פרעה לכי" וגו' א"ר "אלעזר מלמד שהלכה בזריזות בעלמה שמואל בר נחמני אמר "העלמה" שהעלימה את דבריה "ותאמר לה בת פרעה הילכי את הילד הזה" אמר רבי חמא בר' חנינא מתנבאה ואינה יודעת מה מתנבאה "הילכי" - הא שלכי "ואני אתן את שכרך" א"ר חמא בר' חנינא לא דיין לצדיקים שמחזירין להן אבידתן אלא שנותנין להן שכרן °ותקח מרים הנביאה "אחות אהרן ונו" *אחות אהרן ולא אחות משה? אמר רב עמרם אמר רב ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת

תא שמע: הילכי לת הילד. הכי לך לגלן: שהיתה מתנבלה כשהיא לחות להרן. עד לגלן עלד מעם והיינו הנביאה לחות להרן: מלי

[מגילה יג:]

[מגילה יג.]

[מגילה מז: ומנחות מה.]

[נכורים מד.]

[מגילה קמ:]

[ע"ז אמר הקב"ה כ"ף נפ"י]

[ע"ז והלך העלמה אר"א וכו']

הגהות הב"ח
(ה) גמ' דקה נמח למשה רבינו בעל מום וכו' ר"ש"י ד"ה כמלפפים וכו' שהם לינם גלון מלפפים כעגורים: (ג) ד"ה שיבה וכו' מלפיים לחור:

מאי שנא מעיקרא. דלקמיהו למלריס מקמי מאי יוסף ומאי שנא לבסוף דכתיב הוא ואחיו והדר וכל הטעוים לתו: וכי. דרך למסוף תמדין ועשות מהן גורן: שמקיפין לו לחמד. גדר של קוציס: שלשים ושמה כתיבים. י"ב בציוים דימעמעל וכ"ג תלוסים נמוט בעשו ות"ת כ"ה הן תימן וקנו נמוט ב' פעמים תורה אור

ות"ת קרא נמה ב' פעמים, שני קרא הן אחד מבני תליסו ואחד מבני תלוסי: [נמדי יג.]

יעקב: קברה בלחם בדרים. בחלק המגיעו לכתיב "ושמה קברתי את לאה": לאחוזתם. כשמכרת הכבולה: כי דבדבתי לבבוכבי. ולא אמול פי שנים שלא כמותו: פשיטותא מי זביני. תלמי בחלק פשוט לא מכרתי: מ"ל לא. פשיטותיך ממי וכמה תלמך במערה זו לגמרי שכך אמר אביט בשעת מיתה לקבר כריתי לי ולא כירה שלא לשון מכירה כמו ואכירה לי בממקה עבד כסף (שמות נ): הכי קאמרת. שלא שמר מכירה: [פיחזין מ.] יקירן קודמיה. כבדו תזיו משמוע: מאי הלל. למה ליכם קוברין אותו: שקיל גולפיה. מקל כמו גולפי עודי בלע מחבימי בערכין (דף כב.): נאי לא תיעסק ביה יוסף תחיי מי לא הוי מיעסקי ביה. [ב"ק פ. מוין ב. פ"ק] כלומר היתוך הניתנו לו ליוסף ליטול לו את הסס לבדו של קבורת אביהם וכי פרקו מעליהן הטול ולא תמו לו ואם לא נתעסק בו הוא סס לא היו עסוקין בו והכתיב ויעשו אותו בניו כאשר צוה אותם, אמר להן [סוטה ג] במשנה (ג) ולקוטרו (מסכת) כתיב מחכי קברו את בניו הלה הכתוב [בראשית מ"ס] מעיד עליהן שלא נתעסקו בו שהוא היה מיקר הדבר: תמרו. תחיו ביניהן הניתו לו להתעסק בו כעבד טלוי: בעודו. של אביו במלך יותר מהמיוחות שיוסף מלך הוא: נתעסק בניהם. "(ל) [בראשית נ'] כדי שיתכברו מימיו. תמיד לפי שהיו מרים שהיה ממיתלי [שמות ט"ו] גמשים תלת שנוה עשויה יתושים ומרים מיולם עד סוף המדינה כמה פרכאות וילים עולה ומשקה ומתכבד וממלת אותן יתושים ומשקין מהן המדות וסיינו דכתיב (זכריה יד) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקר וקרוש, שלא יהיה הגשם ונו' לא יהיה אלא יום אחד שנאמר לא יום ולא לילה ולא יהיה הגשם מפסיק מלריס לא תעלה ולא תבצם ולא עליהם ואין כתיב כאן הגשם תלת ולא עליהם יהיה לאותו כהר שהיו שותין ממנו ויוכלן בן עזיאל מכנס: ויהי החלד מפיל הקורה ונו'. בתלמידי לגיעקב כתיב במלכים: והוא שלוש. המחיאתו לו: תלמידו של משה. ולא שלמד מפיו תלת תורתו של משה למדו "נתליהו: בקברניט של מלכים. בקברות של מלכים ונשון יוני הוא: קיים

ואומרת "עתידה אמי שתלד בן שמשיע את ישראל" *וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה ופתחה על ראשה אמר לה "בתי היכן נבואתיך", והיינו "דכתיב "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" לידע מה יהא בסוף נבואתה: יוסף זכה וכו': מאי שנא "משיקבא דכתיב "ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה וגו' "והדר", וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו ומאי שנא "לבסוף דכתיב "וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו "והדר "וכל העולים אתו לקבור את אביו? א"ר יוחנן בתחילה עד שלא ראו בכבודן של ישראל לא נהגו בהן כבוד ולבסוף שראו בכבודן נהגו בהן כבוד דכתיב "ויבאו עד גורן האטד וכי גורן יש לו לאטד? א"ר אבהו מלמד שהקיפוהו כתרים לארונו של יעקב כנורן זה שמקיפים לו "אטד "שבאו (ו) בני עשו ובני ישמעאל ובני קטורה תנא כולם למלחמה באו כיון שראו בתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב נטלו כולן כתריהן ותלאום בארונו של יעקב חנא שלשים וששה כתרים נתלו בארונו של יעקב "ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד" תנא "אפי' סוסים ואפילו חמורים" (מאילו מאילו) כיון שהגיעו למערת המכפלה אתא עשו קא מעכב, אמר להן "ממרא קרית הארבע היא חברון" *ואמר רבי יצחק "קריית ארבע"-ארבע זוגות היו: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה אותו קברה ללאה בדידיה והאי דפיוש דידי הוא! אמרו ליה זביניתה, אמר להו נהי דזביני בכירותא פשיטותא מי זביני? אמרו ליה אין דכתיב "בקברי אשר כריתי לי" א"ר יותנן משום ר"ש בן יהוצדק *אין כירה אלא לשון מכירה שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה אמר להו הבו לי אגרתא, אמרו ליה איגרתא בארעא דמצרים היא ומאן ניזיל, ניזיל נפתלי דקליל בי איולתא דכתיב "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר" א"ר אבהו אל תקרי "אמרי שפר" אלא "אמרי ספר", "תושים" בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אודניה אמר להו מאי האי? ואמרו ליה קא מעכב האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים, אמר להן "עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים "והא אבי אבא מטל בבוזין *שקל קולפא מחייה ארישיה, נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב, פתחינהו יעקב לעיניה ואחליך והיינו דכתיב "וישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע" באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב "למה אשכל גם שניכם יום אחד", ואע"ג דמיתתן לא "ביום אחד הוי מעסקין ביה, דכתיב "ויעשו אותו בניו ארצה כנען" אמרו הניחו לכבודו "במלכים יותר "מבהדיוטות: מי לנו גדול מיוסף כו': ת"ר [בא] וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצות שנאמר "חכם לב יקח מצות וגו' "ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו, מרה בת "אשר נשתיירה מאותו הדור, הלך משה אצילה אמר לה כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בלילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו, הלך משה ועמד על שפת נילוס אמר לו "יוסף יוסף הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מטב אם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך, מיד צף ארונו של יוסף, ואל תתמה היאך ברזל צף שהרי כתיב "ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים וגו' אהה אדוני והוא שאול ויאמר איש האלהים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל" והלא דברים ק"ו ומה אלישע תלמידו של אליהו ואליהו תלמידו של משה צף ברזל מפניו, מפני משה רבינו על אחת כמה וכמה, רבי נתן אומר *בקברניט של מלכים היה קבור הלך משה ועמד על קברניט של מלכים אמר "יוסף הגיע עת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה שבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מיטב ואם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך" באותה שעה נזדעזע ארונו של יוסף נטלו משה והביאו אצלו, וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הולכין, אחד של מת ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה, והיו עוברין ושבין אומרים מה טיבן של שני ארונות הללו? אמרו-אחד של מת ואחד של שכינה, וכי מה דרכו של מת להלך עם שכינה? אמרו

קיים

ומאי שנא מבני בניו של יוסף י"ל שמוד הגדולה נמסר לכרכ דכתיב בפרקי ר"ח (פרק מה) וכיון שכבת מסה הלכו זקני ישראל תלנה לפי שכבר נכנסו על ידי בני מפרים שלמו אלמים שמה לפני הקן ומלכו עמה בה ואמרה להם מה לטון לתמר לכם המטיע הזה תמרו לה פקוד פקדתי תמרה להם ל"ב הוא הוא לכך הלך גם משה תלנה. מתוספת רבי: סמלין

תאנא ל"ו כתרים נתלו בארונו של יעקב י"ב נשיאים דישמעאל וי"ד דאלופי בני עשו הכתובים בסדר וישלח. ובמבני קטורה וסרק ויקשן מדן ומדין ישבק ושוח הרי ששה ויקשן ילד את שבא ואת דדן. ושבא הלה כתרו של אביו. ומדין והריש כתרו לה' בניו. ל) תענך ועיפה ועפר ואבידע ואלדעה הרי ה' כתרים הרי ו' בני קטורה ל"ו כתרים. והשתא אתו שפיר דקתני לעיל אתו בני עשו וישמעאל ובני קטורה והלא כם"ה ולא היה לו להזכיר כלל בני קטורה דמ"ה ר"ת נשיאים די ש ם ע א ל וכ"ג אלופים נמנו בעשו וא"ת כ"ת הם תימן וקנז נמנו ב' פעמים. ואתנ קרח נמנה ב' פעמים [שני קרח הוי] אחד מבני אליפז ואחד מבני אהליבמה ס"ם ל"ה הם והכהנו של יוסף [הרי ל"ו] כם"ה: שקל קולפא מחייה. תי' הירוד' בכתובות אמרי דמסורה היא בידם דיהודה קני ליה לעשו שנא' ירך בעורף אויביך: כ) היכל להיות שאותו בשעה שהורג לעשו לשניהם והרגו אותו. אמרו מרה בת אשר נשתיירה. וא"ת הדבה נשתיירה מאותו הדור כדחניא בס' יש נוחלין. יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו ביסי מנשה ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ. ומכיר דאיו נולד ביסי יעקב תם יוסף גדל את בניו כדכתיב גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף ולא היה הלך אצלה לשאול היכן הוא מכל הגדולים שבדור. ר"ל דאיהא במדרש דאורה שיצע בו משה ג' ימים עד שמנעה בו סנולה פרה בת אשר אמרה לו פה אתה מבקש אמר לה ארונו של יוסף אמרה לו ארון של מתכת ושתוא נחא שלא הלך אצלה אלא שפנעה בו והגידה לו הדבר. ארון של מתכת יש וקבעוהו בנילוס. כי דרכו של מת להלך עם השכינה במדרש יש ששמו עצמות יוסף בתוך ארון של כסף ונכנסה בו בארון עד רוח חיים והיינו דכתיב נהר כאן יוסף: קיים זה מה שכתוב בהוספי בפרקיהם מפ' כתיב הכא אנכי וכתיב ביוסף התנחם אלהים אנכי. כתיב הכא לא יהיה לך אלהים אחרים וכתיב בוה את האלהים אני ירא. כתיב הכא זכור. וכתיב הכא ושמרו מכח הזכן ואין הזכן אלא לשבח שנא' היזה ביום הששי והיכני. כל ה' הדברים ולא תשנא את אחיך ולא תקום ולא תטור ל"ה: את מספר יסיר אמלאו אומם וכה סומיסין לי

ל) [בראשית נ'] קרקורת יוסף ג' ואחיו ואבידע ג' [בראשית כ"ה] ג) [בראשית נ'] קרקורת יוסף ג' ואחיו ואבידע ג' [בראשית כ"ה]

ל) [בראשית נ'] קרקורת יוסף ג' ואחיו ואבידע ג' [בראשית כ"ה]

ס) ומה שלא הזכר נמי כאחד מהם דקתני סי' שכמר וסיחם הזכיר לגיו ומכ ניחא אמי הלא הזכיר כני דן. ומיהו בלא"ה ניחא דיל דמשכחם כפי הזכרתם שלמטה ע"ב

ג) לעיל ל"ב ע"ב ד"ה ואחיו ואבידע. ד) [בראשית כ"ה] ה) [בראשית נ'] ו) [בראשית כ"ה]

קיים זה מה שכתוב בזה. תנדה זו מפורשת במכילתא בפרשת ויהי בשלח פרשה למיכ' זה "לכי" וכתיב זה "התחת אלהים לכי", כתיב זה "לא יהיה לך" וכתיב זה "אלהים אחרי ירמ'", לא תעשה, מי פרשה, זכור את יום השבת, ושמור זה נאמר והכן, ולמן זה אומר יום השבת וכן הוא אומר והכינו את אשר יביאו וכן כל עשרת הדברות לא תעשה את אחיך בלבבך לא תקום ולא תשור ומי אחיך עמך: ולא לא תיעשה ביה מעשה וכו'. כלומר היאך היתה ישראל למעשה להתעסק בו נגדו וכי לא תשו שתעסק בו מעשה או לא היו יכ מתעסקין: שכתיב תורה אור וכו', תלמוד לומר שנפקר מעשה בערבות מואב נתעסקו בהן ישראל והעבירום את הירדן: ומי לא היו מתעסקין ביה ישראל. לאחר שנפקר מעשה בניו מי לא היו מיעסקי ביה והיאך היתה בניו את אחר להתעסק בו והכתיב בשכם ויהיו לבני יוסף למחלה וגו', תלמוד בתחלה קבורתו דכתיב ביה עליהן: לחמרי. בזמן שמעשה קיים היתה לו תיעסקו בו כל ישראל: כבודו במרובים יותר מבמועטין. ובשבלל לחמרי כמלמד שבעוד מעשה קיים היתה תיעסקו בו מבקשים: משכם נעבורו. כדכתיב ויקברו אותו שם בחלקת השדה אשר קנה מאת בני חמור אבי שכם בקשיטא ומשכם נעבורו ויבא אל בית אל הוא לוז ארץ כנען הוא ואנשים כל העם אשר אתו: ומסה היו רוצין לומר ונתן לתוכה מקום והתי דכתיב (שם) וילמר התים נסעו מזה וגו' כך אמר לו אחה אומר אם אמי אמכי מבקש, סמוך מן התחום הזמת ולין מחזיקין טעמן כאחין לך כי אמעטך תומרים גלגה ונקש דקוטב ולינין היאך להמיטו אם יכא תלגלנו: ככתי כתיב ויקח משה. ולא אחר העם: [ירד יהודה. אהוא התחיל בהלגת יוסף כשאמר מה בצע ולא גמר] נקלת יוסף עלמות בחיין. שנאמר והמליכם את עלמותי מזה ושוטו מי: שהוריד תלמגניני פרשה מגדולתן. כשפחר את החלום והם לא ידעו לפותרו: לעלמו. למשכב זכר משלך יופי: פרעו. הייט סירוס יחידי: את גבריאל וסירסו לא גרם: ברב בישר. את מחלוקתו "רב לכם" והקב"ה מדקדק עם הגדיקים כמוס המערה ועשה בתוכה מדה: כדב יש לך. הגיע מלכותו של יהושע ואין לך מלכות שנעשת בחכירתה: ד"א רב לך. די לך אל תרבה בבקשה שלא יאמרו הרב כמה בקשה שאינו שומע לתלמיד, ותלמיד כמה שאינו שומע לתלמיד, ולעון חכמים הוא כך שהרי היו מסרבין בו ליטול את בת אחותו כדאמרינן במסכת יבמות (ד' נב:) היו מסרבין בו שיטול עמו בשבועות (דף נב:) (ג) לפום גמלא ניחתא. לפי כח הגמל מכרין במשא לא יתן לו יותר משיכול לישא: דין זוזי. שני זוגות שני חבירים היו בהתלמת היוס למשה וסופו ליהושע: בבעלי השכינה. ככתף לבוש הודו: מי יקום לי עם מרעים. להוכיחם לעמי פקד דבר. שהיה יודע לעשות פשרה בין איש לחבירו: כיצד וכן בני: ממלון. שם מכס: קימן בתוך סימן. כלומר סימנים הרבה בתורן מוחב בניין מול בית פעור ותעפ"ב לך ידע וגו':

סמלין תומר. פי' ר"ח חיים דתמרי מלך וחיים דתמרי שם מכס. "פרוך: מפני

[פי' הע"ז וכ"ה בת"י]

קיים זה כל מה שכתוב בזה ואי לא (ע) מעסיק ביה משה ישראל לא הוו מיעסקי ביה והכתיב °ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל °אר"א בר חנינא כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב על שגמרו באילו עשאו רבי אלעזר אומר אף מורידין אותו מגדולתו דכתיב °ויהי בעת ההיא וירד יהודה" רבי שמואל בר נחמני אמר אף קיבר אשתו ובניו דכתיב °ותמת בת שוע אשת יהודה וגו' וכתיב ויעל אונן". אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נקרא °יוסף "עצמות" בחייו? מפני שלא מיחה בכבוד אביו דקאמרי ליה °עבדך אבינו" ולא אמר לחו ולא מידי *ואמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי חמא ברבי חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות: °ויוסף הורד מצרימה" א"ר אלעזר אל תיקרי "הורד" אלא הוריד °שהוריך אצמגניני פרעה מגדולתן °וקנדו פוטיפר סריס פרעה" אמר רב שקנאו לעצמו (*בא גבריאל וסירסו) בא גבריאל ופירעו מעיקרא כתיב °פוטיפר" ולבסוף °פוטיפרע": מי לנו גדול ממשה וכו': °ויאמר ה' אלי רב לך א"ד לוי °ברב ביישך, ברב בישרוהו: ברב בישרוהו °רב לכם ברב בישרוהו °רב לך דבר אחר רב לך °רב יש לך ומנן יהושע דבר אחר °רב לך שלא יאמרו דרב כמה קשה ותלמיד כמה סרבן, °כל כך למה: תנא דבי ר' ישמעאל *לפום נמלא שיתנא: °ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום *שאין ת"ל היום, היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש דכתיב °את מספר ימיך אמלא" "לא אוכל עוד לצאת ולבוא", מאי "לצאת ולבא"-אילימא °לצאת ולבא ממש והכתיב °ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא נם ליחה וכתיב °ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו" ותניא שתים עשרה מעלות היו שם ופסען משה בפסיעה אחת א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן °לצאת ולבוא בדברי תורה. מלמד שנסתתמו ממנו שערי חכמה °וילך משה ויחושע ויחיצבו באהל מיעד תנא אותה שבת של רבן גמליאל היתה ניטלה רשות מזה וניתנה לזה (ותניא) א"ר יהודה °אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו *היה כאן משה מת בחלקן של ראובן דכתיב °ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו" ונבו בחלקו של ראובן קיימא דכתיב °ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' (נבו ששם מת ג' נביאים משה ואהרן ומרים) °היכן משה קבור? בחלקן של גד דכתיב °וירא ראשית לו וגו' ומחלקו של ראובן עד חלקו של גד כמה הוי ארבעה מילין, אותן ארבעה מילין מי הוליכו? *מלמד שהיה משה מטפל בכנפי שכינה ומלאכי השרת אומרים °°צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" והקדוש ברוך הוא אומר °מי יקום לי עם מרעים" מי יתיצב לי עם פועלי און" ושמואל אמר °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר ורבי יוחנן אמר °הרכמה מאין תמצא ורב נחמן אמר °ויאמת שם משה וגו' °סמלין אמר ויאמת שם משה ספרא רבה דישראל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שניים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל בת קול משמיע ואומר ויאמת משה ספרא רבה דישראל" ויש אומרים לא מת משה °כתיב הכא ויאמת שם" וכתיב התם °ויהי שם עם ה' מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש, °ויקבר אותו בניא בארץ מואב מול בית פעור" א"ר ברכיה סימן בתוך סימן ואפ"ה °ולא ידע איש את קבורתו, וכבר שלחה מלכות הרשעה אצל נסטרא

[פי' הע"ז וכ"ה בת"י]

נוסחא אחרת

ר"ת מיסות לו' מזוזה ובגד ולא זאת ואת ואמו ואחיו

מ"מ על רב יהודה אמר רב בחיין יוסף ואחתו

תוספות שאנץ

לפום נמלא שיתנא. לפי כח הגמל מכרין במשאו. בא גבריאל וסירסו לה. מכרן מסרב מפציר בו ליטול את בת אחותו. וכן בפס' שבועות. שמסרב בו חברו לאכול:

נ"ש א

קבורת משה

מבנף

"ק יכין מטה מתן קהיר"

גליון השי"ם

נמ' כרב ניסי. כמין זה נשל דף י ע"ב: נמ' תלמלא מקרא כתוב ר"פ דף י ע"ב ופגילה ד' כ ע"ב: שם נזקק ס' מסה. מין מטפחת ד' ל ע"ב מכלים ופלך:

הגהות הב"ח

(ע) גמ' ולו לא לימסק ביה: (ג) רש"י ד"ה דין זוזי וכו' בסמוך עם"ש וכל כך למה שהם כדברי המפרשים שהביאם הרכב ולא נתחוור לו:

גמטרא. מוסל כמה שתמר קומוס דוסס ומלעון וחכירו ריסטון קורטון נסטרין (נרסות דף נכ:) : ויברך תלכים תם ילחק . ניתמו על תכיו וברכו ברכת תכלים : דבר הכתוב מן הטוב . על למר הוא : שהטוב נהנה ממנו . על פשתן שתוס טובע תמוך לשוטו : תמילתו גמילות חסדים . הלכים ערומים : תורה אור ולפושעים יפגיע . כשכיל פושעים הפגיע : העברה . הריק :

הדרן עלך המקנא

היה מביא תת מנחתה . הכשל כרכיוב והביא תת קרבנה עליה וגו' (במדבר ה) : כפיפה מצרית . סל של נלרי דקל זרדים שנדילין סביב הדקל : כדי ליגעה . בנמרא מפרש טעמא : ומופן . השתא משמע כשמביאה מביאו ומכניסו בכלי שרת . קודם קמילה : כל המנחות טעונות שמן ולבונה . כדכתיב ויקן עליה שמן ונתן עליה לבונה (ויקרא ב) ולקמיה פריך והלילא מנחת סוטה : וז חינה טעונה . דכתיב בה"ת יוק עליה שמן וגו' "(במדבר ה) : בחוס מן התגין . דכתיב סלת תציס תעשה אותה ויליה תגין (שמות כה) : מנחת קטורת . בחה מן שעורים . במסכת מנחות (דף סה:) יליגין לה מקרתי : בחה נרש . דכתיב . נרש כרמל תקריב תת מנחת כהוריך (ויקרא ב) ובמסכת מנחות (דף סו:) תמרין במנחת העומר הכתוב מדבר : נרש . בשעוריס מוכתר שבו מטפה בי"ג נפה כעין סולת תציס : קמח . הכל מעורב כמו שנתבאר : נמי וכל כך למה . למה לט טורתין ליגעה : על עוברי רלוט . שתס זיכתה שתורה על רלוט של מקום ורוצה שתורה שלת תיבדק : קמבר . הרי תגת דתמר משום דחסה הוא : משקה

הגהות הב"ח
(ה) גמ' על מעשה פטור ותמר ר' אחא בר חניגא מפני מה נכתתר קרבנו של מסה מפני כבר ודם תפני הקב"ה שמתיר ניסת"ק ליתכ ולכאורה תת שתא ישתו תת קרבנו של מסה נכשל בסוטה עיומתו בכהים עיומתו בכהים ויתמרו לו מכה רבים תמוד בתפלה בתדם ועומד מסה ומכשל תת בניזיד מביאי שתביניס ברים כמיתתם יומר מכתייסם שכן תתה מוגף בסוטה שהיו ישראל ונתאל נמסה כרף ממני ולתמידם כמה ברים סיו בלוטו תדור ומה תסדים מסה ומתכן ויוסוף תלך ומידד וט' זקנים ותאר תכתים ותלמידים ולא עשה כשביל תלא ביטל תורת תציס ר' אחא בר חניגא תפי' דכתיב :

נסטרא של בית פעור: דראנו היכן משה קבור" עמדו למעלה נדמה להם למטה, למטה נדמה להם למעלה, נחלקו לשתי ביתות אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה לקיים מה שנאמר "ולא ידע איש את קבורתו" ר' אחא בר' חניגא אמר אף משה רבינו אינו יודע היכן קבור כתיב הכא "ולא ידע איש את קבורתו" וכתיב התם "ואת הברכה אשר ברך משה איש האלהים" וא"ר אחא ברבי חניגא מפני מה נקבר משה אצל בית פעור: כדי לכפר על מעשה פעור ואמר רבי אחא ברבי חניגא (ה) מאי דכתיב "אחרי ה' אלהיכם תלכו" וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה והלא כבר נאמר "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא"? "אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה מה הוא מלביש ערומים דכתיב "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור ויולבישם" אף אתה הלבש ערומים הקב"ה ביקר חולים דכתיב "וירא אליו ה' באלוני ממרא" אף אתה בקר חולים הקב"ה ניחם אבלים דכתיב "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו" אף אתה נחם אבלים הקב"ה קבר מתים דכתיב "ויקבר אותו בגיא" אף אתה קבור מתים: כתנות עור רב ושמואל חד אמר דבר הבא מן העור וחד אמר דבר שהעור נותנה מכאן. דרש ר' שמלאי תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים: תחילתה גמילות חסדים דכתיב "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור ויולבישם" וסופה גמילות חסדים דכתיב "ויקבר אותו בגיא" דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י אבנם אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם שנאמר "לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא ולפושעים יפגיע-לכן אחלק לו ברבים יכול כראשונים ולא כראשונים? ת"ל "ואת עצומים יחלק שלל" לאברהם יצחק ויעקב שהן עצומים בתורה ובמצות "תחת אשר הערה למות נפשו" שמסר עצמו למיתה שנאמר "ואם אין מחני נא וגו', "ואת פושעים נמנה"- שנמנה עם מתי מדבר "והוא חטא רבים נשא" שביפר על מעשה העגל, "ולפושעים יפגיע" שביקש רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה *ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי":

הדרן עלך המקנא לאשתו

היה "מביא את מנחתה בתוך כפיפה מצרית ונותנה על ידיה כדי ליגעה, צ"ל המנחות תחילתן וסופן בכלי שרת תן תחלתה בכפיפה מצרית וסופה בכלי שרת "צ"ל המנחות טעונות שמן ולבונה "תן אינה טעונה לא שמן ולא לבונה "צ"ל המנחות באות מן התשין "תן באה מן השעורין, "מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורין היא היתה באה גרש וז באה קמח, ר"ג אומר בשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה: נמי' תניא אבא חנין אומר משום רבי אליעזר (וכל כך למה) כדי ליגעה כדי שתחזור בה, אם ככה תסה תורה על עוברי רצונו קל וחומר על עושי רצונו ומאי "משום דחסה" הוא דילמא כי היכי דלא תימחק מגילה: קסבר משקה

ם א מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הל"ז ופ"ט מהל' סוטה הל"ב : א ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ב סמג עשין כ : ב ג ד מיי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל"ז ופ"ט מהל' סוטה הל"ב : ג ה ו מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ב ופ"ב מהל' מעשה הקרבנות הלכה כ : ד ז מיי' פ"ז מהל' ממרים ומוסיפין הל"ח :

מה נקבר מול בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור . ומדרש אגדה כל אחד ואחד נעשה קבעת מוקב בתוכו פרק בית פעור עולה למעלה כדי לקברו ולהזכיר טון וכשהות רוחה קברו של משה מוזר ושוקע שמשה רבינו שקעו בקרקע עד תוטמו וכל שעה שעולה מוזר ושוקע למקום שנקעו משה רבינו . מתוספת רבי :

הדרן עלך המקנא

מביא תת מנחתה . לין סדר המנחה וסדר הפרשה מכוונין שהרי כך סדר הפרשה קינח לה ונסתרה מעלה התשה ומביא תת מנחתה הכהן מביא פיילי של מרס וטוען לתוכו מלי לוג מיס מן הכיור וטען בו עפר מעמיד התשה בשביל נקטר ותוכו בכנדיה וסופר תת שעורה וטוען תת המנחה על ידיה וביד הכהן מיס המרים ומקביע ומניף עמה וקומן תת המנילה ומוחק ומשקה וטעל מנחתה מתוך כפיפה מלרים וטען לתוך כלי שרת מיד ומניף קומן ומקטיר ולא ידעטו למה שינה התנא הסדר ותם סדר הפרשה :

תנא דוקא לו סדר הפרשה :

כדי ליגעה . שהרי סיתה נתוכה על ידה עד נמר כל הסדר כדי שתחזור ותודה ולא ניוך למיתר דדרים טעמא דקרא תנא סיכא לנפקא לן מינה מידי דמרבי מינה וקרא תחמיר כתיב וכולל הכל . ותט דורסין טעמו ותומרים זהו הטעם על פסוק הוחיל וטעמו בשביל כך ליכא דוקא כגון לא תחבול בגד תלמנה משמע בין עניה ועשירה וקתמר ר"ם טעמא דקרא תנא תם תמה ממכון תוחה תחה מציא לה שם רע בשביעיתיה מתוך שתחה מציא לה שם רע הטעם ונתמר עניה דוקא אין ממכניין לוחה (נ"ח דף קמ.) :

תוספות שאנץ

נכסרא דיוסף ושלמון וחבירו בברכות (ד' נב) דירחמן קרתן ניספרא : היה מביא את מנחתה כדכתיב והביא את קרבנה עליה . צורי של דקל שנדילין סביב בתוך כפיפה מצרית וכו' . לשון של דקל תדקל כדי ליגעה ולא ישתנו תגיעה היא . ולא כתיב תגיעה בפרשה עד אחר ונתן על בשיה אלא כדי ליגעה ובגמ' מפרש שמגיא היא ויותה נרש ס"ה מעורבר שני סעטות ב"ג נפה כעין סלת השים . ל"ת : נמ' קסבר משקה

נוסחא
מאירות ע"ן
ר' אחא בר חניגא

נוסחא
מחק ר' חנינא
ר' יוסף לגני

נוסחא
מחק ר' חנינא
ר' יוסף לגני

נוסחא/מחנה
"כ"
"וז"
הגהת מן מחנה
סוף נוסח מחנה

[נקמן יב: ומי' כתיב"ם ד"ס כדי ינעכו]

ה א מיי' פ"ג מהלכ' מעשה הקרבנות הל"ב:
ב ב מיי' שם פ"ב הלכה ט ופ"ו הל"ב:
ז ג מיי' שם פ"ד ה"ב:
ח ד מיי' שם פ"ג ה"ב:
ט ה מיי' פ"ג מהלכ' כלי המקדש ה"ב:
י ו מיי' פ"ב מהלכ' סנהדרין הל"ב:
יא ז מיי' שם פ"ו ה"ב:

נוסח ב"ד (הבאה מתוך (דף ט"ו).)

סדר הבאת המנחה

תוספות שאנץ

ואחר כך מקריב מנחתה ונסכיה והיא בא' היה נוטל ומיהו כל זמן שלא קריבה מנחתה אינה נברכת דכתיב מוכרת עון ואע"פ ששתה משהיין אותה בידה כדי לינעם ותודה . וכהן מליכה אצל מזבח ומגישה בקרן מערבית דרומית אבל בלילה לא חשיב משום דאין בלילה מעכבת דהא תנן אם לא בלל כשר . וא"ת והא במנחות גבי תקומץ רבה אמרינן ונקמץ והכתן מקמיצה ואילך מצות כהונה ל) ואפי' הכי ממעפי יציקה ובלילה דמקמי הכיסה דהו ואמאי נקט מקמיצה ואילך ב) וי"ל דאיתיה אפ' במסכת מנחות ואילך מצות כהונה היה מכשרי קמיצה בור והא דכתיב כהן אצל הגשה היינו שאין זר יכול ליקרב אצל המזבח דכתיב והזר הקרב יומת אבל קמיצה אימר שכשרה בור לחבי נקט מקמיצה ואילך מצות כהונה . וא"ת שאני לא קאמר מתנעמה ואילך מצות כהונה ואפ' הכי ממעפי יציקה דמקמי תנופה היה ר"ל דלאו מילתא היא דהא בשאר מנחות אין תנופה כמו שמרשל בהדיא במנחות (דף ס.) אבל קמיצה הדיא בכל המנחות נקט לה . חקרב איתה בני אהרן למני המזבח יכול במערב יציקה לחזק מערבי של מזבח דהיינו לאחר לפני ה' שהיכל היה למערב ותמזבח לדרומו ל"ב אמה ממזרח באמצע חמורה וכן היכל באמצע וה' אמות ההיכל ולחלל הלל ב' וכחליו ו' אמות עובי ועובי כותל צפוני שש ושש לפנות דרומי נמצא מערבו של מזבח [לפני ה'] דאין משמיע ביני לבין היכל דאילו אולם שלפני היכל פתוח הוא ורחבו כ' אמה ככל הללו של היכל ל"ה. אל פני המזבח בדרום ס' משום דכתיב ושחט אותו על ירך המזבח צפונה . וכיון דיד יוך לצפון א"כ הי פני לדרום . כנגד הדוה כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהי' שם קצה דוחו משום אל פני המזבח דאי לאו כנגד חודה ליכא לפני ה' . ושאר

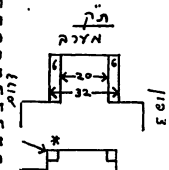

* כל אחד מהן ג' אמות (כלי משכן כלים פ"ג מ"ג) חוץ

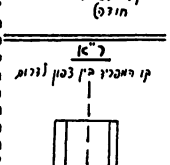

(כלי משכן פ"ג מ"ג)

א משוס מגילה הא לימחיקא . היה קשה לרבי והאמרי' לעיל (דף ז:) דלמחר [שנמחקה] מגילתה מחיימין עליה שמחתה ומרלה דעל כרחך לית לן למימר דר"ת לית ליה לחוש שמחתה תפי' למחר מחיקה מגילה ומדלא פריך הכי דמשקה ולמחר מקריבה לימא דלמחר ידיה ס"מ דפסיעות ליה דעד שעת הקרבה היה מניחה על ידיה אם כן למאן דאמר מחיימין עליה שמחתה לית לן למימר דכבירא ליה מקריב מנחתה ותמ"ל שותה לכבר נקדנה: פעוטה

*משקה ואת"ב מקריב את מנחתה דאי משום מגילה הא אימחיקא לה : כל הבעלות

(ק) כל ורמינהו *סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלתות של כסף ושל זהב ונותנה לתוך כלי שרת ומקדשה בכלי שרת ונותן עליה שמנה ולבונתה ומוליכה אצל כהן וכהן מוליכה אצל מזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו ומסלק את הלבונה לצד אחד וקומץ ממקום שנתרבה שמנה ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת ומלקט את לבונתה ונותנה על גביו (ומעלה אותו לגבי מזבח) ומעלהו ומקטירו בכלי שרת ומולחו ונותנו על גבי האישים *קרב הקומץ שיריה נאכלין *ירשאין הבהנים ליתן לתוכה יין ושמן ובבש ואין אסורין אלא מלחמץ *קרני מיהא בקלתות של כסף ובקלתות של זהב אמר רב פפא אויבא בכלים הראויין לכלי שרת מכלל *דכפיפה מצרית' לא חזיא כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה *דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי *פוסל *ור' יוסי בר' יהודה מכשיר אפי' תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר דא"ר יוסי בר' יהודה בחשובין בפרחחין מ"ט אמר (ו)"ליח היה לו' יוסי בר' יהודה *הקריבהו נא לפחתך": ונותנה "לכלי שרת ומקדשה בכלי שרת : שמעת מינה *כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת? אימא נותנה בכלי שרת לקדשה בכלי שרת : ונותן עליה שמנה ולבונתה : שנאמר °ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה': ומוליכה אצל כהן : דכתיב °והביאה אל בני אהרן וגו' : וכהן מוליכה אצל מזבח: דכתיב °והגישה אצל המזבח: מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו : מנלן דכתיב °זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח" *ותניא *לפני ה' "יכול במערב ת"ל "אל פני המזבח" אי אל פני המזבח" יכול בדרום ת"ל "לפני ה'" הא כיצד מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו רבי אלעזר אומר יכול יגישנה במערבה של קרן או לדרומה של קרן? אמרת כל מקום שאתה מוצא שני מקראות אחד 'מקיים עצמו ומקיים דברי חבירו' ואחד 'מקיים עצמו ומבטל דברי חבירו' מניחין את 'שמקיים עצמו ומבטל חבירו' ותופסין את 'שמקיים עצמו ומקיים חבירו' כשאתה אומר "לפני ה'" במערב ביטלתה "אל פני המזבח" בדרום, וכשאתה אומר "אל פני המזבח" בדרום קיימתה "לפני ה'" במערב הא ביצד מגישה לדרומה של קרן? והיכן קיימתה? אמר רב אשי קסבר האי תנא *כוליה מזבח בציפין קאי. מאי ודיו? א"ר אשי איצטריך, ס"ד אמינא חיבעי הגשת מנחה גופה, קמשמע לן, ואימא הכי נמי? אמר קרא "והקריבה אל הכהן וגו' והגישה אל המזבח" מה 'הקרבה' אצל כהן - בכלי אף 'הגשה' אצל מזבח - בכלי : ומסלק את לבונתה לצד אחד : כי היכי דלא תקמיץ בהדי מנחה כדתנן *קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט לבונה פסול: וקומץ ממקום שנתרבתה שמנה : מנלן דכתיב °ומסלתה ומשמנה... מגרשה ומשמנה : ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת : למה לי הא קדשה חדא זימנא? מידי דהוה אדם: דם, אע"ג דקדישתיה סכין בצואר בהמה הדר מקדיש ליה בכלי שרת הכא נמי לא שנא : ומלקט את לבונתה ונותנה על גביו : דכתיב °ואת כל הלבונה אשר על המנחה": ומקטירו

מלגו של היכל : כנגד חודה . כל מקום שיכול לקרבו כלפי מערב שם קומץ דרוש מקום לפי המזבח דאי לפני ה' כלל שהרי זויות ההיכל טלוס כנגד זויות המזבח : ר' תלמאי אומר כו' . תורתו לימוד שיהא נלמד ולא ישכח ולא יטעה בהוראה . ר' יוסי הגלילי אומר כו' . ר"ל דאי לאו הכי מאי קאמר ר' יוסי הגלילי אומר כו'

ה"ג ומקטירו ס"ד ולא גרם לטו בכלי שרת מקטיר ליה והכי קתני מקטירו ס"ד ורבי יוחנן לית ליה מקטירו ואומר על גבי התיש למחר הוא דמקטיר ליה: **אלא** אימא מעלהו להקטירו בכלי שרת

מעונה נסכים. מ"ל דלחינה טעונה נסכים משום דלחינה כגבל ונדבה דיי"ל ה"פ בדין הוא מחר שהוא חוטא היה לריך לטוענו להביא קרבן גדול לבל בכור ומעשר ליט בדין:

סבר לה כרבי אלעזר הקפר. הבא מעמא דרבי שמעון ורבי אלעזר הקפר סבירא להו דלחינה מיר טהור חוטא הוא דהא מיר טמא היה מביא חטאת העוף ועופות לית טעונים נסכים בדאיתמר בפרק שני מדות (מנחות דף נ:) והכי לימא בהדיא נמי בפרק קמא דנדרים (דף י.) ובפרק ג' דמיר (דף יט.) דלמך על נב דקרא בגיר טמא כתיב תן לפילו גיר טהור קאמרינן דקסבר רבי אלעזר הקפר חוטא הוא והייט טעמא דכתיב קרא בגיר טמא הוא לומל ושה בחוטא וקשה ממשמעת קמייתא דמיר (דף ב:) דתנן לחת מהיכי זה מיר ולומה מתנה לפנין במעה קאמר אמר שמואל מהפוך בשערו ואמר מתנה מילתא עבידה ואמרינן ליה נתה לין לפילו רבי אלעזר הקפר דאמר מיר חוטא הוא הני מילי גבי מיר טמא דלישי דבעי מיסמר דילמא אתי למיעבר על מיטותיה לבל מיר טהור לאו חוטא קרינן ליה ואם תאמר שמואל סבירא ליה הסם לגיזת דרבי אלעזר הקפר דמיר טהור לאו חוטא ומסתמא דגמרא דסבר דפ"ג דמיר (דף יט.) לאו כשמואל ומסתמא דמתניתין דקתי ליה נתה לגיזת דבבגן דאמרי לאו חוטא לפוס בסתמא דגמרא *אם כן מיקשה דשמואל לדשמואל דאמר פרק קמא דתענית (דף יג.) בל היוצא בתעניות נקרא חוטא סבר לה כרבי אלעזר הקפר ותעניות בגיר טהור הוא דאמרינן ליה הסם לגיזת דרבי אלעזר הקפר דמיר טהור לאו חוטא ומסתמא דגמרא דסבר דפ"ג דמיר (דף יט.) דלמך על נב דקרא בגיר טמא כתיב תן לפילו גיר טהור קאמרינן דקסבר רבי אלעזר הקפר חוטא הוא והייט טעמא דכתיב קרא בגיר טמא הוא לומל ושה בחוטא ומקשה ממשמעת קמייתא דמיר (דף ב:) דתנן לחת מהיכי זה מיר ולומה מתנה לפנין במעה קאמר אמר שמואל מהפוך בשערו ואמר מתנה מילתא עבידה ואמרינן ליה נתה לין לפילו רבי אלעזר הקפר דאמר מיר חוטא הוא הני מילי גבי מיר טמא דלישי דבעי מיסמר דילמא אתי למיעבר על מיטותיה לבל מיר טהור לאו חוטא קרינן ליה הסם לגיזת דרבי אלעזר הקפר דמיר טהור לאו חוטא ומסתמא דגמרא דסבר דפ"ג דמיר (דף יט.) לאו כשמואל ומסתמא דמתניתין דקתי ליה נתה לגיזת דבבגן דאמרי לאו חוטא לפוס בסתמא דגמרא *אם כן מיקשה דשמואל לדשמואל דאמר פרק קמא דתענית (דף יג.) בל היוצא בתעניות נקרא חוטא סבר לה כרבי אלעזר הקפר ותעניות בגיר טהור הוא דאמ

אביי למפרך מה למצורע. הא סוגיין כריב"ח [דף כב:] דתמר כפרק המפלת (נדה דף פג.) דרבי ישמעאל כל ג"ם שהיה מופנה כל עיקר למידין ומשיבין ולפי המסקנא דילוף ליה מכלי לא תיקשה נמי לרב יהודה דתמר" אין למידין כל עיקר: **מה** מים שלא נעשתה בהם מלאכה.

ומ"ש כיון דמי כיור הן מ"מ לא עסקינן שקדם ממנו כבר יש לומר לפי' שם קידש בהן שיעור מן הדין שהרי היתה מלאכה גבי גמילה דתנן בפ"ק דידים (מ"ג) עשה בהן מלאכה לא עכרה בהן פחו פסולין ולפ"ה קתני (שם מ"ם) מים שנתחסו מעכל בהן לת הגלוסקין פסולין ושהות מדיח בהן ידיו כשירין תלמוד לומר תניא כוותיה מלאכה הוחמת יהיה שלא הוחמת כליס ומי נתחסו כדקתני התם:

ומה מים שלא נפסלו. דימת דמתחר דמי כיור הן ומי כיור כשירין כמי מקוה ומי מקוה שנפסלו מדתיהן כבר כדמתן במסכת מקוואות פ"ו (מ"ג) דמי לגבי הן פסולין המקוה בשיעי מרלה ושוב חיסה לרבי מתי שלא נפסלו ולפרכת ל' מה מים שלא נפסלו וכפרכת ל' דמסכת ע"ז (דף נז:) לת מסיק הכי גבי ניקולי שובדי כוכבים ונרלה דהכת נמי לחכמתת בעלמת הוא:

ולימא תלת פסולת דרבנן: **נתאבנו** והחזירן לתוך כבשן הלח מהו. תיסה מ"ם דקת מבעיה ליה הכת בכרלה ותחר ונרלה והת בפ' נולד הנזל (שבת דף נב:) קת מבעיה ן ולת לפשיטת ושוב מלי שלת נפסלו דתמר בזבחים פ"ב (דף יח:) בגדי כהונה שהיו מקורעין לו מפוסקין ונכר שבולתו פסולה ולפי הכי לם כיבס מעלה וגיעול שלהן מזכו להיות כדמיי בריימת פרק המוכת מקדש (שם דף פת.) בגדי כהונה ין שוין לתן מעשה מתן לת מעשה לוכ נתגעל ין מכבסין לתן בנתר ולת כלאל ופרכינן הת במים מכבסין תמר לבני ס"ק הוגעו למים מכבסין לתן בנתר תלמת דמכבסין לתן ולת תמר בנתר ומפשמי. מ"ר: **ודאי** התם הלכי כהן מלוכה ע"מ לתלכה לת קפיד ולפיכי קפיד ולקיעת לרבי מתוסבתת דנעגים פרק ין מלוכה ר' לליעזר לומר טן מרז וחוב ומני הולנת שנתמר בתורה שלת נעגים כהן מלוכה תלמת דמלוכה פוסלת כהן לר' לליעזר גופיה: **מבחוץ** ומבנים, "בקרקע המשכן" **איסי** בן יהודה אומר להביא קרקע שילה

דשמעיה לר' מאיר דקאמר *היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה א"ל התינח עשירה, עניה מאי איכא למימר? אלא כשם שמעשירה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה: **מתני'** **היה מביא *פילי של חרס ונותן לתוכה חצי לוג מים מן הביור ר' יהודה אומר רביעית, כשם שמעט במתב כך ממעט במים, נכנס להיכל ופנה לימינו ומקום היה שם אמה על אמה וטבלה של שיש וטבעת היתה קבועה בה כשהוא מגביה ונוטל עפר מתרתיה ונותן כדי שיראה על המים שנאמר ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים: **גמ'** תנא *פילי של חרס חדשה דברי רבי ישמעאל מאי טעמא דרבי ישמעאל? כלי-כלי ממצורע מה להלן חרס חדשה אף כאן חרס חדשה, והתם מנלן דכתיב ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים מה מים חיים שלא נעשתה בהן מלאכה אף כלי שלא נעשתה בו מלאכה, אי מה להלן מים חיים אף כאן מים חיים? לרבי ישמעאל הבי נמי *דאמר ר' יוחנן מ"ט כיור רבי ישמעאל אומר מי מעיין הן והכ"א משאר מימות הן, איבא למיפרך מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת? אמר קרא בכלי חרס כלי שאבדתיך לך כבר, אמר רבא לא שנו אלא שלא נתאבכו פניו, אבל נתאבכו פניו פסולין מאי טעמא דומיא דמים: מה מים שלא נשתנו אף כלי שלא נשתנה. בעי רבא: נתאבכו והחזירן לתוך כבשן האש ונתלבנו מהו? אמרינן כיון דאידחי אידחי או דילמא כיון דהדור הדור ת"ש **רבי *אלעזר אומר עץ ארז ואזוב ושני תולעת שהפשיל בהן כיפתו לאחריו פסולין והא התם הדרי ומפשמי, התם *דאיקלוף איקלופי: נכנס להיכל ופנה לימינו וכו': מ"ט? *דאמר מר *כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין: מקום היה שם אמה בר':

תנו רבנן "ומן העפר אשר יהיה" יכול יתקן מבחוץ ויכנים? תלמוד לומר "בקרקע המשכן" אי בקרקע המשכן יכול יהפור בקרדומות תלמוד לומר "אשר יהיה" הא כיצד: יש שם הבא, אין שם חץ שם תניא אידך "ומן העפר אשר יהיה וגו'" מלמד שהיה מתקן "בקרקע המשכן": **איסי** בן יהודה אומר להביא קרקע שילה

דשמעיה לרבי מתיר דתמר ס'. בפ"ק (נמיל דף יה:) גבי במדה שתוסד מודד: **עניה.** לת התכילתו מעדנים למה מביתה מתכל בהמה: **תלת** היל עשתה מעשה בהמה. שהפקירה עלמה לחסמים למי "שתילה בן זוגה: **מתני'** היה מביא. הסם על מים: **מן** תורה אור **הביור.** דכתיב מים קדושים (במדבר ה) ואין קדושים תלת שנתקדשו בכלי הכי תניא בסיפרי: **כשם שמעט.** רבי יהודה בכתב המגילה לקמן [ד' יז.] "במתני'" כך ממעט כתן במים: **ומקום היה שם.** ניכר מתוך שהר לרפת התיכל: **טבעת קבועה בה.** [נמיל לת.] לתחזה בטבעתה ולהגביהה מבין הכרפה שהיל טלה בתכני עיב: **כדי שיראה.** ברין ליתן שיעור גרתה וניכר על פני המים: **ונתן על המים.** מדלת כתיב 'ונתן במים' תלת על המים משמע שלת יהל נגוע בתוכן: **גמ'** מתי טעמת דרבי ישמעאל. דבעי תדמה: **גמר ממצורע.** ומתכו לת הפעור תחת לל כלי חרס וגו': **שלת נעשה בהן מלאכה.** דהת "חיים" כתיב: **לר' ישמעאל.** דפרכת הת לגיבי: **כלי גמי.** דבעינן מים חיים לפוסקה להת מן הכיור הוא גופל ומסתיק ליה לר' ישמעאל בעלמת דתמר מי כיור: מי מעיין הן דהייבו חיים: **משאר מימות הן.** תם לית ליתן לתוכו מי מקוה ומתי ליה ליתן: **לתיכא למיפרך.** זכרים ב: כב דהת גז"ם דרבי ישמעאל דגמר כלי כלי ממצורע: **מה למצורע שכן טעון ס'.** לפיכך כלי שלו תדע תתמר בכוסמה שתין בה כל תלו: **תמר רבה וכו' בכלי שתמרתי לך כבר.** כי מסמע ליה לרבה מדלת כתיב 'ולקח כלי חרס ונתן בו מים' וכתיב "בכלי חרס" משמע בכבר הוזכר כלי זה במקום תמר ותמר רחמנת הכת שבתוכו כלי שתמרתי לך במקום תחר קח לוסם ומתי ליה למצורע: **לת שנו.** רבנן דמתני' דבעו מרם ומכשרי בישן: **תלת שלת נתתכמו.** הוסמרו פניו על ידי התור: **דומית דמים.** תע"ג דלת גמרי ממצורע מיהו מיעט וכה גמרי כלי לסוטה ממי סוטה ומני דמי סוטה לת מייט ניעגל דמכשרי בשתר מימות מיסה לת נתמעטו, ולכי גמי בעינן דלת נשתנה: **מחזיר לכבשן.** של יוכר שמולפים בו לת הקדוח של חרס תדשה: **שהפשיל קופתו לאחוריו.** תלמת גמרי ממצורע מיהו מיעט וכה דמי סוטה ממי סוטה ומני דמי סוטה לרבנן לת מייט ניעגל דמכשרי בשתר מימות מיסה לת נתמעטו, ולכי גמי בעינן דלת נשתנה: **ומפשמי.** פרש"י מלת קתני שנעשה כהן מלוכה ע"מ לתלכה לת קפיד תלכה ע"מ לתלכה לת קפיד תלכיטי קפיד ולקיעת לרבי מתוסבתת דנעגים פרק ין מלוכה ר' לליעזר תומר טן מרז וחוב ומני הולנת שנתמר בתורה שלת נעגים כהן מלוכה תלמת דמלוכה פוסלת כהן לר' לליעזר גופיה: **התם** בלי של חרס. **הדרי** ומפשמי. וקתני פסולין תלמת דמלוכה פוסלת כהן לר' לליעזר גופיה: **דאיקלוף** איקלופי. **נכנס להיכל ופנה לימינו וכו':** **מ"ט?** *דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין: **מקום היה שם אמה בר':**

תנו רבנן "ומן העפר אשר יהיה" יכול יתקן מבחוץ ויכנים? תלמוד לומר "בקרקע המשכן" אי בקרקע המשכן יכול יהפור בקרדומות תלמוד לומר "אשר יהיה" הא כיצד: יש שם הבא, אין שם חץ שם תניא אידך "ומן העפר אשר יהיה וגו'" מלמד שהיה מתקן "בקרקע המשכן": **איסי** בן יהודה אומר להביא קרקע שילה

דלת תבר הת: דתמר מר. בסדר יומת (דף מה:) ובשחיטת קדשים (דף סב:) ויליף לה מסוגיא פוגים דשניס עבר בקר דיס שנעבד שלמה: **ומן העפר תבר יהיה בקרקע המשכן.** מ"ר(ה) לת היה כתיב בקרקע"[ס"ת בסיגן מקרקע המשכן ממש תבל דכתיב בקרקע]משמע דיהו מקפיד תלת שיכנים העפר להיכל: **יכול יתקן.** יומין עבר מבתוץ ויכנים בהיכל [ויין בבריסתו: **ת"ל בקרקע.** קת דרשינן ולת כתיב "תבר יהיה" יכל לת מלת שם שפר תיסות בות-ליעגל, יהפור שם בקרדומות ת"ל "תבר יהיה" (נ) עמדלת כתיב 'ומקרקע המשכן יקח' ס"מ לת הקפיד תלת שיכא מונח בקרקעים המשכן שבא תחת הת כילד יש שם עבר תיסות הבת משם: **תן שם אין שם.** על הקרקעים ותוץ, ועטלו ועטבו לתוך המים: **מבית לבית.** פלוגת לתך קמייתת ומבתי היל בדקתני הם פלוגתת דתבתי דתך ת"ל "מלוקמת כתיב בן מנחם: (נ)ומן העפר תבר יהיה (במשכן). מדלת כתיב 'ומקרקע המשכן יקח' ליט מקפיד תלת שיכנים להיכל מלמד שמתקן מבחוץ ומכנים מבפנים להיכל ונתן על המים ות"ל להגיחו בקרקע ההיכל: **"בקרקע המשכן" מיסי בן יהודה וכו'.** "בקרקע המשכן" למתי תתת כיון דילפינן "מתבר יהיה" דת"ל ליטו מעל גבי קרקעים: **מיסי בן יהודה אומר להביא קרקע בית שולמים.** ר"ש אם בסיפרי ולת גרס 'לרבות שילה וטב ונבטן ובית שולמים' בשילה-משכן הוא ולת צריך לרבות להוא עיקר הכתוב, ונוב וגבטון תן משכן הם סוטות להת בָּמָה הוא ולת היה שם תרון תלת מזבח הכתוב בהן ממת סוטה ולת שום סוטת יחיד בתין לה זמן קבוע כדתמר בזבחים פרקים (דף קיו.) ובמגילה (דף יג:) תבל בית עולמים הולכך לרבות שלת תתמר 'משכן' נתמר ולת מקדש, בית המקדש שבירושלים קבי ליה "בית עולמים" לפי תתר קדושתו היתר במקום תחר ושוב לת שרתה שכינה במקום תחר:

לישנו: (נ) ד"ה תן בקרקע וכו' דבתלת כתיב: (נ) ד"ה ומן יסעבר תבר יהיה מדלת כתיב ומקרקע כו"ל דהיכת במשכן נמתה:

[ר"ל שתיה וכן פריש בקונ"ס]

[נמיל ס.]

[ד' יז.]

[מיל לת.] [במתנה שנמצאו בתילי ויל"ל בתרוך שכתוב כוס נגמון יון וכ"ל בסיפרי כרכ דפעמונים ופע"ש]

באובר ה: י"ל [נקט בתן אית קרוש תבל תוש ליל"ל בקרקע בשיון תן בתר אשר ליל"ל בקרקע בשיון תן בתן ונתן אל המים]

[תוסף ע"ז תוס' ד"ה וכו' מוכת בסיב וכת התם וכו' ונכתם בסיב]

זבחים סב: יומת מה: יח: מה. מה

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ומן וכו' לפי כוס כתיב ומן כעבר תבר יהיה ומקרקע תבר יהיה כתיב בקרקע ומקרקע תלת מיכתי כתיב ומן כעבר תבר יהיה ומקרקע תבר יהיה

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

תוספות שאנץ

לרבות טב ונבטן שילה וביה עולמים. רש"י גורס להכיא קרקע בית עולמים ומביא הגיונא שילה טב ונבטן משום דטב ונבטן לין משקין בהן קטורת משום דהויא מנחת יחיד שלין קבוע לה זמן ותימה שמביאה משום קונית זו דילמא קסבר חיסי בן יהודה כרבי יהודה דאמר כפרק בתרא דמסיחים קדשים (זבחים ד' קיו.) כל שהטבול וטימיד מקריבין בהא מועד שבמדבר מקריבין בהא מועד שבגלגל ואין חיסרון ביחיד אלא במעמד שבגלגל ואין חיסרון בציבור אלא במעמד שבירושלים גמרא והמעמד הולך לרבות טב ונבטן משום דכמה הוו:

ובית העולמים. מקשין למאי תילמיך לרבות בית העולמים והתנן בפ"ב דשבועות (דף מז:) דמשכן לחקרי מקדש ומקדש לחקרי משכן ואי לא הוה כתיב אלא (כי) אם משכן ה' ממה הוה אמינא אלא מעתה כל שכן בית עולמים דקבוע ומשכן דעראי אלא דכתיב ובית ה' אלהינו ובית עולמים משום דשילה משכן הוה ולא בית ועוד דאי לריבויי דהוה עיקר הכתוב ביה כתיב ובית ונבטן אין משקין בהן את הסמוכות דהא בפת יחיד היא. ולא היה שם אדון אלא מובח הנחשת לבדו ולא קרבה בהן מנחת סופה ולא שום זבוח יחיד שאין לה זמן קבוע כדאמרי' בשתים הקדשים ובפסחים מגילה אבל בית עולמים הוצרך לרבות שלא תאמר משכן נאסר בלא מקדש ל"ת. ואיבו צריך לרבות בית עולמים ומה בפחות קלה שהיא לינצנ בשתפת הנוף בקדש שאינה פיתת ב"ד אלא כרת לא חלק הכתוב בין משכן למקדש שני בפרשת פרה אדומה [שני פסוקים] את (מקדש) [משכן] ח' אמה. ותכיב את מקדש ה' אמה לא כ"ש שהרשות מקדש למשכן לבדוקה ולבערה מתוכן ל"ת. אלימא דב"ש לא ניבעי לך דאמרי לא מצינו אשר שקרי עפר פלוגתייהו נבי כיסוי הדם. ואחר ר"ת דהא דקאמר ב"ש ואחר לא ליה אשר עפר דיינו באפר של אהלין בנן אפר פרה אבל אפר דעצים מודו דחוי עפר ומכסין בו.וס"ה הכתב ר"ת דבי משום דק"ל הא דקאמר פ"ק [דביצה] נבי פלוגתא ב"ש וב"ה הכל מודים בקר נשרן מבשר חום ובאפר כיירה שהיא מן המוכן פי' ומותר לכסות בו. וס"ה פי' דאפר לא חוי [עפר] דקאמר ב"ש. ל"ל דמיירי באפר של אהלין והכי נמי לענין סיפה מיבעיא ליה באפר של אהלין.ולפי פי' רש"י דפי' הדם דהא דקאמר מדדים לא קאי אלא אדקר נעזר ולא אאפר כיירה דאמר' באפר כיירה פליגי ב"ש ואמרי שאין מכסין בו ולפי זה אתי שפיר הכא דמיבעי ליה לענין פיסה בכל מיני אפר: בג' מקבות התורה עוקרת את הסקרא פ"ה עוקרת מקבות את עקבו והשמדתו ועוקרתו אישה:תנ"ר בלע"ז: התורה אמרה בעפר לענין כיסוי ולא הכשר דבר אחר והלכה בכל דבר המגדל צמחים ועיר וזרע ולבינה שנבחשה. התורה אמרה עפר לענין כריתות ולא ד"א שאמרי' כתבו על העלה של זית ועל העיר ועל

נוסח טיהור באפר מקוה שפר

ג' מקוואות הלכה עוקבת מקרא

תג נוסח תלמוד בני דמנדור

מחבר ראשי טורים ע"ז הרוגי מלכות

מחבר הדגשת אגדת אגדת חלק שני

מחבר הדגשת אגדת מקורות

כן א מיי' פי"ד מהל' פסולי המוקדשין ה"ט סמג עשין סד עוש"ע יו"ד סי' כה סעי' כג: כן ב מיי' פ"ט מהל' מעילה ה"י: כת ג מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' ב ג סמג עשין ג עוש"ע אה"ע סי' קכד סעי' ח כ: כת ד מיי' פי"ח מהל' סוטה הל' ג סמג עשין לעז לאוין ל ה פיי' סב כ"ב:

תורה אור

(שילה) נוב וגבעון (בית) עולמים איסי בן מנחם אומר אינו צריך ומה בטומאה קלה לא חלק הכתוב, בטומאת אשת איש חמורה לא כ"ש וא"כ מה ת"ל בקרקע המשכן שלא יביא מחוץ קופתו איבעיא להו אין שם עפר מהו שיתן אפר: אליבא דבית שמאי לא תיבעי לך דאמרי לא מצינו אפר שקרוי עפר כי תיבעי לך אליבא דבית הלל דאמרי *מצינו אפ' שקרוי עפר מאי–אע"ג דאיקרי עפר הבא "בקרקע המשכן" כתיב או דילמא האי "בקרקע המשכן" לבראסי בן יהודה ולבראסי בן מגרם הוא דאתאי: ת"ש דא"ר יוחנן משום ר' ישמעאל בשלשה מקומות יצתה הלכה עוקבת מקרא: ותורה אמרה "בעפר" והלכה "בעפר, והתורה אמרה "בתער" והלכה "בכל דבר, והתורה אמרה "ספר" והלכה "בכל דבר, ואם איתא ליחשוב נמי הא, "תנא ושייר, ואמאי שייר דהאי שייר: שייר מצורע דתניא "והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו "את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו "פרט "ואת כל שערו יגלח "חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה פרט מפורש מקום כינוס שער ונראה, אף כל מקום ביום שער ונראה מה רבי: רבי שיער הרגלים, מאי מיעמד מיעט דבית השתי ודכוליה גופיה, והלכתא מגלח כלשהו דתנן "בא לו להקל "את המצורע מעביר תער על כל בשרו וכתני סיפא *וביום השביעי "מגלח הנלחת שניה כתגלחת ראשונה" אמר רב חמן בר יאשב כי קא חשיב ההלכה עוקבת מקרא, הא עוקבת מדרבנן היא רב פפא אמר כי קא חשיב הלכה עוקבת ועוקרת הא עוקבת ומוספת היא רב אשי אמר הא מתניתא מני רבי ישמעאל היא דדריש כללי ופרטי, כדלעת

דמרבינן מינה לרבות כל דבר דרים ליה בכתיבה מתגרתא ותינה מגוגרתא בכסף כדלקמיך לה החם וכן טון חלת להלכה למשה מסיני כמקיץ וקרקי תכמכתה בעלמת הוא הלכך אחר מדרשים ריבויין דכל התורה כולה לו חשיב להו ר' ישמעאל כהלכה עוקבת מקרא חלת הכי הלה ובמכתא קידושין ירושלמי מצאתי מצאה זו לר' ישמעאל ולין תעבר מן הצלמה חלת מרגע והכי תניא החם התורה לחמרה ספר והלכה בכל דבר התלוק התורה לחמרה מפר והלכה בכל דבר המגדל צמחים התורה לחמרה מרגע והלכה לחמרה לפי סול ושירה והוא גלחה בעיני מאד דהך דתער מוספת הוא: ומם חסרת. לאחר עמי כאר, ליתאב עמי דבהא הלכה עוקבת מקרא התורה לחמרה עפר והלכה לחמרה ומנוסמעותיה לה שמעמעותיה ממש נפקא ליה לענין כיסוי הדם: תגרא ושייר. לה מבעיא לכולהו מקומות: שייר מצורע. כתגלחת שניה, שהוא צריך שני תגלחות דכתיב וכהם המטהר חת בגדיו וגו' והיה ביום השביעי יגלח חת כל שערו וגו' בתגלחת ראשונה לה כתב כלל ופרט חלח חת כל שערו חתם דמשמע כל גופו זרוטותיו ושוקיו וביח המחי כדלעמה ובתגלחת שניה כתוב בכלל ופרט ומשמע מקום כיטום שיער שיהח עם קיבון שיער הרבה למעוטי זרוטותיו ושוקיו שלים מכוטם בית המחי: שיער הרגלים. ולחתו מקום ולימעט מעלייתה נקט: והלכה מגלח כולו כדלעמה. לקה בתגלחת שניה קחני דמגלח כל גופו: כדתנן. במסכת נגעים (פי"ל מ"ב): להקיף. לגלחו כולו לגן לה תקיפו פחח לרחשכם (ויקרא יג): מעביר תער על כל בשרו. ס"ח ובתגלחת ראשונה וביום השביעי מגלחו כתגלחת ראשונה ולה נרסינן יגלחנו שתהח תגלחת וכו' דלחו חקרקי קלי חלת לגון המכוה ומגלחו תגלחת שניה כתגלחת ראשונה, תנן בה גלמת שניה נמי כדלעמה רחשונה מעביר תער על כל בשרו: תמר רב נחמן בר יצחק. מלוסע לה שיוכל הוח דכי קחי חמיב תגלח שניה מקרא מפר, ספר, ספר דכתיב בהדיח והלכה עוקבת: (ב) משפט על המקרא: רב חבי חמר הח מתניתא: דדרים. כל התורה טולה בכלל ופרט וכל דבלמיכן בכעוטות בפ"ע (דף כו.) רבי ישמעאל שימת חת רבו נחויה בן הקנה שהיה דורש חת כל התורה בכללי ופרטי וי"ע שימת חת נחוה חיה גם זו שהיה דורש כל התורה בריבויי ומיעוטי וכבר פירשתי כל משמעות כלל ופרט וריבוי ומיעוט וחיזוקן במס' כוכה בפ' המלין (דף כ:"): כללות

ו) [וע"ע תוס' מעחות יח: ד"ה מניין ותוס' קידושין מז: ד"ה וכל ותוס' יבמות נ: ד"ה למעוטי ותוס' כתובות נא: ד"ה ממנה ותוס' גיטין נ: ד"ה מין מוליחין ותוס' ב"ק נא. ד"ה ממנה ושם שם: ד"ה שנאמר]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה כתוב ממנה מפר ל"ל קדוש ד"ה כתוב ממנה מ"ב: (ב) ד"ה תרגיי וכו' וכלכם שוקע סס"ד ותחיב פ"ם כל שוקע מחסר:

ג' רש"י ד"ה אפר פ"ם

ד"ה וכבר כמילף וכו'

מאי הוי עלה . תימה מאי קא בעי כיון דלעלו אזיל הוה לה כן מפשוט ויל דלא ליתכריך להו הלי דשייריה לי מסוס טעמא כדפרי' ולעלו אזיל הוה לי מסוס דתנא נחת לאזיל: **מביא** מים שדם לפטר עיכר בהם וכמה רביעים ורבנן פליגי עלה ובפ' ג' מינן (מיר דף לח.) קא חשיב ליה בהדי עשר רביעיות מחמם חיוניתא וקא פריך התם ותו ליכא והא ליכא ומייתי מהניחין דהכא היה מביא קא פריך והא דמזורע נמי פלוגתא היא וקא תניא ליה ורתה דהא פלוגתא דמייתי התם כגון טוטלין לידים נחתי ותפילו לכשים ור' יוסי דפליג התם בפ"ק דמסכת ידים(מ"ש) ותמר לה סבי ליה כרביעיות דכאי לחתרון נמי רביעיות וכן במתניתין היה מביא פיילי של תרם דת"ק דרבי יהודה לה סבי ליה כרביעיות וכן נבי ביצול מי רגליס דקתמר תרת קמח כל שהוא לבל הכא רבנן מודו בפחות מרביעית לה לפטר ולי כבי סבי כרביעיות מיהו לכתחילה מביא חלי לוג כדתנן בריש פרק "ד דמסכת נגעים גבעים כילד מטהרין תת המטורע היה מביא פיילי של תרם תדשה וטוטן לעוכה *חלי לוג מים מיים והא דתנן בפ' שני מדות (מנחות דף פח.) רביעית מה היתה ממשמש *רביעית מים למטורע ר' ישמעאל היא : **מביא** מים שדם טיכר בהם וכמה רביעיות ופ"ת ולי ליתי טיכר ביותר מרביעית והא תנן בפ"ו דמסכת מקוואות (מ"ח) ומייתי לה בגמרא בכמה דוכתי בפ"ק דמסכת מולין (דף ט.) ובפ"ק דמסכת (דף ג:) ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומרחיק כמרחה יין תלמת לחפילו יין טיכר ב' לוגין וכ"ם דם דסומק טפי מ"ל טיכר דקתמר ממשמע לל דם ולא בשיטי מלתה דעלמא (מ"ר) והתתם לה מיקשה מה שהה תמיה רבי נמי מהא דקתמרינן בהקומץ רבה (מנחות דף כב.) ופרק גיד הנשה (מולין דף נח.) לרבי יהודה דילוף למין במין לחיטו בטל ממלי לכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר יהוי שדמו של פר מרובה משל שעיר תלמת דמין במינו לא בטיל ורבנן תמרי שולין תין מבטלין זה לת זה והא הכא דהוה מין אלא במיט והדבר יהוי שהמים מרובין על הדם ולפילו הכי כתיב דדם ויל כיון *דממשמשו טיכר הבי הוה בעין : **קמצנה** ונדחים מפני המים מהן . תימה מליכא למימר קא מבעיא ליה לי לרבי שמעתל פעמים דפסול דהא בפי שיהא דם לפטר טיכר לי לרבנן הא לא קפלי *לתיכר מים ונראה דהא בעיא לעון דפיקא חלא תמיה על דברי ר' ישמעתל לחמר רביעית מטורע שמכשיר לת המים להתה לקי כלן שפר מכשיר לת המים : מתני'

לא א מיי' פי"ל מהל' טומאת נגעים ה"ל: סמג עשין לט ללו:
לב ב ג מיי' פ"ד מהל' סוטה ה"ג: לג ד מיי' שם פ"ג ה"ל:
לד ה מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה ה"ל: סמג עשין לנ:
לה ו מיי' פ"ד מהל' יסוה"ת ומיאה ה"ג: סמג עשין נב; טוש"ע י"ד סי' קצז סעי' לח ומשכר סי' קלא סעי' ג; ובפרישה שם ושלא סעי' טו עח עח:
לו ז מיי' פי"ל מהל' טומאת נגעים ה"ל: סמג עשין לט לנ:
לז ח מיי' פ"ד מהל' סוטה ה"ג: לח ט מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה ה"ל: סמג עשין לנ:

ויקרא י"ד: ח-ט

ב) ו' נוסף [ובפ' ואלו] מוציאין. ג) [ד"ה בדלעת] ר"ת היא ה"ג. ד) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ה) [ד"ה שלשה] ה"ג. ו) [ד"ה עפר] ה"ג. ז) [ד"ה ורוק] ה"ג. ח) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ט) [ד"ה ר"ש] ה"ג. י) [ד"ה ר"ש] ה"ג. כ) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ל) [ד"ה ר"ש] ה"ג. מ) [ד"ה ר"ש] ה"ג. נ) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ס) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ע) [ד"ה ר"ש] ה"ג. פ) [ד"ה ר"ש] ה"ג. צ) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ק) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ר) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ש) [ד"ה ר"ש] ה"ג. ת) [ד"ה ר"ש] ה"ג.

'בדלעת' מני? *ר"ע היא דדריש ריבויי ומיעוטי דתניא: והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו "את ריבה את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו "מיעט "ואת כל שערו יגלח "חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה דכוליה נופיה ומאי מיעט "מיעט שיער שבתוך התחום מאי היא? עלדת"ש דאמר רב הונא בר אשי אמר רב אין שם עפר "מביא רקבובית ירק "ומקדש ולא היא? רקבובית ירקרקוא דהואי עפר, אפר לא הואי עפר: כדי שיראה על המים: תנו רבנן: *שלשה צריכין שיראו: עפר סוטה "ואפר פרה "ורוק יבמה, משום רבי ישמעאל אמרו אף דם "צפור מאי טעמא דרבי ישמעאל דכתיב "וטבל אותם בדם הצפור וגו' "והניא "בדם יכול בדם ולא במים ת"ל (ו) במים אי מים יכול במים ולא בדם ת"ל בדם הא כיצד 'מביא מים שדם ציפור ניכר בהן, ובמה? רבעיים ורבנן ההוא לגופיה דהכי קאמר רחמנא אטביל בדם ובמים ורבי ישמעאל אם כן לכתוב רחמנא 'וטבל בהם' בדם ובמים" למה לי, לניכר, ורבנן אי כתב רחמנא 'וטבל בהם' הוה אמינא בהם הוה אמינא האי לחודיה והאי לחודיה כתב רחמנא בדם ובמים לערבן, ור' ישמעאל לערבן, קרא אחרינא כתיב "ושחט את הצפור האחת וגו' ורבנן אי מהתם הוה אמינא לישרטיה סמך למנא וניגמטינהו לוורידין ולקבליה לדם במנא אחרינא קמ"ל. בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא גדולה ומרחת את המים, קטנה ונדחית מפני המים מהו? א"ל *לאו אמינא לך-לא תפיק נפשך לבך מהילתא-בצפור דרור שערו רבנן-אין לך גדולה שמרחת את המים ואין לך קטנה שנדחית מפני המים ת"ר *הקדים עפר למים פסול ר' שמעון מכשיר מ"ט רבי שמעון? דכתיב "ולקח לטמא מעפר שריפת החטאת ותניא אמר ר"ש וכי עפר הוא והלא אפר הוא? שינה הכתוב במשמעו לדון הימנו גזירה שוה נאמר כאן עפר ונאמר להלן עפר מה להלן עפר על גבי מים אף כאן עפר על גבי מים ומה כאן הקדים עפר למים-כשר אף להלן הקדים עפר למים כשר והתם מנלן? ורבי שמעון? כתיבי: כתיב "עליו אלמא אפר ברישא וכתיב "מים חיים אל כלי אלמא מים ברישא הא ביצד רצה זה נותן צה "ונותן "ורבנן? אימא עליו: דוקא, אל כלי: שתהא *חיות "בכלי? מה מצינו בכל "מקום מכשיר למעלה אף כאן מכשיר למעלה: מתני'

כדלעת מני. הת דקתני מנלתו תנלתה שמים כרתשונה רבי עקיבא היא: מלי הוה עלה. דבעיין לעיל תם לין תם עפר מהו שיהן עם עפר לחיב: ה"ג מביא דקתני ומקדש. ועתה "במקום ומהמקום מקדשו תורה אור ואחזו ועטלו ומטלו למים: עפר סומא. דקתיב (במדבר ה) לל המים אילמה מליהן מדלת כתיב (ג) במים: ורוק יבמה. לעיני הזקנים דלכתיב לעיני הזקנים ותלה וירקה (דברים כה): (ג) ונפר פרה. דגזירה שוה גמירי מהדדי עפר בתולה ואפר פרה כדלקמן: חק דם לפור. מטורע שמחמו לל כלי חרס על מים מים ונרין לנת יהן מים לנת כשיטור שיהא דם לפור ניכר בהן: ת"ל מים. גרם ולת גרם במים להת על המים החיים כתיב בקרן: וכמה הן רביעיות. כדמפרש לקמן: בלפור דרוך. שיעבו חכמים שלין במיכה גדולה שמדחה לת המים ולת קטנה שמדחת מפני המים שהן רביעיות: לטהיל דם ובמים. ואפי' לין ניכר: קרת לחבירתת כתיב. שמחמו לתוך המים והרי הן מעורבין מעיקרא: ולינקטינהו לווריד. יאחוז בין לנבעותיו לנת יצא מהן דם: גדולה ומדחה לת המים. שלין מים ניכר מפני רוב הדם: לת תפיק נפשך לבר מהילכתת. כל דברי חכמים שנאמרו לל מהלכר לחבירתן: בקדים עפר למים כשהוא פסול. "ולקח" "ונתן לל המים" לטמת מים בריאת ולכתיב "ונשה הכהן לת הכתן לת כל התורה כולה" דכתיב בכתוב בפרשה: מה לתלן. בשהוא מלוחו לכתחילה: בפרה הקדים עפר למים כשר. כדמפרש ואזיל: **ובמשם מעלן**. גבי פרה לשם הקדים עפר למים כשר: מים מיים לל כלי. משמע מים לגד הכלי ולת עפר תולן בינתים: **ורבנן** לטמרי לניעל בשהוא הקדים עפר למים פסול לטמרי לך בפרה נמי פסול "לל כלי" דוקא דמשמע מים בריאת והת דכתיב "ונתן" "עלי" מים לערבן לתתר שנתן עפר לל המים לריך לשפך המים עלין ולערבן: ה"ג ולטמת "עלין דוקא "לל כלי" שהשה תורה שנאמר "ונתן" דוקא בינתים: **ורבנן** לטמרי לניעל בשהוא הקדים עפר למים

מתני' (נ) (מוסף) לא שכב איש אותך וגו'. ותם לא שמית מומאה וגו' סמן קללות הבאות מחמת ברכות דמשמע הא לא שמית לא הגיע ותם כי שמית מומאה תחת אישך וכי גומאת וגו' יתן ה' אותך לאלה ולשבועה כתוב בתורה עמך וגו' וכתו המיס המתרניס וגו' וכך הן כתובין בפרשה ללא שהסביט הכהן תורה אור

מתני' בא לו לכתוב את המגילה מאיזה מקום הוא כותב (ס) °מאיפה לא שכב איש וגו' "ואשת איש" שטיית תחת אישך "ואינו כותב והשביע הכהן את האשה" "וכתב יתן ה' אותך לאלה ולשבועה ובאו החמים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך" "ואינו כותב "ואמרה האשה אמן אמן" רבי יוסי אומר לא היה מפסיק °ר' יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא °יתן ה' אותך לאלה ולשבועה וגו' ובאו החמים המאררים האלה במעיך וגו'" ואינו כותב "ואמרה האשה אמן אמן:

גמ' במאי קא מיפלגי °בהאי קרא קמיפלגי °ר"מ סבר "אלות" אלות ממש "האלות" לרבות קללות הבאות מחמת ברכות "האלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" למעוטי צוואות וקבלות ורבי יוסי כולהו במיעוטי דריש להו "אלות" אלות ממש "האלות" למעוטי קללות הבאות מחמת ברכות "האלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" למעוטי צוואות וקבלות. ורבי יוסי °מאי דריש ר"מ דמרבי ליה ומאי שנא האי ה' דמעיט ליה? ה' דגביה דריבויא ריבויא היא, ה' דגביה דמיעוטא מיעוטא (נ) והא ליה ליה לר"מ °מכלל לאו אתה שומע הן יכול היה תלוי למעוטי? אמר רבי חנדום הנקי °כתיב °דריש ר' עקיבא איש ואשה איש ואשה, שכינה ביניהן, לא זכו איש אוכלתן, אמר רבא וראשה עדיפא מדאיש (מ"מ) האי מצרף והאי לא מצרף. אמר רבא °מפני מה אמרה תורה הבא עפר למוטה: וכתה, יוצא סמנה בן °באברהם אבינו דכתיב °ביה °עפר ואפר, לא וכתה תחזור לעפרה, °דרישׁ רבא °בשכר שאמר אברהם אבינו °ואנכי עפר ואפר זכו בניו לב' מצות °אפר פרה ועפר סוטה, והאיכא נמי °עפר כימי הדם? °התם הכשר מצות איכא הנאה ליכא °דרש רבא °בשכר שאמר אברהם אבינו °אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות: חוט של תכלת ורצועה של תפלין, בשלמא רצועה של תפלין °דכתיב °וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא °עליך °וחניא °ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש אלא יתט של תכלת, מאי °היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים, ים דומה לרקיע, °רקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר °ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, °ובעצם השמים לטהר, °כתיב °כמראה אבן ספיר דמות כסא:

מתני' אינו כותב לא על הלוח, ולא על הנייר, ולא על הדיפתרא

האלות דריס ר"מ ס' דהתלות וכפ"ק דסוטיות (דף ה.) תמר ור"מ סבר הקהל לא דריס ותו ליכא למימסה דר"י דריס הכא ס"י דליכוית למעט והתם דריס קהל הקהל לרבות ותו קשיא דר' יהודה מדרבי יהודה דכתיב ותכתו מסמע ללא דריס לת התלות וכפ"ק דמנחות (דף יח:) תמר ר"י סבר לת [כל הכתוב] לרבות [קוטט] לתר:

אמר רבי תנחום הנקי כתיב. הכא פרש"י דתדרום הכי קומתה תחת לישך תיקי לכל כתוף פרק שכותב העדות (שבועות דף לו.) פירש הנקי בלא יו"ד כמו הנקי וקלי לקרוץ דכתריא ותת כי שמית ממסמע הכי תיקי ממים המרים הלזה ותת כי שמית ותהם תמר כי ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן יכול היה תלוי לר' יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן ה' אותך לאלה ולשבועה וגו' ובאו המים המאררים האלה במעיך וגו'" ואינו כותב "ואמרה האשה אמן אמן:

גמ' במאי קא מיפלגי: בהאי קרא קמיפלגי °ר"מ סבר "אלות" אלות ממש "האלות" לרבות קללות הבאות מחמת ברכות "האלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" למעוטי צוואות וקבלות ורבי יוסי כולהו במיעוטי דריש להו: "אלות" אלות ממש "האלות" למעוטי קללות הבאות מחמת ברכות "האלה" למעוטי קללות שבמשנה תורה "האלה" למעוטי צוואות וקבלות. ורבי יוסי °מאי דריש ר"מ דמרבי ליה ומאי שנא האי ה' דמעיט ליה? ה' דגביה דריבויא ריבויא היא, ה' דגביה דמיעוטא מיעוטא (נ) והא ליה ליה לר"מ °מכלל לאו אתה שומע הן יכול היה תלוי למעוטי? אמר רבי חנדום הנקי °כתיב °דריש ר' עקיבא איש ואשה איש ואשה, שכינה ביניהן, לא זכו איש אוכלתן, אמר רבא וראשה עדיפא מדאיש (מ"מ) האי מצרף והאי לא מצרף. אמר רבא °מפני מה אמרה תורה הבא עפר למוטה: וכתה, יוצא סמנה בן °באברהם אבינו דכתיב °ביה °עפר ואפר, לא וכתה תחזור לעפרה, °דרישׁ רבא °בשכר שאמר אברהם אבינו °ואנכי עפר ואפר זכו בניו לב' מצות °אפר פרה ועפר סוטה, והאיכא נמי °עפר כימי הדם? °התם הכשר מצות איכא הנאה ליכא °דרש רבא °בשכר שאמר אברהם אבינו °אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות: חוט של תכלת ורצועה של תפלין, בשלמא רצועה של תפלין °דכתיב °וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא °עליך °וחניא °ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש אלא יתט של תכלת, מאי °היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים, ים דומה לרקיע, °רקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר °ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, °ובעצם השמים לטהר, °כתיב °כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח, ולא על הנייר, ולא על הדיפתרא

בשרשת ציצית לפי שהתכלת דומה לים והקב"ה שישוב על כסא הכבוד עשה לנו נסים בים. ועוד התכלת דומה לים כאשו עושין שלישי ענף וכן עשה הקב"ה בקע הים בשלש אמצעי עשה מן הים ג' שלישים כאשו יבקעונה בשלש הרחתון צריך שיהרוי לפחה בתוך הים ואם יבקעונה בשלש העליון צריך שיעלה למעלה דק"ל נרדשה תילתא והבקיעה בשליש האמצעי לא למעלה ולא למטה על כן ייחד הפייטן ה) כוון ניומר ליום לתרגם על אפה.

[נדרים סו:]

[סנהדרין כב: קדושין מ. ב"ק מה: מנחות יח: בכורות ה מיל סה: מה ע.]

[פרקים מו: ע"ב]

סנהדרין ע. ע"ש קדושין כב.

פרקים נדרים הקללות סו. מכות ל"ב

[קדושין סח.]

מיין סה. נדרים ו. ס. מנחות נב [מגילה סה:]

[מנחות סג:]

הגהות הב"ח

(ס) במשנה סתם לא: (נ) גם' משיטת ר"ש ורבי ר"ה אלא ר"ש ורבי יוסי: (מ) רש"י ד"ה מתם לא וכו' אלא שכתב ופי' ואיתו כותבו ופי' שמפני כן: (ז) ד"ה שמכלל לאו ואילך:

[נוסח/מבנה]

מח' תנאים מה כותבים במגילת סוטה

[נוסח]

רש"ל

[וע' תוספות ממנחות יח: ד"ה וכתו ממעון מיושבים קושיא זו]

תוספות שאנץ

את המים לבדוק אותה וכן דם צפור של מצורע שמכשיר המים להזאה אף כאן בפרה עפר מכשיר את המים. ל"ה: אלא למעוטי קללות של משנה תורה דאי כתב וכתב את האלות האלה בספר ה"א אפי' המשנה תורה. יכלה ה' בשותפות ובקדושת. דאלה איקרי דכתיב והיה בשמטי. ולא תימא דלא דלמי אינצריך קרא למשומינהו אבל לא קאתר למעוטי אותן של תורת כהנים לפי שלא הוצרך למעט לפי שהוא לשון רבים אך אותן של משנה תורה שהן לשון יחיד איצטריך קרא למעוטינהו. צוואות וקבלות צוואות וכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן. ור"י יהודה כולהו במיעוטי דריש לרי הקשה ה"ר אלחנן דהכא משמע דלא דריי ר' יהודה [את] דלא פליג אדר' מאיר אלא מיסוף עליו ובפ' קדמבנות דריי את נבי ואת כל הלבונה ור"ל דאת דהכא לא דריי אבל בעלמא דריי לה: והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אם יעבדו אם לא יעברו הוא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. ל"ה. ובו שכינה ביניהם שהרי חלק הקב"ה שמו ושכנו ביניהם י"ד באיש ה"א באשה לא זכו איש אוכלתן שהקב"ה מסלק שמו מביניהם ונמצאו אש ואש. וראשה עדיפא אש של אשה טרח לדקוק ומסורת לאכול לפי שאין את שלו של שם מסטיקתן אלא מוסיר הוא אבל אש של איש אינו מתיר יחד לפי שאת של שכינה מסטיקים. ל"ה. הנאה ליכא ואין זה קיבול שכר אבל באן יש הנאה בטהרה לה שלום ושלא ידבו מסורת בישראל אם זונה היא. ואם נקרה ונורעה זרע ומבטלת לעז מעל בניה וכן אשר פרה איכא הנאה לפחה ולוטות ישראל ממעשה העגל. ל"המפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצות ציצית כאילו מקבל פני שכינה והכי תנן לה בספרי ואיצטריכו כל הני מיעוט דלא אשכחי' קרא אלא ברקיע הילכך התכלת דומה ליום ים דומה לרקיע מפני דהתכלת לאו לרקיע בל כך אלא דומה לדופה כמו הכלת קריב למזרחה היום ולפי' מזכירין יציאת מצרים ותשעה מכות שהיכה הקב"ה במצרים ומנו כאן וכאן שלים רחם מיטוה

[נוסח/מבנה]

I זו מה כותבין

II מאה כותבין

---

*) ר' יהודה הוא ר' יהודה בן בתירא.

בספר כ"ע מולו דמרבינן כל מילי בר מדבר שיח בו רוח חיים מיהו לפי' ר"ח לא קשיא מידי דפי' התם בכלל ופרט וכלל דרבינן ליה "דחזר וכתב ונתן לה (ספר כריתות) לאכל הכא כלל ופרט הוא ואין בכלל אלא מה שבפרט ס"ל התם קרא יתירא הוא דקא דריש מקום דכתיב תרי זימני וכתב לה ספר כריתות ובירושלמי מקשה ליה נמי הכא כתיב ספר והכא כתיב ספר לא לאו לומר כל דבר שהוא כתובת והכא לא לומר הכין צריך היה הכא לכתיב בספר לאכל בר מדבר כו' ודייק לה לאמר מכאן דהוי מרבינן כל מילי דאלמא בר מדבר שיח בו רוח חיים ירושלמי תניא ר"ח בן שמוע אומר אין כותבין על עורות בהמה טמאה אמר ר"ש מכיון דאיתמר לחומיה ניתנה למה ליה כותב תניי ר"ח[בר שמעון] אומר רואה אני את דברי ר"ח בן שמוע מדברי חכמי שמא תאמר מיני סוטה ומגלת הסם גנוז על עור בהמה טמאה ותו התם ר' לוי בר סיסי בעי קמיה רבי מגילת סוטה מהו שתטמא את הידים א"ל הרי זו אגלה ל"ר יוסי הימה אגלה כלום גזרו על הספרים שיטמאו את הידים לא מפני קדושתן ותו למחיקה ניתנה לא נריכא [דלמ] הואיל וניתנה למחיקה:

שנאמר ומתה כתב שיכול למחוק. בירושלמי אי מהה יכול במקצה לו כמי פירות ס"ל וכתב הא כילד כתב שיכול לימחק ותיזו זו דיו שלין בו קנקנתום והא תני אם אין מחק מחוך כתובה

תוספות שאנץ
מיתות ונקבא ליה מדכתיב בלב ים ונק"ל דלבו של אדם ושי בשליש נשפכתכתבה אנרת בלא שרשרותין . בספר אשר רחם, והל"ם הוא דספרים צריכין שרשרות :

הלכך כשר מיפסל כהדין תניא דתנית תמר ר"מ כל ימי שהייה למדין מלך ר' שמעאל [לת] היינו טיהון קנקנתום לתוך הדיו :

מה מקפל ביום לף מגילת סוטה ביום. כל מעשה סוטה יפעין מהכא בפ"ב דמגילה (דף כ:) דהקשה ביום רש"י פי' מה מקפל ביום בסהדרין נפקא לן מוהיה ביום הההוא ביום הכתילו לת בניו ולת מהכבדת דהת ע"פ התורה כתיב נבי זקן ממרא דמקחתי בדיני נפשות והלי קרא דביום ההוא דיני ממונות לילף מוהוקם לוחם לה' בגד המשם נפקא לן התם' דביום ורבה לי דכל דין סוטה בין גמר בין מחילה פסול בלילה דומיא דדיני נפשות ולת כדיני ממונות דתחילה דין ביום לכל גמר דין לפיכך בלילה: **דכתיב** וכתב לת החלות החלה כדכתיבת. תימה לר"י לקמן בפרק ולאו נאמרין (דף נב:) ואיתמי נמי בריש פ"ב דמכות ברכות (דף יב.) ובמכות מגילה (דף יז:) דק"ס לת יקרלה למפרע לרבן מוהיו ולרבי מדברים הדברים וכבן דברים הדברים לת מצטע להו הילוך לילטריך והיו לת יקרלה למפרע ואמאי לת נפקא להו מהחלה כי הכת הדברים החלה כדכתיבת וי"ל כיון דקיבלו וגמירי מרבותיו דשמע ליה לן למדרש בכל לשון שהוא שומע לייהר לך והיו לת יקרלה למפרע והחלה דכתי להו לדרשת אחריתי: **קודם** שתקבל עליה שבועה פסולה. ירושלמי ר' קרוספא אמר לייחפלגון ר' יוחנן ור"ל חד אמר מצטע ואח"כ כותב וחד אמר כותב ואח"כ מצטע ומפרש טעמא כדי לסמוך שבועה להקללה והסם משמע דבכהי פליגי מ"ד מצטע ואח"כ כותב לית ליה תוקה ותורה מעכב על הסדר ומלן דאמר כותב ואח"כ מצטע לית ליה לת"ג דמעכב לית על הסדר ותימה ת"כ כמלן ס"ל לת כר' ור"ש ולת כר' נחמיה בפ' הוליתו לו (יומת דף ס.) דמשמע דכ"ע מצטרת להו היכת דכתיב תוקה מעכב כמו על הסדר ותימה רבי דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף מט:) אמר רבת אמר רב סחורה היה הוגה כל מקום שהוא מכמיס דרך מנין מן מוקדם ומאוחר תון מצטנה. סמנין רב פפת הבת מצמיה דרב אמר לף ר' מיתות ואיתיד בפלוגתת לת קל מיירי רב פפת דאמר לף סדר יומת ואיתיד ההוא דאמרת בעלמת דמשמע הת נלו הכי הוה מקיב ליה ואמאי לת מקיב סדר סוטה דהת לייהו אמר רב הכת בכתבה קודם שתקבל עליה שבועה פסולה ומשמע בירושלמי דבעי כל הפרשה על הסדר ונראה דלת מקיב לאת היכת דמטען על הסדר אבל סדר סוטה לייהו עיקרים על הסדר אהרי לין סדר המשנה וסדר הפרשה מטוונין כמו שפירשתי ברפרק הפרק וסדר הפרשה עיקר אבל סדר המשנה לפיכך למלה בעלמת לת ולהכי לת אמר אמי התם דאמר זהו סדר תמיד לאפוקי ממלה דאיכא אבל לאפוקי מסדר סוטה ליכת ממימר דאפילו בדיעבד אמי לת: **כתבה** חיגרת פסולה. רש"י פירש חגרת ברטוט בספר אמר-רחמנא והלכה למשה מסיני שהספרים צריכין ברטוט ולי"ת חגרת פסולה כדאמרי' בהקומץ רבה (מנחות דף נב:) ובמגילה (דף יח:) הלכתא מוזה צריכה ברטוט ולי"ת לת תפילין גרלה דהכי הילכתא דאמרי לה לתלן ו לברטוט תפילין דלי לת תימת הכי אלא לת הא דפסיק אבל לת הפילין דלת מיפסלי לי כתבן בלת ברטוט מיהו צריך לברטוט מצוה דאמור לכתוב בלת ברטוט ל"ש הת דמקצה הסם מהת דתפילין שבלו לין עושין מהן מוזה אלין מורידין לומו מקדושה ממורה לקדושה קלה מעמת דלין מורידין לאבל מצוה ברטוט לת ומצטי הנלי היא לי הוה מצי למימר ברטוט כל אבל לם ברטוט דל' חלת ס"מ דהכי גמירי לה דלת מצי לברטוט להו לאבל ר"ח פירש הת דאמרי' אלם לין כותבין היינו לם לת ברטוט כלל אבל לם ברטוט דל' פיתות הגליונים חט"פ דלת ברטוט בין היכה לכיכה מצוה ברטוט לפי' לענין ס"ת חלת מצוה זה לבי ואמאי [מנחות שו] צריך לברטוט בין כל היכה והיכה וכן פרק במגילה (דף יח:) דברי אלום ואמת מלמד שלריכה ברטוט לאמיתה של תורה ופירש ר"ח דלאו היינו ס"ת חלת מוזה ולינהג דאמיתה מצמע כיחידה של תורה דהיינו מוזה דיש בה של מלכות שמים וכן עיקר לפי ס"ת ממש מצמעי ההוא קרא דומיא ס"ב הת דגרסינן בפ"ב דמגילה (דף יט.) מגילה נקרלת ספר ונקרלת לגרת נקרלת ספר שהם תפרה בפסוקן פסולה מפי חיניה מצוה ספר חיפוך ליה מצוה ואמת וימת לריכה ברטוט ותפירה לאמיתה של תורה חלת ס"מ לברטוט דמוזה חילטריך דהתם תפירה ליכת ולענין תפירה נקרלת ספר והכתם לת תקני הת דפסקינן בהקומץ רבה (מנחות דף נב:) ובמגילה (דף יח:) הילכתא מוזה לריכה ברטוט תפילין לין לריכין ברטוט ומקשה מהת דתפילין שבלו לין עושין מהן מוזה לפי שלין מורידין הת מצוה ברטוט לת ומקני הגלי היא מדלת מקני במטורטין ס"מ לתפי' מנכא ליכת "החיל וכן לין לריך לברטוט דגרסינן בירושלמי בפרק "במה מדליקין כל הפסול בדבר ושומטו נקרל הדיוט הכתת י"ל הת לריכין ברטוט היינו בין הפיתות לאבל בר' פיתות לריכין ברטוט דלת גריעי מכלם לין כותבין מיהא לפירושו לת תירק "מאי לילטריך למימר גבי מגילת סוטה דפסולה בלת ברטוט כיון דאפילו ס"ת הוא סגי ליה בברטוט לאדבע פיתות מלאתי בתוספות רבינו יב"ח במכות גיטין שמעתי מר' לליהו הלרפתי שהיה אומר מה שאנו כותבים בכתבים בלת ברטוט ליכת למיתם דלת בכתבין לכום פסול אלא לתמירה בעלמת לפרוס בשלום עבדי או לדבר בו בלשון לא לאבל בכתוב בחבית תותו לכום פסול כי היכי גווזת לאור למכתב בלת ברטוט ולא ידענת מנלן לכתוב בפירושים פסולים בלת ברטוט בחבית בחמיטת לכום פסול" :

כתבה על שני דפין פסולה. מקשים לפירוש רש"י [שפי'] בדפין של ס"ת מפרק בתרא דגיטין (דף סז:) דתנן שייר מקלת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה כשר ולת תניא ליה שני ספרים כיון דמעורה כדאמרי' בפרק שני דגיטין (דף כ:) אלא דאי הכי זה גיטך והשייר שני שיטה מגורפת וכו' בשני דף בפת בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו וקפריך ופיתוק ליה מסוס דספר אחד אחר רחמנא ולת שנים לת לריכת דמעורה והקומץ רבה (מנחות דף נב.) גבי מוזה אחר נמי אחר דב יהודה אחר שמואל כתבה על שני דפין פסולה

כא א מיי' פ"ג מכלי סוטה הל"ח וס"ל פ"ש סמג עשין ט :
כב ב ג ד מיי' שם פ"ל ה"ג :
כג ה מיי' שם ה"ג :

ג"ט ו/אאע"ג ◇ פ' מ"ר ר"ת תרבות אשר"ג מ"ר

[נקמן כ. מיתוכין יג.]

[נקמן יפ:]

[כסהדרין לה:]

[ג"ל ניתוק כסכם]

לת תיכן מלי ליכת למימר כו' מהכ"ל]

[וע"ע תוס' ניעין ה ד"ה אחר ותוס' מנחות נב : ד"ה כתב]

[ג"ל מדלת מלי במטורטין ס"מ לתפי' מנכא ליכת "החיל וכן לין לריך לברטוט דגרסינן בירושלמי בפרק "במה מדליקין כל הפסול בדבר ושומטו נקרל הדיוט הכתת י"ל הת לריכין ברטוט היינו בין הפיתות לאבל בר' פיתות לריכין ברטוט דלת גריעי מכלם לין כותבין מיהא לפירושו לת תירק "מאי לילטריך למימר גבי מגילת סוטה דפסולה בלת ברטוט כיון דאפילו ס"ת הוא סגי ליה בברטוט לאדבע פיתות מלאתי בתוספות רבינו יב"ח במכות גיטין שמעתי מר' לליהו הלרפתי שהיה אומר מה שאנו כותבים בכתבים בלת ברטוט ליכת למיתם דלת בכתבין לכום פסול אלא לתמירה בעלמת לפרוס בשלום עבדי או לדבר בו בלשון לא לאבל בכתוב בחבית תותו לכום פסול כי היכי גווזת לאור למכתב בלת ברטוט ולא ידענת מנלן לכתוב בפירושים פסולים בלת ברטוט בחבית בחמיטת לכום פסול" :

[שייך לקף שלאחי]

מסורת הש"ס

על שני דפין. כדפין של ספר תורה הנמצאין עמודים: כתב חוט לחת ומחקה. על המים ומזר וכתב חוט שלחתיה ומחקה עד שהלים חת כולה פסול דכתיב "חת כל התורה" עד שתהא כולה כתובה. נשמה. בספר לעגמו דכתיב ונשה לה: לשמה. לעגמה שיהא כיכר הממיקה שהיא תורה אור לשמה: הנשקה בסיב. שהוא מגול כדרך שהתינוקות עושין: שיש עמה חלה. ולקמיה כתיב "בסבועה הלה" ולקמיה מפרש היכי דמי: מסביעני עליך. בשם ומזכיר שם: שלא נטמאת. שלא תיתר לחם שלא נטמאת היינו שבועה א] שלא עמה חלה: מסביעני עליך. לשון כמין כך. דתיכת הטמא * (ג) שבועה "הלה שמסביעי חת החלה שחטאל: שבועה ליכל. על החלה וקרא לכתיב "והמביע חת החטא": מסביעני עליך שלא נטמאת ושם נטמאת יבואו ביך. מסביעני עליך שיהא לחמך בפיהו שלא נטמאת מה שלחמרת בפיהו שלא נטמאת ושם נטמאת יבואו ביך. לשון כמין כך. דתיכת הטמא * (ג) שבועה "הלה שמסביעי חת החלה שחטאל: שבועה ליכל. על החלה וקרא לכתיב "והמביע חת החטא": מסביעני עליך שלא נטמאת ושם נטמאת יבואו ביך. מסביעני עליך שיהא לחמך בפיהו שלא נטמאת מה שלחמרת בפיהו ושם נטמאת יבואו ביך. מסביעני עליך שיהא לחמך בפיהו שלא נטמאת

שומרת יבם שומתה לסורה ליבמה. פי' לקבל דלמאי קדושין מיפסיק בחייבי לאוין ופליגי לקמן ע"ש הכא מוקי לה כדלקמן בהלקה דכה (יבמות דף נב:) דכתיב בה לא תהיה לאיש אחר כעורה ללמד שאפילו בה והיינו כתובתו שזיכתה לו ואמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא, אלא הא דקתני שומרת יבם וכנוסה הא מני ר"ע היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ומישתי' לה כי' ערוה. בעי רבי ירמיה מהו שיתנה אדם על נישואין הראשונים על נישואי אחיו מהו? ת"ש הבלל כל שיתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה הא אסירה ה"ג דמתנה ש"מ: ר"מ אומר אמן שלא נטמאתי וכו': תניא ר' כשאמר ר"מ אמן שלא אטמא שאם תטמא מים בודקין אותה מעכשיו אלא לכשתטמא מים מערערין אותה ובודקין אותה: בעי רב אשי מהו שיתנה אדם על נישואין האחרונים: השתא מיהא לא אסירה ליה או דילמא זימנין דמגרש לה והדר מחדר לה ת"ש הבל שורין שלא היה מתנה עמה לא על קדום שתתארס ולא על אחר שתתגרש (ג) ונתמאת לאחר יחזירנה ולא היה מתנה הא יחזירנה ה"ג דמתני, ש"מ ת"ר ואת תורת הקנאות מלמד שהאשה שותה ושונה רבי יהודה אומר ואת שאין האשה שותה ושונה אמר ר' יהודה מעשה והעיד לפנינו נחוניא חופר שיחין שהאשה שותה ושונה וקיבלנו עדותו בשני אנשים אבל לא באיש אחד וחכ"א אין האשה שותה ושונה בין באיש אחד בין בב' אנשים ת"ק נמי הכתיב ואת תורת האשה ורבא באיש אחד ובועל אחד דכ"ע לא פליגי דאין האשה שותה ושונה דכתיב

שומרת יבם וכנוסה. פי' לקבל דלמאי מגלגל עליה שכונה שלא נטמאת יבם. שומרת יבם מפה וממתנת ליבם שיבמה כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית לז) תמן על בטמאתי. ייט קבלת תורה אור שכונה ואם נטמאתי יבמי לי ושומרת יבם נטמאתי ואם נטמאתי יבואו בי ר"מ אומר אמן שלא נטמאתי, אמן שלא אטמא, הבל שורין שאין מתנה עמה לא על קדום שתתארס (ג) ולא על אחר שתתגרש נסתרה לאחד ונטמאת ואח"כ התחזרה לא היה מתנה עמה יהה הבלל כל שתבעל ולא היתה אסורה לו לא היה מתנה עמה: גמ' *אמר רב המנונא שומרת יבם שויתה אסורה ליבמה ממאי מדקתני שומרת יבם וכנוסה אא"כ אסירה, משום הבי מתנה בהדה אלא א"א לא אסירה היכי מתנה בהדה ותתנן זה הבלל כל שאילו תיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה, אמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא, אלא הא דקתני שומרת יבם וכנוסה הא מני ר"ע היא דאמר *אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ומישתי' לה כי' ערוה. בעי רבי ירמיה מהו שיתנה אדם על נישואין הראשונים על נישואי אחיו מהו? ת"ש הבלל כל שיתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה הא אסירה ה"ג דמתנה ש"מ: ר"מ אומר אמן שלא נטמאתי וכו': תניא ר' כשאמר ר"מ אמן שלא אטמא שאם תטמא מים בודקין אותה מעכשיו אלא לכשתטמא מים מערערין אותה ובודקין אותה: בעי רב אשי מהו שיתנה אדם על נישואין האחרונים: השתא מיהא לא אסירה ליה או דילמא זימנין דמגרש לה והדר מחדר לה ת"ש הבל שורין שלא היה מתנה עמה לא על קדום שתתארס ולא על אחר שתתגרש (ג) ונתמאת לאחר יחזירנה (לא היה מתנה) הא יחזירנה ותיטמא ה"נ דמתני, ש"מ ת"ר ואת תורת הקנאות מלמד שהאשה שותה ושונה רבי יהודה אומר ואת שאין האשה שותה ושונה אמר ר' יהודה מעשה והעיד לפנינו נחוניא חופר שיחין שהאשה שותה ושונה וקיבלנו עדותו בשני אנשים אבל לא באיש אחד וחכ"א אין האשה שותה ושונה בין באיש אחד בין בב' אנשים ת"ק נמי הכתיב ואת תורת האשה ורבא באיש אחד ובועל אחד דכ"ע לא פליגי דאין האשה שותה ושונה דכתיב

נחלקו בזוטא ניסולו לעולם ובן. בזוטא דכתמר בפ"ק (לעיל דף כ.) וחס מת מולגת ולא מחייבת: לא בחמר ר"מ תמן על אמת. עלמה על דעתו שמבדק מכאן על העתיד: מערערין אותה. מוזרין לה לעולם גרונה כלומר שהמתין ר"י משקה כלומר מכאן ואילך שכבר יטעו: על כל נשואי אחיו. מיני קנסי חס כבעל משקה מגלה עמה על אחותה וכאותה, וחס כבעם שכנסה משקה מתנה עמה שומרת יבם וכנוסה: הא לחניה הכי נמי דמתני. ותו נחלקו בזוטא ניסולו הרחקוים לעולם ובן בזוטא דכתמר בפ"ק (לעיל דף כ.) וחס מת מולגת ולא מחייבת: לא בחמר ר"מ תמן על אמת. עלמה על דעתו שמבדק מכאן על העתיד: מערערין אותה. מוזרין לה לעולם גרונה כלומר שהמתין ר"י משקה כלומר מכאן ואילך שכבר יטעו: על כל נשואי אחיו. מיני קנסי חס כבעל משקה מגלה עמה על אחותה וכאותה, וחס כבעם שכנסה משקה מתנה עמה שומרת יבם וכנוסה: הא לחניה הכי נמי דמתני. ותו

אמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא. בסוף פ"ק דסנהדרין (דף יג:) מפרש דלמאי במערבא הייט רבי ירמיה וכרלה תע"ג דפסיק לית הילכתא כרב המנונא סילכתא כוותיה דלמאי דהתם רבה (יבמות דף נב:) דרב סבירא ליה דלין קידושין מופסין ביבמה ושמואל מפסיק ליה ולמאי במערבא מיקיל נמ ופסיק לממיר כשמואל וכן נידל לאמר רב חייא בר יוסף לאמר רב ניסולו ים בה בזנות כדרב המנונא וכן ר' יוחנן ור' יונתן סבירא להו התם דלין קידושין תופסין ביבמה ופליגי לה ר' יוחנן ממתני' דלקמן ליך יבמיך ומ"ל רבי יונתן לי ללו דלמלי לך מספת מי מכמחת מ"ג ופליגי תוניה ומ"ל ר"ל לר"י לי ללו דקלסך גברל רבה ה"ל מתני' ר"ע היא ומיהו ר"ל לא פליג לאלר' יוחנן דהא מוקי התם בלוחו הפרק (דף סה.) כל דקתני ומה במקום שבא על החיסור קל מלמר התיסר בשומרת יבם וכרלב המנונא וכסוף הסיל גמרל ובשילמי המולן (שם דף חמ:) לממיכן נמי מלבי מספקא ליה לי כרב לי כשמואל וכפ' הזורק בניסין (דף ט:) פליגי ליסבי דגמרל לי מתני' הוא חיובתא לרב המנונא לי הוא סייעתיה והתם מני למיתני סייעתיה כי הכל לתוקמיה מתניתין כר"ע ללל דלמ לה מלינהל דמתני' גופיה בירושלמי מפרש הילך קילם רבי יצלי לרבי יוחנן שקרל עליו הזליט זכ מכים בי לל יליזו מעניך חכם בני ומחם לבי חן לחכם ויחכם עוד יטמע חכם ויוסף לקח ל"ל ר"ל בתר כל לחו פסוקי קילוסיהיכול הוא פחר ליה כר"ע ותו למ ליה התם ויעיבים מז ליכפת לו ממזר בני קיטי כתורה לחמרה ולקח לח לחקחו לפיכך מקנן לחקחו ולפוס מסקנת דהתם מחמע דלים הילכתא כרב המנונא וכי גרס התם שומרת יבם שזיכתה ר"ת לחומר מוקרת ר' יהושע בן לוי לומר לסורה לביחה ר' יהושע בן לוי לומר לסורה לביחה ל"ל יצלי יהושע בן לוי לומר לסורה לביחה דלמאי לחלי לחלי לחל

דרבי יהודה דריש זאת למעוטי שתיה סומה ושומה על ידי בעל ר' מ"ס אם מזר וקינא לה ודרים "תורת" לרבות סומה שומה פעם אחת על ידי בעל שני ומקשינן ר' יהודה דע"י בעל שני תוזרת ושומה מכלל דלעולם קנאת תפילו בעל ר' משקה שני פעמים והייט דפרכינן ותנא קמא הא כתיב "זאת" ומאי קא ממעט תורה אור מיניה: דכתיב זאת. ומסתברא דהא מיהת קממעט שלא יקנא לה בעל זה פעם אחרת: שני מעשים ושני בועלים. לאחר שהשקה זה את וניטמאת לאחר וקינא לה מבועל אחר: דכתיב תורת. והא מיהת אחת לדבריו: וי' יהודה. סבירא ליה וכו' לאחר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש מה ריבה ומה מיעט על כרחך לא מסרן הכתוב אלא לאחר שהשקה לפרש לך לפי תכונתם מה ריבה ומה מיעט ומסתברא לריבוי מעשים לכל אחד ולא לאחר שהשקה אחד ולא לאחר שנטמאת אחד ולא לאחר שקינא בועל אחד ולא לאחר שנטמאת בועל אחד כיון דקינא לה כבר ונטמאת אחד מהן נטמאת לכל העולם כולן ומיהו לשון ראשון נראה עיקר דהא מסתברא שהשקה אחד ולא לאחר שנטמאת אחד ולא לאחר שקינא בועל אחד ולא לאחר שנטמאת בועל אחד ולא לאחר:

[ע' תוספות סנהדרין סב ד"ה כמולה וכו' ותוספות מכות יח. ד"ה וכן וכו' מזכה הנדחים כיה קסן ותלה והקפיר]

הדרן עלך היה מביא

היה טעל את מנחתה. הבעל דהא לחמרין לאין מעם כסומה במנחות אלא מקמיפה ואילך, והגיה נמי-תחילת קמיפה היה שאין זר קרב למזבח לאכל קדוש כלי ויליקה ולילה שמעוטא שמן כאבר מזר: ושומה על ידה. להקיף: ובהן מניח ידו מתחתיה. ויד כהן, ובעלים למנחת סומה היא לחתה: והגיש. לקרן מערבית דרומית (ג) כדתניא (פרק ג' נסדר מנחות (דף יח:) וכולהו הך כתיבי במנחת סומה: ושומה על הקרבה קמיפה והקרבה קמיפה והקטרה: והשאר נאכל. שכל הקמלות שיריהן נאכלין דכתיב "תורת כסתם מנחה (ויקרא ו) ותלת תורת המנחה כו' עד והנותרת ממנה וגו': וחט"כ מקריב. בגמרא פריך הא תנא ליה והקריב ומה יקריב עוד לאחר הקטרה: פלוגתא דרבנן ור' שמעון בגמרא ילפינן לה מקראי: **גמ'** לר' יהושע דדריש. תמוהה היא ובדוחו של ר"ל בן פדת (ג) ועוד היה ר' יהושע סבירא ליה תנא בר פלוגתא דר' יונתן בכוליה גמרא וסייע דקאמר 'לר' יהושע דדריש' דלא תיפוק ליה הכי שנדול וזקן ממנו היה: **בבעלים** מנח לן. שחטה החטה מעיפה עם הכהן דהא קרא בכהן לחודיה כתיב. ולקח הכהן מיד החטה וגו' מתעסק חזה ושוק ולימורין דכתיב: **ידיו** תביאנה. בעלים כתיב וגבי מנופה כתיב: **מה כהן כהן**. בכוסה כתיב כהן בתעסק מנחתה: **הא** לקרבה. קודם השקאה דקתני 'קמץ והקטיר' והדר מנית "היה משקה": **הכי** קאמר כו'. הא דתנא ריפוי "הניף והגיש קמץ והקטיר" לאו דוקא קודם השקאה נקט ולא לחייבי בהשקאה כלל תנא קמיפה והקטרה ומיהו חייבי בסדר הקרבת מנחת סומה שכן הוא-מנופה וקמיפה כפיפה כו' והדר חייבי מי קודם (ל) לחם השקאה קודם כל אלה לחם = קודמין להשקאה, ופליגי בה רבי שמעון ורבנן: ס"ג

היה נוטל. בירושלמי כתיב ולקח הכהן מיד החטאה לחם מנחת הקנאות וכי על ידו הוא מניף ולא על ידיה הוא מניף אלא מלמד שהוא טעלה מתוך כלי תול ושומה בכלי שרת היו מעמיד ולא כפילום רס"ג לפירש דבעל היה טעל ומניף למימר דקילודם הממנה כשירה "בהן מיהו מלוה בכהן ליטול הממנה מידה ומאחר שהיה טעלה היה טומה כמו כן לתוך כלי שרת:

וכהן מניח לחם ידו מתחיה. הא לחיעטיך תו למימני וכהן מניח לחם ידו מתחתיה ולא קתני בסתם "ומכניס לחם ידו לחמעטינן דמטופה בכהן ירושלמי והכן מניח לחם ידו מתחיה ואין הדבר מפה ואיט חוזן אלא חפילו תימא כהן ילך שלין ילך הרש מלויה לפעמי תני ר' חייא סומה גידמת שני כהנים מניפין על ידיה אבל בגמרא דיון אמרינן בסוף פרק תרומה (לקמן דף כג.) דגידמת לא היסה סומה ויל דפליגי לי בעיון קרא דכתיב: **הניף** והגיש. בירושלמי ילוף הא "דאמר בפרק כל המנחות (דף מ:) והבאת לרבות מנחת סומה להקמה וכתיב בתריה והקריב והיכן הוא מטופה כבר קדמה ומהתם ילוף מני דקריב מאכלן דכתיב בתריה והטופים מן המנחה "ללהכהן וגו': **ואחר** שקה מבעי ליה לסיומו ניכר. פירוש ותפ"ש שהקריב מנחתה כבר והוא הדין לי שלא כדין עבוד כהניס לא מחקן למגילה כלל עד לאחר הקרבה למוחק לה בחר הכי וכרתה דלאו דוקא לחי לריסומו ניכר דכיון דכתיב ומחה ממילא שמעינן לי ריסומו ניכר דלאו מחוי הוא דהא ממעטינהו הסם לחין. מתילין קנקנתום לתוך הדיו מקום לריסומו ניכר והוי כאלו שתיט יטל למחוק אלא עיקר קרא לאם הקריב מנחתה ואחר כך השקה כסיכה כדדרים רבי שמעון והשקה קמיה והכי לאמרינן בירושלמי דלרבנן הקריב מנחתה וחט"כ השקה כסיכה והסם דריש ליה דרבנן ואחר ישקה על כרחה מנחת סומה שלא בזמנה מוזה ר"ם לחכמים שהם השקה ואחר כך הקריב מנחתה שהיא כסיכה ומודים חכמים לר' שמעון שהם הקריב לחם מנחתה וחט"כ השקה שהיא כסיכה מה ביניהון מזה רבנן לחמרי מנחת קנאות היה שהיא טודקה ור"ש לומר המים הן טודקן לאותה מלי טעמא דרבנן מנחת זכרון מזכרת עון מלי טעמא דרבי שמעון ובחו בה רבנן לחמרי כותב ומותק ומשקה ומקריב ר"ם לומר כותב ומקריב ומותק ומשקה טלי עלמא מודו שמחיקה שמור להשקאה ותו נרסיען הסם קרבה מנחתה ואחרה חיני סומה מערערין לותה ומשקה לותה בעל כרחה כרבי שמעון ברס כרבנן כבר הסם הסחת חיים לך לממרת לחם על נב דלרבנן דלשיון והשקה בחתך לחוכם קל שברי לחוכם: וכרבי

ס"ג

[קדושין לו: וס"ו]

[עיין מה שכתבו על זה פוס' ניר כה כל"ם לגר שמועל וכו']

קדושין לה מכות יח: מנחות פח. סוכה מה:

הגהות הב"ח

(ל) במשנה מניח לחם ידו מתחתיה ומניף כניף: (ג) רש"י ד"ה וכגיש וכו' כדתני: (ג) ר"ח גר' יהויקים וכו' כן פדת כוס ושוד: (ל) ר"ח כי קתמר וכו' מי קודם אי לו זה לו השקאה:

נב א מיי' פ"ג מהל' סוטה הלי"ב: אב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה יג סמג עשין מב: ב נד מיי' שם הלכה י:

ס"ג מר

ג ה(מיי' פ"ד מהל' סוטה הלכה יז):

מקנה

(הגהות הגליון)
(תוספות הוראות נכון)
ומניח. ניכפה כ"ג טומה ושונה

תוספות שאנץ

ר' יהודה סבר תורת לרבות תרתי מ"ה דאתר שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש מה ריבה ומה מיעט ופסקינן מפי דריבויא אשני אנשים קאי ואפי' בבועל אחד ולא בשני בועלין ובעל אחד דכיון דקינא לה כבר תמצאת נקייה נראה הדבר שאדם קפדן הוא ומחבין להקניפה חילכך לא שנא מאחר ראשון ולא שנא מאחר. ג) הבעל דוקא אמרינן דאין מצות כותנת במנחת אלא מקמיצה ואילך הגשה נמי תחלת קמיצה היא ואין זר קרב לגבי טובה אבל קידוש כלי ויציקה ובלילה כשר בזר. ונהגה על ידה ומניף ונהן מניח ידו מתחתיה ובנמ' ילוף דתנופה צריכה יד בעלים ויד כהן ובעלים דמנחת סומה היא האשה ל"ח. ובירושלמי פרי' אמאי לא חיישי' לה לתרוייהו ומוקי' לה בכהן זקן. אבל ק' דהיכי אמרי' דכהן מניח ידו מתחת יד הבעלים ומניף והא כי האי גונא היא הציצה דהכי נמי אמרי' במנחת דאין תנופה בחוברין אי' בשותפין וקאמר היכי ליעבד אי לינפי והדר ליניפו כלומר דהשותפין יניפו זה אחר זה תנופה אחת אמר רחמנא ולא שתי תנופות ואי מנח דיריה תחת יד חבריה היא חציצה. ח"ל ולא דמי דהכא

כיון דבני כהן ובעלים לא היא חציצה דנירדת הכתוב היא דבעי שניהם אבל התם נבי שני שותפין אם אחד מהם היה מניח ידו תחת יד חבירו היא הציצה לפי שאינו נזירת הכתוב שיהו שניהן שותפין ועוד י"ל דהכא ה"ס דלא מירעי שהכהן מניח ידו תחת ידה ממש דאיר חבלי למפה והבעלים אוחזים לפעלה ולינה חציצה כלל ה"נ מניח נבי ביכורים היה אוחז בשפתי כלומר בשפת הכלי והבעלים למפה וכמר כן נבי מנחת סומה דאמרי' איפכא שיר בעלים יהיה למעלה ויד כהן למפה כו' פ' ק' דקידושין נבי המקבלת והתעוברת: הניף והגיש קמץ והקטיר אבל פלח לא קתני דהא פשיטא דכתיב על כל קרבנך תקריב מלח. וכן במנחות לא קתני מלח אבל לעי' ר"מ היה מביא קתני לה לפי ששונה שם סדר מנחות באריכות. והניף וקמץ קתני הכא לפי שיש מנחות שאינן משונות תנופה כראמרי' בפ' כל המנחות באות מצה. וכן יכ' הירבה מנחות שאינן משונות קמיצה כגון מנחת כהן ומנחת נסכים: ג) ומנחתה מתפוררת אבית הדשן. רק' דעל כרחך מביא ליה להאי תנא דמקריב מנחתה ואחר כך משקה דאז מביא ליה למשקה ואח"כ מקריב מנחתה א"כ לא קדישה עדיין בכלי שרת וא"כ תיפוק לחולין ג) וא"כ למה הכי וס"ק הכגלה ואחר כך אמרה פסאה אני נשפכין ומנחתה מתפוררת אבית הדשן דמשמע קרא הקטרה היו משקין אותה דהא מאחרין המזיקה בשביל שמא תנדה ולא מתקי לה עד לצורך. ל"ל דמיירי דנמחקה קודם הקטרה ולעולם חהשקאה חני אחר הקטרה: **גמ'** אמר ר' אלעזר לר' יאשיה דדריה אמורא היה ובדורו של ר' אלעזר ועוד היה כימי ר' אלעזר בן פדת ר' יאשיה תנא בר פלתנא דר' יונתן בכולי תלמודא ותיימו דקאמר לר' יאשיה דדריה ד לא תיימא לר' יאשיה הזקן דלאו אורחא למימרא ליה הכי שנדול וזקן ממנו היה. ל"ה לא תיימי אברייך. פי' אל תשב אלא

ל) ל"ל סדרן עלך כיה מביא: פרק כיה טמא. כ) צ"ל למעט דלקמן דף כ' ע"ת. ג) נרלה ל"ל ור"ס כיכי קאמר ממקה כמגילה ותמ"ל למה דסמיס כשפכין ומנחתה וכו' דמשמע דקודם מקטרה פ"ו מכאן מוסף ושוד דכא מתחיל וסי'.

ורבי יהודה אומר כלבום של ברזל מטילין לה לתוך פיה. גפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נב.) פליגי ר"י ורבנן במיתות הנשרפין דתנן תחנוק קשה לתוך הרכה וסורך על גולתו זה מוסך לילך וזה מוסך לילך עד שפותח לה פיו וזורק לה הפתילה לתוך פיו ר"י אומר לה מת בידם לא היו מקיימין בו מלות שריפה אלא שיתם פיו בגבס וכו' ותימה לר"י מאי שנא הכא דלרבי יהודה בכלבום והכא בגבס ופי' ר"י דהכא ממי יהו פותחין פיה בגבס אלא שפותחין פיה בגבס היו מטילין לתוכה כלבום אלא שלא יוכל לחזור ולקפוץ פיה וכבן מוזו ממי [הכא] דלין פותחין פיה על ידי כורדין התם טעם דרבנן משום דשריפה ממורה מתנן ורבי מקרבין מימות ע"י תנן ונמר מיתתו בשריפה משום ואהבת לרעך כמוך אבל הכא לין לקרב מיתתה: "בפי ר"ח פי' לפי גי' הספרים וכן פירש והשקה בתרת מערערין "והשקה קמייתא לגופו מה ת"ל לה שכבריית' נשנים בתרת וגמ' הוא שהשקה בתרת סי'. מכתב"ל

ת"ר "והשקה" מה ת"ל? והלא כבר נאמר "והשקה"? שאם נמחקה מגילה ואומרת "איני שותה" "מערערין" אותה ומשקין אותה בעל כרחה דברי רבי עקיבא, [ר"ש אומר] "ואחר ישקה" מה ת"ל והלא כבר נאמר "והשקה" אלא לאחר כל מעשים כולן האמורין למעלה מגיד ג' דברים מעכבין "בה" עד שלא קרב הקומץ עד שלא נמחקה מגילה עד שלא תקבל עליה שבועה "עד" שלא קרב הקומץ "ר"ש למעמיה דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה "עד שלא נמחקה מגילה" אלא מאי משקה לה? אמר רב אשי *לא נצרכה ילשלשי שומי "ניבר". "עד" שלא תקבל עליה שבועה. מישתא הוא דלא שתיא הא מיכתב בחתי' לה והאמר רבא *מגילת סוטה שנתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום? *כדי נסבה בבמאי קמיפלגי: תלתא קראי כתיבי "והשקה" קמא, "ואחר ישקה", "והשקה" ברתרא, רבנן סברי "והשקה" קמא "אלמא "שמשקה ואח"כ מקריב את מנחתה, "ואחר ישקה" מיבעי ליה לשרשושו ניבר "והשקה" בתרא שאם "נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה "ר"ש סבר "ואחר ישקה" שמקריב את מנחתה ואח"כ משקה, "והשקה" קמא שאם נמחקה מגילה ואומרת כשרה "ואחר ישקה" שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה, ורבנן בדיעבד, לא (**) פתח קרא. וסבר ר"ע משקין אותה בעל כרחה והתניא *רבי יהודה אומר כלבום של ברזל מטילין לתוך פיה שאם נמחקה מגילה ואמרה "איני שותה" מערערין אותה ומשקין אותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה ועומדת, אלא עד שלא קרב הקומץ "לבולה לחזור בה, *משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה. ולימא מסייע ליה? לא קשיא הא דקהדרא בה מחמת רתיחא והא דקהדרא בה מחמת בריותא. והכי קאמר כל מחמת בריותא כלל כלל לא שתיא, מחמת רתיחא: עד שלא קרב הקומץ דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחק מגילה ידשלא כדין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה. משקרב הקומץ, דברין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה.

קושיא

כתיבי: כמלא קמיצתו. למחני' קאי, וכייתה נקט בריסה לאשמועינן מהיכא יתיר כ"ש מעמיה וקבעי רבנן התחת היכי דרשי להו לקראי ו"ש מעמיה היכי דרשי להו לטולטו: רבנן סברי והשקה לחלת. דקודם הקטרה בוקה הוא ותע"ג לכתיב "ואחר ישקה" דמשמע בוקה, על כרחך מקרא המחוי אותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה ועומדת, אלא עד שלא קרב הקומץ "לבולה לחזור בה. ולימא מסייע ליה? לא קשיא הא דקהדרא בה מחמת רתיחא והא דקהדרא בה מחמת בריותא. והכי קאמר כל מחמת בריותא כלל כלל לא שתיא, מחמת רתיחא: עד שלא קרב הקומץ דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחק מגילה ידשלא כדין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה. משקרב הקומץ, דברין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה.

קושיא

ת"ר "והשקה" מה ת"ל? והלא כבר נאמר "והשקה"? שאם נמחקה מגילה ואומרת "איני שותה" "מערערין" אותה ומשקין אותה בעל כרחה דברי רבי עקיבא, [ר"ש אומר] "ואחר ישקה" מה ת"ל והלא כבר נאמר "והשקה" אלא לאחר כל מעשים כולן האמורין למעלה מגיד ג' דברים מעכבין "בה" עד שלא קרב הקומץ עד שלא נמחקה מגילה עד שלא תקבל עליה שבועה "עד" שלא קרב הקומץ "ר"ש למעמיה דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה "עד שלא נמחקה מגילה" אלא מאי משקה לה? אמר רב אשי *לא נצרכה ילשלשי שומי "ניבר". "עד" שלא תקבל עליה שבועה. מישתא הוא דלא שתיא הא מיכתב בחתי' לה והאמר רבא *מגילת סוטה שנתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום? *כדי נסבה בבמאי קמיפלגי: תלתא קראי כתיבי "והשקה" קמא, "ואחר ישקה", "והשקה" ברתרא, רבנן סברי "והשקה" קמא "אלמא "שמשקה ואח"כ מקריב את מנחתה, "ואחר ישקה" מיבעי ליה לשרשושו ניבר "והשקה" בתרא שאם "נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה "ר"ש סבר "ואחר ישקה" שמקריב את מנחתה ואח"כ משקה, "והשקה" קמא שאם נמחקה מגילה ואומרת כשרה "ואחר ישקה" שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה, ורבנן בדיעבד, לא (**) פתח קרא. וסבר ר"ע משקין אותה בעל כרחה והתניא *רבי יהודה אומר כלבום של ברזל מטילין לתוך פיה שאם נמחקה מגילה ואמרה "איני שותה" מערערין אותה ומשקין אותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה ועומדת, אלא עד שלא קרב הקומץ "לבולה לחזור בה. ולימא מסייע ליה? לא קשיא הא דקהדרא בה מחמת רתיחא והא דקהדרא בה מחמת בריותא. והכי קאמר כל מחמת בריותא כלל כלל לא שתיא, מחמת רתיחא: עד שלא קרב הקומץ דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחק מגילה ידשלא כדין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה. משקרב הקומץ, דברין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה.

קושיא

כתיבי: כמלא קמיצתו. למחני' קאי, וכייתה נקט בריסה לאשמועינן מהיכא יתיר כ"ש מעמיה וקבעי רבנן התחת היכי דרשי להו לקראי ו"ש מעמיה היכי דרשי להו לטולטו: רבנן סברי והשקה לחלת. דקודם הקטרה בוקה הוא ותע"ג לכתיב "ואחר ישקה" דמשמע בוקה, על כרחך מקרא המחוי אותה בע"כ אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכין אלא לבודקה והלא בדוקה ועומדת, אלא עד שלא קרב הקומץ "לבולה לחזור בה. ולימא מסייע ליה? לא קשיא הא דקהדרא בה מחמת רתיחא והא דקהדרא בה מחמת בריותא. והכי קאמר כל מחמת בריותא כלל כלל לא שתיא, מחמת רתיחא: עד שלא קרב הקומץ דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחק מגילה ידשלא כדין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה. משקרב הקומץ, דברין עביד כהנים דמחקי, לא מצי הדרא בה.

קושיא

קשיא דר' עקיבא אדרבי עקיבא: התם אמר מחיקה מעכבא והכא אמר קומץ מעכב! תרי תנאי ואליבא דר"ע. איבעיא להו אמרה "שותה" מחמת בריותא והורה ואמרה "שותה אני" מהו? כיון דאמרה "איני שותה" טמאה אני קאמרה וכיון דאחזיק נפשה בטומאה "לא מציא הדרה בה או דילמא כיון דאמרה "שותה אני" גליא דעתה דמחמת בריותא הוא דאמרה, תיקו. אמר אבוה דשמואל: צריך שיתן מי לתוך המים מ"ש? דאמר קרא "מי המרים" "שמרים" כבר: **מתני'** עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה, מגילתה נגנזות ומנחתה מחפורת על בית הדשן, מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת. נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מחפורת על בית הדשן. *נמחקה המגילה ואמרה איני שותה °מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה 'אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים *הוציאוה שלא תטמא העזרה, 'אם יש לה זכות היתה תולה לה, יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה ב' שנים יש זכות תולה ג' שנים, מבאן אומר בן עזאי *חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. ר"א אומר "כל המלמד בתו תורה *(כאילו) לומדה תפלות. ר' יהושע אומר *רוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות, הוא היה אומר "חסיד שוטה 'ורשע ערום' 'ואשה פרושה 'ומבות פרושין' הרי אלו מבלי עולם: **גמ'** *א"ר יהודה אמר שמואל משום ר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר"ע הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר, כשבאתי אצל ר' ישמעאל א"ל בני מה מלאכתך? אמרתי לו לבלר אני, אמר לי: בני הוי זהיר שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא תחסיר אות אחת או (ה)תתיר(ה) את אחת נמצאת אתה מחריב את כל העולם כולו, אמרתי לו: דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו" אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו, התורה אמרה "וומחה": כתב שיוכל למחות מאי קא ל"ל, ומאי קא מהדר ליה? הכי קאמ"ל: לא מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנא אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתיב אתניא דדלי"ת ומחזק ליה ומשוי ליה ריש"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו, איני והא *תניא אמר רבי מאיר למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר בשבאתי אצל ר"ע קשיא קשיא שמשו אשמשו, קשיא אסרה אאסרה: בשלמא שמשו אשמשו לא קשיא-מעיקרא אתא לקמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי למיכל אליביה אתא לקמיה דר"ע וגמר הדר אתא לקמיה דר"ע סבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא: תניא רבי יהודה אומר: אומר היה ר"מ לכל ממלין קנקנתום לתוך הדיו

חוץ

מגילתה עגמת. ירושלמי תני עגמת תחת לידו של היכל למה בשביל למחקה על קטן היה שם ושם היום נשפכים תני ליה בהן משום קדושה מהו לגבל בהן את העיפרון מה בכך היום נשפכים תני יה בהם משום קדושה: נמחקה המגילה ואמרה איני סוטה מערערין אותה למה שנרמה לסם שיזחק כמה ימחק תני רבי חנין ב"ש אומרים לחת ובה"א שיהיו ל"ל תילעלו טעמת דב"ה כדי לכתוב ב"ש: **אמר** ר' ירמיה לממון לה מה"מ לימלך ביניהו. תיקה לרבי והא רבי מאיר ס"ל כר' יהודה דאמר אין שליח לדבר עבירה. תיקו. אמר רבי חנינא בר פפא משום רבי יוסי בר' חנינא: מחלוקת בשנמחקה המגילה ואמרה איני שותה אבל נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין. אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמר

חזין מפרשת סוטה לבבל רבי יעקב אומר משמו "חזין מפרשת סוטה של מקדש מאי ביניידתו? א"ר ירמיה למחוק לה מן התורה איכא ביניידתו, והני תנאי כי הני תנאי דתניא אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת רבי אחי בר יאשיה אומר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל לא הדרא מינתקא לשום לאת אבל תורה-דסחמא כתיבה הכי נמי דמחקינן אמר רב גחמן בר יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא במגילה דאיכתוב לשום אלות בעולם אבל תורה דלהתלמד כתיבה הכי נמי דלא מחקינן; ורבי אחי בר יאשיה לית ליה? כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי בשם אשתך פסול לגרש בו אמרי התם וכתב לה" אמר רחמנא בעינן כתיבה לשמה, הבא נמי ועשה לה' כאי 'עשייה' מחוקה: אינה מספקת לשתות עד שפניה [כו']:

מני ר"ש היא דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה, רכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא דכתיב מנחת זכרון מזכרת עון? אימא סיפא יש לה זכות היתה תולה לה אתאן לרבנן, דאי ר"ש האמר אין זכות תולה במים המרים אמר רב חסדא הא מני ר"ע היא דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה ובזכות סבר לה בדבנן: והם אומרים הרי אוה"כ: מ"ט? דילמא מתה, למ"א דמר אמר במתנה לויה ודתניא "טמא מת מותר ליכנס למתנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במדבר יצתו עמו" אמר אביי שמא חפרום נדה, למיסרא דבעיתותא מרפיא? אין דכתיב ותתחלחל המלכה מאד ואמר רב שפירסה נדה, והא אנן תנן הרבדה מטלקלקת דמים? פחדא צמית בעיתותא מרפיא: יש לה זכות היתה. וכו': מני? רבי יוחנן לא אבא יוסי בן חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר דרום ולא רבי ישמעאל דתניא אם יש לה זכות תולה לה שלשה חדשים-ברי הברת העובר דברי אבא יוסי בן חנן ר"א בן יצחק איש כפר דרום אומר ט' חדשים שנאמר ונקתה ונזרעה זרע ולהלן הוא אומר זרע יעבדנו יסופר זרע לראוי לספר רבי ישמעאל אומר עשר חדש ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דכתיב להן מלכא מלכי ישפר עליך וחשיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן ענין מלכי יספר עליך וגו'. דניחל תמר לגבוכהנאי כשפתר בו החלום שיהא נמלך מן הגבאים ולהיות עם בהמה ומיה להן מלכא-למעט המלך מלכי יספר עליך עלמי מיטב בעיניך להתמין לעלמי: וחשיך בצדקה פרוק. מתלך ע"י לדקה פדה: ועויתך במיחן הענייס: ען

תורה אור

ביניידתו. אי"ר ירמיה למחוק לה מן התורה איכא ביניידתו, והני תנאי כי הני תנאי דתניא אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת רבי אחי בר יאשיה אומר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל לא הדרא מינתקא לשום לאת אבל תורה-דסחמא כתיבה הכי נמי דמחקינן אמר רב גחמן בר יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא במגילה דאיכתוב לשום אלות בעולם אבל תורה דלהתלמד כתיבה הכי נמי דלא מחקינן; ורבי אחי בר יאשיה לית ליה? כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי בשם אשתך פסול לגרש בו אמרי התם וכתב לה" אמר רחמנא בעינן כתיבה לשמה, הבא נמי ועשה לה' כאי 'עשייה' מחוקה: אינה מספקת לשתות עד שפניה [כו']:

מני ר"ש היא דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה, רכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא דכתיב מנחת זכרון מזכרת עון? אימא סיפא יש לה זכות היתה תולה לה אתאן לרבנן, דאי ר"ש האמר אין זכות תולה במים המרים אמר רב חסדא הא מני ר"ע היא דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה ובזכות סבר לה בדבנן: והם אומרים הרי אוה"כ: מ"ט? דילמא מתה, למ"א דמר אמר במתנה לויה ודתניא "טמא מת מותר ליכנס למתנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במדבר יצתו עמו" אמר אביי שמא חפרום נדה, למיסרא דבעיתותא מרפיא? אין דכתיב ותתחלחל המלכה מאד ואמר רב שפירסה נדה, והא אנן תנן הרבדה מטלקלקת דמים? פחדא צמית בעיתותא מרפיא: יש לה זכות היתה. וכו': מני? רבי יוחנן לא אבא יוסי בן חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר דרום ולא רבי ישמעאל דתניא אם יש לה זכות תולה לה שלשה חדשים-ברי הברת העובר דברי אבא יוסי בן חנן ר"א בן יצחק איש כפר דרום אומר ט' חדשים שנאמר ונקתה ונזרעה זרע ולהלן הוא אומר זרע יעבדנו יסופר זרע לראוי לספר רבי ישמעאל אומר עשר חדש ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דכתיב להן מלכא מלכי ישפר עליך וחשיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן ענין מלכי יספר עליך וגו'. דניחל תמר לגבוכהנאי כשפתר בו החלום שיהא נמלך מן הגבאים ולהיות עם בהמה ומיה להן מלכא-למעט המלך מלכי יספר עליך עלמי מיטב בעיניך להתמין לעלמי: וחשיך בצדקה פרוק. מתלך ע"י לדקה פדה: ועויתך במיחן הענייס: ען

חמר רב נחמן וכו'. תימה הכי נמי דלא מהני מיכתב אלא לגרש אבל לא לסוטה דכתיב ביה ספר כריתות ה"ל למכתב ספר כריתות הילך הוי וכתב קרא ימירנה למטעי וכתב לסוטה אחרת אחת מחמת שנכתב שלא לשם סוטה כתב לה כשר כתב לחמנת וכתב לה חמנת ולא כ

הן תהי תרכא לשטיתיך • ואי תהא תוכך זמן לשטוך שלח יבואי פליך הפורענות וכן עשה נבוכדנצר היה מקבן בכל יום עניי ישראל שהביאו בגולה והיו גריסין מזוטות ומפרכסם ואף דגיחל בשהביאו עשה זו לכך נתכון שרואה את ישראל בגולה מחזרין על הפתחים : וכתיב טולא מטא • כל הפורענות תורה אור הגיע על נבוכדנצר : לקלא ירחין לילי תרי עשר • תלמוד תלה לו הכתוב י"ב חדש : לעולם מתני' דקתני ג' פעמים ר' ישמעאל היא : ותשכח קרא דתמר ומני סוטה בהדיא זמן כלומר מקרא כתוב שבקב"ה מתירין זמן עד ג' פעמים הלכך הוו להו ג' פעמים דלא מפקיד דינא עלייהו • אין ממהרין מן הדמים לפקיד עוטתם עליהם בעולם* הוה לכל מיגרשל ממהרין ליפרע בעה"ז ומדקדקין לתריסם : זכות דמתי • מגינה לכל אדם : זכות דתורה • שמיהה עוסקת בתורה : הא לא מפקדת • דכתיב ולמדתם אותם את בניכם (דברים יא) ולא את בעוסיכם, וכיון דתניא מצוה תן שכרה גדול כמצוה ועושה : היינו תניין • הגין בעדך את זכותך : פחתים • גומות : נזדמנה לו לחבוקה על חור • כך זכה לקיים מצוה גילגל ממקלת פורענות : ועדיין מקיימת מתיה רעה ומן הליסטין • שדרך ליל בלילה פן יפגעו בו דכתיב תפת תוכך ויהי לילה בו תרמוס כל חיתו יער (תהלים קד) : הגיע עמוד השחר • זכה לתורה, גילגל מן החטא ומן היסורין : ועדיין לית יודע ט' • שמא יפפו ילמו ליבטל ויעיד עליו ילמ"ד ופורענות : הגיע לפרקם דרכיים • ושם הכיר לת דלכו אלף לכך הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו גילגל מכולן וכבי מפרש לה לקמיה : עבירה מכבה • שכר מצוה : ומן עבירה מכבה • שכר מי שעסק בתורה קודם לכן תלמת מצוה לא מגנת קודם לכן : לכבות את התיבה • זו תורה דכתיב (זיר ג) הביתי לל ביתי היין ודגלו עלי תהבה יין סוד : תמר רב יוסף • לעולם מגינה על היסורין תרבה ומת' לימה מגינה" דקתמר (ג) ת"ק, מן התורה, שלא יתקפני ילמ"ל קתמר : מצוה בעודנה דעסיק בה • והיינו לפי שעה דתמר מגנת מן היסורין ומגלת מילמ"ל שלא יכשילנו לחטא : בעודנה דלא עסיק בה תגונני ממגנה המצוה ולתו עסוק בה תגוני מגנת מן הפורענות תלוי לת מגלת לעולם ולא יכשילנו לחטא : בעודנה דלא עסיק בה תגונני מגנה לתלוי לת מגלת • ותימה מאי הלי דקתני בבריימתא תלה לת המצוה בכר מה כר לתיה מגינה תלת לפי שעה לף שעה לתיה מגינה תלת לפי שעה לי מילר הרע לתיה מגינה כלל לי מן הפורענות מגינה לעולם ותורה גמי למה תלתה בכתוב בלור מקום דמגינה לעולם לי מן הפורענות מלה גמי מגנת לעולם ולא (ג) מילר הרע דמגלת הא לת מגלת תלת לפי שעה :

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא תליכא דהלכתא • תימה: והיכי ניעול מכון והלא לת ניעול מילר הרע בעודנה דלא עסיק בתורה ומ"ל סתם תלמיד חכם תורתו תומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ולתו לוקך ד' לתות בלת תורה : **ורבן** לתין יודעין שעבירה מכבה מצוה • תימה והא לתמר לעיל בן לרב יוסף בן לרבת מצוה תגוני מגנת מן הפורענות לפילו בעודנה דלא עסיק בה ועבירה מכבה מצוה ללו מלבגין מן היסורין קלמר תלת מליטול שכר לעתיד לבת כמו שפרש"י בן

"בהתהלכך תנחה אותך" זה העוה"ב "בשכבך תשמור עליך" זו מיתה "והקיצות היא תשיחך" לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (ו) הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, נזדמנה לו אבקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים, ועדיין מתירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, כיון ששלה עמוד השחר ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר כים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אף יוסף בעודנה דעסיק בה מגנא ומצלא בעודנה דלא עסיק בה מגנא ומצלא אצולי לא מצלא בין בעודנה דעסיק בה ובין בעודנה דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה, אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא בעודנה דעסיק בה-מגנא ומצלא, בעודנה דלא עסיק בה אגוני מצלא אצולי לא מצלא, בין בעודנה דעסיק בה, בין בעודנה דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצוה ועושה, נהי דפקודי לא מפקרא, באגרא דמקרין ומתניין בנייהו ונמרן להו לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו. מאי "פרשת דרכים" א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח וידאת חמא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשה רבי מנחם בר יוסי מדוד בתר יוסי לאמר אלהים עובו וגו' מאי דרוש יולא ראה בך ערות דבר וגו', והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוז לו? אמר עולא: לא כשמעון את עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אתא רב דימי אמר: הלל ושבנא = אחי-הוו-הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נעורוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' : אומר

מצוה בין בעודנה דעסיק בה בין בעודנה דלא עסיק בה תגוני מגנת לתלוי לת מגלת • ותימה מאי הלי דקתני בבריימתא תלה לת המצוה בכר מה כר לתיה מגינה תלת לפי שעה לף שעה לתיה מגינה תלת לפי שעה לי מילר הרע לתיה מגינה כלל לי מן הפורענות מגינה לעולם ותורה גמי למה תלתה בכתוב בלור מקום דמגינה לעולם לי מן הפורענות מלה גמי מגנת לעולם ולא (ג) מילר הרע דמגלת הא לת מגלת תלת לפי שעה :

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא תליכא דהלכתא • תימה: והיכי ניעול מכון והלא לת ניעול מילר הרע בעודנה דלא עסיק בתורה ומ"ל סתם תלמיד חכם תורתו תומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ולתו לוקך ד' לתות בלת תורה : **ורבן** לתין יודעין שעבירה מכבה מצוה • תימה והא לתמר לעיל בן לרב יוסף בן לרבת מצוה תגוני מגנת מן הפורענות לפילו בעודנה דלא עסיק בה ועבירה מכבה מצוה ללו מלבגין מן היסורין קלמר תלת מליטול שכר לעתיד לבת כמו שפרש"י בן

"בהתהלכך תנחה אותך" זה העוה"ב "בשכבך תשמור עליך" זו מיתה "והקיצות היא תשיחך" לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (ו) הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, נזדמנה לו אבקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים, ועדיין מתירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, כיון ששלה עמוד השחר ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר כים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אף יוסף בעודנה דעסיק בה מגנא ומצלא בעודנה דלא עסיק בה מגנא ומצלא אצולי לא מצלא בין בעודנה דעסיק בה ובין בעודנה דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה, אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא בעודנה דעסיק בה-מגנא ומצלא, בעודנה דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא, בין בעודנה דעסיק בה, בין בעודנה דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצוה ועושה, נהי דפקודי לא מפקרא, באגרא דמקרין ומתניין בנייהו ונמרן להו לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו. מאי "פרשת דרכים" א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח וידאת חמא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשה רבי מנחם בר יוסי מדוד בתר יוסי לאמר אלהים עובו וגו' מאי דרוש יולא ראה בך ערות דבר וגו', והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוז לו? אמר עולא: לא כשמעון את עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אתא רב דימי אמר: הלל ושבנא = אחי-הוו-הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נעורוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' : אומר

תוספות שאנץ

דלא מפקיד דינא עליהו ואין מסורין מן השמים לפקיד עוטתיהם עליהם בעולם אלא אבל בישראל מסורין ליפרע בעולם הוה ומדקדקין אותיות אלא מעתה דואג ואחיתופל כו' אמאי לא מגין עלייהו מגין לאי דוקא אלא ר"ל אמאי לא מצלי עליהו : אלמלי דרי"כו דואג ואחיתופל הכי לא הדפו בחר דבר מאי דרוש ובו' : נראה דל"ל דואג שהרי על מעשה בת שבע קיימין הכא ודואג מת בקר ועברו ימים רבים כדאמר בחלק דואג ואחיתופל לא ראו זה את זה שדואג היה ביטי שאול ואחיתופל ביטי דוד ובת שבע היתה בת אליעם והוא היה בן אחיתופל כדכתיב בפשיט וכן מוכח (כרי' בקמוני) ולא מצינו שעשה דוד רק בדבר אוריה התחי וקרא דלא היה בן עירת דבר אוריי בעירה ממש : והייטו בתעשה בת שבע לפי' ל"ג דואג ואע"ג שכתוב בכל הספרים אלא (כי) אחיתופל לבדי לא כשמעון אחי עזריה נשיא שהיה מפרנסו : הלל עסק בתורה פתוח עי' כראמר בירושלמי) בשמיני שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי' ר"נ שפי' ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא המפר צדיק היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית • וכתיב ויצא אל אליקים אשר על הבית ושבנא המפר כשיצאו אל רבשקא אלמא אחד היה שבימי שבנא וראשון לא היה אליקים על הבית • ושיהו אומר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחד הוה והוא דכתיב אליקים אשר על הבית הייטו שמתו היה על הבית •

ו) ל"ג ושבנא ות"ם והא שבנא כאן היה ולא מקשין כאמיר וכו' ותומר כ"י דפרי שבנא הוו וכו'

[שייך במשנה לעיל כ.]

כב א מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הלכה ז סמג לאוין רמ טוש"ע ח"מ סימן יז סעיף ה:

כה ב מיי' פ"ו מהל' מתנות עניים הלכה יג סמג עשין קפה טוש"ע י"ד סי' רנ סעיף ו:

כו ג מיי' פ"ח מהלכות תישות הלכה יט סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן קיב סעיף יד:

נוסח אחר

גמ' אחרים ג"י סיין שם ק"ו ד"ה

כו ד ה מיי' פי"ב מהל' זכייה ומתנה הלכה ט טוש"ע חו"מ סי' לה סעיף ב ועוש"ע מ"מ סי' רמח סעיף ו ושעיף ג:

נוסח אחר

* כ"י ואין "חסיד" ועוד ועוד זכות

[מיהשמטה פ"ח דמכלתין מ"ו]

תוספות שאנץ

מתני' רוצה אשה בקב תרומת סט' קבין ופרישות דולק חיה אבן עזרא דאמר חייב אדם ללמד בתו תורה' ואמר ר' יהושע הפריצה היא בקב במזונות מוסיפין היכא דאיכא תלמידותיה מצוי לה שתהא עם בעלת סט' קבין ופרישות לפרש סן הרשאות לפי' אין מוב שתלמוד תורה (תהלים) פי' הערוך דוד וחשבון מצינו במורד על אשתו מתשמיש המטה דמוסיף לתג' דינרין בשבוע והיינו ר"ח קבין דשער ביניני ר' מאיר בפלע ופלע ר' דינרין חמאה ששת קבין א"כ הוה לזה כ"ד קבין בר' דינרין ור"ח קבין בג' דינרין וחשורה אשתו על ידי שליש שאינו מורד בחשמיש אינו נותן לה אלא ג' קבין חוץ קב לפשוח: גמ' למכור בנכסים מועטין דאמר רבי אסי א"ר יוחנן *יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין שמכרו מכרו אבל אמר *זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין בן גמליאל דתניא לכסי לך ואחריך לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל, השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רשב"ג אומר "אין לשני אלא מה ששייר ראשון רב יוסף בר חמא אמר רב ששת זה המכריע אחרים באורחותיו רבי יוחנן אמר רב הונא זה המיקל לעצמו ומחמיר לאחרים אולא אמר זה שקרא

[כרך לגמי ליתא רבי חנינא ובן ליתא בתוספתא פ' המפקיד]

* ע"ש ברכות נח:

פתח פ"ח מ"ה

כתובות סב: כתובות קי. יבמות סג: כ"ב קי.

כתובות נה: כ"ב קלי קנה: ערכין כג.

ר"ל יהושע]

תוספות דקדקו מפי מלינא לחלמוד. מכתי"ב.

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה בן מתי' תומר מייב לחדש וכו' ולא משום שידעו שוטות פולה. כ"כ ירושלמי דפרקין כסלונס ה: ב] בא"ד מפני מה חשש לחתם בתשמיש סעיף ג. כ"כ ר"ל בחתימת סיום שם שהרי בעון לחתר בעון ולא בעון לחתר ומן מתים בפרק שמנה ובמגפה ובשיחה הדרוק: ג] בא"ד לחדש ממני ר' מתת כור מעבר כל שנה. כ"כ בתוספתא תשובה ג' מתת כור בכל שנה. ובירושלמי פרקין שלא נתנה מעשרותיה שם בירושלמי ר"ה ופתח לחתי שתחלה ר"ה פתוח עליהן ג':

בן עזאי תומר מייב לחדש וכו'. ירושלמי דבן עזאי לעיל כר"ח בן עזריה דדרים (חגיגה דף נ') הקהל את העם האנשים והנשים והטף לאנשים בתו ללמוד, נשים לשמוע, וכולה דפי' דמלוה לשמוע האנשים כדי שילמדו ילקיים מלוה, ולא שילמדו אלא שיבואו מעלמא שהלה אחת ר' אלעזר מפני מה נ) חטאת אחת במעשה העגל ושתי מתין בה ג' מיתות תמר לה לתן לחטא חכמה אלא בפלך תמר לו הורקנוס בא בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה לבדם ממני ג' מלות כור מעשר בכל שנה ג)ח"ל ירושלמי ר"ח ולא יתמרו דברי תורה לחכמים: רוצה לחם בקב ותיפלות פר"ח רולה לחם שיהא בעולה תמר ויהא מלי לחלה בכל שבת לחת לה עונתה ולא יביא לה לחלן קב חטים בלבד ולא יהא נמל מהולך בדרך רחוקה ויהו טוען לה עונה חלת לחם לשלשים יום ותע"ם שמביא לה לשכרו ע' קבין, מביאה עליה העונה בכל שבת ושבת לחת מע' קבין ופרישות ל' יום וכיצד פירש בשם רב הלי המשנה לחמו ע"י שלים לו יפחות לה מקנייס חיטין מן שבת לשבת כדמוכח בגמרא בפרק לחע"ם (כתובות דף סה:) ועונתה מלוי לה וחילו המזרד על לחמו (שם סג:) מוסיפין על כתובתה ג' דינרים בשבת ושבר ביטוי הוא ר' לחלן בשלע לחמו ע"י ר' דינרים נמלחת לחם בדינר וג' לחלן בג' דינרים שהן י"ח קבין הרי שחכמים עמדו על סוף דעתה שהית רולה בחיפלות ועמו שני קבייס מי"ח קבייס שיפרוש ממנה דקבייס לחד מע' בי"ח קבין: רבי דמי חסיד שוטה · ירושלמי רלה חיטוך חפילין הלויע, בהר לחמר "לכחלחן חפילין הלויע, עד כשהוא חולן חפילין הלויה זה לח נפקו: זה הטוען דיבר לעני להשליש לו מלחים זו · הא דרבי לחבו והא דרבי יוחנן ומבריח מזונות מן החלמנה קרי ירושלמי מכוח פרוסים ומו גרס החם חד חלמיד מדר' בון הוו לו מלחים זו מכר דינר והוה רבי יליף למוכי עמיה חד לחנת שנים מעשר מכסי חד זמן עבדין ביה חלמידיו עין בישה ומלוין ליה לחמת בעי מזכי עמיה היך דהוה יליף ל"ל רבי לית לי שיעורל לחמר זה מכח פרוסים נעשו ביה רמז לתלמידיו ותעלומה לקפילין ומכרויה חד קרע וזכה עמיה היך דהוה יליף שניע בפרק בתרל למכסת פחה (מ"ש) מי שים לו ממשים זה והוא עשה ושתן כהן ס"ו לל יסול ובגמרל "הדל לחמר ממקן דמכדין עכין מן מלחן דלל עבדין: ירעבים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין · ומרלה דוקל לענין מזון הבעות חמרינן מה מכרו חבל לענין מזון חלמה כיון דמשועבד לה בעל למזונות בחייו הנכסים בחוקמה קלינס יכולין למכור כדלמרי' בפ' הטוען (כתובות קג.) יתומים שמכרו מדור חלמנה לל עשו ולל כלום ומ"ש מדר' יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים וכו' החם לל מלמעבדי לה מחיים מי נמי בית זה עלמו דרך בו בחיי הבעל חבל מזונות בכל יום לריכה למזונות ולל דמו מזונות חלה למזונ והוה הדין חם מכרו בנכסים מרובין מה שמכרו. מכרו דמטלטלי לל מלמעבדי למזונות ולמרי' בפ' מליחת החלה (שם סט·) בין מכרו בין מכרו לין מוליחין למזונות והלי דנקט נכסים מועטין חורמת דמיניהו חיכא נכסים מעוט הפסד מזונות היכל לחיכל נכסים מרובים כפי' בתוספתיו דל' יוחנן פליג לחהיה דמסקינן בפרק כ' דייני גזירות (שם דף קפ·) חמר רבי יוחנן בן לוינלי מנמיה לחוקיה כל מקום שלמר ר"ש רוחה לני חת דברי חלמון הלכה כמותו ובני נכסים מועטין מניעת החם (דף קה:) ובפרק מי שמת (ב"ב קנה:) חמר חלמון וכי בשביל שלמי זכר הפסדתי ולמר ר"ש רוחה לני חת דברי חלמון לל יפסיד מלי דוחקים לפרש קי "חליבה דחלמון טפי מחליבה דרבנן · אביי חמר זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבש"ג · רבש"ם פי' בית מולין (ב"ב דף קלו·) משום דגרס לעכור על דברי הטוען ועכוס לחלבו מעשין והרי הוא חומה ולל ל ומיהו המוכר עלמו ליהיה רלוחן לו מיקרי רבש ואף על גב דלכחמילה חסור לעשות כך דלל חמיר לפסיולי הטוען בגוף ופירוש לעשות כרלוי וקשיל לפירושו בסוף פרק מי שהיה כשוי (כתובות דף נה:) דחמר חביי נכסי לך ולחריך לפנויי ועמדה ויסת בעל נוקס הרי ולין לחחריך במקום בעל כלום ומי חמר חביי הכי והחמר חביי לישנו רבש עכוס זה המשיל כי' מי חמר מיבעי ליה דחמר דמדמי מוכר עלמו למשיל ומיהו יש לפרש כיון דמשיל נקרל רבש מכלל דלמוכר לחסור לעשות לכחחילה חע"ב דלל נקרל רבש כדקחמי החם לין ל לרחשון דלל לחילל פירות בלבד ולי קשיל מדקחמר חביי זה המשיל עלה וכו' כרבש"ג מכלל דלחביי ס"ל כרבש"ג ובכי חמר חביי נמי בהדיל בפרק מי שהיה נשוי (ב"ב שם) בעל נוקס הוי ולין לחחריך במקום נוקס כלום ובינ טחנין (ב"ב דף קלי) מפרש טעמל מקום דקסבר קנין פירות בקנין הגוף ובסוף פרק השולח (גיטין דף מה:) לחמר חביי נקטינן בעל בנכסי חשתו לריך הרבחה חע"ב דפירות דידיה הוי הגוף לריך הרבחה דמשמע דס"ל דלל בקנין הגוף דמי ים לחרן זוקת גבי חחריך ס"ל לחביי דבקנין הגוף דמי דלחמר לל בקנין הגוף דמי מחרלינן לגיסיה חחריך שלני ופי' רבש"ם דלחחריך משמע גוף ופירות נתן לרחשון להל בהדיל פי' לחחריך ילם פלוני ולל הוא פסק שם כרבש"ג וז"ל בעלמל בשיירל ן דלל בקנין הגוף דמי בדפסקי' בפרק הטוען (יבמות דף נ:) הכל לחחריך שלני וכן עיקר דלל מקני הלכתה דפסקינן כר"ל פרק הטוען ובכל דלחחריך קיימל ן כרבש"ג דפסקי' הלכתה לקמיה ולל פליג ר"ל ומדלחביי עמי לילה למשמע דהכי קיימל ן כדלחמר חביי חזקת רבש וכו' ולקמן נמי חיינו דחתם דהם לה דיקלל בחרעת דרב ביבי כו' לחל יהיו חקנייה לבעו קנין כרבש"ג עד לפילו רבש"ג לל חמר מהכם שמעינן דהלכה כרבש"ג ס"ל כר"ל דלל בקנין הגוף דמי ובכל היינו טעמל דלחחריך שלני ולל מקבה הלכתה דהלכתה מימה לי' לחלי לל קל מקיב נמי דהיל דלל ן הכשרפין (סנהדרין דף טו:) חמר רב כהנל משום ר"ש חיינו טעי ובכעו פרוסי זה המקבה בתו בוגרת ויש לומר דשני ובכעו לל קל מקיב: רבי

תלמוד ובבית שמעי המשנה מה זם ורשע הוא שאין תורתו על בוריה ואין למדין הימנו שעל ידי המעשים יש חילוק באשר חיתה ובדיני ממונות לוכות ולחייב, למשא ולמתן כדאמר בבבא דזכתין פ"ם אשר מר חבי ום"ש אמר מר רבי ואמרי מאי בינייהו איבא בינייהו כך וכך ר"מ' דיה רשע ותרום שהשומע קלו כשעונה משניותיו בסבור בשעיותיו ונהנין בו בבבל בתלמידי חכמים ל"ה"ם ולא שמש תלמידי חכמים שמש מהי

שקרא • ושנה • ומצנה • ועל שימת תלמידי חכמים • ללמוד סכרת הגמרא בטעמי המצנה מה הס [כדכתיב הכא] שלין טורחו על טורייה ולין ללמוד שימת שע"ש הטעמים יש מילות בתיכור והיתר, ובדיני ממונות לזכות ולחי"ב כדלתמר בסמה דזכתי מ"מ לתמר מר הכי ומר הכי תשרה אור ולתמר מתי כיינייהו ליכא כיינייהו כך וכך, [כדכתיב הכא] שהשומע לת לקול שוכה מצוותיו, כסטור הוא שכתוב בטעמיהם ושהניח בו [כדכתיב] כתלמידי מכמים • לתמר גרס: ה"ו ע"ה • שתשוב על המעשרות ועל המכרות: טור • גרוע מעט התרן: סתי • ולתכור לתטל פיהו וייט דכיון שלת שימת חכמים ליט מקפיד על דברי מכמים לדסתם ולת שנה לגלי להרלות עלמו כת"ת: מגוס • מכלף התוכח לת העיניס וגוכב לת הלבבות ולף זה כשיו: כשיו • תרגום תובר תבר (דברים יח) הוא מגוס לוסף המכלף לת לחביו ולינו מבין מה הס ומה פירוסס לגלי כך מעשיהס שהמכפופות בת ע"י תוסס הלחביס: תני תנא • ולף זה תנא שלת שימת בתלמוד סוגה ימ מבגתו ולינו יודע מה היא: לינהו עם הלבר • שגתבר על המכרות ועל המעשרות ומוחזק מבעו מעמ: כל שתיט קורא ק"ש • דהא ולהי לינו יודע כלום לבבל יודע לקרות וקורא לת ע"ס הוא: שטוני הלכות • שלת שימתן לתלמידי תכמים ולת הקפידו על מעמי המשניות: הלכות • משניות: פשיטת • דהכי הוא בתלי בתלי בדסיקי לי לתו בהכי: הותרה לו • דומה בעיניו היתר: מבלי עולם ס"ד • ומה הס גורמין לתחריס: שמורין הלכה ממון משכחן • קתתר שמבלין עולם • בהגרלות פעמים בלמן לתין יודעין מעמי המצנה פעמים נעלמין שמדמין לה דבר שתיט דומה ועולה יפ מצניות הרבה (במצניות) לתמרינן "הת מי פלטי הוה"ידיתה היא ולינ הלכתת כוותיה ועוד שתין יודעים במחלוקת תמיס הרתשונים הלכה כדברי מי, הלכך מורין הורלות טעות: הליכות עולם לו • הטוה הלכות עולם ס"ד • ליילנית • בעלת זכותו: תפלה • ותלמה שוכבים • בעלת שכיות הלכת ומבקרת שכיותיה תמיד • לתי לתו • שתין יודע שתין יודעים שתין יודע שתין יודע שתין יודע

ועד כמה עד תרכעין שנין • פי' מצינו שהתחיל ללמוד עד תרכעים שנה ולא מצינו שעלה כדתנינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ס"מ לא קאים לימים תלתעתים דכריבין עד תרכעין שנין והא היה ממתן תורה עד מ' שנה שלמו התחילו ללמוד: **בשוין** פי' אם שוה לגדול העיר בחכמה מוכר להורות קאמר לר"י מפרק הכותה (נרכות דף סג.) דתלמר תלמיד בתורה לתים גבר תמן לא תיהוי גבר,פשיטא? לא נריכא דשוין, תלמת היכא דשוין תין לו לקפוץ להורות: להכי **פתחבא** הכא לפרש והא דכה דתורי והוא לא הגיע להורות אכל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דתמר אתין לו להורות עד תרכעין שנין היינו כשהוא לגדול העיר בחכמה וגדול העיר להורות אבל אם אינו גדול העיר אפי' אם

האומרת טמאה אני לך, ושבאו לה עדים שהיא טמאה, והאומרת איני שותה, ושבעלה אינו רוצה להשקותה, ושבעלה בא עליה בדרך. "וכל הנשואות לכהנים מנתיותיהן נשרפות בת ישראל שנשאת לכהן מנתותה נשרפת, וכהנת שנשאת לישראל מנתותה נאכלת, בין כהן לבהונה: "מנתת כהנת נאכלת "זמנתת כהן אינה נאכלת "כהנת מתחללת "וכהן אין מתחלל, כהנת ממטמאה למתים "ואין כהן ממטמא למתים, "כהן אוכל בקדשי קדשים "ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים, בין איש לאשה "האיש פורע ופורם "ואין האשה פורעת ופורמת *"האיש מדיר את בנו בנזיר "ואין האשה מדרת בנה בנזיר *"האיש מגלח על נזירות אבין "ואין האשה מגלחת על נזירות אביה, "האיש מקדש את בתו "ואין האשה מקדשת את בתה *"האיש מכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה *"האיש נסקל עירום ואין האשה נסקלת עירמה "האיש נתלה ואין האשה נתלית "האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה: גמ' ת"ר "כל הנשואות לכהונה מנתותיהן נשרפות כיצד: כהנת לויה וישראלית שנשאת לכהן יאכל מנתותה נאכלת מפני שיש לו חלק בה ואינה עולה כליל מפני שיש לה חלק בה אלא הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמן אלו כן *"כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו, אבר יהודה בריה דר"ש בן פזי דמסיק להו לשום עצים כר"א *דתניא ר"א אומר לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלהו לשום עצים הניחא לר"א דאית ליה אי סברא מא"ל דעבודי להו כר"א בר"ש *דתניא רבי אלעזר בר"ש אומר הקומץ קרב בעצמו והשירים מתעפרים על בית הדשן ואפילו

האומרת טמאה אני לך וכו'. ירושלמי האומרת טמאה אני לך כתוספתא שמתה בעליה היתה ואפילו שמתה בעליה יכנס המשנה ליס המלח דמיה לחסם תלוי אם לחסם תלוי תני מתקדשה בכלי ר"ל מתני' דמיה לחסם תלוי שנשתתו חמין אם מתקדשה עודע לו הדם יפסל והבשר יצא לבית השריפה: **כל** הנשואות לכהנים מנתותיהן נשרפות. פרש"י לחד מנתת סוטה וחמד מנחת נדבה ומימה מנחת נדבה מה חלק יש לו בה והא תניא רבי יהודה לחומר בפ' חן בין המודר על לחצוץ כל קרבנות שהיא מייבת חוזקת שהיא מייבת כדמפרש בספרי כגון אם [הקיפה] מירות ברחמה ומילונה לח השבח דומיא דמנחת סוטה שהיא חובה דליף לה מוהבית לח קרבנה עליה כל קרבן שעליה לבל מנחת נדבה חובה רבי יהודה אומר אף מביא ר"ל משום הכי יש לו חלק משום דקי"ל מה שקרבה לחה קרב בעלה כדתניא בפ"ב דמיר (דף כד:) אם אלה היתה בהמה החטאת תמות ותקי דייק בגמ' ממ"ל מה שקרבה לחה קרב בעלה הלכך יש לו חלק בה לפיני לפיני לחדי' יהודה לחמי דווקא קרבן שמכשירה לו מביא עליה דמה שקרב' קרב בעלה מיהו בירושלמי דפרק היה מביא ממעט דבמנחת סוטה לחייני והכי לחיתה החם מנחתה מלמד שהיא קדשה בשמה כמם שהיא קדשה בשמה כך היא קדשה לשמו וחני רבי חייא ופניא ליקרב כליל לחיה יכולה מפני שותפתה של חבה לחכול לחיה יכולה מפני שותפתו של חם [חלת] הקומץ לעצמן והשירים קריבין לעצמן ותא לומר מנחתה חלת שהיא לחישתני קרא לחיתני חבי מתני' ותו החם והבית חם קרבנה עליה בעלה מהו שיפרים עליה תון מדעתה מבין שיש לו שותפות במנחת מפרים עליה תון מדעתה ות"ח מחמר שיש לו חלק בה ל"ב היא לה מנחת שותפות ותומר בפ"ק דזבחים (דף ה:) הניח מנחה לשמי כיון ומת קריבה ותון בה משום שותפות הא יש בה משום שותפות חיכה קריבה משום לכחיב בה עפר ומכי קחני בספרי בהדיחוי"ל כין דעיקר כפרה משום דידה כשם קריבן בה להא הניח מנחתו לשמי בניו דמסיק התם (דף ו) דקחיל להו לחמת משום דמכפרי קריבה כיה נפש: **הקומץ** קרב בעצמו. ות"ח חמר לח שדין לבולה מנחה כתר דידה" ויהו" שיריה נחלבין כלחמר בפ' לחן בין המודר (נדרים דף לח:) ולחיתה בפ"ק דזבחים (דף ו') ובפ"ק דתמורה (דף ב:) מחכפר עשה תמורה והכא היא מחכפרת במנחה זו י"ל התם מיקני למחכפר כולי זבח ולחן לו למקדיש חלק בו חבל הכא יש לו לבעל חלק במנחה: **דמסיק** להו לשום עצים. רש"י פי' דעימת הכי חם לחון הן להקטיר ולח לקמן ולח יקטיר חלח שיך לה ודלח כלילו מעורבין שיריים והו כלבני שלה וחברי חצלה שנחערבו דפליני בה ר"ש ורבנן (זבחים שם) דלח שיך בה חלח לליכח שום ספק חלח ודלח מקטיר לחיים להקטיר "ומקטרן לחכל להקטיר חלח חחוחן מה שכחוב לחן לחיו להקטיר לשם עצים בכל מקום שהוא ולח שיך שום חלח ובמחומה דלקמ"ש נקט לי חבב שעופה דהחיות דפרק טבלין על החטאה (יומה ק:) דחמן כהגא שנחערב שנחערבו ולהי בולה שבחתה טוהנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים ומפרש בגמרא חמנחת נקמלת כמנחת ישראל ולחיה נחלבת כמנחת כהנים וסלה סוגיא כי הכא ותפס ולחי שיך חלח כשהחזיר מקריב מנחה ליט יודע שם כהן הוא ולח יקטיר לו כהן להטעת כמו שפירש רש"י כהן והא דחמן בהקומץ רבה (מנחות דף כג.) נחערב קומלה בשיריה לו בשיריה שלו מכיתה: **הקומץ** קרב לעצמו והשיריים לעצמן. פירוחל: בעי לחיבה לר"ש חלין שיריים משום מה הם בחים משום קומץ לו משום שיריים לו חיתר משום קומץ לחיו טוחנו בגילה ולחיו טוחנו לחחר מיחה ולחיו מחבב להן ולו חיתר משום שיריים טוחנו בגילה וטוחנו לחחר מיחה מהו שיחבב להן ומפיקו לה מדר"ש בר"ש דחמר המחזירין על נבי הכהן שלמנחה כמפרש בפ' ולחו הן מנחות הלמ חמרו טוחנו בגילה וטוחנו לחחר מיחה ומחבב להן מ"ל יוסי בר בון לחיו מחבב להו שלח הוכשרו לחכול חלם ולח לחכילת מזבח: כהן

האומרת טמאה אני לך. ירושלמי האומרת טמאה אני לך כתוספתא שמתה בעליה היתה ואפילו שמתה בעליה יכנס המשנה ליס המלח דמיה לחסם תלוי אם לחסם תלוי תני מתקדשה בכלי ר"ל מתני' דמיה לחסם תלוי שנשתתו חמין אם מתקדשה עודע לו הדם יפסל והבשר יצא לבית השריפה: **כל** הנשואות לכהנים מנתותיהן נשרפות. פרש"י לחד מנתת סוטה וחמד מנחת נדבה ומימה מנחת נדבה מה חלק יש לו בה והא תניא רבי יהודה לחומר בפ' חן בין המודר על לחצוץ כל קרבנות שהיא מייבת חוזקת שהיא מייבת כדמפרש בספרי כגון אם [הקיפה] מירות ברחמה ומילונה לח השבח דומיא דמנחת סוטה שהיא חובה דליף לה מוהבית לח קרבנה עליה כל קרבן שעליה לבל מנחת נדבה חובה רבי יהודה אומר אף מביא ר"ל משום הכי יש לו חלק משום דקי"ל מה שקרבה לחה קרב בעלה כדתניא בפ"ב דמיר (דף כד:) אם אלה היתה בהמה החטאת תמות ותקי דייק בגמ' ממ"ל מה שקרבה לחה קרב בעלה הלכך יש לו חלק בה חפיל לרבנן דפליני חדי' יהודה לחמי דווקא קרבן שמכשירה לו מביא עליה דמה שקרב' קרב בעלה מיהו בירושלמי דפרק היה מביא ממעט דבמנחת סוטה חייני והכי לחיתה החם מנחתה מלמד שהיא קדשה בשמה כך היא קדשה לשמו וחני רבי חייא ופניא ליקרב כליל לחיה יכולה מפני שותפתה של חבה לחכול לחיה יכולה מפני שותפתו של חם [חלת] הקומץ לעצמן והשירים קריבין לעצמן ותא לומר מנחתה חלת שהיא לחישתני קרא לחיתני חבי מתני' ותו החם והבית חם קרבנה עליה בעלה מהו שיפרים עליה תון מדעתה מבין שיש לו שותפות במנחת מפרים עליה תון מדעתה ות"ח מחמר שיש לו חלק בה ל"ב היא לה מנחת שותפות ותומר בפ"ק דזבחים (דף ה:) הניח מנחה לשמי כיון ומת קריבה ותון בה משום שותפות הא יש בה משום שותפות חיכה קריבה משום לכחיב בה עפר ומכי קחני בספרי בהדיחוי"ל כין דעיקר כפרה משום דידה כשם קריבן בה להא הניח מנחתו לשמי בניו דמסיק התם (דף ו) דקחיל להו לחמת משום דמכפרי קריבה כיה נפש: **הקומץ** קרב בעצמו. ות"ח חמר לח שדין לבולה מנחה כתר דידה" ויהו" שיריה נחלבין כלחמר בפ' לחן בין המודר (נדרים דף לח:) ולחיתה בפ"ק דזבחים (דף ו') ובפ"ק דתמורה (דף ב:) מחכפר עשה תמורה והכא היא מחכפרת במנחה זו י"ל התם מיקני למחכפר כולי זבח ולחן לו למקדיש חלק בו חבל הכא יש לו לבעל חלק במנחה: **דמסיק** להו לשום עצים. רש"י פי' דעימת הכי חם לחון הן להקטיר ולח לקמן ולח יקטיר חלח שיך לה ודלח כלילו מעורבין שיריים והו כלבני שלה וחברי חצלה שנחערבו דפליני בה ר"ש ורבנן (זבחים שם) דלח שיך בה חלח לליכח שום ספק חלח ודלח מקטיר לחיים להקטיר "ומקטרן לחכל להקטיר חלח חחוחן מה שכחוב לחן לחיו להקטיר לשם עצים בכל מקום שהוא ולח שיך שום חלח ובמחומה דלקמ"ש נקט לי חבב שעופה דהחיות דפרק טבלין על החטאה (יומה ק:) דחמן כהגא שנחערב שנחערבו ולהי בולה שבחתה טוהנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים ומפרש בגמרא חמנחת נקמלת כמנחת ישראל ולחיה נחלבת כמנחת כהנים וסלה סוגיא כי הכא ותפס ולחי שיך חלח כשהחזיר מקריב מנחה ליט יודע שם כהן הוא ולח יקטיר לו כהן להטעת כמו שפירש רש"י כהן והא דחמן בהקומץ רבה (מנחות דף כג.) נחערב קומלה בשיריה לו בשיריה שלו מכיתה: **הקומץ** קרב לעצמו והשיריים לעצמן. פירוחל: בעי לחיבה לר"ש חלין שיריים משום מה הם בחים משום קומץ לו משום שיריים לו חיתר משום קומץ לחיו טוחנו בגילה ולחיו טוחנו לחחר מיחה ולחיו מחבב להן ולו חיתר משום שיריים טוחנו בגילה וטוחנו לחחר מיחה מהו שיחבב להן ומפיקו לה מדר"ש בר"ש דחמר המחזירין על נבי הכהן שלמנחה כמפרש בפ' ולחו הן מנחות הלמ חמרו טוחנו בגילה וטוחנו לחחר מיחה ומחבב להן מ"ל יוסי בר בון לחיו מחבב להו שלח הוכשרו לחכול חלם ולח לחכילת מזבח: כהן

וכל הנשואות [לכהנים] מנתותיהן נשרפות • ותפילו קרב הקומץ להלכתו ולח נעמתו נשרפין שיריים בבית הדשן כדמפרש בגמרא: **כהנת** • בת כהן: **מנחתה** נאכלת • דכל מנחת כהן כליל תהיה לח תחלל לחיב (ויקרא ו) לחכהנה הגשותה ליטרלל נחלקת וכן בהנת תלמה וגרושה שבחיתה. מנחתה נחלבת: **כהנת** מתחללת • מן התרומה ומן הבהונה לח נבעלה לפסול: **וכהן** אין מתחלל • לח נמת גרושה זונה וחללה ופעם ראשה מתני' מפרש בגמ': **בקדשי קדשים** • חטחת ולחם ומנחה בכולה כחיב "כל זכר בכהנים [יחכלנו]": **מה בין חיים לחחר** • ביטרלל בגמ' [תוס' קלח:] כמי קמייני: **חיש פורע ופורם** • כלהוח מטנע פורע לחבו ופורם בגדיו: **חיש מדיר** לח בנו • קטן בניזר ואלה הבניזרות עליו לפיל לכשיגדל: **תגלח על נזירות חביו** • לח נדר חביו בניזרות והפרים קרבנותיו ומת והיה כמו מיר הבן מגלח ביום מלחת ומביח קרבנותיו שהפרים נקמלים [מיר כתו]: **מקדש** לח בתו • מקבל קידושי בתו קטנה שלח מדעתה: **מוכר** לח בתו • לשמה כשהיח קטנה: **גמ'** מנתותיהן כשרפות • חחת מנחת סוטה וחחת מנחת נדבה: **מפני** שיש לו חלק בה • שהוח מקריבה מלח [תוס' קלח:] והיה עולה כליל (ג) שיש לה חלק בה • שלכפרתה היח בחה וחין מנחת זר ובח כהן קריבין כליל בלח קמילה: **השיריים קריבין לעצמן** • לחחר שקרב הקומץ: **קרי כהן כל שממנו כי** • "כי כל סחור וכל דבש לח תקטירו ממנו לה" (ויקרח ב) הוה ליה למכתב למה ליה למכתב "ממנו" חלח למכתב "כל" ממנו בלחקי שיש בהלקי מקטירו כל-שממנו עולה כבר חמה לה', ויש בכלל לחו זה בבר כל קרבנות חון מעולה ויש בכלל זה שירי מנחות והכח מני דלמח בחר חלק שלה חים ין למיזל והיינו הבחרת קומץ בהלבתו ולחו = שיריים גמורין. הם ויבח בכל מקטירו: **דמסיק** להו לשם עלים • דעימת הכי לחייש הן להקטיר ולח ליתני רבי ישמעחל בברייתיה קומץ ולח קומלו ולח

כהן ולא כהגת · ירושלמי ר' תנחום בעי קמיה ר"ל והכתיב (ויקרא כג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו מעתה כהן ולא כהגת מ"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו הוא עובד מתחיה ה"ה דכפרק הזהב (מנין דף קנט:) הוה מלי לשנויי נמי הכי ונתן להכהן הזהוב דלא תימר להכהן ולא להכהגת מעתה משום דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו הוא עובד תחתיו ליתה זו שתאכל כהן ולא כהגת: מתני' מעתה · קשיא אמר מעתה תורה אור כתבת בסוטה להכהן ולא להכהגת כשהיא נשואה לכהן כליל מיבעי ליה לא יחלל זרעו · כהן הנשוי לא יחלל זרעו בכהגת: לא יחללו זרעו · בכהן הנשוי בסוטה כתיב ודרשינן בקידושין (דף עז:) לא יחלל זרעו בני תיטלין לחד לה ולחד לזרעו: שהכהן מחלל את שהיתה לאחר · ולא יחלל זרעו בעמיו כשהוא נשוי: לזרעו · בני מהכן: לא מחלל · בני מהכן · נמצא לא מחלל זרעו בעמיו כשהוא נשוי: כל זכר בבני אהרן יאכלנה · ומה בין אישי כהן לאישי ישראל · אישי כהן אין להם נחלה בארץ אלא ערי מגרש ומגרש לבהמתם ולקניניהם ואישי ישראל נוחלין בארץ: אלא אישי אשה מנין · קשיא לי: כשהוא אומר והצרוע אשר בו דברי כאן שנים א"כ מה ת"ל אישׁ לענין שלמשה: אישׁ פורע וגו' · האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת בנה בנזיר: אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר · האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה: אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר · האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה: דכתיב ואת בתי נתתי לאיש הזה: האיש מכר את בתו ואין האשה מכרת את בתה: דכתיב כי ימכר איש את בתו: האיש נסקל ערום בו · מ"ט דרמז אותו אמאי אותו · אילימא אותו ולא אותה והכתיב והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא אותו בלא כסותו ולא אותה בלא כסותה: האיש נתלה ואין בו · מ"ט אמר קרא תולית אותו על עץ אותו ולא אותה האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה: מ"ט אמר קרא ונמכר בגניבתו בגניבתו ולא בגניבתה:

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה · ושומרת יבם · ושומרת יבם לא שומעת ולא טעלת כתובה · ירושלמי יודעת היא שאין מרוסה שומה ולמה הכתיבה עלמה · למוסיף היא המרוסה בכתובה רש"י פי' לגיכה למיפקע מרוסתה פר"ח מרוסה הפ"פ שאין לה כתובה · ים לה מנה ומחצים ושל מנה ומחצים קמי מכת לא טעלת כתובה רש"י פי' לגיכה למיפקע ממתני' היא דלמר רב המנונא "שומרת יבם שומרה מרוסה ליבמה דלמיגו לא כתי יבם למיגבי מינה אפי' מרוסה כתובה מיהו מימה לי ליה לן דרב המנונא קרא מאי לימרוך למעוטי מיהו והא תנן בפרק היה מביא (לעיל דף יב:) כל שמיבמ' ולא מהא מרוסה לו לא היה מתנה דמה קיטי שייך היכא דלא מיפסרא בכתירוסיה מלא מדלימרוך למעוטי ש"מ דמיפסרא מיהו ליבמ' למיפקע מהכא משום דמיקי לה בגמרא כגון שכתב לה בגלל חליצה לפוטרה בגט בלא חליצה לפיגיו לחליצה דמשמע מיהו דמיה מחמת לא הנח מעוכרת בתר כגלל דלמגמה לכ"ג דדמי בטעמת ול"ל למימני מחמת הפרק חלו לא שומעת ובתר ליתבה ואיל טולא כל הני דדמיין להדדי כל חד ופי' הוא שייך למימני חלו בהאי כולן ממחי דמני קמי שומעת והדר מני חלו: שמיעה

אלמנה · אלמנה לכהן גדול לא שומעת כתובה · ירושלמי יודעת היא שאין מרוסה שומה ולמה הכתיבה עלמה "למוסיף היא המרוסה כתובה רש"י פי' לגיכה למיפקע ממתני' היא דלמר רב המנונא "שומרת יבם שומרה מרוסה ליבמה דלמיגו לא כתי יבם למיגבי מינה אפי' מרוסה כתובה מיהו מימה לי ליה לן דרב המנונא קרא מאי לימרוך למעוטי מיהו והא תנן בפרק היה מביא (לעיל דף יב:) כל שמיבמ' ולא מהא מרוסה לו לא היה מתנה דמה קיטי שייך היכא דלא מיפסרא בכתירוסיה מלא מדלימרוך למעוטי ש"מ דמיפסרא מיהו ליבמ' למיפקע מהכא משום דמיקי לה בגמרא כגון שכתב לה בגלל חליצה לפוטרה בגט בלא חליצה לפיגיו לחליצה דמשמע מיהו דמיה מחמת לא הנח מעוכרת בתר כגלל דלמגמה לכ"ג דדמי בטעמת ול"ל למימני מחמת הפרק חלו לא שומעת ובתר ליתבה ואיל טולא כל הני דדמיין להדדי כל חד ופי' הוא שייך למימני חלו בהאי כולן ממחי דמני קמי שומעת והדר מני חלו: שמיעה

אלמנה · אלמנה לכהן גדול לא שומעת כתובה · ירושלמי יודעת היא שאין מרוסה שומה ולמה הכתיבה עלמה "למוסיף היא המרוסה כתובה רש"י פי' לגיכה למיפקע ממתני' היא דלמר רב המנונא "שומרת יבם שומרה מרוסה ליבמה דלמיגו לא כתי יבם למיגבי מינה אפי' מרוסה כתובה מיהו מימה לי ליה לן דרב המנונא קרא מאי לימרוך למעוטי מיהו והא תנן בפרק היה מביא (לעיל דף יב:) כל שמיבמ' ולא מהא מרוסה לו לא היה מתנה דמה קיטי שייך היכא דלא מיפסרא בכתירוסיה מלא מדלימרוך למעוטי ש"מ דמיפסרא מיהו ליבמ' למיפקע מהכא משום דמיקי לה בגמרא כגון שכתב לה בגלל חליצה לפוטרה בגט בלא חליצה לפיגיו לחליצה דמשמע מיהו דמיה מחמת לא הנח מעוכרת בתר כגלל דלמגמה לכ"ג דדמי בטעמת ול"ל למימני מחמת הפרק חלו לא שומעת ובתר ליתבה ואיל טולא כל הני דדמיין להדדי כל חד ופי' הוא שייך למימני חלו בהאי כולן ממחי דמני קמי שומעת והדר מני חלו: שמיעה

נתינה · מן הגבעונים ותסורין לכה ביבמות (דף עח:) דוד גזר עליהן: לא שיתות · דלא נתחייב פרקה אלא ברתויה לקיומה והכי תניא בספרי כי תשקה אשתו לשתות ככתוב מדבר פרע לימנה לכ"ג וכו': ולא טעלת כיתובתה · ותע"ג דשתר לימנה לכ"ג לא קנסוה תורה אור רבנן ביתובה כדתמרינן בכתובות בפרק לימנה מזונים (דף ק:) ז לין להסתיקה גרמה לה ליחסר עלין ואפי' היה רתויה ל הלכך לאו כח כתובה היא דלא עדיפא מכתרה: לימר בעלה ליני מקקה ושבעלה בא עליה בדרך · שהוא גרס לה שלא תשקה טעלת כתובתה: מהו בעליהן על כל שיתות שבסתרות ורתויות לשתות ולא בספיקו להקיפון כו': ולא שיתות · דבעינן והיה אם נטמאת לו שיתות וגו': וכ"ש לומרים לו שיתות לו לא טעלת כיתובה · כלומר מתוך שלא שיתות לא טעלת כתובה וכגמ' מפרש פלוגתייהו: משוכבת מכירו · שמא הניחה מעוברת ומיקה לו מיקה מעוברה והיא מעוברת לו מיקה ותסורה חכמים ליקח עד שיהא הולד בן ג' שנים שכך זמן יניקתו והלך זה ונשתה ויקיא לה לו שיתה שבירי לויה לו לקיימה: יטל לוה להפריסה · עד כ"ד חדש קיימא היא: לייטינית · דוכריתא דלא ילדה שממני לחה ונכרתת כך ואין לה ממי לשה לו דדים ולא שמרות ויקוה עבה: ושמינה לויה ליה · שמא כום מיקרין ותסורות לקיימה שמין לו בעיס שכרי לגמוו ישכרלה על פרייה וכיוצ': לשה כהן שותה ומיתרים לבעלה · לא נמלכה ניקיה וכגמ' פריך פשיטא: לשה סרים · לגון "שנסתרם לאחר שנשתה דקמשה שכיבה בעל לבועל: שותה · וכגמ' פריך פשיטא: ע"י כל הטריות מקנין · שם קיבה לה מלביה ומחיה ומחמד מכל הטריות שכתורה ונסתרה הוי קיטו קטי ונחסרת עליו ושותה וכגמ' פריך פשיטא: מון מן הקטן · דכסיב ושכב עם שותה: וממי שלישי לים · וכגמ' מפרש לה: ואלו שב"ד מקנין להן · שם רואין שותה מהנהגות בפריעות: לא להשקותה לחמרו · שם לא יהא קיבה דבעינן "והניח" לשם לא תשתו · וכשלה נמי לא יהא קיבה בקיטו זה שבשילקה דבעינן וקיבת והניח, ורבי יוסי לא בעי וקיבת והניח: נבו' את קטי מקני לה · ליחסר עלין מדקתני "לא טעלת כתובה": ה"ג דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם וגו' · ותמרת לויסה לרבות תרומה ושומרת יבם לקיבוי ומאי דכתיב "אשר תשכב אשה תחת אישה פרט לארוסה" · דלויסה ודאי לא צריכא ליה לקמן (דף כז:) לגלות דיבוטו מועלת ומתמרת דלרבות תחריבת דבעינן ליה לקמן (דף כז:) לגלות דיבוטו מועלת ומתמרת לויסה · דממשמעות קרא משמע לן לרבות לויסה למעוטי דלא קניין כה"ג תחת אישך לכל שומרת יבם קרינן בה תחת אישך כדמפרש לקמן: דלא מיתסרא מסירה לשוקה: ורבי יונתן · ממשע ליה משומע קמת לשומרת יבם לבל תריסה קניין בה לרבות לו ולא דהדר מעטיה קרא לתריבת כדמפרש לקמן משום דהוה קידשה ואינה בתה לו מכח קחוני תחריס ושוב אינסקלת על ידו מה שלין בן בשומרת יבם: מר סלימת ליה תרומה · רבי יונתן סבירא ליה לרבות לשה גמורה מפי משומרת יבם: דקדושי דיניה · שפ"י קידושי עלמו כתה לו: ושמקנין פל ידו · שם זיכה נסקלת כשביל לחפה: לגלות דיבוטו מועלת ומתמרת לויסה · לרבות לשה סרים לויסה לו לקיימה: לייטינית · דוכריתא דלא ילדה שממני לחה ונכרתת כך ואין לה ממי לשה לו דדים ולא שמרות ויקוה עבה: ושמינה לויה ליה · שמא כום מיקרין ותסורות לקיימה שמין לו בעיס שכרי לגמוו ישכרלה על פרייה וכיוצ': לשה כהן שותה ומיתרים לבעלה · לא נמלכה ניקיה וכגמ' פריך פשיטא: לשה סרים · לגון "שנסתרם לאחר שנשתה דקמשה שכיבה בעל לבועל: שותה · וכגמ' פריך פשיטא: ע"י כל הטריות מקנין · שם קיבה לה מלביה ומחיה ומחמד מכל הטריות שכתורה ונסתרה הוי קיטו קטי ונחסרת עליו ושותה וכגמ' פריך פשיטא: מון מן הקטן · דכסיב ושכב עם שותה: וממי שלישי לים · וכגמ' מפרש לה: ואלו שב"ד מקנין להן · שם רואין שותה מהנהגות בפריעות: לא להשקותה לחמרו · שם לא יהא קיבה דבעינן "והניח" לשם לא תשתו · וכשלה נמי לא יהא קיבה בקיטו זה שבשילקה דבעינן והניח, ורבי יוסי לא בעי וקיבת והניח: נבו' את קטי מקני לה · ליחסר עלין מדקתני "לא טעלת כתובה": ה"ג דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם וגו' · ותמרת לויסה לרבות תרומה ושומרת יבם לקיבוי ומאי דכתיב "אשר תשכב אשה תחת אישה פרט לארוסה" · דלויסה ודאי לא צריכא

שעמום · לקוי בתמהון לב : כתי תחת אישה · בתחלה החמור בסוף הפרשה ואח"כ תורת הקנאות וגו' : לנסקים לחצה לחיים · ברייתא היא בשילה פרקין והתם מפרש למאי הלכתא : אני קרקעי · דממעטי תרומה : מגלעדי לישב · ממעט שבעלה נמן בה אח שכבתו קודם שנתעבר לו : מעשמת לה · דלינטרינן ז תורה אור

שעמום ורבי יאשיה האי "תחת אישה" מאי עביד ליה? מיבעי ליה *להקיש איש לאשה ואשה לאיש, אלא שמעה דכתיבי הני קראי הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שרתיא *והא כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה *מבעלי אישך *(נ)משקדמה שכיבת בעל לבעולו ולא שקדמה שכיבת בעול לבעלו אמר רבי חמא משמיה דרב בן שבא עליה ארוס בבית אביה, לקוחתו גבי שומרת יבם כגון שבא עליה יבם בבית חמיה הא "ושומרת יבם" קרית לה, אשתו מעלייתא היא *דהאמר רב קנה לבל? לשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה, אי הכי ליימא רב דאמר כרבי יאשיה ושמואל דאמר כרבי יונתן דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יונתן, מראיצטריך קרא למעוטה מכלל דאשתו מעלייתא היא ושמואל

ד"ם מיהו היכא דמלי למידרש להעמיד קבלתם לא סברתם לרבנן ליה וכהא פליגי מלן דלית ליה לחמר דכרה ומלן דלית ליה דכרה מלן דלית ליה דכרה לאו ל כח להוליא יתור הכתוב ממעטות ואם תימא ענין לגופו תלת קרא יתירא עלייתו ממעטינן דלמא קרא יתירא הוא להכי פריך בפ' הבותל (ב"מ דף ל:) הניחא למ"ד ל"ת אם כן יבוב קרא יתירא הוא ואם תימא ענין לחכירה דיבוב גבינה ממעט ולא לחכירה תלת למ"ד דכרה תורה ל"ב לא קרא יתירא הוא מלי למימר וכפרק הבותם (זבחים דף קיב:) תע"ג דלמרינן מדל"ו יוסי הלי לים לים דכרה תורה ההוא לים לים נמי דכרה תורה הוא מני למידרש ספיר חדא לדכרה תורה ואידך נרבויא דלים לים ממעט ספיר כל ריבויי כרבי יונתן דהכא דדרים הלי לים לים דכי תפטה לרבויא ולים לים כי יקלל לדכרה תורה הוא "רבי יוסי מני למידרש לים לים דממעט מון לרבות שותפו תלת משום דכתיב לים לים דממעט מון ולים לים דמעטה מון בתון בחד עניינא מהלר למלרבינהו מחד עניינא וסוגיא דרים מדרים (דף ג) לריך לפרושי הכי למרבין

מגיר להזיר לעצמו כיוצי מזיכות כמזירים ויהום נדרים כנדרים ומקים נדרים למזירות דכתיב נלבול נדר מזיר להזיר ודק דייק מ"ם גבי מזירות דכתיב מזיר להזיר נדרים נמי לנדור נדר מיקדא למה לי לי כתב נדר לנדור כדכתיב מזיר להזיר כדקלמרת ולא לריך מיקדא הכתם דכתיב לנדור נדר ד"ת ופי' יין ולא שינה קרא בדיבורים ל"ל דכרה כלשון בני אדם כי חדם ולמ"ד קרא יתירא הוא למדרש מיניה לרבות כיוצי ויהום דמשמעות דקרא לא נפקא לחלת מריבוי דקרא ובלא קרא יתירא לא משכחר לרבוייהו ולמימר לריהויה. קוקם וקוקם כמו שימחר בריש לו לחמר כמו שימחר בריש הלוקח בשבועות (דף לה:) ושוב לריהו כתיב בהאות דקרא דמכרך הכא חים חים כי יקלל חלמו (ויקרא כד) והייט דלמרי' התם בריש נדרים הניחא למ"ד ד"ת דלחלוקים לא לריך למידרשים וכו' והכי לחמר בפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יח:) דלמר ליה ר"ש ב"עלרבי יסמעחל בעלמא כחוחך סכירח לי דדברה חורה והכח שלמי מכדי כחיב לי לה קרא כי לח חופסה והפה לח נפקחה למה לי ס"ם דלחיה שפחה וחיליה בח מרין למעח לפיל חלחים ליה ד"ם דרסיון ליה מסום עניינח דקרח הוחיל וניחן לידרש ה"ה דדרסיון ליה נמי להעמיד קבלתן לו סכרימן היכח דלח עקר ליה ממעטוחים כגון נעבד בכהדיח נעיבה ודרסיון מיניה חביהה מסום כפל הלמון הלכך כל הני דפרק חלו משום דכחיב בהדיח נעיבה ודרסיון מיניה חביהה מסום כפל הלמון הלכך כל הני דפרק חלו ד"ם דדרסיון ליה נמי מחוסרי כפרה (כריתות דף יח:) והפרה לח נפקחה לפרויה ולחיה פרויה ובפרק הערל (יבמות דף ע:) בשמעחחה קמייחה דלמ"ד חלישור חים חים ד"ם ודרסיון ליה רבי עקיבה לדבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף נ:) וכפ' ד' מיתות (שם דף סה:) סכרת סכרת [ממס"ם על הש"ס]

ד"ם ועלרבי עקיבה חם לחה מועב וחם לחו מרחה חבל ר' יסמעחל חומר בכל דוכחי ד"ם כגון הני דפ"ב חדר"ע ובפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יח:) נמי וכן ר' חלעזר ב"ע בפרק קמח דקידושין (דף יג:) ובפרק חלו מליחות (ב"מ דף נה:) גבי הטוען טענוק לבד מהסיח דכריתות כדמפרש התם טעמח ולר' חלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף נ:) והח דחמר בפ' הבותל (מכות דף יב:) בקרקע חם יש לח חם כמ"ד ד"ם הח דכרה מ"ד לח דכרה מסכרת קחמר לה כדמפרש לטני התם מסכרת כמחן דחמר דכרה חים לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יסמעחל חים ליה דחסח חרם סוחה וד' יונתן לית ליה דכוחה חיהה סוחה: דהאמר רב קנה לכל ומקנה על יכמתו (יבמות דף נח:) כשומרת יבם שנפלה מן הכשותין לו מן הלידוסין לח שייכח דוקח חלח לענין מרומה משום דכבר חלכה לבעל להסקותה ולישרחה ולטמחה לה לח": בספרים גרס לי ליתח רב דחמר כרבי יסמעחל ולח ל"ם לי הכי ליתח הכי ופפרש" לח גרס והוח לח שבח הגירסח חלח כחתם פי' ליתח רב דחמר וכו' ושמח כספרנו לח היה כחוב לי הכי : בשמואל דחמר לח קנה חלח לדברים כ"ו · חימה כיון דקנה מיהח לדברים המנויים בפרשה בעבו לח קנה עליה כלחתח לחותן דברים ח"כ מ"ם דרבי יונתן דחיצחיה לי מכוח שנפלה לרב חמר רב קנה לכל ולח מחנן בני המקנה נזירה בכחוב דבעינן ביחה לפס חיכוח : אמר לך חמר לחפי' לרבי יונתן · גרלה דהכי פירושו לח מיבעיח לרבי יסמעחל דחומרה בחוחיה והכי לחימרך לרבנין מכוח דכחיב הכח חחח חיכך דמכמע שבח עליה לפס חיכוח וכו' לח לריכה למימר דקרח מהכחכחה בעלמח הוח כמו שפירש רש"י ולפ מה פפירש לשמואל דהיינו דלרבי יונתן למעוטי שומרת יבם מהכחכחה בעלמח הוח חימה: נה דלמה חפחה לח לח מעטיה קרח מהיכח דבעינן חפחה טפי לענין ה"קנה מלענין קיטי לח מכוח דכחיב והכיח חחים חם חפחה (לעיל) ס"ל גבי קיטי כחיב וקיבל חת חפחה יכול"מי מהכח דחיפי דבעינן חפחה נזירה ה"קנה נזירה כחוב והכיח חחים חם חפחה ולח יקנה לה מהכח דחמרה וקיבל חת חפחה וקיבל חת חפחה חפי' מקנה חפחה ר' יוחן בעי כמה דחימר חמן וקיבל חת חפחה וקיבל חת חפחה חפי' מקנה חפחה לכוחה חתם חיפך חפי' מקנה חפחה חיפך הך עבידה קיבל לה ועודה חרוסה וכבסה וכסחרה מקנה לוחה על קיטין קיבל לה עודה שומרת יבם וכבסה וכסחרה מקנה לוחה על קיטין קיבל לה ועודה חרוסה וכבסה וכסחרה ויע בה חלח חלח בכחובחה וחם לח חלח חלח בכחובחה (קיבל לה ועודה שומרת יבם וכבסה וכסחרה ויע בה חלח חלח בכחובחה וחם לח חלח חלח בכחובחה) לח קיבל לה בעלה ומח ונפלה לפי כיכם וקיבל לה ולח קיבל מחלח קבל לה בעלה ומח ונפלה לפי חמי ליט מקנה לה כיכם וכבסה עד שמח ונפלה לפי חמי ליט מקנה לה כיכם וכבסה וכסחרה ומח ונפלה לפי חמי ליט מקנה לה כיכם וכבסה וכסחרה ומח ונפלה על קיטין : שאני התם דלית ליה לימחת דבעלה ל"ל חפ"ה חים ליה לימחת פן יבנינו בעליהן בפרקיטין :

) סייך נדף כה ע"ב

[יבמות כה.]

[לקמן כו.]

יבמות נה:

[מי שקדמה]

יבמות פ. נמ.

* [ס"ה דאיכא למ"ד ל"ת ואפ"ה לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה ס' ואשתו מעלייתא היא

ושמואל דאמר לעת דאמרי אינשי לרבי יהודה. דאמר שומרת יבם מי לא אסרה ש"מ לא אסרה. ולוקמה להו ולוקמה להו, ולוקמה להו ולוקמה להו, ולוקמה להו ולוקמה להו,

מכוס דזיקא נכוותה עוסה ספק נכוותה תלמת דמספיקא לחמרי ב"ש יחלוקו ולא מוקמי לטולהו נכסי בחזקת יורשי האשה מטעם שמר השומר לגבות כגבוי דמי י"ל גבי כפל הבית עליו ועל אביו לא היו לבן נכסים תלת שהיה תומרת האב ויורש הבן ויתעשרו לכתובתה הם ודאי נכסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה ואפ"ב כיון דאמר כגבוי דמי הרי הוא ספק אם האב מת ראשון ועמדו הנכסים בחזקתו או הבן מת ראשון ואין לה בתותם נכסים כלום ובחזקת היורשין הן הלכך ספק הוא אם עמד שלה לגבות מאותן נכסים כלל הלכך מולקין וכן בכל הבית עליו ועל אשתו ספק אם היה מהם ראשונה וירשה הבעל שלה ניתנה לגבות מחייב מי שמי לימכח ויורשיה בתין מלמה וכן גבי שומרת יבם שמתה אחר הוחיל והלכו בתין לירם והלכו בתין לירם יחלוקו לבל הבא שהיה בחיים והכתובה ניתן לגבות לאחר מיתת הבעל דכיון דדמית בגבויה על היורשין להבית רלוה שזיכתה וכ"ג תומר בפרק האומן (יבמות דף לח:) ריש"ל דלימת לדידה הויא לה ליהי ולאי ולימהו ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי פשיטא בתין לירם: בית הלל תומרים אם שומת שלה בתין לירם והלכו בפ' המוכן (נ"ח) מפרש מאוך שלה שומת לה טוטלת כתובתן ולא ידעינא בנכסי שלן ברזל ופליגי תמוראי בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה וכ"ה הנכסים בחזקתן עומדות ופי' נכסי שלן ברזל ופליגי תמוראי בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה וכ"ה הנכסים בחזקתן עומדות בתין לירם יחלוקו לבל הבא שהיה בחיים הן עומדים לו למחר כיון דלחריותם היו על הבעל היו בחזקתו ול"ש ושייכא בפלוגתא דהתם ובנכסי מלוג לה פליג ב"ה דלחפ' גבי ספק מוקי להו בחזקת יורשי האשה וב"ש הכא דלחפ' ודאי זיכתה לה הפסידתה כדתמר בפרק תלמה ניוונים (כתובות דף קא:) היולחה. מסוס שם רע טוטלת מה שבפניה ויולחה ופי' נכסי מלוג ושם תומר מ"ש מתניתין מפלוגתא דרב הונא ורב יהודה ורב נחמן ור' יוחנן דפליגי בפ"ק דכתובות (דף יב:) מנה לי בידך והלה תומר היני יודע רב הונא ורב יהודה תמרי מיב רב נחמן ורבי יוחנן תמרי פטור ה"ג היא מוטעת בדי תבל הוא היני יכול לטוטען טעמא בדי ותהוי חיובתא דרב הונא י"ל מאחר שהמוכרה מעלמה ספק עד שתשתה היתה יכולה לטוטען טעמא בדי ופלוגתא דמתני' התם הטעלת הם בחולים לא מיכא לשייכא להתם תפילו ב"ש מודו דשמת שתו שמר מטולם לא עמד לגבות שהרי הבעל טוען מקח טעות והכא לא שייך למימר תלישא דב"ה הטעלת תשבה על מי להבית רלוה שבר רב הונא למימר תרעא בחזקת יתמי קיימא כמתן דגבי דמי ויתמי נייתי רלוה תמר ליה ההוא סבא הכי תמר ר' יוחנן שבת בית הלל ועביד כב"ש ים לתרן הכא דהשתעבד עלמו של כתובה עומד בספק לא קיימא תרעא לגוביינא לתמרי ב"ה דלתו כגבוי דמי ולא קיימא תרעא בחזקת יתמי. וכיון דלא קיימא בחזקת יתמי על היתומים להבית רלוה מי שבא דומית דעיר ואילן דמייתי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קולן וטתן דמים תלמת כיון דלמיקן קלי דבין תם קדם התילן בין תם קדם שעיר קולן תלת שתם קדם התילן קולן וטתן דמים תמרי ליה זיל קון ודמי דייתי רלוה ושקול גבי הא תרעא גמי תמרי ליתמי הכו ליה תרעא לב"ח להא לגוביינא קיימא ושבא דייתו רלוה ושקול תפי תורי"ה: **לאו** כגבוי דמי. הכא לא שייכא כל הבי פלוגתא דרבי תחיר ורבנן דפליגי בפרק השולח (ב"מ דף ק:) דכל השומר לבטור (ו) כבטור דמי ופלוגתא דר' שמעון בן גמליאל ורבי פרק קמא דסנהדרין (דף ו:) ובפרק השולח (נידה דף נ:) בכל השומר לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות והכסבים (מנחות דף קב:) כל השומר לזרוק דמים וכן לפדות ולשרוף דלתו בחדא מחייתא נתות להו דהכא ס"ל תורו דלתמרי' לתו כגבוי דמי והטעמד ממון בחזקת בעלים שהרי "גבי גר תי יימר דמזדקקין ליה בי דיינא ומטעמא דר' תחיר כבטורת דמיין תשום דבירו ותין נריכין לגופו שלכך לא תשיב להו בקרקע והכי תמר בפרק בתרא דמכות (חולין דף שב:) גבי יהות הכליס דתין תלת שבטילין תלת עד תשום תהו תשום דעומדין ליקלן וגבי שטרו השומר לגזוז תמר בפרק קמא דסנהדרין (דף ו:) דמודה רבי תחיר דלתו כגוז דמי תשום דלתסבותי לתסבת כל תה דקתי ותיהו רבן שמעון בן גמליאל פליג ותמר כגוז דמי דלת עביד לינים דסבין ליה והכי דרבי שמעון טטעמא תחריכא תית בהו ולא תמר תלת בתקום תטוס כגון זריקת דם ופדיים פרה כשמעת תחרת נתה ממנה וכרייפתה תכל בהכי דרבי תחיר ורסב"ג לא שייך תלי טטעמא והא דתמר גבי שופר של עבודת טוכבים בפרק רתוהו בית דין (ר"ה דף כח:) וגבי טוב של תציכה (סוכה דף מ:) ומנעל בפרק מטת תלילה (יבמות דף קי:) כתותי מכתת שיטוריה תפי' רבנן מודו תשום דליכור הכתה הוא ולא תי' תלת כשברת דלחרעת בעלמת וליכת שיטורת ופרה חיבת הקדם מהני וגריך עיון כלתי הכרם תמלי מטמאין טומאת חוכלים ולא תמר כתותי מכתת שיטוריה הלכך ליכת לדמויי להדדי והא דתמר בפרק טטרה (כתובות דף מ:) כל השומר לקטור כקטור דמי הת טטעמא דלא תקט ל"ח לגבות תלת דבר הגריך לקרקע קנס וכן פירש רש"י (ב"מ מו:) שכת המניע לכתפים שטומר בקכוד לקטור וגריך עדיין קנס לקרקע: **מיתיבי** המקנה לתרוסקי כך בריימתא זו שטיה בתוספתא (פ"ט) המקנה לתרוסקי ולשומרת יבם שלו תם מסכנסה כסתרה לא שותה לו לא טוטלת לשותה הרוכה שבשת עקרה לו זקיכה ויש לו תשה ובניס לו שותה לא לא טוטלת [משובדת עלמו לו מניקת עלמו לו שותה לא לא טוטלת כתובתה] כהכא ליה ושכרלינים שבשתו לכהן לוי ושכרלי ממוזרת לממזר ניתנה לנהן ותשה גר לגר ועבד משוחרר והחייטים לו שותה לא לא טוטלת כתובתה רבי שמעון בן תלעזר תמר חייטים לו שותה ולא טוטלת כתובתה שנת' וקשתה זרע שרתי ליזרע פרע לחייטים שחיטה רתויה להזרע תבל המקנה לתרוסקי ולשומרת יבמתו שלו עד שלא נכנסה נסתרה לו שותה ולא טוטלת כתובתה הרוכה [שבשת עקרה וקיכה ואין לו תשה ובניס לו שותה ולא טוטלת כתובתה מעוברת תביהו לו שותה ולא טוטלת כתובתה] רבי תלעזר תומר יכול הוא להפריסה ולהחזירה לאחר זמן:

מעוברת

תורה אור

וב"ה סברי שמר השומר לגבות לאו כגבוי דמי: מעוברת חבירו בן: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת בעקרה וזקינה אבל אילונית דברי הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנאמר ונקתה ונזרעה זרע מי שדרכה להזריע יצאה זו שאין דרכה להזריע, מיתיבין המקנא לאשתו ולשומרת יבם שלו אם עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובתה

דלתויה להריון בעיגן ועקרה על ידי מכה וזקינה מתת דכת הכיון היית קודם לכן תבל אילונית מבטן תמם לקויה היית ולא תזית: לא

[תוספ' פ"ט] א גרס ר"ת: דיקר דקתני ר"ת אתר טקנו אותרי (ר"ת)

[שיך לפ"ל כמשנה]

תוספות שאנץ

וב"ה סברי לאו כגבוי דמי והויא לה היא תובעת כתובתה מספק דדילמא ונאי הלכך אינהי ודאי והויא ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ועליה להביא ראיה שלא ניתנה ל"ה · מחלוקת בעקרה תקנה ס"ה מחלוקת דשלש רבי אליעזר ואסר ו) ראויה לקיימה היא דיכול לישא אשה אחרת אבל אילונית כי נמי ראויה לקיימה היא מידו לא שתיא מוהי מעמא דרבנין ס"ל מכה ג) כיון ותקרה ע"י מכה ד)

ו) ג"ל ותמר ריכול לישא אשה אחרת כו' בפרקה וחקינה לישא למימר ליכ שותה תלת מעמת מטום דלת תויל לקיימה עלם פליג ר"ת ותמר וכו' · ב) תקנה מיפת דכת כיון היה קודם לכן תבל מיילדים היה מבטן תמם נקויים היה ולא תזית.

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה לאו ופ' דכבטורות דמיין:

[קדושין סב]

[ומ' סופ' פוסי ב"ק לה: ד"ה שבח ותוס' ב"ב מב: ד"ה שבח]

רש"ל

לא שאסתם · דכתיב תמת חיסה : ולא יחייב עולמית · קנסא קנסוהו רבנן : לכשיגיע זמנו · לאחר כ"ד חדש לגידול הולד : והברונא· כתוב כמו ילד (נחמיה כא) רכיה: מעוברת עלמו· שהיתה תחתו מעוברת וקיבל לה : לו שומעת · ולא תמרינן לה ליקטליה עולך : תשא ממזר לממזר · כלומר תשא הרתויה לממזר וניכא תורה אור לממזר וקיבל לה וכסתרה : לא שומעת כו' · ולקמן פריך פשיטא : תשא דתמרי כי האי תשא · דחיית ליה עקרה וחקנה שומעת מדלא נקט תלת חיילוניות ונסיב תלמודא "מונקתה וזורעה זרע" ולא משום דחיית לחויה לקיימה תלמוד כרבי תלעזר ס"ל דיכול ליעשת לחדית ולפרום ולרבות וחס"ה חיילוניות לא : ורו · כל תשא לטעה עקרה משום דלא נסתרה הפסידה : לא ליפום פסולין · לא נעשה שלום ביניהם הלעולי לא יפרה ולא ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרין : והיינו לא נתפשה כו' · כלומר מהו דתימא פרשת סוטה על כרחך בתשא יפרה ויתן לה כסף ויקנה לה שדה ויכתוב לה כתובה ויהיו חיים יחד כל ימי חייה ומתו בניהם ומת הוא ואחיו יבמין אותה ואין כאן משום זונה ולא משום אשת איש דהא מותרת לבעלה ולא משום אשת אחיו דהא מתו בניהם ומת הוא ואחיו יבמין אותה ואין כאן משום אשת אחיו ולא משום אשת איש דהא מותרת לבעלה קמ"ל דלא נתפשה :

[ספסתא ריש פ"ה ס"ה]

מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה דברי ר' מאיר שהיה רבי מאיר אומר *לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס יוהרובא שנשא עקרה וזקינה ואין לו אשה ובנים מעיקרא לא שותה ולא נוטלת כתובה ר' אלעזר אומר יכול הוא לישא אחרת ולפרות ולרבות הימנה, יאבל *המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו ומשכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה. "מעוברת ומינקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובתה 'הרובא שנשא עקרה וזקינה ויש לו אשה ובנים אין שותה או לא נוטלת כתובה. אשת ממזר למזר ואשת נתין לנתין ואשת גר ועבד משוחרר ואיילונית או שותה או לא נוטלת כתובה

קתני מיהא "איילונית" תיובתיה דרב נחמן? אמר לך רב נחמן תנאי היא ואנא דאמרי לי האי תנא דתניא *ר' שמעון בן אלעזר אומר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה שנאמר °ונקתה ונזרעה זרע" מי שדרכה להזריע יצאתה זו שאין דרכה להזריע ורבנן האי "ונקתה ונזרעה זרע" מאי עבדי ליה? מיבעי להו לכדתניא *ונקתה ונזרעה [זרע]" שאם היתה עקרה נפקדת דברי ר' עקיבא, אמר לו ר' ישמעאל אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו ות' הואיל "ולא נסתרה הפסידה, אם כן מה תלמוד לומר "ונקתה ונזרעה זרע? "שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח, נקבות יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים, שחורים יולדת לבנים: אשת ממזר למזר:

פשיטא: מהו דתימא דחיסא אפשי קסלין לא ליפוש קא משמע לן: אשת גר ועבד משוחרר (ע) (איילונית): פשיטא? מהו דתימא °דבר אל בני ישראל" ולא גרים קמ"ל, ואימא הכי נמי: ואלמנת רבויא הוא: אשת כהן שותה כו': (אשת כהן שותה) פשיטא: מהו דתימא והויא לא "נתפשה" אמרה "הא נתפשה מותרת ות' הואיל ונתפשה אסורה אימא לא תשתה קא משמע לן: ומותרת לבעלה: פשיטא? אמר רב הונא במתנונה, מתנונה הא בדקה מיא! "במתנונה דרך אברים מהו דתימא הא זניי זני והא דלא בדקה מיא בי אורחיה מישום דבאינס וזנא ולגבי כהן אסירא, קא משמע לן: אשת סרים שותה: פשיטא מהו דתימא "מבלעדי אישך" אמר רחמנא והאי לאו בר הכי הוא, קא משמע לן: על ידי כל עדיות מקנין: פשיטא מהו

["שנשא עקרה וזקינה וכו'] · ותימה תמתי לית ליה תנא חיילונית בהדי עקרה וזקינה: **לא** ישת אדם מעוברת חבירו · בירושלמי עלין הכתוב אומר (משלי כג) אל תגע גבול עולם וכשהוא יתומים אל תבא "ומוסיף תמתי לית ליה תנא חיילונית בכנים ותהא [שהיית אותה לו לית טעלת כתובה היו לו תהא ובנים] ומתו בין קיטוי לסתירה כבר נרלית לשתות: **מעוברת** עצמו או שותה וכו' · רש"י פי' ולא תמרינן דלמא לקטליה לולד ותימה תמתי לית לן למקטליה מה חיכפת לן כמתין עד שתלד הא תנן בפ"ק דערכין (דף ז') המכה חבירו ליהרג לית לן למימר ממתינין לה עד שתלד ותסח גזירת הכתוב הוא ומתו נמי שיסח גזירת לחת הולד ותסח משמע דרבי קרא הא לית ליה דרבי קרא לית ליה קקטליה ליה משום דממונא דבעל הוא כדכתיב (שמות כא) כאשר ישית עליו בעל התשה והכא הכי פירושא מעוברת עצמו תע"נ דקיימא לה כסהיא מעוברת שותה לאחר שתלד ולא תמרינן כמו גבי מעוברת תביבו דאי קיימא לה כסהיא מעוברת וילדה ומת הולד לא הפילה תפ"ה לית שותה ללאו בת קיטי היתה דממעטן לה בספרי מכי תשתה תשתה וכדתמרינן בירושלמי לית לן אין [ע] תשה ובנים וכו' כגר [גרמיה] אלא לשתות: **אמר** ר' רבי יסמעאל ת"כ יסתרו כל עקרות ויפקדו · תימה ור' יסמעאל ליתא ליה לגפסיה יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריות ות' הואיל ולא נסתרה הפסידה: **ואמרת** ריבויא הוא · תימה והא תניקתה לעיל (דף כד) לרבות התרומה ומומרת יבם לקיטי: **ון** הואיל ונתפשה לחטורה לימת לית תשתה כלל קמ"ל · תימה לר"י תמתי לית לה פריך הכא ותימה הכי נמי כדפריך לעיל ונרחה כל היכא דקרת דמסיק לדעתיה מתוס למדרש הכי ומדרים לדרשת תמריתי לית לה פריך ותימה ל"ע דקמ"ל דכך ניתן למדרש למשה בסיני ולית בע"ת כגון היכא דנתפשה לחטור תשת כהן מבלעדי תשך מי שקדמה לחטור ונשאת למשחר וקינא לה ותשתה ל"ח אילונית או שותה או לא נתפלה כתובה ומיירי בריוח דעקרה וזקנה : ל"ע לא ליפוש בפסולין ס"ח לא נעשה שלום ביניהם לא יפרה ולא ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרים: ס"ד והיא לא נתפשה בו' כלומר מהו דתימא פרשה סוטה על כרחך באשת ישראל קיימא מדכתיב והיא משמע זו היא דכי לא נתפשה אסורה הא נתפשה בו' ועלה קאי קרא דכתריה ועבר עליו דאיכ' דמסקא לן בהך אם נטמאה או לא [נטמאה] שותה אבל אשת כהן דליתא בכלל הוא לא נתפשה ליתא נמי בכלל השקאה קמ"ל ל"ת בשתנה דרך אברים שאין מתנוגה בשעים אלא ראשו ושאר אברים כבדים עליה מ"ד ג) · מ"ד מבלעדי אישך כו' משמע דאישה

ר"י היא קא משמע לן דלמי שקדמה שכיבתו לבעל הוא דאתא ורמים בר הכי הוא ואע"ג דלאו בר איורעי הוא ובמרים חמה קאבר דמותר לקיימה ולא במרים אדם שאסור לקיימה משום שנאה

ג) בלשה ד"ג מ"ד כח לאו זכות הוא לה וכו' ולכאן מיבעי ליקטר ומי' כג"ל.

תוספות שאנץ

ואיילונית בשעי אמה לקיים ולא חויא ל"ת : ואשת ממזר למזר כלומר אשה הראויה לממזר ונשאת לממזר וקינא לה ותשתה ל"ח אילונית או שותה או לא נטלה כתובה ומיירי בריוח דעקרה וזקנה : לא לישפוש שלום בינייהם לא יפרה ולא ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרים: ס"ד והיא לא נתפשה בו' כלומר מהו דתימא פרשה סוטה על כרחך באשת ישראל קיימא מדכתיב והיא משמע זו היא דכי לא נתפשה אסורה הא נתפשה בו' ועלה קאי קרא דכתריה ועבר עליו דאיכ' דמסקא לן בהך אם נטמאה או לא [נטמאה] שותה אבל אשת כהן דליתא בכלל הוא לא נתפשה ליתא נמי בכלל השקאה קמ"ל ל"ת בשתנה דרך אברים שאין מתנוגה בשעים אלא ראשו ושאר אברים כבדים עליה מ"ד ג) · מ"ד מבלעדי אישך כו' משמע דאישה

אבל הא אמעיין לה מלמלמה לכמן גדול דלמיכה וקיימה ואפי' כאי לאמריך קרא דכי מגמה לסוטה וכן על מה שלמר לים לומר דממנת ולא קמן גרשה דרוקא מקיימה ממעמ לה קרא לבל מלמרה על ידי בן מגמ שנים ויוס לחד מת"ם שלוט לים שהרי ביאתו פוסלת בכתובה כדלימה בפרק לממנה (יבמות דף מח:) ומסקלת הטרוס על ידו כדלימה בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נה:) ומקומו בפרק יולא דופן (כלה דף מט:) דומיא דבל עריות מקנא על ידו דלא מלינמריך לאמעויי לגלה דסוטה מבל דלאסרו פשיטא לי: **שחוף** · פירש רבינו מנחמ שלוט בועל בלרכו ולוט מזריע

דאמינ' ליאמו מרוס לאבך זה הקלוקוס שבנסה רוס בלאבין דברי ר"ש רבי ישמעאל לומר זה האמוך סימה לאמי נקע שמואל שחוף ולא נקע בריס

אבל הא האולל ולאבירה וקיימה סימה מאי קמ"ל דכל הולל בפני עלמו הוא ולא לבעל ולא לאחר לזרעה: דלים ליה זרע ממלל ← לא לאבה בביאתו דלים ליה זרע לא יחלל: קא משמע לן · שמואל דפוסל, שמעינן ליה מהא דלמר מקנין על ידי שחוף: ובת כהן כי תהיה לאיש זר ונו' · בשלמיה בפלה לן דפסולין לאבה לא בביאתן מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובר בוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה אך פפא למעוטי בהמה דאין זנות בבהמה דלבתיב לא תביא אתנן זונה ומחיר בלב וגו' *ותניא אתנן בלב ומחיר זונה מחברין שנאמר גם שניהם שנים ולא אברעה אלא שבבת זרע ל"ל למיבעי ליה *לבדתניא אחר אחר: מאי 'דבר אחר'? אמר רב ששת פרט לשקינא לה 'שלא בדרבה' אמר ליה רבא שלא בדרבה משבבי אשה בתיב! אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא? אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד הראה זו הבנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא היינו דאתי קרא למעוטי נשיקה אלא למאן דאמר ראמר הראה זו נשיקה מאי איבא למימר לעולם לשקינא לה דרך אברים ומהו דתימא דבעל אלי הא קא קפיד קמשמע לן. אמר שמואל ישא אדם מהו דתימא כנטמאה נטמאה שני פעמים · למיים בפרקה ודרשינן ליה נקמן (דף כז:) אחד לבעל ואחד לבועל היכא דמיסתרא בהא זנות אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא קמשמע לן דחזיק מן הקטן [וכו'] · איש אמר רחמנא ולא קטן. ושאינו איש למעוטי מאי אצילימא למעוטי שחוף והאמר שמואל שחוף מקנין על ידו ופוסל בתרומה מקנין על ידו פשיטא מהו דתימא ישובב איש אותה שבבת זרע אמר רחמנא והא לאו בר הבי הוא קמ"ל ופוסל בתרומה פשיטא מהו דתימא לא יחלל זרעו אמר רחמנא דאית ליה זרע ליחלל דלית ליה זרע לא ליחלל קמ"ל ואלא למעוטי עובד כוכבים והאמר רב המנונא יעובד כוכבים מקנין על ידו ופוסל בתרומה מקנין על ידו פשיטא מהו דתימא נטמאה נטמאה שתי פעמים אחד לבעל ואחד לבועל היכא דקמיסתרא בהא זנות אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא קמשמע לן ופוסל בתרומה פשיטא מהו דתימא ובת כהן כי תהיה לאיש זר אמר רחמנא דבר היוה אין דלאו בר היוה לא קמשמע לן דפסיל מדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל שפסלוה? שנאמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה אך פפא למעוטי בהמה דאין זנות בבהמה דכתיב אמר ליה רבא מפרקיא לרב אשי מנא הא מילתא דאמור רבנן אין זנות בבהמה דכתיב לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו' *ותניא אתנן בלב ומחיר זונה מחברין שנאמר גם שניהם שנים ולא אברעה אלא שבבת זרע ל"ל למיבעי ליה *לבדתניא אחר אחר: מאי 'דבר אחר'? אמר רב ששת פרט לשקינא לה 'שלא בדרבה' אמר ליה רבא שלא בדרבה משבבי אשה כתיב! אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא? אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד הראה זו הבנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא היינו דאתי קרא למעוטי נשיקה אלא למאן דאמר ראמר הראה זו נשיקה מאי איבא למימר לעולם לשקינא לה דרך אברים ומהו דתימא דבעל אלי הא קא קפיד קמשמע לן. אמר שמואל ישא אדם

דומה

למעוטי בהמה · סימה להכא ממעט דכתוב חלית מלחת חס כן רבא דאמר בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נד:) דיש זנות לבהמה מהני למ"ל דלשמואל לא דבר "הוא" ללמוד למ"ל דלשמואל לא דבר "הוא" **מנא** הא מילתא דאמרי דבבן זנות (תוספות:) מנא הא מילתא דאמרי דבבן זנות (תוספות:) אמר ליה לא ניסמוך שלמיני לבתובים: אמר ליה רבא מפרקיא לרב אשי מנא הא מילתא דאמור רבנן אין זנות בבהמה דכתיב לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו' *ותניא אתנן בלב ומחיר זונה מחברין שנאמר גם שניהם שנים ולא אברעה אלא שבבת זרע ל"ל למיבעי ליה *לבדתניא אחר אחר: מאי 'דבר אחר'? אמר רב ששת פרט לשקינא לה 'שלא בדרבה' אמר ליה רבא שלא בדרבה משבבי אשה כתיב! אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא מי אסר רחמנא? אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד הראה זו הבנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא היינו דאתי קרא למעוטי נשיקה אלא למאן דאמר ראמר הראה זו נשיקה מאי איבא למימר לעולם לשקינא לה דרך אברים ומהו דתימא דבעל אלי הא קא קפיד קמשמע לן. אמר שמואל ישא אדם

דומה

שכבת זרע למה לי. כיון דלמרת מקנין ע"י שחוף: לשקינא לה שלא בדרבה: אל תסתכרי עמו להבעל שלא כדרכה: מסכבי תשב כתיב: הוקבו שני מסכבותיה לכל דבריס וכיון דלסתכרי עליו לחמי לו היי קיטו: דרך לחבריס פריצותא בעלמא הוא: שוכב עמה בקיבוד בשר: פריצותא מי קאסר רחמנא: תשב על בעלה בהני וביון דלא מתכרי עליה בהני הוי קיטו הוא: בנשיקה · משיך הסמם בלאומו מקום: קיימו דאמר לאמר: תלת למאן דאמר · ניבומות (דף נה:) הערלה האמורה בתורה שהיא כנגד בכל הערליות [כדרכיך] (ויקרא כ) אין מקורה הערה אלא שחתו הערלה: [ו]זו בשיקה מאי היכי מצית למימר היכי מיים למימר דחמת קרא למעוטה הלא בשיקה היא דתניא ר"ש אומר אין לי אלא שנתן בה אחד מאבריו שנתן בה שנים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר אין לי אלא שנתן בה אחד מאבריו שנתן בה שנים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר אין לי אלא שנתן בה אחד מאבריו שנתן בה שנים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן תשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא תשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן אחד עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא אחד עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שנים עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שנים עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שבעה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שבעה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שמונה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שמונה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן תשעה עשר אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא תשעה עשר אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ואחד אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ואחד אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ושנים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ושנים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ושלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ושלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים וארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים וארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים וחמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים וחמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ושבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ושבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ושמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ושמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן עשרים ותשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא עשרים ותשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ואחד אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ואחד אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ושנים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ושנים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ושלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ושלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים וארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים וארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים וחמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים וחמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ושבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ושבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ושמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ושמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שלשים ותשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא שלשים ותשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ואחד אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ואחד אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ושנים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ושנים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ושלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ושלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים וארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים וארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים וחמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים וחמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ושבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ושבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ושמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ושמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ארבעים ותשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ארבעים ותשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ואחד אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ואחד אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ושנים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ושנים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ושלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ושלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה וארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה וארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה וחמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה וחמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ושבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ושבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ושמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ושמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן חמשה ותשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא חמשה ותשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ואחד אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ואחד אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ושנים אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ושנים אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ושלשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ושלשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים וארבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים וארבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים וחמשה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים וחמשה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ושבעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ושבעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ושמונה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ושמונה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן ששים ותשעה אמרת בשלמא בשר ודם שאין לו אלא ששים ותשעה אבל הקב"ה שיש לו הרבה אברים מנין ת"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר הרי הן שבעים

דומה

(ה) רש"י ד"ה ושפלוסי: (ו) ויבומות דפסלי פחסה: (ז) ד"ה וזה כהן וכו' עיש לחסה נכרי לחמת: (ח) ד"ה ולחלן מי וכו' למעוטי מאי למעוטי נכסה:

דומה · נטענת ומדברת כפי כל על ניחופיה דומה לפון קלסה ודיטר כדאמרי' בגמ' (דף מו:) דומה עיקר עלמה כיך והמוח לתו חצר הוא חלת דיבור יתר שהיו נדברים בה על מביטתה של בעלה ותף קלסה לפון דיבור יתר הוא לפיכך הוא נהפך ללפון נקבה ולפון גמלי

רש"י ס"ע כדאמר (שמקלסין לותה): ושו בלתה תורה אור
מביטה פסולה: שמת מעובד טכיסים לו ממזר: [שו] · הבא עומדת בחזקת כשרות ומותרת לבעלה ולטיפה פסולה לת חייסין דבוד בעילה לחר הבעל ומבעלה נאטברה: ושו אינה עומדת בחזקת כשרות · שמזה שמתני ולחסרת על הבעל ויהא רוחה ויהו מגרשה וכל עליה בחיסור: ונסברת עשת לכתחילה · הא ודאי מקלקלה ליה חלת על כרחך משכחת היא ובעיא לתרוצה ולמאי לם נשת לחד דומה מוחר, וכיון דבעיא לתרוצה למלת חנת לתו דוקא ולא מוקיון מיה טעה דחיכא למימר בהא נמי טעה ומני נמי בת דומה ולחן נמי כי חמרינן יש לחד זו ולא יש לחד זו לתו לכתחילה לם יחלת לחתה · (ל) לחבל דמי שחיט מוחר חלת שהיה לחו יש לו ולא יש לו זו: דחמי רב מחליפת ט' · הלכך בת דומה כיון דכשרה היא טוב ט שיטהנה שהחה לחתיו בחזקת היתר ולל יש דומה שמקלקלו לעתם עמה מבגלחכה ט: כיצד מבולה ביוחר · דחיכת למיתם דרוב בעילותיה מצל לחבים: מהו · שיהו כיוה כשרים: לין לחבה מתעברת חלת ממך לוסתה · לפני ווסת כדומה יום לחד דלת יבע הבעל לת ווסת כדמה לגבורה לויו כיום מלוחת חלת מתעבר בזוטי: כי חיבעי לך כי · פלוגתת נחמ' דלה (דף נה:): ממך לטבילתה · לחתר שמבלה ביום מבילתה לו ליום מחר: לו למוח כיון דפרוצה היא ביומר · לת מני מיחבר לה שבשחמת מחללו פחתים: וקיבל ובביל · המקנת לה יבקנה ולו קבל בקיבי נמי הת כחיב "לת לבעה לבע לחבה מחת לישה · לחקים לים לחבה · כי מפרש הקבלת וחל למאי הלכחא: רב חבי חמר כי · מר מפרש היקשא לחבה ומר מפרש היקשא לחבה לחים ועל פליגי: והעמיד

דומה ואל ישא בת דומה שלו באה מטיפה כשרה לו(ג) באה מטיפה פסולה ור' יוחנן אמר ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה שלו עומדת בחזקת כשרות לו אינה עומדת בחזקת כשרות, מיתיבי נושא אדם דומה אמר רבא ותסברא נושא לכתחלה? אלא אם נשא, תני נמי בת דומה "והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו *אשה מזנה בניה כשרין-רוב בעילות אחר הבעל

בעי רב עמרם היתה פרוצה ביותר מהו אליבא דמ"ד *אין אשה מתעברת אלא ממך לווסתה לא תיבעי לך דלא ידע בה ולא מנטר לה, כי תיבעי לך אליבא דמ"ד אין אשה מתעברת אלא ממך לטבילתה מאי-כיון דידע בה נשורי מנטר לה או דלמא כיון דפרוצה ביותר לא תיקו: ואלו שב"ד כו': ת"ר "איש" מה ת"ל "איש איש לדבות *אשת חרש ואשת שוטה ואשת שעמים ושהלך בעלה למדינת הים, ושיהיה חבוש בבית האסורין שב"ד מקנין להן לפוסלן מבתובתן, יכול אף להשקותן ת"ל "והביא האיש את אשתו" ר' יוסי אומר אף להשקותה ולכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה במאי קא מיפלגי רבנן סברי בעינן וקלנא והביא, ור' יוסי סבר לא בעינן וקנא "והביא" ת"ר "אשר תשטה אשה תחת אישה -*להקיש איש לאשה ואשה לאיש

למאי הלכתא? אמר רב ששת כשם שאם הוא סומא לא היה משקה דכתיב "ונעלם מעיני אישה" כך היא אם היתה סומא לא היתה שותה רב אשי אמר כשם שחוגרת וגידמת לא היתה שותה דכתיב והעמיד

דומה · פירש"י ז"ל שמלעיזין עליה בני לחם שהיה מזנה כדנרסינן (בינמות דף כה:) [למר מבני חמרה לי לם] דומי דמתת יומת ופלגא והוה "עד שיסתלו ויחטו בה מוחרות בלבנה פי' מוחרות נשים שטוות פשתן מזער כך מפרש בגמרת ת"י · מה שהביא רבינו מגילל דומי דמתת יומת ופלגא לת הביה לללת לרחיה לללון דומה לזות שפשים הוא ומיהו הכא לת מיירי בדומה כה"ג דת"כ לפי' כגם יולית דהא פשקינן התם בפ"ב דיבמות (דף כה:) כרבי בקלא דלת פסיק היכא דדומי מתת יומת ופלגא דקלמר הולית ומפילו רבי יוחנן מודי הכא תם כגם דלת יולית: רוב בעילות לחר הבעל-לת מיירי בקלא דפסק דפשקינן כרב (יבמות כה:) דלת חלת דרוב בעילות לחר הבעל ותע"ג דרב דלמר בסוף פרק לממה ביבמות (דף סה:) הכא על תרוסתו בבית חמיו הולך ממזר ומוקי בגמרת בדרייתת מיניה ומעלמת ולת קדיק לה בחר דיהיה דוקא לחרום שלין חלה חלה לחבל בבעל שבגמה מודי ובמוחל ל"ם לעולם הולך בחבל גופה קמן לליחת לדומה ולחרה לכבר בבעלתי לחמרין בפרק מבית יוחסין (קדושין דף עה.) גבי לרוסה שביבה לכ"ע דמוקמינן לה בפרק לממה לכ"ע (יבמות סה:) כגון דדיימת מעלמת מחי שהוקי לחר חמר ותומרת לכבר בבעלתי לחמר רב יהודה לחמר שמואל הלכה כרבן גמליאל לחמר היה נחמכת לחיפלי בכרוב פסולין חלה והוה הדין הלי דקלמר הכא לל יפת בם דומה כגון ליחת לדומה קמן ליטיילה בחבל חיכא למחמה בבא עליה לחמר בפרק חלמה בבא עליה דכ"ע לת פליגי דבחר דיהיה שדין והא הכא דבעלה קבוע חלה כל שעה לת שדי ליה שמואל בחייה דבעל בחר לרום לת כל שכן ולפי' לם חמרת לעולם שמואל והא הכא חע"ג דלחיה לה בעל קבוע והוה לן למימר רוב בעילות לחר הבעל ולת שדי ליה בדידיה כ"ם התם: אליבא דמ"ד לין לחבה מתעברת ללת ממך לוסתה וכו' · "ל כגון שלת קבעה ווסת וה"ם דהמ"ל וכגון דלת קבעה ווסת לת תבעי לך כי תיכא דקבעה ווסת ללת מילתת דפשיקא נקט מימה לרבי והא לחרי' התם בפ' המפלת (דף קה: ה:) ההוה שפירת דלחתת לקמיה דמר שמואל לחמר חלי בר מ"ת יומת הוא ותבעיב מיום דלחלה לקבילה עד ההוא יומת ולת הוה ללת מ' יומי לחמר חלי בחדוחה בעל וכפחיה ותדי ומקבה למ"ד ממך לוסתה "יגרלה דמ"ד ממך לוסתה רוב עיטורין קלמר מיהו מודי דימעי מיקרי דמיעברה נמי ממך לטבילתה לו בלחד מלוחן דימים שבין טבילתה לוסתה וכן למ"ד ממך לטבילתה: אישׁ לים לרבות לשה חרש וכו' · נרלה דעיקר קרל לו לילטריך לללת לחוסרה לבעל ולבועל ע"י קיטי זה לבל משום לפוסלה מכחובתה לו לרין דקל דהל לפילו רבן שמעון בן גמליאל לחמר בשרק בחרל דכחובות (דף קי:) כחובת לשה לחוריינתו לאו ממש חלת לים ליה ממך מדחוריינתו כלחמרינן התם בפ"ק (דף י·) מבלן שמבו מבמים לבחובת לשה מן התורה ללת חנת דעקר כחובה מילתת חנב לורחיה קמ"ל דעובדת על דת לריבה התרלה להפסיד כחובה: רב חבי חמר כשם שחינגרת וגידמת לינה שוחה דבחיב והעמיד הבהן לת התשה · תימה לר"י מלי שנת הבל דממעט מוהעמיד מינגרת וגבי ערבין דבחיב והעמיד והעריך לו ממעט ללת נוסם בפ"ק דערבין (דף ל·) וכן העמדה דבחיב בקדשים בעלי מומין לחמרי' בפרק השוחט (חולין ג·) שחטה ועדיין מפרכסת דבת העמדה והעבלה היל וגבי יבם כחיב (דבריס כה) ועמד ואמר ותפ"ה חלין נחתבו רגליו [למטה] מן התרכובה מיהו מחלילה לו תקבי לתם "מפרש טעמא משום דבחיב בה מעל רגלו ועיקר קרל דוטעה ואמר בחדרים ליה בספרי מלמד שחיו חומר דברין ללת בעמידה "יותיר מדברי רחמנת בן חזל לערבין ס"מ דלהטעמיה ממש לו קשיל רחמנת וכן בהמה בטלת מום עיקרי לפדיון טומחת ולת חילק בה בבחוב בין בטלת מום לפי שכבר לו נחתבו רבנין להו קשיל קרל דבחיב והעמיד דבחיב והעמיד בין בטלת מום לפי שכבר לו נחתבו רבנין להו קשיל קרל דבחיב והעמיד: דכתיב והעמיד

[פיסחים קי:]

[ופיין תיסב תוס' שבינ: ד' ד"ס ולת תוניה]

[פי' נמי ה:]

מא א ב ג מיי' פע"ג מהל' מיסורי ביאה הלכה כ סוס"ע תס"ע סימן ד סעיף טו:

מב ד ה ו מיי' פ"ב מהל' סוטה הלכה ג ולהלן ג:

[תוספתא יבמות פ"ב]

[נדה נה:]

[נע ל כד:]

הגהות הב"ח
(ל) רש"י ד"ה ומקבל וכו' לחמרת חלת דמי שחיט:

[נעי כד:]

נליון הש"ס
תוס' ד"ה חלינה דמ"ד וכו' · ומלת דמ"ד וכו' · פי' נדה דף ו ע"ב תד"ה דמיון: ד"ה ת דמי לחמר וכו' ופיין מלרכי דמנת בן מנם · ויל כנ"ל · וכ"ה בתי"ם ס"ת דערבין פ"ב:

נוסח אחר
אחי תנאים אחי אול טבל מקואות מיני' טהיר

נוסח אחר
ולחרא ריבה "אשר תשמא אשה תחת אישה"

עין משפט נר מצוה

בג א מי' פ"ב מהל' סוטה הלכה ב והלכה ג:

א ב מי' פ"ג מהל' סוטה הלכה יז סמג עשין לו:

ב ג מיי' שם פ"ב הלכ' יב מיי"ג מה"ש שם פ"ב הלכ' סי' יא סעיף ג ושמן קנא סעיף יג:

ג ד מיי' פי"ג מהל' אישות ויובל הלכה ג ועיש הלכה ט סמג עשין קנה:

נעיל פה.

מהרש"ל

◇ "בן ביום" [נ"ל וכל כלי]

תוספות שאנץ

כשם שהשמים בודקין אותה כך בודקין אותו גמרא המתרגים ממר רבי מנחומא מנין המתרגים נגד רמ"ח מחריס שיש בה ונגד רמ"ח מחריס שיש בו כשם שהשמים בודקין אותה על כל בעילה ובעילה שהיא מקבלת מבעלה לאחר שבועל כך הן בודקין אותו וכשם שהיא מסורה לאחיו של בעל כך היא מסורה לאחיו של בועל הוא על ידי שדרכה ליחסר בין לו בין לאחר היא בבדקת מכל הוא לכשתשתה הוא נבדק בדקו אותו ולא אותה אני אומר הסוטה שהיא מקנאה ומקנא לו ואינו יכול לה והיו מיכרת כרס כמין דלמר הסוטה תולה ניחא כמאן דלמר הסוטה מבדקונית אלא כדין אלא אני אומר עם אחריות הוא בדקו אותו בדקו אותה אני אומר הסוטה שהיא מקנאה ומקנא לו והיו מיכרת כרס כמין דלמר הסוטה תולה ניחא כמאן דלמר הסוטה מבדקונית אלא כדין אלא אני אומר עם אחריות הוא בדקו אותו בדקו אותה אני אומר הסוטה שהיא מקנאה ומקנא לו והיו מיכרת כרס כמ"ד הסוטה תולה והיו מיכרת כרס כמ"ד הסוטה תולה והיו מיכרת כרס הוא לא הוכר אלא לומר מיס מנולים שהם ונלכה הכין לא הוה כעי מבדקונה אלא כדין אלא אני לומר עם אחריות כשהיא נבדקת הוא נבדק שהיה הוא מיד והיא שוגגת ובדקו אותו ולא בדקו אותה בדקו אותה הלה ולא בדקו אותו אני אומר הסוטה תולה והיו ליה ניחא כמ"ד הסוטה תולה והיו מיכרת כרס כמ"ד הסוטה תולה והיו מיכרת כרס הוא לא הוכר אלא לומר מיס מנולים שהם ונלכה הכין לא הוה כעי מבדקונה אלא כדין אלא אני לומר עם אחריות כשהיא נבדקת הוא נבדק שהיה הוא מיד והיא שוגגת ובדקו אותו ולא בדקו אותה בדקו אותה הלה ולא בדקו אותו אני אומר הסוטה שהיא מקנאה ומקנא לו והיו מיכרת כרס

דלי לית ביה עון • שכן עליה לומר שנסתרה: כזמן שהאיש מעלה מנחה מעון • שלא נא עליה מנחסרה עון שהיא עושה שיבדקוה המים: שלא לבטל ליחני • כך בודקין את הסוטה כדאמי סיפא דהיינו כך לסוטה לבעל ולא תנא כך לסוטה ט: בעלו ובעלו קלמר • מדכתיב דוי"ו לא תורה אור

ובעלו ובעלו הכפולים בפרשה דרים: שנאמר נטמאה ונטמאתה • ס"מ רבי עקיבא דו"י דרים: ובדיין • הכא גופא מיבעיא לי "נטמאתה ונטמאה" דרים מרבויא דו"י או לא תד נטמאה ותד ונטמאתה קדרים: שיחת קרני • שלשה "ובעלו" כהוגים שם "ובעלו" למים המתרצים הלזה במעיך לנטות בטן להוליך לעון כדאמרי' בפ"ק (לעיל ח:) ותד והשקה את האשה זה מי המרים המתרצים ובעלו בה המים וגו' שהקב"ה גוזר שיבלע בה המים למריס ותד (ג) (לעיל) והשקה את האשה והיתה אם נטמאה וגו' לעיל כאן הודיע הכתוב לת ישראל המכניע להן שיבדקוה המים ובכולם כתיב ו"ו יתירי דבי ניים: דידיה • דכתיב: דידה • דלשה ידיעה ולוותה ועשייה כדפריסים: וכבי • דלת דרים ו"ו תלתת קראי הוא דכתיב: לדידה ידיעה ועשייה ולוותה: שלא להוליך לעון • משום דהוה אמר לה בקללה בריש"ת את יריך טפלת וגו' וסוף המים לבטוך כדרך כניסתן דכתיב ובאה בטנה והדר ונפלה יריכה לכך הולרך להודיע תחילה שהמים כדרך כניסתן יבדקוה: ולימת טליה להבי הוא דלתת • לבועל, להודיע דבטן נקה בריש"ת מלן מתי בטן ויכך • משם הכא והכא דרים ליה: שלשה פעמים • וקיימ לת תשבה וסיי עונתה והיתה תם נטמתה תחת תיבה ונטמתה: ותמד לפרטה •

[לעיל ט:] שתילו היה בת כהן ובעלה כהן ופסלה מן התרומה: קל ומתר • מיב צריך להביה מן התקרת לפוסלה מן כהונה מלינתת לכהן דמקל ותומר תתי: מה גרושה • בת כהן שנתגרשה מיבדלת ונזכו מן לה שתרומת בתרומה דכתיב מלחם תביה תאכל (ויקרא כב) פסולה לכהונה: זו שפסלה מתרומה

[לעיל כו:] מרבויי "ובעלתה" כדקתמרת ליט דין שפסלה לכהונה ונקנתן בניה והנ לת חייבי רבי עקיבא בפסול כהונה כלל ללת מלרכה קרא ומלי קתמר ליה רבי ישמעאל: מה ת"ל ושיל נטמאה כי: גרסינן ולת גרס ת"ל דתילתת בתתי נפשה היל ולת נטמאה יכול קמיבעיא ליה להא דרשינן ולת רבי ישמעאל למודיב קתמר לה ללת שתמת היל וקרלי דעמיית קדרים ותזיל: מה תלמוד לומר ונקת לת תשתו ושיל נטמאה • דמשמע דולמי נטמאה ומה תלמוד לומר "לו מעבר עליו וגו' ושיל לת נטמאה" לי פשיטת ליה דנטמאה למה שוטה, ולי פשיטת ללת נטמאה למה מפקה: מניד לך הכתוב שעל הספק אסורה • ותכי קתמר קרא לתבה זו שמת נטמאה ושמת לת נטמאה" וקתמר לך דיפקה לבדר הספיקה ולי לת מפקה לה תסורה: ומכלי לתכה • למד ק"ו לפרן ספק נעם בסותרות ספק לת נעם דממזקין לה בסוטה מספק: פוטה לת עשה בה כו' • דכתיב "ושיל לת נתפשה" לסורה שי שנתפשה מותרת (והוא הדין לשנוי שנתפשה) (דנטמאה) כדקתמרת ליט מה ת"ל ושיל נטמאה ת"ג ת"ל ולי אם כן מה ת"ל ושיל נטמאה ת"ג ולי"ג

מבאן למדו וכו' ברכות הרבים ספיקו טהור • כפ"ק דמסכת טולין (דף ח:) ובפרק לולי מעמידין (ע"ז דף נ:) אמר דספק טומאה ברבות הרבים הלכתא גמירי לה משמעה דדוקא במקום שהיה טמא תחלה אבל במקום שהיה טהור ולחי הוא ושמא למחי הילטריך הלכתא לימת העמר טהור על חזקתו ותימה לה נטמא והכי אמר בהדיא נמי ברים מסכת נדה (דף ג:) דרבי שמעון גמר לה מספק טומאה ברה"ר ותמר ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספיקא לא מחזיק ליה טומאה וי"ל לא לחי הלכתא דגמרינן דברה"ר טהור הוא תמיכה דהיה דעקר קרע לה דבר הכתוב אלא מקום שעלה דמסברא לאו לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזירת מלך כך היא בכל ספק טומאה הלכך הילטריך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברבות הרבים לחזקתה דלא מחזקינן ליה טומאה מספק ירושלמי דפיקדין קמא מ"מ יש רגלים לדבר לפלפל בלילה לתורכה ביום למטותא חפיטת ביום שחלו תת בן זומא מפני מה ספק רה"י טמא לטהר לבעלה ולחי לו ספק תמרו ליה ספק לחמר להו מליט שהיה לחמירה לבעלה ומכלן אתה דן לכרק מה כלן דבר שיש בו דעת ליטחל לקו להלן ומה כלן דבר שיש בו דעת ליטחל לקו וכו' מכלן תמרו דבר שיש בו דעת ליטחל וכו' מיליהון דלבנן פלינן דמר רבי זעירא ורבי יוסי בשם ר' יוחנן (ג) קטנה בזיעתה אין לה לטן להאחר על בעלה ואת תניין כל דבר שיש בו דעת ליטחל ספיקו טמא ברה"ש שיש בו דעת ליטחל ספיקו טהור ומפני מה ספק רה"ר טהור אמר להו מליט שהליטור עושין את הספה בטומאה בזמן שרובו של ליטור טמאים אם טומאה ולחית הוחרה לעבור ק"ו לספק טומאה וסוס הבריחתא בתוספתא דמסכת מהרות הנעילות השתות" רבב"י לומר מפני מה ספק רה"י טמא וספק רה"ר טהור מפני שחפשר ליטחל ליחיד ולחי לחפשר ליטחל לרבים: **ברשות** הרבים ספיקו טהור • מקשי' מפרק שני מזיקין (מיר דף ח.) דתנן שני מזיקין שחמו להן חמר רחיצי אחד מכם שנטמא ואיני יודע לאיזה מכם הוא שניהן מביאין קרבן טומאה וקדייק בגמרא ואמאי לא ספק טומאה מביאה קמיני מסוטה מה סוטה טובל וכבעלת שם כל ספק טומאה ברה"ר כגון דליכא בי תרי לכל הכא שני מיקין ואלו דקתים גביהן הא תלתא הוי ליה ספק טומאה ברה"ר לחמת כל היכא דליכא תלת חציב ליה כרה"ר ת"ל הא דתנן בפרק החשה שהיא טובלת לרביה (נדה ח:) שלא יהיו במקום אחד ואמאי דם אחת אחת מהן טהור ואחד מהן טמא חין דליכא שלש ליה כרה"ר מיבו מהחם לא קשיא מידי דלא דמי לשרץ דשרץ חפשר שלא נגע וטהור לבל החם אחת אחת מהן ודאי טמאה שילא הדם מנופה והילך טהור כולם ולא דמי לחלו שבילין (מהרות פ"ה מ"ה) לבל מפרק קמא דנדה (דף י:) מקשין דתנן כילד דיה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות ופיכחה ורואתה היא טמאה וטולן מהורות ודייק בגמרא (דף ה:) טעמא דדיה שעתה הא טעה לעת מטה אמי טמאה מכאי דבר אחין בו דעת ליטחל ספיקו טהור מרגמא כשחברותים טעמאת לומה בטמאה ליהוי לה יד חברותים סוף סוף חברותים והיא היוה שלא והוה ליה ספק טומאה ברה"ר ואמאי טמאין לה ורבתה לחת חשבין טומאה ברה"ר לחת היכא דספיקא היתה יכולה להיות גלויה לכל לבון היתה דכוזר ותשעה לפרדשים ודרך אחד ביניהם (מסוטת דף פו:) לבל היא הדבה המגע ודאי אינה שנטמא במטה ואין שום ספק חלת אם רואתה או לאו ומקום המקור מקום שחר הוא ולא שייך למימר ביה רה"ר לפיכך אם טלה ספק רלייתה ברבות הרבים לבל בהא היכא דמחמה אמאי מטיינן מטה כספק טומאה ברבות היחיד והא לא חמיא לסוטה דסוטה ודאי טרף ובספק מגע בעול הוא הדרך ובספק אם בעל לבל החם ודאי מגע ובספק מעת לעת הוא דרך דשמח לא רואתה ואין לא ילפינן מסוטה חלת דלמי לסוטה להא דבר שאין בו דעת ליטחל מטמאין החיל ולא למי לסוטה ועוד תניא בהדיא בתוספתא דטהרות פרק [הנעילות] דשמחות (פ"א) מגע בחחד בלילה ואיני יודע אם אי אם מת למחר טומר ומשלח מת רבי מחיר מטהר בספק רבות הרבים טהור לחמת דסוטה גמירי לה ת"ל דהכי הלכתא גמירי לה ת"ל טיקר הדבר שאין בו דעת ליטחל נפקא לן מהכבר חשר יגע בכל טמא לא יחבל בלולקמן בשמעתין וכיון דגלי לן קרא לחיכא לפלוגי בין דבר שיש בו דעת ליטחל לשאין בו דעת לדבר שיש בו דעת בספיקו טמא ולא פירש טומאתו היכן נלמוד שפוש מן המפורש מסוטה דמפרש בו דוקא מקום סחירה ותע"ג דמסיק לי מסוטה הוה לחמינן דעת טוגע ומגיע חגב טיטפיה נקט ליה לי כמי הכי פירושו ולי הוה גלי לן קרא בסוטה דבשיעי דבר שיש בו דעת ליטחל הוה לחמינן דעת טוגע ומגיע • סיום הבריחתא דטגע בחחד בלילה וחכמים מטמחין בכל הטומחות בטעת מלילתן ומודים חכמים לרבי מחיר שחם ראתה מי מבטרב חע"פ שבא שחרית ומלחו מת מהור מפני שזה ספק רה"ר חלמת דבין לרבנן בין לרבי מחיר תפילו בלילה חבבין ליה רשות הרבים וקשיא מהא דתנן במסבת טהרות פרק שמיני (מ"ג) המחבד ביום ומלא ביום טהור ביום ומלא בלילה ביום ומלא בל לחריו ספיקו טמא זה הבלל בל שעבר עליו הלילה לו מקלטו ספיקו טמא חמור ברה"ר נגוה ' טפחים וטומחה ונתן בחוכו ספק נגע ספק לא נגע טהור הבנים ידו לחוכה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא ספיקו טמא הימה בפוסה על בחיפו ובכר חבומה בהן בסיב לו בנייר ונתן בחוכו ספק נגע ספק לא נגע טהור הבנים ידו לחוכה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא חמור ברה"ר נגוה ' טפחים וטומחה נחוכה על נבין ספק נגע ספיקו טהור פשם ידו על נבין ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא פלא ברה"ר נגוה ' טפחים יטומחה עליו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור עלה לרחלה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא זה רוכב על חמורו וזה רוכב על חמורו חחד טמא וחחד טהור ספק נגעו זה בזה ספק לא נגעו ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר בזו על זה רוכב על בחיפו ובזו על זה רוכב על *בחף חחד טהור וחחד טמא ספק נגעו זה בזה ספק לא נגעו ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר היתה בלילה על בחיפו והרוק מדוכן בכותל למעלה מי' טפחים ספק הסיט ספק לא הסיט ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר שהיה ר' יעקב חומר בל שהוא למעלה מעשרה טפחים ברה"ר הרי הוא ברה"י ורבי יוסי חומר בל שדרך היושבי ברה"ר טהור ועוד מפרש החם דין בקטנה בימות החמה ובימות הגשמים חלו הן יושבות החמה משתחוה חבוחה וחלו הן יושבות בימות הגשמים חבל עבדו עליו ימות הגשמים וכפרק מי שמת (ב"ב דף קנו:) מפרש הא דחמרינן בימות החמה רה"ר לטומחה לא שנו חלא בלא עברו עליו ימות הגשמים חבל עברו עליו ימות הגשמים רשות היחיד לבחן ולבחן:

ורבי עקיבא סהוה מנא ליה • רש"י פי' דמקל ומומר לא יניף לחם בן היינו רבי שמעחל ותימה לי ליח ליה קל ומומר דרבי שמעחל ה"ל בעיון שנבעלה לפסול לה בעילה ולחית מנא ליה דפסולה לבהונה והא ביבמות בפרק חלמה (דף פח:) יליפין ליה מהלי קל ומומר ומוד הא ליכא למיפרך עליה מידי ים לומר הבא שים ליה קל ומומר משום דלי לא הוו בחיבי לילה חלמת קרלי הוה חמינן מד לבועל ומד לבעל ואד לבהונה דחמיר טפי בדפריך לרבי שמעחל בבל גבי בעילה פסולין בחיבה תרומה בהדיא:

ח א מיי' פט"ו מהל' תרומות הטומאה הלכה מ ופט"ו הלכה ב:

ט ב מיי' שם פט"ו הלכה ג:

י ג מיי' שם ופט"ו הלכה ח

הגהות הב"ח
(ג) תוס' ד"ה מכאן וכו' בשם ר"י קמחי. ל"ב עי' ביצחות פוף דף נב:

ג ו ו א
סוף א סוכה
ב תרומה
ו ה כ ו ג ה

כודאי, וממקום שבאת "מה סוטה רשות היחיד אף שדץ רשות היחיד, ומה סוטה "דבר שיש בו דעת לישאל אף שדץ דבר שיש בו דעת לישאל, ומבאן אמרו: דבר שיש בו דעת לישאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור, *וישאלין בו דעת לישאל בין ברה"י בין ברה"ר ספיקו טהור

ורבי ישמעאל, א"ר עקיבא תרומה ומהדרה ליה אידו כהונה, ותן לרבי עקיבא כהונה מנא ליה, וכי תימא כהונה לא צריכא קרא שדרי

[פסחים יט: מה ה: מג:]

[פרק ו]

נל כאמור

נא מדמיין לשקה וי"ל בי דמ"ל

תרומה נמי לא תיבעי לך שהרי עשה בה שפך וזונה כוותה. משמע שהכי דיוקא בתרומה ס"ד שכשהוא בכותח ס"ד ר' אחין נבי שני אחין שקידשו ב' נשים ובשעת כניסה לחופה החליפו נשותיהן זה לזה בהנות נשואות לישראל נפשלות בתרומה דבי נשא אלמא משמע זונה אסורה לאכול בתרומה הכי משמע בפ' השליח נבי הכל מודים הבא על חייבי כריתות שכנה פגום וקאסר בפשוט וכי תימא אינא למשרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ה"נ על חייבי כריתות דמתחללת דכיון דבעבלה עשאה זונה משמע והניא דומיא דאלמנה שמתחללת ואסור ה לכהונה ה"נ וזונה אסורה בתרומה וה"נ משמע בפ' האשה רבה דאמר התם ליה שנשפיות או שנבעלה בעילת זנות ונתנין לה שעשר ואוכלת משמע הא בתרומה לא. וא"ת ומהיכא נפקא לן דזונה אסורה בתרומה דלא אכלה אלא אישר כהונה. ר"ל דנפקא לן מדכתיב וכת כהן כי תהיה לאיש זר מדרשה פ' אלמנה לכהן גדול כיון שנבעלה לשפל בה פסולה מן התרומה כיון שנבעלה לזר אכלה ואין לך פסול גדול מזה כשהיא אשת איש ונבעלה לאחד(ל"ה אלא) הל"ע דם ל' דאין קידוי תופסין בחייבי לאוין בשום פסול לא משמע להו כי תהיה לשון היה אלא כי תבעל. [ל"ה] (ג' קראי כתיבי): מה בעל ובעל מחוייב. ס"ה דסחורים דבעל קא משמר לה כגון שאם יגרשנה אסורה לבעל. הלכך מקרא ג' [נסי] למידי דמתמר ביה סחורים דבעל אבי והיינו תרומה למעוטי כהני שאין מפסיק זה בא לאסורה אלא לאחר פיתה דסחורים הוה ליה פיתה ואיכא ובימא דאי מגרשה וניא נרושה ואסורה לכהונה. ל"ה: דאי אמא הוא ולא יאכל הוא. ספק אמא הוא ספק פוטר יאכל. וליכא למיפר דאי אמא הוא דאיכא לאו הוא ספק אמא ליכא לאו כי אם ספק ודאי יש לנו לומר דכיון דספק ליה דמספק ליה אוכיא ואיכא לאו. אוקימנא אוכיא: ה"א עד דאיכא דעת נותע ומנינן. בפימפא ומפאא בפשוטה דיש בה דעת ויש נפי דעת בבועל המפאא קפ"ל דבר נידלי: ומאחר דאין לו. מקרא מן התורה אתי שפא ומפאא לפי דעת בבועל המפאא ולא אמרינן ליה לאו כי אם ספק אמא ליכא לאו כי אם ספק ודאי יש לנו לומר דכיון דספק ליה דמספק ליה אוכיא ואיכא לאו. אוקימנא אוכיא: ה"א עד דאיכא דעת נותע ומנינן. בפימפא ומפאא בפשוטה דיש בה דעת ויש נפי דעת בבועל המפאא קפ"ל דבר נידלי: ומאחר דאין לו. מקרא מן התורה אתי שפא ומפאא לפי דעת בבועל המפאא ולא אמרינן ליה

יב א ב מיי' פ"ל מהל' תמורה הסמוכה הל"ד: ל ג מיי' שם פ"י הל"ג סמ עשין רמז:

מטבול יום דשרץ. מדס שנגע בשרץ לחטון לטומאה (ב) טהרים כתיב ולא חב הטומאה וכי טבל הוחר לחולין ותסור לתרומה ותפי' לעניעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים במים יוכח ומשמ עד הערב ופהל" (ויקרא יו) והל לעניעה הוח להשתמש בו תרומה ותשמעינן דכלי טבול יום פסל ליה: שכן ים במיטו חב הטומחה. מס היה טונע בלי זה לו תדם זה כמת נעשה חב הטומחה לטומאת חדם וכלים תחמר בחוכל שלישו נעשה חב הטומחה לחפי' ע"ש מה דכתיב (נמדבר יט) וכל חשר יגע בו המת" יטמח" ומהכל נפקא לן טמח מה טמטמת חדם וכלים ועל כרחך בטמח מה שים ל טהרה במקוה כתיב הכח כתיב לעיל מיניה "והוה העוסר על המטמ" ורחן במים" דכל שים לו מהרה (ג) טונעה חב הטומחה בטונ טומח מה טל ידי מגע המת יולח לוקיה ומטקון וכלי חרס טחין לוכ מהרה: כלי חרס יוכיח. טחין במיטו חב הטומחה ומטמח חב הטומחה כהחל רחטון וכ"ש פסוטה לח תחה לל תחמה טל ככר טני טחפ"ם טחין במיטו חב הטומחה יפסול המטמח לוח 'נחב הטומחה' תני: מה לכלי חרס כו' טבול יום יוכיח. טחין לכי טנוף הרלוח לטבילה מטמח מחוירו ופסיל תרומה: לח רחי. טבול יום כרחי לכי חרס לומר טנוטה פסול החרומה חלח משום שמטמח מחיירו להח טבול יום חיט מטמח מחיירו, ופסיל, ולח רחי לכי חרס להיות חב הטומחה במיטו כרחי טבול יום לולוכ למימר טמטמ דטבול יום דפסיל בתרומה משום דמין חב הטומחה הוח דהח ליחח להח חומרח לכלי חרס ופסיל: הלד הטוה טבהן. לגריך לחחה לומלוח תומר טוה בשביל להלות בו טמא פסול תרומה ומהו לד הטוה טבהן-שמטמלין [בטבול יום ליקרי] טמח דכתיב (ויקרא כב) "וכל הטמא ומהל" מכלל דעד השתח טמח וכלי חרס כתיב (שם יח) חטר וכירים יוסן טמתים הם ופוסלין בתרומה וכ"ש ככר שי דפסיל טפי מטבול יום שהוח טמח ומלטר במולין חב הטומחה: וכלל הספרים כתיב הלד הטוה טבהן שמוטר במולין ופוסל בתרומה ולהך ליטמח לין לחד יכול לפרש ליהו כלי חרס שמוטר במולין (ד) ופסולין בתרומה ובזומח גדול ים לפרש כלי חרס המוקף למיד פמיל טל חולין שבחוכו ולין מגיל טל התרומה שבחוכו. והכיכה נמגומין ותקוטות וכיכול טיקח הגמרל יש בדבר חלח לחמכח לליהו מגיל בתרומה דבחגיגה (דף כח.) חמר לין חטחה טילנת בגמיד פחיל לכל תרומה לח חמן בה ושוב חין זה 'פוסל' בתרומה להח לח פסיל מידי חלח מגין ומחליה היח נטמטת מחכל המח ושוב כל הלד הטוה טבגמרל שבת ללמוד חומר לגריך שיהח חמור וזה קל דקחמר הלד הטוה טבהן שמוחרין בחולין וחין זו טיטה בכל הגמרל ולללון שפיכחפה לל חביכנו מה שחומר כלי חרס יוכיח טיטה לו להביח הוכחה בדבר הזומה לטבול יום שחע"פ שמטר לחולין פסול לתרומה חלין זו תשובה לחין לגריך הוכחה לחת לחמר לליהו חומר זה ופוסל וכן שטולה טעם הטומרל דפסול תרומה "מפני שהוח חב הטומחה וקל מהלר ליה כלי חרס יוכיח חלין בו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיטין כי ההוח דכל הכשר (חולין דף קמו:) מנין לבשר בחלב שחסור בהנחה קל וחומר ומה טרלה שלח נעבדה בה טבירה לחכורה בהנחה בשר בחלב שנעבדה בו טבירה בשטוט ליט דין חסור בהנחה מה לעלה שכן לח היתה לה טעת הטשר חמן בפסח יוכיח מה לחמל שלטו כרת, שלטו כרת בכלל הכשר נעבדה בו טבירה בזריעת' וחמן בפסח נמי טבר בבל יולח: ולח דמו לעלה בקולה דידה וקל הוח הוכחה: לד חמור. טבול יום ים במיטו חב הטומחה כלי חרס מטמח מחיירו: וכי יוכנן לד חמור לח פריך. לח חטיב ליה פירכח חולית

הקדש ומה מחסר כפרים שמחסר בתרומה פוסל הקדש חוכל הנחגע בפבול יום שפסל בתרומה [חינו] דין שיעשה רביעי בקדש. כל"ה. פבול יום התלה לקדש מעלה עשו בקדש להיות פבול יום ואלו כראשון לפומאה ופפבא שנים בקדש זה פוה האוכל שנגע בפבול יום שפבא חברו הנגע בו ושניהם קדושין פכאים שפקלקלים את אחרים והע' פוסל את הד' להיות הוא עלפו פפול אבל לא יפסל אחרים בכמעני. ר' מאיר אימר מפבא אחד ויפול אחד הרי הוא כאלו שני שפוסל התרומה הנגע בו פוסל הקדש כך פבול יום הנוסל בתרומה הנגע בו פפבא לקדש לפפול עוד אחד: כך פוסל. ואין הנגע בפבול יום פוסל הקדש אלא הוא עלפו פפול. פפאי דר' יוסי כרבנן פבירא ליה דתניא תשובתו בצדו דילמא כאבא שאול פבירא ליה ת"ה דתניא מני לרב פפא לפימר [דילמא] כר' פאיר יוסי כרבנן פבירא ליה הלוכך תשובתו בצדו דאר"ב ה"נ נדרשי' להאי ק"ו שישפול אוכל הבא מחפת פבול יום אע"פ שאינו פפול בתרומה פבול יום ואי

[פסחים פפ. תוספות ד"ה פבול יום ופוס' כתובות נ. ד"ה אבל ופוס' שבועות פפ"ג דף כ"ב]

[פפילה ת. פ"ש [פה פתח]

תום' שאנץ

הנגע בשרץ הקל אינו דין שלא יפפון שבירה ת"ל אותו א"כ למה נאמר ואותו השבורו מלמד שאין לו פתרה בפקוה אלא שבורו. ד"א אותו תשבורו אותו אתה שובר לפתרתו [וכו']. ואל תתמה על זה דדרפי' דאינו פתן שבירה פק"ו אע"ג דאיכא פיתום דחיר וחיר ק"ו ופוקי לפיתום בדרפא אחריתי תם בכמה פקומות בתלמוד פציו כמו כן וצא ולמד פבריחה שבצדדה בתי"כ חנור וכירים יותן יכול יתפנו בהאי ת"ל ושפאים יהיו לכם דפקישין אותן בשטות: פה לחצד השות שבוע שכן יש בהן צד חמור. פבול יום יש בפיטו אב חטומה. כלי חרס שפפמא פפיירו. וק' ומה פירכא היא זו ולא אין לך דין שבחלפד שלא נטל לחקלות בו שיש בו צד חמור. וכי נערות אלפא קפבר פולא כל היכא דאיכא פפון ופלקח פפחא פשלם פילקא לא לקיא וקאפר דפפרי' פחזקה בחברו ופפזים ופפפים דפרשה שם חצד השוה שבריך פה לחצד השוה שכן יש בהן צד חמור יכן בפכות [ד:] פרי' [הבי] ופאי פירכא היא זו. ואי' ר"י דלא פרי' ליה אלא בפקום שחצד [חצד] הן שלוחין ג). כמי הבא שהפבול יום דלא פיטמא בהרומה דיו היכי דאיתיה בהרומה בק"ו דפבול יום אין פיר קדש פהרומה בק"ו ומה לפרומו הויט לפרומו דקאפר לפרנו ג' לקדש פק"ו דפבול יום וטה שפחר פהלין פול בקדש כני שפיפל בהלין אינו דין שיעשה רביעי בקדש כלי חיפא הדייקי' פן הק"ו (הב') [דפנו' לל' אם אינו ענין לל' דהא ידעינן ליה

הגהות הב"ח

(ה) גפ' שכן יש בכם וכו' ר"ה פבול יום וכו' ולפומלה פוה ועל חלה: (ב) ד"ה שכן יש: (ג) ד"ה שכן וכו' פפרה כפקוה פפ"ה וכו' שחין [כן פפרה כפקוה פפ"ה וכו' שחין] כל הפפרים וכו' ופפול בהרומה ובזפחה וכו' פה לפפן בפכות פיש בו כרפ: (ד) ד"ה פוכל כנה וכו' פהרומה חיט דין הוח: (ו) ד"ה פפלי וכו' ופקדש דיכול הוה: (ז) ד"ה דלי פלקח וכו' דפק"ו דפפרשי:

(ה) ד"ה ובכל הספרים וכו' ופפול בהרומה ובזפחה וכו' פה לפפן בפכות פיש בו כרפ: (ט) ד"ה פוכל כנה וכו' שחין [כן פפרה כפקוה פפ"ה וכו' שחין] כל הפפרים וכו' ופפול בהרומה חיט דין הוח: (ו) ד"ה פפלי וכו' ופקדש דיכול הוה: (ז) ד"ה דלי פלקח וכו' דפק"ו דפפרשי:

תום' שאנץ

פקרא דהכשר אשר יגע בבל פפא פי לא עפק' (דרביעי) [דנגע] בשני תנוני ענין לרביעי בקדש. ותראה דאין זה קושיא דלעולם ודוח פוקפי' ח"ל אב'. וכי תימא הא ידעי' ליה פקרא דהכשר [ל"ל] דפילפא דאתיא בק"ו ופהשתא דאתיא בק"ו פרח ונחבב לה קרא. ומהאי טעמא ניחא לישנא דהשתא [ל"ל] קרא דהכשר ונליף ג' בקדש פק"ו דפבול יום ובה בבבל יום שנתחר בחלין פבול בקדש שני שפפול בחלין דין הוא שישעשה ג' בקדש ה' בקדש פק"ו דפותפר כפורים כראפר ולא פילפא הוא כדפרי' פרח ונחבב לה קרא. ת' דלפ"ה ניחא הבל: פי לא עפק' דנגע בשני. פ"ה דנפקא לן פדבתיב בבל פפא דפיפי אשקי פפא דכתיב כל אשר בתרטו יפפא:פעם בריב. פעמו של ר' יוסי שהיה הכם תגדל תדור. איני יודע פה הוא שלפד רביעי בקדש פק"ו וה שהאי אוכל הבא פחפת פבול יום והוא דקדש או התרומה יכיחד שבפל בתרומה פן התורה כדפי' לעיל דבבלים נפי בעי חפרה השפש ואתה אלא לגניעה ואתו עושה רביעי בקדש דלפניו פלה דאבא שאול ואפרו פבול יום פוסל פפפאי פפפאי פפפאי את פי שיהוור ויע"ע. וס"ד ד"ה יוסי כרבנן פבירא ליה הלוכך תשובתו בצדו דאר"ב ה"נ נדרשי' להאי ק"ו שישפול אוכל הבא מחפת פבול יום אע

מטבול יום דשרץ, מה (ב"ויק) למבול יום דשרץ שכן במינו אב הטומאה כלי חרש יוכיח, מה לכלי חרש שכן מטמא מאוירו, מבול יום יוכיח ותיזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה כל שכן כבר שני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה, ודוך אתך פריך מה להצד השוה שבהן (ג) שכן *יש בהן צד חמור, ורבן יוחנן בן זבאי 'צד חמור' לא פריך; תניא אמר רבי יוסי *מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא: מה מחסר כיפורים שמותר בתרומה פסול בקודש, שלישי שפסול בתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקדש ולמדנו שלישי לקודש "מן התורה ורביעי "מקל וחומר, שלישי לקודש מן התורה מנלן דכתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" מי יאכל לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא "לא יאכל" רביעי מקל וחומר כדאמרן, אמר ר' יוחנן: מעם ב"ריבי איני יודע מת שהרי תשובתו בצדו: אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש *דתניא [אבא שאול] אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחר ר' מאנר אומר טמטא אחד ופוסל אחד וחבמים אומרים כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קדש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר "לטמא שנים ולפסול אחד" א"ל פלקא דעתך כאבא שאול ס"ל לייתיה לרביעי בקודש 'מאוכל שבא מחמת טבול יום: ומה אוכל הבא מחמת טבול יום דטבול יום גופיה מוחר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש, אוכל שלישי

לטומאה ויטמא שני בקדש זה. מזה שמוכ טמטא שנגע בטבול יום עשה שני ושוטה לח מכינו שלישי ומניטה קרויין 'טמחין' שמקלקלין לח מחבירם והשלישי פוסל לח הרביעי הוח עלמו פסול לגע יפסול לח לחבירם במנטו: כדי שתיר לומר מטמא לחד ופוסל לחד. הרי הוח כשחר שני שפוסל לח התרומה והנוגע בו פוסל לח הקודש כך 'טבול יום' שפוסל לח התרומה הנוגע בו טמא לקודש ולפסול עוד לחד: כך פוסל כו'. ואין הנוגע בטבול יום פוסל לח הקודש חלח הוח עלמו פסול: ממתי דרבי יוסי כרבנן סבירא ליה. דשמוע מסוכה בלדו דילמא כאבא שאול סבירא ליה והוח הדין והוה מני רב פפא למימר כך' שתיר כסבירא ליה ואין כאן עוד תוספה להא פגדיך' רביעי חלח רבותא נקט לומר פבול יום ופוסל בתרומה ופפול בקודש ופוסל בקודש ופפול בחולין ופוסל בתרומה ולא יפסול בקודש. ומפרש ר' יוסי דהא מני פבול יום ופוסל בתרומה ופפול בקודש ופוסל

שלישי הבא מחמת שני וכו'. פירש רש"י דהמעין מיטה לו"ט שמעין מיטה לוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כחכא שאול ומעין מיטה לוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כחכא שאול דבאחי קל ותומר דלישי ק"ו לשלישי ממוסכר כיפורים ולו ממילא ממעין מיטה דלים ליה כחכא שאול דבאחי קל ותומר דגופיה דמוסכר כיפורים כפקח לן לוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כחכא שאול ומעין מיטה דשלישי בקדש לא אתמר אלא לענין שלא יאכל בתרומה אבל לענין שלא יטמא אחרים הרי הוא כראשון ואינו מטמא אחרים אלא מדרבנן ומשום הכי לא גזרו ביה רבנן אטומאה דאורייתא אבל בטבול יום דאורייתא גזרו ביה רבנן אף לענין שלא יאכל בתרומה ומשום הכי לא גזרו ביה רבנן אלא בשני דאיכא למיחש שמא יבוא לאכול בתרומה בשלישי אבל בשלישי דליכא למיחש שמא יבוא לאכול בתרומה בשביעי לא גזרו ביה רבנן אף לענין שלא יאכל בתרומה ומשום הכי שלישי בחולין מותר לאכול בתרומה ומטמא אחרים

כ א מיי' פ"ג מהל' גירושין סל"ו יב :
כא ב מיי' שם ופ"ל מהל' מלוה ולוה כמ"מ
כלכה טו :
כב ג מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' יב
ופ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ט :
כג ד מיי' פכ"ז מה' סנה' הל' ה
ופ"ח מהל' עדות הל"ח
ופ"ג מהל' חובל ומזיק הל' ו :
כד ה מיי' שם מהל' סנה' הל' ו :
כה ו מיי' שם הל' ז :

מתנך
השגות חולין
ראב"ד
ראב"ד - מתיר לטמא בביצה חולין שנמצאו באותו
ראב"ד - טעות

[מדה ה]

[ימה ו:]

[מיכוין ע. מה.]

◇ נ"ב/מתנך.
שלום בבי ג"ב אומרו
ר"ת ה"ג ר"ת

[ג"ל עוי תוספות ד"ה והן מי. עך ליתא כתוספתא]

[ג"ל עוי תוספות ד"ה והן אומרים עוי תוספות ד"ה רבי נחמיה וכו' עך ליתא בתוספתא]

[ג"ל עוי תוספות ד"ה והן אומרים עוי תוספות ד"ה רבי נחמיה וכו' עך ליתא בתוספתא]

[מיכוין לה: ביצה ט:]

[תוספתא פ"ו]

[ניסין נב. מה שם]

[מיכוין לה: ביצה ט:]

[תוספתא פ"ו]

[ג"ל עוי תוספות ד"ה והן אומרים עוי תוספות ד"ה רבי נחמיה וכו' עך ליתא בתוספתא]

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה (כמ"ש) ומתנת מן כסיסה כסותרת. נ"ב נלע"ד דוקא אלא לף מן כסותרה ולמ"ל מוסר לגרום טומאה לאחר כיכול דאסור כ"ם דנימא מקל ומ"ל כ"ב כלומ"ש : (ב) תוספות ד"ה כי מאיר וכו' מקרא מלמדנו שגרגו מלקים ממקדי ישראל לפיגול כ"ש

* [ע"ל יא:]

ברכות ב כתוסס ב

כתוב ר"ת

* ס"ד נגד ר"ת ניטול לטמא ואח"כ יטבול ואע"פ שהוא עצמו מקבל טומאה כדתניא בתוכ' כהנים מכל האוכל תאכל כל שהוא יכול ממנו לאחרים בכל שהוא יכול ומשקין ליה בפרק בתרא דיומא (דף פ.) אוכל הנאכל בכח אחר ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרגולת : וחכמים אוסרין . כדבעינן לפרושי טעמא : ומתני' כביצה . ותניא בברייתא דר' אליעזר ר' אליעזר וטתנת לף כביצה בחמש ופ"ה לף מטמא לה לחלה עד שלא נקרע עליה שם : מביצה רבנן . הכי קאמר מדקתני בכגון למטמא מיכה דר' אליעזר "אין בני עשה שלישי בחולין ס"ל אידי ואידי: דבי ביצה ומתני' דרבי אליעזר דלמר פחות מכזיתו בעיסה לחלוה, העיסה הטמאה-לחלוה לטומאתה היא ופ"ה קאמר ר' אליעזר בברייתא כביצה ואע"ג דמיטמאה אמצעית מחמת רחלוה והיא לה שיעה לחלוה עד שלא נקרע עליה שם כזית ומע"ג דמטיסת חולין לחלה הוא כ"ע בין לר' אליעזר בין לרבנן דאפי' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר בכגון המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אפי' משה אמר "אשירה לה" והן אומרים "אשירה לה" משה אמר *כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי נחמיה אומר פעמים הפרס על שמע בריש הבנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו כמאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר "לאמר" אמילתא קמייתא ורבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי סבר "לאמר" אגב מילתא ומילתא ור' נחמיה סבר "ויאמרו" = דאמר כולהו בהדי הדדי "לאמר" = דפתח משה בריש תנ רבנן דרש רבי יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה? עולל מטפל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השבינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמטמ דד מפיו ואמרו "זה אלי ואנוהו" שנאמר "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" היה רבי מאיר אומר מנין *שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה שנאמר במקהלות

כמ"ר סבר התומין דלעריימא ומר סבר התומין דרבנן . תימה דהכא משמע דלר' הוה מצתני קרא דלשלים למה בעיה סבר דלעריימא דתומין דרבנן לגלי טעמא משום דמצתני בפרק מי שהיליתו (עירובין דף נח.) מנ"ם מקום ממקום ומקום מניסה וכו' ל"ל לפי' הוה מצתני בכגון דהכא וכדמים הוי מלי למילף בהו ג"ם דמקום דכתיב גלי שכתב הייט חלקים דהא פריך התם ונילף מקיר העיר ומזה לע"ג דהוה קרא מצתני לדברי הכל בעיט וכפ"ק דעירובין (דף יז:) משמע מתן דכסר דתומין דלעריימא נפקא לן מהכי ילת חיט ממקום : רבי נתמיה אומר כשופר השלם פל שמע בניט הכשרה. בתוספתא (פ"ו) ר' נתמיה אומר שנתמר בבני מדם שקורין לח שמע שנתמר ויתמרו לתמר ממנ שהיה מסה פותח תחילה ויבראל עונין אחריו וגומרין מסה אמר לו יש מסה ויבראל תומרים תשירה לה' מסה אמר עוז וזמרת יה ויבראל תומרים זה לוי ולוטנו מסה אמר ה' חיט מלחמה ויבראל תומרים ה' שמו :

רבי מתיר תומר מנין שאפי' טוברין שבמצרי חמן . חין תומר דרבי יוסי הגלילי ורבי מתיר פליגי דרבי יוסי חיט ליה זוקת טולים ויונקים ולח טובדים חלח מקרא דמפי טולים ויונקים נפקא ליה דתיטח שמע דד מפיו דמשמע יונקים בשעה שהוח יונק ולכך מיקרי קרא דמפי טולים דתי לתו כי כיון דנפקא לן מקרא (ב) ממקום יבראל במקהלות ברכו חלקים תפיש טובדים לח הוה לריך למימר תו טולים ויונקים דפי' שלמה בתכלו (ברכות דף מה:) תניון בטברה תומרים נכרך חלניהו וכו' רבי יוסי הגלילי תומר לפי כוב הקהל מברכין שנתמר במקהלות ברכו חלקים ה' מקור הגלילי תומר לפי כוב הקהל מברכין שנתמר במקהלות ברכו חלקים ה' וקרייך עליה בגמ' (שם דף כ.) ורבי עקיבא הח קרח דר"י הגלילי מתי עביד ליה מבעי ליה לכדר' מחיר וכו' ולימך

תוספות שאנץ

הלתח ומניחתח בכעיטה חו בגונחתא (תוספ') וקורא לה שם חלמא משמע דבעי' מן המוקף ממש. (ומיהו ר"י דשאני התם דחלכך תקנו בכעיטה חו בגונחתא כאם אתה אומר שתקרא לה שם בעורה בירה ח"כ תמצא תלמה שהיא מבולת יום לכך תקנו להניחה בכעיטה להבחין שהיא מבולת יום וכדומיה קאמר בריניקן שתקנו בכעיטה ובגונחתא ג) ושי"ת משמע דמיכה העיטה שמא אותו כביצה שבגונחת ומאי אוכי קרימא השם ואומר הר' אלחנן שמפורר' התלמה מתיכה ומניחו לבד העיטה המחוברת ושתהא ורבי לית דביני תחלה ואחרונה ג"כ שאותו בירד תחלה אמצעית . אירד ואירד בעיטה ראשונה ה"ג ר"י. ומקור אליטה המכאה ראשונה [ועי"ג דס' שמאה אמצעית מחמת ראשונה] ותיית לה שניה לא [הרא"ש] ועבירא לה לחלה עד שלא קרא שם שלישי ואת דנרס אירד ואירד בעיטה שניה ומקו (אביצה) [ואמצעית] ואפותת מכביצה . נ) ובר' יוחנן דבר' ראשונה מאי לאו בהא קמיפלגי ס"ל ר' אליעזר ורבנן דר' אליעזר דשרי אין שני עושה ג' בחולין ורבנן סברי [שני] עושה שלישי בחולין . ואישתי לה לחלה לפני קריאת השם ואע"ג דחולין הוא ואשתכח דמסל' לכהן חלה מטמאה בחוזקת טהורה. ותנא דמתני' דאמר לר' אליעזר פחות מכביצה לאו משום דכמה דאשתר למעופי מטמא אמצעי' ממעפי' דאמור לגרום טומאה להולין אלא משום תקנת תרומה הוא דשרי' והא אשתר בהכי א"נ משום ד-למא לא מיזדר שלא תנע ח' באמצעית [זו] לאחר קריאת שם והכמים אומר דלמא אתי למעבד [כביצה] ומספיא אמצעי' והדרא ומספיא לחלה כל"ה . סר סבר סוחר לגרום טומאה לחולין ס"ה הייט דר' אליעזר סבר דסוחר לגרום טומאה לאמצעית כדי לחקן חלה בסוחרה ותנא דמתני' אליבא דר' אליעזר נמי בהא דתנא דמתני' סבר דסוחר לגרום טומאה מטום תקנת חלה מיהו כל כמה דאשתר למעופי טומאה לא משתי' לגרום להם טומאה בהעם והא אשתר בהכי הלכך כביצה לא[דרי"ש] (דהשת) בו ותנא דבריי' סבר כיון דסוחר לגרום לא קנא טיעורא רבה ולא שנא טיעורא ד-מא דאפי' לכביצה נמי סוחר לגרום. א"נ תנא דמתני' סבר דלמא נגע חלה לאמצעי' אחר קריאת שם ותנא ברא לא חייש כל"ה . ומר סבר חומטין דרבנן דאמר בירי' דאפי' מאן דאית ליה דחומטין אלמים לא היי אלא מדרבנן פ"ם חומטין דנ' מרסאות הני דאוריית' . ברבני' שאין ח"ל לאמר פ"ה דלא הני כמו שאר לאמר שבתורה דהתם השכינה מ-ברת עם משה דיבורו ודבור הוא ואומרו ליסראל אבל כאן אין שייך לאמר כן : גמ' מפי עוללים ויונקים עולל גדול מיונק כדכתיב מעולל ועד יונק וכ"כ רש"י כמה דף ו' פ"ב . ג) כלומ דנ"ל ולכן פירש ר' אלחנן דקוק לף שם כשוה מהוכרת לעיטה ות"ת כף בעיטה המטמא מטמא לח כחלה פי' חומו כביצה ומו' . ד) לולי נ"ל ויותר מלה דגרסי' לחמוה כפ"ה .

במקהלות. כמקהלו של היס: ממקור. לף לותס שכמקור: ולימני בא"י לת בו'. ותמלי תמר הדבר עדיין שקול: ס"ג דלת נוח. וס"ק קרא לינו מוקם לגרסם ולא לר בה: בתברהם. כי ירא תלהים תתה (בראשית כב): תנור. זכוהו לדוהיותו להגין עליהם על תלפים דור: לתלפים ולתוהבי. סמך תורה אור לוהבין לתלפים ולידך קרא סמך לתלפים דור של עומדי מעמיו להייט מיכלה ואין תלו לומין (ב) לפרום מהבה, לפרום מירתה (נעיל דף כב: להמהו מהבה שכר ומירתה פורעתה הקלות והעונין (ג) והכל מהבה המקום ומירתתו שמולתו גדול ומוטל על הבריות: ויעמתו כל מוסי בך וגו'. סיפיה דקרא ויעלנו בך לוהבי שמך

הדרן עלך כשם שהמים

כוי שקיבל לה ונסתרה. לם לתחר שקיבל לה נסתרה: לפי שמע מעוף הפורח. שנסתרה יולת ויתן כוהבה ורבי לליעזר לעטיהם לתחר בפ"ק (נעיל דף ב:) סחיכה לת בעיל עדות ולתילו עבד ולתפילו שפחה נלתמין להיינו שמי כעוף הפורח לתיקבל לטומלתה דכולהו מהימי כה הילך נלחכרה עליו ונלם תינו רוצה להסקיעה זעירא ניתל כתובה: רבי יהושע לומר עד שיתלו ויתנו כה מוהרות בלבנה. כלומר משום סחיכה לתלן כה כי עדים חינה נלחכרת עליו ור' יהושע לטעמיהם לתחר מקה על פי שנים מיבו כשיעלו ויתנו מוהרות בלבנה בפריעותה מכעור הלבר ומלת להת לתילו מית הו לת בדקי לה כדתניא בפ"ק (נעיל דף ו:) ופהורה היל ולת שיעלו ויתנו כה מוהרות בלבנה: לפי רלימיה שנטמלת. בלותה סחיכה שהיה על פי שנים עדים לרבי יהושע ולרבי לליעזר ע"פ שוף הפורח: לת היתה שוטה. דעד לתר נלתן כה לף להפסידה כתובתה שרגילה לדבר ומקרלי יליניו לה נקמן בתתני': כרי לתו נלתנים לף לפוסלה מכתובתה. שלת תקה ולת תעול כתובתה: תקתה ובת תקתה ולרתה ויבמתה. לתת לתי בעלה לף היל כלרתה ושולתה שדולגת היתה שקופה להיות לרתה לס יתום בעלה בלת בנים תחייבה לבעלי וכת בעלה מלתה לתרת לו ממת בנים שולגת לותה וביבמות (דף קיז:) מפרש טעמל לתלי סט לה ולין נלתנות לה לעשה עדות שהיה לרעתה: כרי לתו נלתנים. לה לעדות זו שהתורה התמינה כל עדות שיש בה ומיהו לת לפוסלה מכתובתה הואיל ושולגות לותה תלת שלת תקה: שהיה בדין. שלת יהל נלתן כה עד לתל לס לת מגזירת הכתוב: שהיתלטה. סחיכה שלין לוסרתה לימור עולם תלת עד שתקה: לימה מקבילתה בפחות משנים. כדבעינן למימר מגזרה שוה ורבי יהושע היל: עדות התמרוה. עדות שיש בה תלת לתל תקל ולקלה "והיל לת נתפסה" למיסרה, תלמל מהימן שהוסרתה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה לתלפים וכו' לפרוש מהבה. ל"ג נ"ל נמף כל ס"ב: (ב) בא"ד וכשנים וכל מהבה: (ג) תוספות ד"ה נדול וכו' לת הוה דכון י וכיון דמעיט לי ככל עפלי ותלתים עמהים:

[כל זה ניתל בילקוט וכפ"]

[פי נדרים נב.]

[נעי ניתל]

[ספרי נשא]

[שבועות נב.]

[תל מבעית]

[עמ"ס תוס' כתובות סט. ד"ה תפ"ס טו' מוכח דניכסים כבת בן סוחת דאיכא כבת בן לת כיכל דכתיב בנתלף ממש סוחת וכת כתיב כבל נתתם לף לר שלמלך פיו שוכשים סבי שמי לית סוחת וכ"ת פ"ס וכתיב שמו תלבי בנפש תפלים ל"ת]

חום' שאנץ

ועד יונק הדרך המקרא לומר כן כולל הכל מן התשוב עד הגרוע כמי משער ועד שה. ל"ה: אלא מעתה בכל שלחם (ל) [לא] צרה"ג. היינת אמאי לא בעי ה"ג מכמה פסוקים כמו אשר (פ) [לא] כרעים כרורשי' אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לנדל אחר זמן וכן אשר (ל)[לא] ותשמה אע"פ שאין לו עכשיו. ור"ל דלא בעי משום דשמי' ליה דלא בעי' למימר אשר (ל) [לא] כרעים משום שהתי ארבה ופלגם והצפול יהודים הם בסימנהון וא"כ משיפא ליה שלא היו כשרים וכן אשר(פ)[לא] ותשה פשיפא ליה דאינו ר"ל לא מפש דהא בעיר שיש ל ותשה משהתי קרא ולהבי משהתי והבי אבל בכל צרהם (ל) [לא] צר אינו משום לו כל כך כמו שהבאתי שיש לתלות ולפרש כמו לא היתה צרהם צרה כי אם לחם. פרעה לקח ואבר. סיסרא לקח ואבר. סנחריב לק"ח ואבר. וכן נבוכדנצר לקח ואחר כן יאבדו כל אויבין ה' בפרשת ביתיטן אתן:

סליק פירקא

מי שקינא לאשתו ונסתרה ר' אלימלך אומר אפי' שמע מעוף הפורח כו'. פ"ה אפי' עד אחד היינו כמו עוף הפורח ואפי' עבד ואפי' שפחה נאמנין ונאמרה עלה. ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה ור"א למעשי' (ראשר ולא בעי עדות) דאשר לגיל בפ"ק דמשקה לה על פי עד אחד [דמתניתה לא בעי עדות]. ור' יהושע אומר עד שישמו ויתנו בה מחורות בלבנה. פי'

כך א מיי' פ"י מהל' סוטה הלכה נ ג: א ב מיי' פ"ל מהלי סוטה הלכה ח סמג עשין ט טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף יח: ב ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יד: ג ד מיי' שם ושו"ע שם סעיף טו:

במקהלות. כמקהלו של היס: ממקור. לף לותס שכמקור: ולימני בא"י לת בו'. ותמלי תמר הדבר עדיין שקול: ס"ג דלת נוח. וס"ק קרא לינו מוקם לגרסם ולא לר בה: בתברהם. כי ירא תלהים תתה (בראשית כב): תנור. זכוהו לדוהיותו להגין עליהם על תלפים דור: לתלפים ולתוהבי. סמך תורה אור לוהבין לתלפים ולידך קרא סמך לתלפים דור של עומדי מעמיו להייט מיכלה ואין תלו לומין (ב) לפרום מהבה, לפרום מירתה (נעיל דף כב: להמהו מהבה שכר ומירתה פורעתה הקלות והעונין (ג) והכל מהבה המקום ומירתתו שמולתו גדול ומוטל על הבריות: ויעמתו כל מוסי בך וגו'. סיפיה דקרא ויעלנו בך לוהבי שמך

הדרן עלך כשם שהמים

כוי שקיבל לה ונסתרה. לם לתחר שקיבל לה נסתרה: לפי שמע מעוף הפורח. שנסתרה יולת ויתן כתובה ורבי לליעזר לעטיהם לתחר בפ"ק (נעיל דף ב:) סחיכה לת בעיל עדות ולתילו עבד ולתפילו שפחה נלתמין להיינו שמי כעוף הפורח לתיקבל לטומלתה דכולהו מהימי כה הילך נלחכרה עליו ונלם תינו רוצה להסקיעה זעירא ניתל כתובה: רבי יהושע לומר עד שיתלו ויתנו כה מוהרות בלבנה. כלומר משום סחיכה לתלן כה כי עדים חינה נלחכרת עליו ור' יהושע לטעמיהם לתחר מקה על פי שנים מיבו כשיעלו ויתנו כה מוהרות בלבנה בפריעותה מכעור הלבר ומלת להת לתילו מית הו לת בדקי לה כדתניא בפ"ק (נעיל דף ו:) ופהורה היל ולת שיעלו ויתנו כה מוהרות בלבנה: לפי רלימיה שנטמלת. בלותה סחיכה שהיה על פי שנים עדים לרבי יהושע ולרבי לליעזר ע"פ שוף הפורח: לת היתה שוטה. דעד לתר נלתן כה לף להפסידה כתובתה שרגילה לדבר ומקרלי יליניו לה נקמן בתתני': כרי לתו נלתנים לף לפוסלה מכתובתה. שלת תקה ולת תעול כתובתה: תקתה ובת תקתה ולרתה ויבמתה. לתת לתי בעלה לף היל כלרתה ושולתה שדולגת היתה שקופה להיות לרתה לס יתום בעלה בלת בנים תחייבה לבעלי וכת בעלה מלתה לתרת לו ממת בנים שולגת לותה וביבמות (דף קיז:) מפרש טעמל לתלי סט לה ולין נלתנות לה לעשה עדות שהיה לרעתה: כרי לתו נלתנים. לה לעדות זו שהתורה התמינה כל עדות שיש בה ומיהו לת לפוסלה מכתובתה הואיל ושולגות לותה תלת שלת תקה: שהיה בדין. שלת יהל נלתן כה עד לתל לס לת מגזירת הכתוב: שהיתלטה. סחיכה שלין לוסרתה לימור עולם תלת עד שתקה: לימה מקבילתה בפחות משנים. כדבעינן למימר מגזרה שוה ורבי יהושע היל: עדות התמרוה. עדות שיש בה תלת לתל תקל ולקלה "והיל לת נתפסה" למיסרה, תלמל מהימן שהוסרתה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה לתלפים וכו' לפרוש מהבה. ל"ג נ"ל נמף כל ס"ב: (ב) בא"ד וכשנים וכל מהבה: (ג) תוספות ד"ה נדול וכו' לת הוה דכון י וכיון דמעיט לי ככל עפלי ותלתים עמהים:

[כל זה ניתל בילקוט וכפ"]

[פי נדרים נב.]

[נעי ניתל]

[ספרי נשא]

[שבועות נב.]

[תל מבעית]

[עמ"ס תוס' כתובות סט. ד"ה תפ"ס טו' מוכח דניכסים כבת בן סוחת דאיכא כבת בן לת כיכל דכתיב בנתלף ממש סוחת וכת כתיב כבל נתתם לף לר שלמלך פיו שוכשים סבי שמי לית סוחת וכ"ת פ"ס וכתיב שמו תלבי בנפש תפלים ל"ת]

חום' שאנץ

ועד יונק הדרך המקרא לומר כן כולל הכל מן התשוב עד הגרוע כמי משער ועד שה. ל"ה: אלא מעתה בכל שלחם (ל) [לא] צרה"ג. היינת אמאי לא בעי ה"ג מכמה פסוקים כמו אשר (פ) [לא] כרעים כרורשי' אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לנדל אחר זמן וכן אשר (ל)[לא] ותשמה אע"פ שאין לו עכשיו. ור"ל דלא בעי משום דשמי' ליה דלא בעי' למימר אשר (ל) [לא] כרעים משום שהתי ארבה ופלגם והצפול יהודים הם בסימנהון וא"כ משיפא ליה שלא היו כשרים וכן אשר(פ)[לא] ותשה פשיפא ליה דאינו ר"ל לא מפש דהא בעיר שיש ל ותשה משהתי קרא ולהבי משהתי והבי אבל בכל צרהם (ל) [לא] צר אינו משום לו כל כך כמו שהבאתי שיש לתלות ולפרש כמו לא היתה צרהם צרה כי אם לחם. פרעה לקח ואבר. סיסרא לקח ואבר. סנחריב לק"ח ואבר. וכן נבוכדנצר לקח ואחר כן יאבדו כל אויבין ה' בפרשת ביתיטן אתן:

סליק פירקא

מי שקינא לאשתו ונסתרה ר' אלימלך אומר אפי' שמע מעוף הפורח כו'. פ"ה אפי' עד אחד היינו כמו עוף הפורח ואפי' עבד ואפי' שפחה נאמנין ונאמרה עלה. ואם אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובה ור"א למעשי' (ראשר ולא בעי עדות) דאשר לגיל בפ"ק דמשקה לה על פי עד אחד [דמתניתה לא בעי עדות]. ור' יהושע אומר עד שישמו ויתנו בה מחורות בלבנה. פי'

כך א מיי' פ"י מהל' סוטה הלכה נ ג: א ב מיי' פ"ל מהלי סוטה הלכה ח סמג עשין ט טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף יח: ב ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף יד: ג ד מיי' שם ושו"ע שם סעיף טו:

באן בכגא אחת כאן בזה אחד זה . קשיא דהכא משמע דאין מעשה ולא סוס הולכה רק שלא העיד העני כאיך כדי לזכות על רשעון הוי דבריו של שני במקום שנים שאומרים לפירוש רש"י והא בפרק שהלכה (יבמות דף קיג:) תנן עד אומר מת וניסת וכא אחר ואמר לא מת לא תנח וקא דייק בגמ' מעשה דניסת הא לכתחילה לא תנסת והאמר עולא וכו' ומשני הכי קאמר עד אחד מזה והתיכוח ליסת וכא אחר ואמר לא מת לא תנח מהתירה הרשעון והא הכא מיירי דהא ניסת בשנים ופ"ה ככה"ג בזה אחר זה אם כן לא ניסת לא תנסת תש"ל מהתירה ליסת והכא ליכא למימר דהכא מהתירה הרשעון ופירש נמי רש"י דהכא דוקא שהתירוה קודם שיצא עד השני שהרי המהתירו מודה עולא דלא קודם שהתירוה מודה עולא דלא תנסת כמכיון דאמרי לא מחכינינן כאני דלכתחילה לא ניסת אבל נבעל לכתחילה ניסת ולא מפקינן ליה מידי ספק אשת איש ואפילו ספק אשת איש דרבנן כדאמרינן בפ"ק דיבמות (דף יב.) גבי אחי ואחי אחי ואחי אחי ואח

והכא במאי עסקינן כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי"ר נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחד רוב דיעות, ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי בפסולי עדות למה לי? מדו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לתומרא אבל לקולא לא אזלינן, קמ"ל:

הדרן עלך מי שקינא

~~אלו נאמרין בכל לשון~~ פרשת סוטה ווידוי מעשר קריאת שמע ותפלה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת הפיקדון ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה וברכות וקללות וברכת כהנים וברכת כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם מקרא ביכורים ביצד ועניית ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש חליצה ביצד ועניתה ואמרה ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש ר' יהודה אומר ועניתה ואמרה כבר עד שתאמר בלשון הזה ברכות וקללות ביצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה שנאמר הלא המה בעבר הירדן וגו' ולהלן הוא אומר ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף אלון מורה האמור כאן שכם, ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים למטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וכל ישראל מכאן ומכאן שנאמר וכל ישראל וזקניו ושוטריו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו' הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר באר היטב ונטלו את האבנים ובאו ולנו

מדקתני תימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לתומרא אבל לקולא לא קמ"ל ותם תימא הא ממתני' דפרק האשה שהלכה (יבמות ד' קיג:) וממתני' דפרק ערבה ערופה (לקמן דף מז.) שמעינן לה י"ל דהכא תילתיך דתפיש לקולא תע"ב דרבנים לדבר ועוד דלא תנא פסולי העדות בהדיא במתני' להכי תנא גבי כל חד וחד:

הדרן עלך מי שקנא

אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה ווידוי מעשר קריאת שמע ותפלה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת הפיקדון ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה וברכות וקללות וברכת כהנים וברכת כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם מקרא ביכורים ביצד ועניית ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש חליצה ביצד ועניתה ואמרה ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש ר' יהודה אומר ועניתה ואמרה כבר עד שתאמר בלשון הזה ברכות וקללות ביצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה שנאמר הלא המה בעבר הירדן וגו' ולהלן הוא אומר ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף אלון מורה האמור כאן שכם, ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים למטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וכל ישראל מכאן ומכאן שנאמר וכל ישראל וזקניו ושוטריו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו' הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר באר היטב ונטלו את האבנים ובאו ולנו

שהכהן אומר לה. ולא אומרין בלשון הקדש כדרך שנכתב נצטוו לאומרו ובספרי אמרי' דאי לא כתב קרא להתיר בכל לשון ה"א דנעשה מיבמה מקו"ח ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות בלשון הקדש סוטה שהיא חמורה לא כל שכן ליה. וא"ת אמאי לא חשיב שבועת הדיינין דאמר בפ' שבועת הדיינין דאף היא בכל לשון נאמרה. ר"ל דתנא ושייר ומה שייר דהא שייר שבועת הבימוי דאף היא בכל לשון נאמרה. וא"ת תנא תנאי אלו ואת אמרת תנא ושייר דה"נ פרק ס"ק דקידושין. ר"ל דכל היכא דליכא אלא חד אלו אי"כ למיפר ברוקא הני אבל היכא דהני אלו ואלו שוינא ומשייר דהא ג) אלו לאו דוקא. והא דנקט אלו

ג) נ"ב נראה דכל ע"כ מד אלו לאו דוקא.

והכא במאי עסקינן. דקתני "עד אחד לומר נטמאת ובמים לומרים לו נטמאת היתה סוטה ותוקמינן בפסולי עדות ובין בכתב אחת בין בכתב זה כר' נחמיה ועל כרחין דכתב אחד זה לינטרין עיקר להעמידין דלי בכתב אחת מלי הלך אחד לומר רוב דיעות לכתב אחד ומד גמי היתה סוטה [תלת] בהכי תורה אור עסקינן דההוא דאחת מעיקרא ואחר כך נטמאת אחת היתה, הילכך לפי' זה אחר זה אחד תרתי ומכתבי לה: ומכתב לרבי נחמיה הכי ר'. דהלך דאחת לעיל "ועשו שתי נשים באיש אחד" לאו פיסקא דמילתיה דרבי נחמיה הוא אלא פירושא דמילתיה הוא דלמא פרשן לה הכי: כי פלגא ופלגא דמי. כלומר כי אחד ואחד בכתב אחת אלו לוקין אבי זה לפי זה ולוקמינן בספיקא ואי זה אחר זה ההוא דאחת מעיקרא קרי לכתב אחד כשר לומר כיון דהאמינה תורה סוטה אחת אחד כשר ואחד כיון דכריסה מתנפח ומתמלי כחד ואחד ניחא ומתניתין דקתני לא היתה סוטה כגון דהוה אחד הוה פסול: ובפרק בפסולי עדות לי. למתני מתני' הלך אחר רוב דיעות: לתומרא. שהשתה: לקולא. להקל מעליה שלא תשתה: לא לוקין. כתב רוב דיעות בפסולי עדות והיכא דמים לומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת מיון דלית ליכא הכא כל דהו נימא לוקי מילתא לספיקא ואי לכתב הכי ולוקי מילתא לספיקא ותשתה, קא משמע לן:

הדרן עלך מי שקינא

אלו נאמרין (בכל לשון): מתניתין פרשת סוטה. מה שהכהן אומר לה ולא אחרי, לפי שהוא מוסיף כדרך שכתוב ונספרי אחרי: דלא לא כתיב קרא להתיר בכל לשון כדלקמן ה"ג מינה מיבמה בקל וחומר ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות כלשון הקודש סוטה תמורה לא כל שכן: ווידוי מעשר. בשנה השלישים בערבי הקודש מן הבית (דברים כו) שהוא מוליא כל מעשרותיו. ומבערן מביתו ואין יכול עוד להשהותם ונותן מעשר לאחרן ללוי ומעשר עני לעניים ומעשר שני על שני פנים שמעברו מעליהו לירושלים עכשיו אם לא מעשר שני וגם נתתיו ללוי זה מעשר לאחרן לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ואומרן בכל לשון כדילוף לקמן ולא אחרינן בלשון זה הוקיעך הכתוב לאומרה בלה"ק: ושבועת העדות ושבועת הפקדון. בכל לשון שהשבישוהו וכפר ולא הודה חייב קרבן שלה ויורד האומר בשבועת העדות ואם גזילות בשבועת הפקדון: ואלו נאמרין בלה"ק. ולא אחרינן נמי מהך דלעיל שנכתב בלה"ק ואין לריך לאומרן בלה"ק כדכתיב בכולהו משום דהכי כתיב בהו: מקרא ביכורים. שהיה קורא מלרמי מואב אבי עד סוף כל הפרשה: וחליצה יבמה. היא לומרת מאן יבמי וגו' והוא אומר לא אפלוני לקמתה ואחר כחליצה היא לומרת ככה יעשה לאיש וגו': כברכות וקללות. שאמרן כהר גריזים והר עיבל: ברכת כהנים. נשיאות כפים: ברכת כהן גדול. ביום הכפורים אחר עבודת היום שלפני ויכנים היה קורא בתורה את הפרשה ומברך שמנה ברכות כדמפרש במתניתין: ופרשת המלך. מפרש בסוף פירקא והיא פרשת הקהל: ופרשת עגלה ערופה. ידיו לא שפכו וגו' כפר לעמך ישראל וגו' (דברים כא): פרשת משוח מלחמה. (שם כ) והיה כקרבכם אל וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו' כי ה' אלהיכם וגו': כיצד. כמו מכן: ולהלן הוא אומר. בברכות וקללות של הר גריזים ולקמן "מפרש אתם גופיה מנה לן (ג) [ו]: ") לימנו לריך. ללמדה בגזרה שוה, שמעתה הוה ליה למילתה: ועניתה ואמרת ככה. "דמשמע ללמוד זה מזה: שבשומרון. אלל שומרון: למטה בחלמון. בין שני ההרים: מכאן ומכאן. על ההרים: הפכו. פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כל התורים היו תומרים אחלה בלשון ברכה: אלו ואלו. שבהר גריזים ובהר עיבל והלא ידעת דתניא "ואלה יעמדו לברך" לא שהיו הכהנים ומקללין אלא הלויים העומדים בין שני ההרים הופכין פניהם להר גריזים בברכה ולהר עיבל בקללה: הכילוך את התבנים. כלכתב (עליהן) את כל דברי התורה הזאת בתר היטב: ונטלו את התבנים. סתרו את המזבח לאחר שהעלו העולות והשלמים כדכתיב והעלית עליו עולת (שם כז): ולנו

") עיין רש"ל

א א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ח סמג עשין ע:
ב ב מיי' פי"ח מהל' מעשר שני הל"ה סמג עשין קלח:
ג ג מיי' פ"ב מהל' ק"ש הל"ו סמג עשין יח סוש"ע או"ח סי' סב סעי' כ [וכרבי תלמס ברכות כ"ח שני דף ס. וכמ"ש שם סי' ב]:
ד ד סוש"ע או"ח סי' קלו סעי' ד:
ה ה מיי' פ"ו מהל' ק"ש הל"ח סמג עשין כלאין כל"ו סמג עשין יח סוש"ע או"ח סי' סב סעי' ג:
ו ו מיי' פ"ח מהל' שבועות הל"ב סמג עשין נג סוש"ע חו"מ סי' קמב סעי' כט ובסדר תלמוד סדר מנ"ש סי' סה:
ז ז מיי' פי"ד מהל' נזירות הל"ב סמג עשין כה סוש"ע יו"ד סי' קמח סעי' יד:
יא כ מיי' פ"ג מהל' תגיגה הל"ט סמג עשין לג:
[והא דלא תני כמתני' שבועת הדיינין ושבועת ביטוי ע' סוס' שבועות נמ. ד"ה ואלו נאמרין וכו' ועי' תוי"ט ד"ה ושבועת הפקדון]
יב ל מיי' פ"ט מהל' רוצח ושמירת נפש הל"ג סמג עשין עח:
יג ם מיי' פ"ו מהל' מלכים הל"ג סמג עשין קכ:

כדסיר פ"ק שבועות נמ.

ר"ש פ"ג

תגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ונלמוד וכו' מנה לן פ"ק ותמיד פ"ט ושנתה ולמה נכתב פרשת נזיר וכו' סיון לעיל ועשתה כגון זו ודו"ק:

ר"ש פ"ג

[דברים כו]

[דף נ.]

ר"ש פ"ג

תוס' שאנץ

וחב"ע כגון דאתיא דאתא מעיקרא אשת ואחי. הילכך בוה אחר זה אתא תרתי ומכתבי לה: ותרצה לדרבי נחמיה. דאמר עשו שתי נשים באיש אחד לאו סיפיה דמלתיה דר' נחמיה הוא אלא פירוש המלה הוא דאמן בוה אחר זה והאי דאתא מעיקרא אשת אחי דר' נחמיה הוא דאמר ואוקמי אמפיקא ואי בוה אחר זה והאי דאתא דהאמינה תורה קרא בריאשא הוה ליה איהי כשנים והנך בתר הכי אין דבריהם בפקפוי. והילכ דשנים אומרים שנסואת ועד אחד כשר אומר שלא נסואת היתה שהרי הך בתר הך נתרו ומתני' דקתני לא היתה שוהה כגון דהדרה הך הני פ"ק:

סליק פרקא

אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה

אידך הוא דקא מכסיף נפקיא . תימה והא אמר בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג.) דבין זכרים לנקבות לאו דעתייהו דליכסי ואמר רבי חסא דווקא אמרי [הכי] דלין מעשיו מוכיחים מפני שמוכיחין השומעין על דבריו שהוא מתעה לפי שעה לפי שהוא בסמוך כי הכא ולאו מרגישים בדבר : **ליכסי** ולישדי כי היכי דליכפר ליה . ול"ת יתעה כמו כן בקרבנות מקום שמתעה כי היכי דליהוי ליה כפרה נמורה י"ל כיון שמלך הכתוב בדבר לחד צד היה סיכל בדבר מה לנריך יותר . מ"ל :

ורבי עלה יקרלתה למפרע מלגיה . תימה להכא מסמע דבין רבי ובין רבנן הים ולא הקריתם שמע דתוריית וכן תנאי דפליגי התם* בקורלת אם שמע ולא הסמיע לחזו וכן כ"ם וכ"ה התם בפרק קמא דברכות (דף י:) דתנן בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר בשכבך ובקומך וכ"ה אומרים בשנה שבני אדם שוכבין בלילה דמדוייהו שבירת לחו אדם שוכבין בקייט ומסתמא דגמרת גמי התם "פניך תנת היכא קלי דקתני מילתי תנת לקרא קלי לכתוב בשכבך ובקומך ולא בפ"ב (שם דף יב:) בפלוגתא דרבי יוסה ורבי יהושע דתניא ויהי עלה יקראם למפרע הלבריים על לבבך רבי יוסה אומרי אמר עד כאן מלה כוונה מכאן ואילך מלה קריאה רבי יהושע אומר עד כאן מלה קריאה מכאן ואילך מלה כוונה אמר מר רבי יוסה ול' מ"ם מכאן ואילך מלה כוונה דכתיב עם ה"נ כתיב בלבבך עלה עד כאן מלה כוונה וקריאה מכאן ואילך מלה כוונה קריאה מ"ם עד כאן מלה כוונה וקריאה דכתיב ודברת בם ה"נ כתיב בדבר בם הוות בדברי תורה כתיב מדקאמר הוות בדברי תורה מכלל דובכרם בם דוקא בק"ם ולא בשל תפילין שעשו הפופעים שעטו מלאכה עם בעל הבית קודם ק"ם ומבכרין לפניה ולאחריה ואוכלים ומבכרין לאחריה שתים כלל ברכה לכוונה כתיקנה שיהא טולל כוונה יכולים בברכת המזון ולא מבכך הסוב ומטיב משום דמדבנן היא דביבנה תקנה מכלל דק"ם לחיב לקרות לתוריית ובפרק מי שמתו (ברכות ל' כא.) בגמרא בעל קרי פריך סתמא דגמרא קריאת שמע דבבבן תנא דקאמר ק"ם וברכת המזון לתוריית ואו אמרינן התם (דף כא. ע"ש) אמר שמואל ספק קרא ק"ם ספק לא קרא ליט אוזר וקורא ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר אוזר ואומר מלי מטמא ק"ם מדרבנן ודוחק לומר דכל הני דמסמע מיניהו דמתוריית הוי אמכתא בעלמא לאין סיומא הגמרא ג) לדייק כל כך על אמכתא רבי ורבנן ועוד אמר לימא קסבר כל התורה כלל לעון נאמר ולא הוי אמכתא בעלמא לא הוה צריך למידק מיניה ג) :

ורבנן סבירי להו ק"ת הקורא התם שמע ולא הסמיע לחזו יצא . תימה מאי דוחקיה למימר הכי הוה מלי למימר ורבנן אמרי שמע מינה כדאמר בפרק היה קורא (ברכות דף מו.) דתנן הקורא את שמע ולא הסמיע לחזו יצא רבי יוסי אומר לא יצא ומפרש בגמרא מ"ט דר' יוסי משום דכתיב שמע הסמיע לחזוך וס"ק שמע בכל לשון אמתה שומע ואידך תניתי ס"ת :

ולנו במקומן : **גמ'** פרשת סוטה מנלן דכתיב "ואמר (והכהן) לאשה" בכל לשון שהוא אומר תנו רבנן משמיעין אותה בכל לשון שהיא שומעת על מה היא שותה ובמה היא שותה, על מה נטמאת. ובמה היא נטמאת על מה היא שותה על עסקי קינוי וסתירה ובמה היא שותה במקידה של חרש על מה נטמאת על עסקי שרוץ וילדות ובמה היא נטמאת בשוגג או במזיד באונס [או] ברצון וכל כך למה? להקריא לעון על מים המרים : ומדי מעשר : מנלן? דכתיב "ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקודש מן הבית" וליף 'אמירה' מסוטה: בכל לשון שהוא אומר א"ל רב זביד לאביי ולילף אמירה מלוים מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש! דנין *אמירה גרידתא מאמירה גרידתא ואין דנין אמירה גרידתא ממענייה ואמירה" תניא רשב"י אומר אדם אומר שברתי בקול נמוך ונענתי בקול רם שברתי בקול נמוך מן וידוי המעשר נענתי בקול רם ממקרא ביכורים ונתתו בקול רם והאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מפני מה תקנו "תפלה בלחש כדי שלא לבייש את עוברי עבירה שהרי לא חלק הכתוב מקום בין חמאת לעולה? לא תימא נגזרתו אלא אימא צעקו *כדתניא ומסא מסאי יקרא" יצריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים וכל מי שאירע בו דבר צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים גופא א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מפני מה תיקנו תפלה בלחש? שלא לבייש את עוברי עבירה שהרי לא חלק הכתוב מקום בין חמאת לעולה, ולא, והא אימא דמים "דם חמאת למעלה "דום עולה למטה? התם כהן הוא דידע והאי "חמאת נקבה "עולה זכר? התם מיכסיא באליה, תניא כבשה שעירה מאי? אימא למיכל? התם אידי דקא מיכסף נפשיה דאיבעי ליה לאיתויי כבשה, וקא מיתי שעירה, חמאת דעבדת כוכבים דלא סני דלאו שעירה מאי? אימא למימר? התם ניכסוף, ניזיל כי היכי דנכפר ליה : קרבים שמע: מנלן? דכתיב "שמע ישראל בכל לשון שאתה שומע תנו רבנן *קריאת שמע בכתבה דברי רבי וחכמים אומרים "בכל לשון מאי טעמא דרבי? אמר קרא "והיו בהוויית'ן יהו ורבנן אמר קרא "שמע" בכל לשון שאתה שומע, ורבנן נמי הא כתיב "והיו? ההוא "ישלא יקראנה למפרע, ורבי שלא יקראנה למפרע מנליה? נפקא ליה מדברים "הדברים" ורבנן "דברים הדברים לא משמע להו ורבי נמי הכתיב "שמע" להוא מיבעי ליה "להשמיע לאוניך מה שאתה מוציא מפיך ורבנן סברי לה כמאן דאמר "הקורא את שמע ולא השמיע לאוזנו יצא, לימא קסבר רבי כל

תוספות שאנץ

ברישא אגב דנקטיה בסיפא : **גמ'** ת"ל ואמר הכתוב אל האשה בכל לשון שהוא שומע ופשוט קרא ילוף לה בספרי ול"ג ואמר הכתוב לאשה : אל האשה משמע דברים הנכנסין בלבה כדפשיטא ואויל ופיתוי מה שפ"ה דמאחר שקרא ילוף לה בספרי אינה ראיה ואין צריך לפשוט גירסא הספרים דמצינו בכמה מקומות שנולעלם על הלמוד שלנו כגון נבי דאר דאמר בגמ' לק' גם בתורא שנתנדמנה הערוה דדרשין אותו ונפקא לן מדאורייתא העלה בן לאדון לא יכופר דמשמע דאפילו בשוגג לא יכופר ומיהו לא מצינו בשום מקום שיהא חייב חטאת על שגגת ערוה ואפשר דהכא מיירי במזיד ומיהו לא מצינו בשום מקום שיהא חייב חטאת על שגגת ערוה ואפשר דהכא מיירי במזיד ומיהו לא מצינו בשום מקום שיהא חייב חטאת על שגגת ערוה ואפשר דהכא מיירי במזיד

[כ"ת עניה ואמירה מעניה ואמירה]

[דף כ.]

[דף פ.]

[קדוש דיש פ"ת]

[ע"ש נרפיו ותוס' ד"ה מכי נרפיק]

נרפיו מ. מנחות יג.

גליון הש"ס

גמ' וכנן זכרים סתרים לן מעמע לה . עיין נעיל דף י ע"ב מ"ש דכ"ה דכאן :

נוסחא אחרת

◇ לימא קסבר רבי/רבנן (אחר גירסת ר"ת) מטיעמא בקש מה בין לזה לזה אלא הכא הכי קאמר

ז) [וע' טיטו תוס' מיומין כו: ד"ה מסמיע וב"ב קמ. ד"ה מנין] : ג) [וע' תוס' נרכות כא. ד"ה כ"ג ובד"ה כהנו ובמ' מעמע מג: ד"ה ותנו] כל

ח) מיטה ד"ה דוקא תנא דמתני' ס"ל דכל סתומה בכל לשון נאמרה מדלא מייתי לחיה מקרא נמתני' לסבי דנמתני בכל לשון אחד ובפי .

ן"ן נאמרו בלשון קודש . ואין לחלוק בין ספרי לתורת כהנים דהא ספרי נמי דרשי מכל לשון ואפילו הכי לא דרשי מכל לשון אלא מלשון הקודש כדאמרינן בפרק ב' דסוטה (דף לג.) ובפרק ב' דמגילה (דף יח.) ובפרק ב' דנדרים (דף כ.) ובפרק ב' דמכות (דף ט.) ובפרק ב' דנזיר (דף כג.) ובפרק ב' דקדושין (דף כא.) ובפרק ב' דנבא קמא (דף פג.) ובפרק ב' דנבא מליעא (דף מו.) ובפרק ב' דנבא מליעא (דף פג.) ובפרק ב' דנבא מליעא (דף פג.) ובפרק ב' דנבא מליעא (דף פג

לימא קסבר רבי. מדלישנא דקרייתא שמע משמע דלא לקרות שמע. לימא קסבר רבי התורה כולה בכל לשון נתנה שמע. לישנא דקרייתא שמע משמע דלא לקרות שמע. לחזקיה: מפלה. דקתני מתני' כגון לשון זה וזה. ניקום והוה ליה לישנא דילדע לכוון לבו בתפלה: יחיד. גריך ליה לישנא דמתני' מלתני' הסרת עליכור לא גריכי ליה לכתיב (מיכה ז) הן לא כציר לא ימתק חיטו מותם בתפלתן של רבים: נפתו עליה. לחזקיה לתנחת קרבא בתכסיסיה. שהלכו פרסי להורה בני בית חשמונאי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כהיה עובד עבודה יום הכפורים: עבידתא. תיל לשון העביד לת תילו עבודה גדולה (ירמיה כח כא): נסקלנם. שם מלך יון: בת קול. תותי מידה הממוצה על כך יודעת בשמים לשמוע תפני שעושיה להשמיע וכיון שהלתה לכל הלשונות פעמים ליה ופעמיים ליה: דתמר מר. לקמן בפרקין(דף לו:): ולמדו. ליוסף שבשים לשונות: ה"נ ברכת המזון לכתיב וברכת ולא נגריכן 'מגלן' דלא בעיא קרא,דמהיכא היתי דבעיגן לשון קודש: בכל לשון שהיה מבורך. לת קבע ל לשון שהיה מבורך מבלבל: שבועת העדות מגלן. הכתוב לשון: שבועת העדות מגלן. דלא לת כתב קרא ליכא למימר דשבועת הר גריזים והר עיבל שהוא בלשון הקודש: ושמעת. מדלת כתיב והשביעה בלה: יענטו בקול. במתן תורה ובלשון הקודש ניתנה: לדבר שהוא מעשה מעכב. בה כגון חלילה וקריקה דלכתי משמע עיכובא דלאמר לשנות ובמקו "ליעשה" לומר שהמעשה מעכב: ייקר שבועת. ורבי

[פסוקות לה. כריתות מ.]

משבועת העדות: ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה כו' עד מקרא ביכורים כיצד ויענית ואמרת לפני ה' אלהיך והלהן הוא אומר וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל מה ענייה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק ולוים גופייהו מנלן אתיא קול-קול ממשה כתיב הכא בקול רם וכתיב התם משה ידבר והאלהים יענגו בקול מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: חליצה כיצד ובעז וברבנן: מאי עבדי ליה מיבעי להו *לדבר שהוא מעשה מעכב ור' יהודה מכה בכה ורבנן כה-כבה לא משמע להו ורבי

כל התורה כולה בכל לשון נתנה. פי' ר"ח הא פשיטא דבשמע מ"מ ניתנו למשה בלשון קודם והלי דקתמר הכא (ה) היינו משם ניתנה להעתיקה בלשון אחר לו לת ומצינוהו נמנע דגמ"ד לת ניתנה להעתיקה בלשון אחר לו ניתנה לקרות כמו כן בלשון אחר דמי שהיה קורת לותה בלשון פרסי והיא כתובה לשון עברי כלילו היה קורת בעל פה כדאמרינן בפ' אמי דמגילה (דף יח.) קרת תרגום לת יצת היכי דמי מילתא דכתיבת מקרת וקת קרי תרגום הייט על פה הוא לת גריכת דכתיבת תרגום וקת קרי תרגום ולת יכעגת בפירושו היכי סלקת דעתיה למימר לגיבת דרבי דכבל לשון ניתנה ליכתב תם כן הת דתמר רבי ק"ם ככתבה הייט בכל לשון שהרי כבל לשון ניתנה ליכתב תם כן הייט רבנן ותו תפשוט מיהת התם דלגיבת דרבי בלשון הקודש נתמרה ותו מלי קמבעיא ליה והת פלוגתת היא בפ"ק דמגילה (דף ח:) תגן תין בין ספרים לתפילין וחפילין ללת שהספרים ככתבין בכל לשון וחפילין ומזוזות לגן ככתבין ללת לתשרים בלבד דתנ"ת לתומר לת ספרים לת היתיו ביכתבו ללת יוונים בלבד ו"ל מהת דתמר רבי קריס שמע ככתבה ליכת למידק מיניה דתיכת דתמר לתומר ככתבה המיוחד לה כשבכתבה ימידי כגון במזוזות וחפילין דכ"ע מודו דבלשון הקודש ואבל בבי שבועת העדות נר' מנא לן דאי לא כתיב קרא איבא למימר דבעי דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהיא בלשון הקודש. ל"ה. יש אומר בפשט שצריך לברך בעל הבית דכתיב וברכת את ואת ריבויא הוא לרבות את בעל הבית?

ברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת. דם"י שיכפ הגיכתה דלת נגם מגלן ופי' מפוס דלת בעי קרת דמהיכת היתי לדבעי לשון הקודם ומיהו גרלה שיקר כגריכת הספרים דגרסי בהו מגלן דסד"ת גילה ברכה מברכות הר גריזים דכתיב בהו יעמדו לברך (דברים כז) מה להלן בלשון קודם לקי כתן להת בהתי ג"ם יליפיגן בפירקין(לקמן דף נת.) ברכת כהגים דבלשון הקודם דכתיב כתיב וברכת לת ה' לומר מלתר שהכתוב מוכל לברך בכל והבכת בלפי הבריגה מוכל לברך בכל לשון שתרלה ומסתמת בלשון שתתה מכיר שתתן שבח להקב"ה בלבב שלם להגלחך והבי גמי ליתת בירושלמי [בפרקין דלתר התם] וברכת כדי שיהת יודע למי מברך [ומשמע בפרק כילד מברכין] (ברכות דף מ:) ליגיל לתמרה בלשון תול שלת כתיקונה יגת דומית דבשמיגן רגית כרך ריפתת בתר דכרך לתמר בריך רחמנא מריה דהתי פיתת ולתמר רב דימת ברכה דלתוזה ומוחמרת בפני ה' תלהיך בכתיב נבי ודודי [מעשר לת יליף דלת] דמי להתי דהכת כתיב לת ה' תבל התם בפני ה' דלהכי כתיב בפני ה' דמשמע דבעזרה היה מתוזה ולהכי ליתנרך גזירה שוה לתמירה תמיכה: שבועת העדות מנת לן. גרלה לפרש מי גלו תבת דמיגת בלה קול קול ממשה דלהכי כתיב ושמעת מדלת כתיב ושמעת דמשמע לכל שגן שהיא שומעת מדלת כתיב והשביעה בשבועת התלה תבל לפירוש ה"י דפי' מי גלו תבת דמיגת בלה קול קול ממשה דלהכי כתיב ושמעת דמשמע לכל שגן שהיא שומעת מדלת כתיב והשביעה בלה לפירוש ה"י דפי' מי גלו תבת דמיגת בלה קול קול ממשה דלהכי כתיב ושמעת דמשמע לכל שגן שהיא שומעת מדלת כתיב והשביעה בשבועת התלה תבל

דכ"ש וכ"ה תמיה לרבי כיון דהסיל הכתוב ככה בין קריאה למעשה [נימוק] דלעכבו תרוייהו ומו ליכא למימה לדרבה הוה לן למימר לגיבא דרבי יהודה לפיל לי לא הוה כתיב הלא כה דקריאה מעכבא ולא מעשה דהא שמעינן ליה בפ"ק דר"ה (דף ח:) דמקרא נדרש לפנים ולא לחתריו דאמר יוכל תפ"פ שלא שמעו תפ"פ שלא תקעו יכול תע"פ שלא שילחו ת"ל את דברי רבי יהודה ומפרש טעמא מקרא נדרש לפנים ולא לחתריו ולא לפני פנים כלומר טיכוכא היא נדרש דוקא לוקלקתם דלוי שלפנים ולא לוסבתם היא לא לחזוקה של הלא כתיב ויל"ש דה"פ ודבי יהודה הלי למעשה מעכב מכה ככה דלי לא הוי כתיב הלא כה ה"ל דדרשינן ליה דוקא לקריאה שלפנים להכי כתיב ככה יחידאי למדרשיה נמי למעשה שלאחריו:

במוך הגלגל סמוך לגלגל. מסמע מקום הרוחה לת הגלגל כדאמר (יהושע לף יפ:) ממול ערפו מול הרוחה לת העוקף ולכאי אמר רבי לגעזר מול הגלגל והלא לא רלו לת לת הגלגל יהושלמי מה מקיים ר"ש הר גריזים והר עיבל שני גבוהים היו עמלו וקללו זה הר גריזים וזה הר עיבל על דעתיה דרבי יהודה מלה דאמר ר"ש לא זו ממקומותו בירושלמי דר' יסמעאל אומר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנים נאמרו ז' שנים שכיבשו ושבע שנים שחילקו וכתיב בהם ר"ש לא זו ממקומותו בירושלמי דר' יסמעאל אומר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנים נאמרו ז' שנים שכיבשו ושבע שנים שחילקו ול

וכיון שניטמבלו רגלי כהנים במים חזרו המים לאחוריהם שנאמר °וכבוא נושאי הארון עד הירדן וגו' ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד וכמה גובהן של מים? שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מתנה ישראל דברי ר' יהודה, אמר לו ר' אלעזר בר' שמעון לדבריך אדם קל או מים קלים, הוי אומר מים קלים אם כן באין מים ושוטפין אותן, אלא מלמד שהיו מים נגדשין ועולין כיפין על גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן °כל מלכי מזרח ומערב שנאמר °ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל" ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי °יהושע °כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו' "וכתיב °ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד וגו' "*עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם °שנאמר °והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו' "אם אתם עושין כן מוטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותכם' מאי 'אותיכם' אותי ואתכם, עודם בירדן אמר להן יהושע "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר °לשבטי ישראל וגו' וכתיב °למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו' סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע °שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה וגו' יכול בכל מלון ומלון ת"ל "אשר תלינו בו הלילה" אמר רבי *יהודה: אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא ורבניא בן חבינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה וגמירי דמעונא דמדלי אינש לכתפיה תילתא °דטעונה הוי, מכאן אתה מהשב לאשכול שנאמר °ויישאוהו במוט בשנים" ממשמע שנאמר 'במוט' איני יודע שבשנים, מה תלמוד לומר בשנים? בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני מיכן שנאו אשכל, אחד נשא רימון, ואחד נשא תאינה, יהושע וכלב לא נשאו בלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה. פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי "רבי" יהודה כחנייתן

יותר מכאן מתוח מיל. תימה לר"י והא ליכא מצוה למיעבד הכא [כדלקמן כ"ב ע"ב] אלא תלתא פרסי* ור"ל שהיו עגלות והולכין למעלה מן העגינים ירושלמי רבי לוי אומר עד רקיע תמן תמיין עד כאן לא נתנו כאן להקיף ולהלן מתוקף מכאן: עודם בירדן אמר להם יהושע. [ירושלמי] אמר ריש לקיש בירדן קיבלו עליהן את הגזירות אמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הגזירות המים שאין בהן טעם מקבלין ומוטפין אתכם אמר רבי סימון ב"ר זביד ויאות תודע לך שהוא כן שהרי ענן חטא וכופה על סנהדרין נפלה בעי אמר ר' לוי בינונה הותרה הלטועה יפה כח קול ואמרה אין לכם עסק בגזירות: גמירי כל טועה. ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן תרעא לא לתרכובתיה ומן תרכובתיה לכתיפיה להוא דאלי ליה [מן תרעא על כתיפיה] ולא דמי ההוא דאלי ליה להוא [דלותכן טעין ליה]:

עודם בירדן אמר להם יהושע. [ירושלמי] אמר ריש לקיש בירדן קיבלו עליהן את הגזירות אמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הגזירות המים שאין בהן טעם ומוטפין אתכם אמר רבי סימון ב"ר זביד ויאות תודע לך שהוא כן שהרי ענן חטא וכופה על סנהדרין נפלה בעי אמר ר' לוי בינונה הותרה הלטועה יפה כח קול ואמרה אין לכם עסק בגזירות: **גמירי** כל טועה. ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן תרעא לא לתרכובתיה ומן תרכובתיה לכתיפיה להוא דאלי ליה [מן תרעא על כתיפיה] ולא דמי ההוא דאלי ליה להוא [דלותכן טעין ליה]:

טורטני וטורטני דטורטני. פירש"י ז"ל דטורטני בלשון יון קרא של מחוים וכילד בשלוהו הכילו בני עמודים וכירגוס בחבלים ונתנו החבל על גבי חבלים ונתנו מוטות בחבלים בקלה העמודים המכורגים והחבל נתן מוט ל' מן הקלה מזה להלן וכיולא בה ברחב מקלה לחבר נמלאו שתי מוטות ברחב העמודים המכורגים בחבלים והחבל נתון בחבלים *ועל כל מוט מהנו המוטות שתי מוטות ברחב זה ומוט ברחב זה נמלאו מרכב מוטות ברחבי העמודים וכל מוט ומוט מהנו ל' מוטות היו טוענים תוכן שני תבנים ומוט מהנו ל' מוטות היו טוענים כפולים עמרים ותרכובת היו ט"ו בחבל החבל וזה פירוש טורטני וכו' לומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב תים לחד תים לחד למקה על דעתיה דרבי ישמעאל טורטרין על דעתיה דרבי עקיבא טורטרין וטורטרי טורטרין: כחנייתן

ממשמע שנאמר 'במוט' איני יודע שבשנים, מה תלמוד לומר בשנים? בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני מיכן שנאו אשכל, אחד נשא רימון, ואחד נשא תאינה, יהושע וכלב לא נשאו בלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה. פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי "רבי" יהודה כחנייתן

ובין שניטבלו רגלי כהנים במים חזרו המים לאחוריהם שנאמר °וכבוא נושאי הארון עד הירדן וגו' ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד וכמה גובהן של מים? שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מתנה ישראל דברי ר' יהודה, אמר לו ר' אלעזר בר' שמעון לדבריך אדם קל או מים קלים, הוי אומר מים קלים אם כן באין מים ושוטפין אותן, אלא מלמד שהיו מים נגדשין ועולין כיפין על גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן °כל מלכי מזרח ומערב שנאמר °ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל" ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי °יהושע °כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו' "וכתיב °ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד וגו' "*עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם °שנאמר °והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו' "אם אתם עושין כן מוטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותכם' מאי 'אותיכם' אותי ואתכם, עודם בירדן אמר להן יהושע "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר °לשבטי ישראל וגו' וכתיב °למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו' סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע °שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה וגו' יכול בכל מלון ומלון ת"ל "אשר תלינו בו הלילה" אמר רבי *יהודה: אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתיא ורבניא בן חבינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה וגמירי דמעונא דמדלי אינש לכתפיה תילתא °דטעונה הוי, מכאן אתה מהשב לאשכול שנאמר °ויישאוהו במוט בשנים"

[תוספות ישנים]

מכשמע שנאמר במוט איני יודע שבשנים אמר ר' יצחק מורפני ופרשני דפרסני משוי ומשוי תחת משוי שהתרחונים מסייעים את העליונים ובכל מוט אחד היה מוטות קטנים אחד לראש האחד ואחד לראש השני והלכין באלכסון (כוה). ת"ר בני אדם נושאים מוט אחד ור' אחרים נושאים מוט האחד ור' יצחק לא מקרא שמע ליה. ואי"ת מנא לן דבני אדם ת"ש דלמא ה"פ איני יודע שבשנים ל) דרך בני אדם למוט אחד לשני מוטות ת"ר בני אדם כו' הכי וממה"ל בשני מוטי' דרך כל מוט ומוט ב) מוטות לב' ראשי המוט ולא היו המוטות באלכסון כרי שלא יפול האשכול לארץ אלא האשכול היתה מונחת על המוטות בסיון דף שלשלת מזה לזה). יצחק שני בני אדם כן הוו ח' בני אדם. ור"ת פי' דנקא לן במוט ר"ל שנים דיבור היו למוטת המוט בדרך שני בני אדם ◇ אמי אומרים ר"ל שנים שלח

אחד מיסין ואחד משפאל וידעינן ליה מדכתיב ועל מזבח הזהב ישרשו את בריו ואחרי כך כתיב ונתנו על המוט בשטע דהמוט והו מה שאשר לשעלה ושמו את בריו אם כן מצינו שהיו ד' בני אדם נושאין מוט אחד.

ל) מלמד ד"ל דעיקר כ' בני אדם למוט אחד אלא בשנים בני מוטות ובירו ד' בני אדם ופר"ח.

כחנייתן עברו . י"ל דהתחזונים לעולם כשהיו מגיעין לשפת עבר הסמי לגד מערב היו הולכין למטה בירדן ושוטין מקום מצמד לבתין תחכיסם שהרי רוחב מחנה ישראל היה שנים עשר מיל ורוחב הירדן לא היה כ"א חמשים אמה ומיל הוא חלפים אמה וי"ל דהזקה בתוך ורוחב מייתן ככתבו בירדן נמצאו זה לאחר שכנסו בירדן לא היו אלא ומשלמו עשרה אמה לא האחור כן לא עמדו כולם בירדן בשעה שהחזה יהושע עמהן שהרי תהה מוצה ברוחב שנים עשר מיל ס"פ לעושה רחבות חמשים אמה ברוחב הירדן ותוך כל לעושה י"ב מיל על רוחב כ' אמה ואם היה לך להקיף לומן ס"פ לעושה מדה תרכן זו אלא זו היה תוכן קרוב לאלף ות' (ומ') פרסאות בתוך הירדן והירדן לא נכנס כי אם עד יש העכבה ויוצא הוא ממערב פמיים שהוא בחלק דן כלאיתא בפ' מצשל בהמה (בכורות דף מה.) ותוך כל אין ישראל לא היה כ"א ס' פרסאות ושוד להיתך היו יכולין לעמוד החמשים מפי יהושע אלא ע"כ בירדן לא היו עומדים כדרך מייתן אלא מטמלמין ותימה לר"י נהי דדרך חנייתן עברו מ"מ הלא עמדו בירדן עד שגמר יהושע החמשים ונטלו החכמים ולא חזר לאיתנו עד שעברו כולן ג"כ תוסס ל' אמה של ירדן ושהות זה שעברו היו המים נגדמין ושוין יותר על י"ב מיל וי"ל תוחו גודש שהיה מיוסר על י"ב מיל לא הגיע לכלל גובה מיל ולהכי לא תשיב היה : **בזה** אחר זה עברו . תימה ג"כ אחתי הלי היה ר' אלעזר בקלות המים והלא היו תלויה אלא כשיכול העברתם וי"ל דבתרתי פליגי על מה שמשה קלות אחד לקלות המים אחר זה היו שפעין לא היו עוברין דרך מייתן היו המים נגדמין יותר *מי"ב מיל והוה לן למר אחר אלא י"ב ועוד שבשה אחר זה עברו ועל זה תמיה רבי אם בזה אחר זה עברו מה קלבה שייך דקאמר אלא מלות אלפי תשבון גודל המים היו עוברים ברוחב הני מיל שהוא תוך ג' מלות מסר י"ב כילד שהעשה י"ב לעושה מ"ב מיל על י"ב מיל וכל לעושה ברוחב מיל ותוך י"ב מיל ובשהגדפס זו אלא זו בתוך יהיה תוך קמ"ל מיל על רוחב מיל מחלוק רוחב הכלושות ותכרפסה לתוך יהיה תוך רפ"ח מיל על רוחב הני מיל והא מנא ליה שכך עברו ומלה דלר"ת בר שמעון לא עברו כלל דרך מייתן שהי בשעת מייתן היו מפוזרים מפני שהיו עושים לשלשה זה לתוך מזה כדרך תניית שיירות אבל כשעברו מאכזין כולן זה אלא זה ושמא לא היה כל ישראל כי אם ברוחב הני מיל על הני מיל וכשעברו זה אחר זה כדרך בני אדם העוברין דרך שבל אחד בעשרה בני אדם זה אלא זה יכול להיות כשיעור ס' ריבוא שהיתה בהעברתן כל כך : **מר** שבר אדם קל . ערוכה דה"פ אע"פ שהבר יהוא שמים קלים הייט דוקא כשהן יורדין כדי תכולתן אבל כאן שהיו עגדלין ועולין שיעור קלות מים ושיעור קלות אדם שוה : **אבותי** בקשו עלי רחמים . ול"ת ואמאי

כחנייתן עברו לדברי רבי אלעזר בר' שמעון
בזה אחר זה עברו אחד אמה בין מר ובין מר
כחנייתן עברו מר שבר אדם קל ומר שבר
מים קלים. °שלח לך אנשים" אמר ריש לקיש
"שלח לך - מדעתך וכי "אדם זה "בורר" חלק רע
לעצמו והיינו דכתיב °ויטב בעיני הדבר"
(פ) אמר ריש לקיש בעיני ולא בעיניו של מקום
°ויחפרו לנו את הארץ" אמר ר' חייא בר אבא
מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ
ישראל – כתיב הכא "ויחפרו לנו את הארץ"
וכתיב התם °וחפרה הלבנה ובושה החמה
וגו'" °ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן
זכור" אמר רבי יצחק דבר זה מסורת בידינו
מאבותינו מרגלים על שם מעשיהם נקראו
ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד °סתור בן
מיכאל" - סתור' - שסתר מעשיו של הקב"ה
מיכאל' - שעשה עצמו מך, אמר רבי יוחנן אף
אנו נאמר "נחבי בן ופסי" - נחבי' - שהחביא דבריו
של הקב"ה 'ופסי' - שפיסע על מדותיו של
הקב"ה. °ועלל בנגב "ויבא עד חברון", "ויבאו"
מבעי ליה? אמר רבא מלמד שפירש מלב
מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי
אבות, אמר להן אבותי – בקשו עלי רחמים
שאנצל מעצת מרגלים, יהושע כבר בקש
משה עליו רחמים שנאמר °ויקרא משה
להושע בן נון יהושע" - יהושיעך מעצת מרגלים,
והיינו דכתיב °ועבדי כלב עקב היתה רוח
אחרת עמו וגו'. "ושם אחימן ששי ותלמי וגו'
*אחימן - מיומן שבאחיו, ששי - שמשים את
הארץ כשחתות תלמי - שמשים את הארץ
תלמים תלמים ר"א אחימן בנה ערת, ששי בנה
אלש תלמי בנה תלבוש, "ילידי הענק"
שמעניקין חמה בקומתן *°וחברון שבע שנים
נבנתה [מאי "נבנתה]: אילימא נבנתה ממש
אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם לבנו
גדול דכתיב °ובני חם כוש ומצרים וגו' אלא
שהיתה מבונה על אחד משבעה בצוען, ואין
לך מרשים בכל א"י יתר מחברון (משום)
דקברי בה שבלבי ואין לך מעולה בכל
הארצות יתר מארץ מצרים שנאמר °כגן ה'
כארץ מצרים' ואין לך מעולה בכל ארץ
מצרים יתר מצוען דכתיב °כי היו בצוען
שריו" ואפילו הכי חברון מבונה אחד משבעה
בצוען, וחברון מרשים הוי והא כתיב °ויהי
מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך
אלכה נא וגו'" ואמר *רב אויא ואיתימא
רבה בר בר חנן שהלך להביא כבשים
מחברון, *°ואניא "אילים ממואב כבשים
מחברון? מינה, אירידי דקלישא ארעא עבדה
רעיא, ושמן קנינא. °וישובו מתור הארץ
וילכו

(נדברי ר"ת כר שמעון) . דלמר יותר מכלם מלות מיל, בזה אחר זה עברו, לים לאחר לים, גמלאו שבהו הרבה לעבור בלי כתייתן עברו מצוה קולה דמים מלדש לה עבדין כל כך : **מים קלים** . הרבה הם קלים מן החדש ומר סבר מלם קל לרון כמו המים : **מדעתך** . לפי תורה אור לפי מלה לחוק לכל ישראל הם חומרים לך כדכתיב (דברים ו) ותקרבון אלי כולכם וגו' לפי לפיך מעבד על ידך : **כלום יש לחדש** . כלומר אם הקב"ה אוה, כלום היה לומר ט (בעשות דבר שסופו לבא על ידי תקלה : **לבטחתה על ארץ ישראל** . (ג) לפיכך שאלו תחילה שלוח המרגלים : [**לא עלה בידינו** . אין לנו יודעין להלוות] : **סתר דבריו** . הכתוב ושמה שומעו [של הקב"ה] בדלי : **שפיסע** . **שפשפ** שומעו של הקב"ה מך . הגם כדאמרי לקמן לפיכך בעל הבית לפיכך לפיכך להוליך כליו מסם : **שהחביא דבריו** . **שפיסע** . דילג אלא תמרן כאחר הס : **יהושע** . לפ הולרך לילך שכבר ביקש עליו מסה לחמוה : **וחיינו דכתיב ועבדי כלב וגו'**. והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וירש חברון כדכתיב (יהושע יד) ויתן אח חברון לכלב ע"מ כלב הוא דאחיל לחברון : **מיומן** . גבור שבהס כמו **מנד** ימין חשובה מן השמאל : **שששה אח הארץ כשחתות** . **שמקום** רגלו מעמיק בארץ מרוב כובדו ומיכר שם כגומא וכשחת, ולשון שבר לא פורש לנו מלי דמי לשחיתות ומלה לשון עמודי **שם** שהם כבדים ומקום מעמדם ניכר : **תלמים** . כתלם המחריסה שמעלה העפר ומעמיק בארץ : **שהיו מעמיקים את הממה בקומתן**. מרוב גובה קומתן דומין כלילו לוחרם מיקר ושוקן בשקר שהממה יולה בו : **לבנו קטן** . כלומר קטן שבקטן של חס היה ומלריס שני לבניס : **מבוצה** . לשון חבנה ממלה (נרמיה מח) כלומר מוקבת בפירות : **קרשים** . סלעים שלין עושין פירות כתרגום קיב. כלומר דקברי בה שבבי . לא נרסינן מ"ש אלא ס"ק ותדע דפרשין היה ואינה לריכה לפירות כלל אלא אלין לפיכך יחזור לקבורת מתים : **כי היו בצוען שריו** . של מלך ישראל שהלוחים לא פרשה לעזור לו על מלך מלרים אלא מלמה בלומן יחיו ושם הולכין לבקשו : **קלבה נא ונחבלם שם** . כלדי נ"ל . חלבה לא בחברון ונחבלם שהלך שהרבה בנשוך כדכתיב בתריה "כי נדל נדל עבדך בשבתי בנשוך" ונחבלם שם בדבי כאן בחברון מלי בבי והלא לא היה שם המוכח כי אם בנשוך : **להביא כבשים לשולה**. דלמר מר כמס' מכתות כבשים מחברון לחמת לחן מרעה היה : **מביא** . לשון מחשובך לחה מסיעני שלא היה חשובה ליזרע כשאר הארץ מלחר שהיא בת מרבים כדלחמרי' בבכח מליעה בהשוכר (דף פ.) ולי לרעה המחזקת בגדולתי [היא שניסה **בקלבתא לרעה**] : **מרבים** . טעפר של מרבים דק וקלוש ומועט הוא ומתוך כך לא היו מורבים ווורעים לחה מבוה מחכל לחם : **ועבדה רעיא**. מלמחת ומעלה עשבים ולוכלים הלחן : **ומן קנייא**. המיקה הלחן שכן דרך הלחן להבית בחלן יבשה ומרבים יותר מחלן לחה : וילכו

מר שבר לחם קל . ערוכה דה"פ אע"פ שהבר יהוא שמים קלים הייט דוקא כשהן יורדין כדי תכולתן אבל כאן שהיו עגדלין ועולין שיעור קלות מים ושיעור קלות אדם שוה : **אבותי** בקשו עלי רחמים . ול"ת ואמאי

בפרק מי שמתו (נרכות דף יח.) דמיתי לה ידעין מידי ומשמע במסקנא* ותפילו לבות הטועם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שבך נתפלל והכי לחמר בפרק שני דתענית (דף מו.) למה יולחין לבית הקברות כדי שיבקשו עליהם מתים ובן בפרק מי שמתו (נרכות דף יח.) דמיתי לה ידעין מידי ומשמע במסקנא* ותפילו לבות הטועם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שבך נתפלל והכי לחמר בפרק שני דתענית (דף יח:) דלמקרובי חול מיהו שמעינן מיהת דשמן קנייא מדסלקא דעתך למימר שהלך להביא כבשים : **ואמר** רב לויא ואיתימא רבה בר בר חנן שהלך להביא כבשים מחברון . אי"ת דמסיק בפרק שני דחמורה (דף יד:) דלמקרובי חול מיהו שמעינן מיהת דשמן קנייא מדסלקא דעתך למימר שהלך להביא כבשים : מלמד

[ד' יט. ע"ם היסב ומלוה ליישב]

[תענית כג:]

עלמו סך משונאו של הקב"ה כביכול כראשר לקמן אפילו בעל הבית אינו יכול להוליא כליו מסם : שעושה הארץ כשחיתות שמקום הגליו מעמיק הארץ מרוב כובדו . ופ"ה לשון ששי לא פורש לי מאי דמי לשחיתות ול"ל לשון עמודי שיש שהם כבדים ומקום מעמדם ניכר ל"ה . אלימא נבנתה ממש . ותולק התלמוד על הבדרש דאיהא התם שפני מה זכו הבנעניים לישב בארצם ס"ו שנים יותר מבצרים בשכר שכבדו הוקן אברהם אבינו שאכזרו לו

הגהות הב"ח
(ה) גמ' ויימב נעיני סדנו ואמר ר"ל :
(ו) רש"י ד"ה לבוסתנא וכו' לומן שבאלו כ"ג ומינה שבאלה מחק : (ז) ד"ה אלכה נא ואלבם אם מדני אבר מחברון אלכה אם מדעת :

[תמורה יה: ע"ם]

ממחם פה.

תוספות שאנץ
שלח לך אנשים לדעתך איני מצוה לך אבל יש"ם אמר שהשלחם כדכתיב ותקרבון אלי כלכם : וכי יש אדם בי' כלימר אם צוה הקב"ה [היה מצוה] לעשות לי דבר שמשמו לבא לידי תקלה . ריימב בעיני הדבר ולא בעיני המקום ובמדרש רבה מפרש שאף בעיני משה לא חישיב אלא משל לאדם האומר לחבירו מכור לי החמור ואנכנו נוצות לו להשליכו בהר ובבקעה ואמר כיון שאין אתה מעכב על ידי שלא אעשה מכנו מה שארצה לנוחתו לא אמכור וכן היה משה אומר שיאמרו לו ישר' כיון שאתה מרה לשלוח מרגלים לא תשלח עוד וה"ק הכא וריימב בעיני הדבר שהייתי סבור שתניתי מלשלוח כי היה לבם להאמין במקום ב"ח . אבל לא בעיני המקום שהיה גלוי לפניו שתשלח ותבאו לידי תקלה . א"נ י"ל דהמר"ר הולק עם תלמוד שלנו . מרגלים לא נתכוונו בו . אינו חוצה למר מרגלים ממש אלא אותן ששלחו תחלה שילחו מרגלים : שעשוה

ויבכו ויבאו. גי גרסינן וכתיב *[ויגלו] וילכו יחידאי הוא כיון דכתיב [ויעל] ויעבור ולא הוי ליה למימר ויגלו לא משה וגו': מקיש. לילכתן: שהלכו לתור לביאתן: לחף הליכתן בעלה רעה. שמחזיקין לומר דבר אמת תהילה לדי תורה אור לפיכך לומר דבר אמת תהילה לדי תורה אור

ויבכו[1] ויבאו[2] א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה אף הליכה בעצה רעה °ויספרו לו ויאמרו באנו וגו'-וכתיב-אפס כי עז העם[3] אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו °ויתם כלב את העם אל משה[4] אמר רבה שהסתיח בדברים: *פתח ויהושע דקא משתעי, אמרי ליה: דין *ראש קמיעה ימללו[5] אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם[6] סברי בגנותיה קא משתעינא אמרי לו מילתא ותחסמין לי, אמר להן: וכי זו בלבד אישתיקו[7] אמר להו: הוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו °עלה נעלה וירשנו אותה וגו' °והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל וגו' אמר *רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו (אל תקרי ממנו אלא ממנו) בכיבול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם °ארץ אוכלת יושביה היא[8] דרש רבא-אמר הקב"ה: אני חשבתיה למובה והם חשבו לרעה-אני חשבתיה למובה דכל היכא דממטו[9] מת חשיבא דידהו בי הכי דניחדו ולא לישאלו אבתרייתו ואיבא דאמרי *איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא חשבו לרעה °ארץ אוכלת יושביה היא. °ונהי בענינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו: בשלמא "ונהי בעינינו כחגבים" לחיי, אלא "וכן היינו בעינינו" מנא הוו ידעי, ולא היא, כי הוו[10] מבני אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו °לקמצתי באילני *אמר רבה באב היה-אמר הקב"ה °ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום [ערב] תשעה באב היה-אמר הקב"ה הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, ויאמרו כל העדה לרגום אותם.

ויבכו. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה °ויספרו לו ויאמרו באנו וגו'-וכתיב-אפס כי עז העם אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו °ויתם כלב את העם אל משה אמר רבה שהסתיח בדברים: *פתח ויהושע דקא משתעי, אמרי ליה: דין *ראש קמיעה ימללו, אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם סברי בגנותיה קא משתעינא אמרי לו מילתא ותחסמין לי, אמר להן: וכי זו בלבד אישתיקו אמר להו: הוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו °עלה נעלה וירשנו אותה וגו' °והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל וגו' אמר *רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו (אל תקרי ממנו אלא ממנו) בכיבול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם °ארץ אוכלת יושביה היא דרש רבא-אמר הקב"ה: אני חשבתיה למובה והם חשבו לרעה-אני חשבתיה למובה דכל היכא דממטו מת חשיבא דידהו בי הכי דניחדו ולא לישאלו אבתרייתו ואיבא דאמרי *איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא חשבו לרעה °ארץ אוכלת יושביה היא. °ונהי בענינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו: בשלמא "ונהי בעינינו כחגבים" לחיי, אלא "וכן היינו בעינינו" מנא הוו ידעי, ולא היא, כי הוו מבני אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו °לקמצתי באילני *אמר רבה באב היה-אמר הקב"ה °ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום [ערב] תשעה באב היה-אמר הקב"ה הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, ויאמרו כל העדה לרגום אותם.

ויבכו. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה °ויספרו לו ויאמרו באנו וגו'-וכתיב-אפס כי עז העם אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו °ויתם כלב את העם אל משה אמר רבה שהסתיח בדברים: *פתח ויהושע דקא משתעי, אמרי ליה: דין *ראש קמיעה ימללו, אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם סברי בגנותיה קא משתעינא אמרי לו מילתא ותחסמין לי, אמר להן: וכי זו בלבד אישתיקו אמר להו: הוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו °עלה נעלה וירשנו אותה וגו' °והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל וגו' אמר *רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו (אל תקרי ממנו אלא ממנו) בכיבול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם °ארץ אוכלת יושביה היא דרש רבא-אמר הקב"ה: אני חשבתיה למובה והם חשבו לרעה-אני חשבתיה למובה דכל היכא דממטו מת חשיבא דידהו בי הכי דניחדו ולא לישאלו אבתרייתו ואיבא דאמרי *איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא חשבו לרעה °ארץ אוכלת יושביה היא. °ונהי בענינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו: בשלמא "ונהי בעינינו כחגבים" לחיי, אלא "וכן היינו בעינינו" מנא הוו ידעי, ולא היא, כי הוו מבני אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו °לקמצתי באילני *אמר רבה באב היה-אמר הקב"ה °ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום [ערב] תשעה באב היה-אמר הקב"ה הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, ויאמרו כל העדה לרגום אותם.

באבנים וכתיב °וכבוד ה' נראה באהל מועד" אמר רבי חייא בר אבא מלמד שנטלו אבנים וזרקום כלפי מעלה °וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה" אמר רבי שמעון בן לקיש שמתו מיתה משונה אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם ותולעים יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם ומטיבורם ונכנסות בלשונם ורב נחמן בר יצחק אמר באסכרה מתו. °לכן

מלמד שמתו מיתה מבושה. גרסינן דרשה כמגפה דלקמן.

שעלה האחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר °ויהי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו[11] נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד וישראל מצד אחד, נשא ארון את נושאיו ועבר שנאמר °ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם[12] ועל דבר זה נענש עוזא שנאמר °ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחזו את הארון" אמר לו הקב"ה: עוזא, נשיא עצמו לא בל שבן

°ויחר אף ה' בעוזא ויכהו שם על השל וגו'-רבי יוחנן ור"א-חד אמר על עסק שלו וחד אמר שעשה צרכיו בפניו. °וימת שם עם ארון האלהים" א"ר יוחנן עוזא בא לעוזה"ב שנאמר "עם ארון האלהים" מה ארון לעולם קיים אף עוזא בא לעוזה"ב °ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזא" א"ר אלעזר שנשתנו פניו כחרדה אלא מעתה כל היכא דכתיב "ויחר ה'" נ: תתם כתיב "אף" הכא לא כתיב "אף". דרש רבא מפני מה °נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה °זמירות שנאמר °זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי: אמר לו הקב"ה-ד"ת שכתוב בהן °החעיף עיניך בו ואינו? אתה קורא אותן "זמירות", הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו "דכתיב °ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש" וגו' ואידו אתייה בעגלתא °ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון, משום דראו ויך (אלהים) רבי אבהו ורבי אלעזר: חד אמר °קוצרין ומשתחוים היו וחד אמר מילי נמי אמור – מאן

ואחר כך חזר לריבורו: נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד כו'. דאע"ג דהדרא קרא דיהיה כאשר תמו כל העוברים לעבור קרים דמשמע דהאי נתקו רגלי הכהנים בעבר השני ה) הא נמקו להו מן הירדן דכתיב ויעבור ארון ה', והכהנים לפני העם כאשר תמו כל העוברים עברו אחריהם עד שבא למקומם הרי יצאו להם מן הירדן ובאי תו דקאמר ריצו ירושע את הכהנים ליסר עלו מן הירדן אלא אין מוקדם ומאוחר בתורה ואשר עלו מן הירדן דקאמר להו ה"ק להו סלקו רגליכם לאחוריכם ועומדים בעבר המזרחי וכתיב כאשר נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה ריצאו מי הירדן למקומם: נשא ארון את נושאיו ועבר והיינו קרא קמא דכתיב ויהי כאשר תמו כל העוברים לעבור ל"ה. ויך באנשי בית שמש לא בחוך הכאה דדחר כתיב אלא כשהביאו הפורות את ארוני דאיירי בארון נקט לה: משום דראו בו ונסתכלו [דך בחמי]. קצרים ומשתחוים היו ולא בשלו מן המלאכה לבבוד

ה) מלמד דגיל כתיב לא הוי ליה ליגל מוקדם ומאוחר כתוכם לאי כסדרן כתיב כאן נסקו וכו'.

---

[1] כ"ג ל"ח מגי' כתיב

[2] ס"ג ויבאו אל הר הכרמל אל משה – אין כאן אלא מאן דאמר כך שמע מאחרים

[3] ס"ג דחוייה ליהושע [אי' לכבי קרי ליה ריש קמיעה לפי שקולתו משה יהושע לעומתו לפי שמוי קמיע לפי שסיי"ד מתת קמיעה היא. עיין ערך רם כ]

[4] [ממות נג: מרכין סו.]

[5] גליון הש"ס גמ' ומיתיה שנתמר וכו', עי' מירובין יח ע"ב ומנחות ס"ה ס"ח שם:

[6] [ע' כ"ב סה:]

[7] כי שלט [תענית כה:]: [אלא] וילכו ויבאו. ל"ג וכתיב יחידאי הוא כיון דכתיב וישובו לאחוריהם לילכתם, אלא ויבאו אל משה: ראש קמיעה מי שאין לו בנים ליפול חלק בארץ היא ידבר בפניו: אל תקרי ממנו ל"ג שאין הפרש ממנו ליחיד לממנו רבים ל"ת.ו.א"ד איוב נח נפשיה שלח תנין זכותו עליהם. והיינו דאמר איוב ביסר משה היה חייבו דכתיב היש בה עץ [אם] [עץ] זה איוב כלומר השרהו חי ולשה נקרא עץ שהיה מנין עליהם בזכותו כעץ: ה"ג ולא היא כי הוו מבני ואבלי. כי הוו אשורייהם מברין מלאכול מעורת אבלים כשחוזרין מן הקבר דאמר לעיל בכל דוכתא דמפי שכיב חשיבא מיניה: כי חזנהו. מרגלים והוי יראים לעמוד בפניהם מלקץ ויתבי באילנות. לקצצי איתא בכרדש מעשה בבחור של ענה שהלכה לפרדס אביה ולקחה רמון מן האילן תורקת הקליפה תחיה שם אחד מן המרגלים ונבנס בתוכה והיתה יראה מן יבוא אביה בפרדס ויראה הקליפה תגלה משם וחלך לו: במגפה. מרלא כתיב במגפה משמע בסיתרה מיוחדת ומשונה:באבנברה. שהיא באה על לשון הרע. וכיון שעלה אותרן שביישראל נו'. סיפיה דבריית' דלעיל היא אלא אגידי דתנא בה ומבאן אתה מחשב לאסוכלי נקט לפרשת מרגלי' הכא

[8] [ע' מרש"י דסכת ומוש' מכיון שה' ס"ח לל מקרי ומ' וק בתמלות ניתת]

[9] "ארץ אוכלת יושביה (י"א) מאכלת ◇ ר' התכורין [ל]שונה ופת הכבורה [בדיה]

[10] ס"ג שלט

[11] כי שלט [תענית כה:]: במגפה. מדלת קרינן במגפה מקמע בלשוחתא ולחויה להם במדה כנגד מדה: בלסכרה מתו. שיהא כתה על לשון הרע כדתמרינן בפרק קמא דקידושין (שבת קמ"ט ע"ב): וכיון שעלה כו'. סיפא דכרייתא דלעיל היא אלא מיבעי ליה דתנא בה ומכאן לתחא מחשב לאסוכלי נקט לפרשת מרגלים הכא: שבו המים

[12] [תענית כט. סנהדרין קו:]

[13] ס"ג הלילה לל

[14] [ע' מרש"י דסכת ומוש' מכיון שה' ס"ח לל מקרי ומ' וק בתמלות ניתת]

[15] "ויהי כלב את דעתם. אל משה" – אין כלב נקבר אל הלא מול טאר האנגלים

[16] [מכלים קיט]

[17] [במדבר ו' ו]

[18] [שמות ג' ו]

[19] [שמות ל"ג ל"ג]

[20] [שמות ל"ג ל"ג]

[21] [שמות ל"ג ל"ג]

[22] [שמות ל"ג ל"ג]

[23] [שמות ל"ג ל"ג]

[24] [שמות ל"ג ל"ג]

[25] [שמות ל"ג ל"ג]

[26] [שמות ל"ג ל"ג]

[27] [שמות ל"ג ל"ג]

[28] [שמות ל"ג ל"ג]

שלשה מיני מגפים היו . ירושלמי ג' מיני מגפים הן מגפי המלוך ומגפים שמגיעים עד האמה כפות רגלי הכהני' ומיסטוליות שנתן להם משה לתר רבי יוחנן פסוק זה מרבעה מיני מגפים הוא לתר ר' סימן בר זבידא ויתום אין תימר מגפי המלוך לגמרי הוו וענגו אין תימר מגפים שמגיעים עד האמה כפות רגלי הכהנים יהושע אתת כפות רגלי הכהנים משוקעות הן במים אין תימר מיסטוליות שנתן להן משה בשר ונכנסו עמהן לתרן אלא אם כן במה אנו קיימין בתגפים שמגיעים יהושע להן על גב סידן : **כיצד** כתבו ישראל את התורה . בתוספתא רבי יהודה אומר על גבי המזבח כתבוה תבל בי"ו שלמי הגי על גבי מגפי המלוך נכתבו דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר על גבי מזבח נכתבו מגפי דלתר על גבי מגפי המלוך בכל יום ויום לומות העולם היו מבלתין טוריהן ומשיילין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון ם"ד על גבי המזבח לא לשעה היו ונענו [עול הוא] מעשה נסים נתן הקב"ה ביניה בלב כל לומה ולומה והשילו את התורה שהיתה כתובה בע' לשון מ"ד על גבי מגפי המלוך נכתבו ניתה ובדם לומה בסיד על כל תלן ותלן : **ועל זה** [על תלת] מתן לתמר על גבי המזבח [נכתבו תלי] ובדם בסיד בין כל תלן ותלן : **ועל זה** נתתם גזר דינם עתם . ותם התמר כיפוף ליה דכתיב מתן תורה החזירה הקב"ה על כל לומה ולשון ולא קבלוה ו"ל **לשונך** זה גלגל הוא שלאחר שהיתה כתובה בילים ולא לעמוד ומיהו קימה והתמר בפ"ק דמסכת ע"ז (דף כ:) דעדיין ים להן פתחון פה שיאמרו לטש כפים עליהם הר בגינים כיתרתל וכל זמן שים להן פתחון פה לוך נתתם גזר דינכם : **לרבות** כגענים שבמולה לתרן .

תימה היאך קבלוה לתרת שהרי היה היתה מבגענים שבמולה כדאיתת בספרי בפרשת כשלוחך ומה תם מי שהיתה מעם שנאמר בו לא תתיה כל בממה [על קרקה עלמה כך קרקה המקום] ותרתב קלי ותתריגן ממי במס' מגילה(דף יה:*) שבתגיירה ובכבה יהושע והכא מבמע דבגענים שבמולה לדברי הכל מתן מקבלין תותן וממה על פי הדיבור היה *ותתר ט שקודם שהתחילו המלחמה היו מקבלין שהרי כתיבה התורה על גבי המזבח שקודם היה שהתחילו המלחמה ותפילו הכי לא היו מקבלין תלת היושבים תון לעטל ישראל כמו שפרש"י *ותי הוה מלינו למימר דתם היו מוזרין לו בתשובה בשעה שכתבו את התורה תפילו בגענים שבמולה היו מקבלין ותפילו לר' יהודה ולמען תגר לא ילמדו תתכם לעשות קלי ממי תגבעה תותם והכי מבמע במי לשון הספרי בפרשת שופטים ושוטרים למען תגר לא ילמדו [מלמד] שתם מוזרין בתשובה תין מקבלין תותן לא תקני תלת תין בהרגין ולא מבמע תותם שהיה הקב"ה לא היתה כל בממה תין בהרגין ולא נתגר לא תתיה כל בממה תלת לתגר שהתחיל יהושע במלחמה שהרי יהושע *תלת תלת פרוזטגמתות הרוגה להגליס ישלים להלתם ילתם לתלת תותן שהיו רוצין להגליס לא היה הורגן [ורגיל לומר] תותן שהיו רוצין להגליס קודם שהתחיל במלחמה ולתן רתב קיבלה עליה קודם שהתחילו במלחמה ולא נתלקו רבי יהודה ורבי תמעון תלת בתותן כגענים שתון גבולים תם מקבלין תותן תלת תבגענים שבתורה לתרן ולתר שהתחילו במלחמה שדינם תלת [שתר] תומות שמקבלין מתן לעולם :

כתוב

מתן תמריך בתימביים . מי שבעשיך כשבעשת ולת הלנת תת עלמך מן השביעית ועשה מי שפייך כשנתפייסת לבת מתלייך : **וכתב שבעה** פרים **ושבעה** תלים . בדברי הימים ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יהוצדק אומר בשביל שלא עשו ישראל תשובה בימי דויד ושלמה לפיכך הגלה אותם לבבל שנאמר (ירמיה ל) ועבדו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם אשר אקים להם : **מלאת כל ישראל במות** . מזבחות דעל כל פסיעה מזבח : **כתיב בילון** . כלבבי בילון תימים כתיב "ויזבחו עד גורן כידון ויגלם עוזי וגו'" **ובשמואל** כתיב "גורן נכון" : **בתגלם** . כשבא התגון עם עשה להם כבילון ההוא שהרג עוזי : **ולבסוף** . לתתר שנאתתה עם שהה תדקים בבית עובד אדום ושמע שבשבילו נכון שהכין לת תיבות ויברך ה' את עובד אדום . ושמעתי בשם רבי פנחס בר' הלבו גרן כגון הוא גרן אורנה היבוסי . וא"ב הוא (גרן) [ה"נ]בתגלם נכון:לבסוף בירון על שם המזבח שהגלתו בני ולבסוף הביב ובירון לשון שבר והעיקר הוא כמו יראו עיניו בירו . פ"ה : וכתבו להם למשה לשון אשר לא ילמדו אתכם תו' . לשל מיניה[כתיב] כי התרם התרימם ודבר זה כתבו למשה להודיע לו' אימות הירושה ורץ מבנולי ארץ ישראל שלא נבטיחו להתרימם אלא על אותם שבתוך הגבולים ונצטיעו להתרימם כדי שלא ילמדו אותו מעשיהם הפסולקלין אבל אותן הישובין בתוצה לארץ אם הזורין בתשובה נקבל אותם ושבתוכה אין מקבלין דמסתת יראה הם עושים וה"ג בתוס' אם אינם הזורין בכב אנו מקבלין אותם. ל"ה : ה"ג ושבית שביו לרבות בגענים שבתוצה לארץ . [דקרא בתר"ל כתיב] כי תצא למלחמה מארץ לתוצה לארץ והכי תני בספרי כי תצא למלחמה הרשות הכתוב מדבר כי תצא ם שמע כשתעלה עלדעתך[לצאת]:ושבית

[ופ"ב תוס' ד"ה דתיניתם]

נ"ל קרבנות ט"ק ת"ל ת"ל ת"ל

כימתן כך׳ שמעון. דלמר שקיבל להם שיחזרו בתשובה ויקבלום ולמת לא היו העומדין תוך לגבולין בכלל"ל מחיה כל כמה"ל לכל ר׳ יהודה כולן בכלל לא תחיה: נתרו. מתקלקל מרעי: והמוסי. לשון מהומה ועירבוב הגוף ומה שקבוהו: ביתה רחמונה. בימי יהושע: ביתה שניה. בימי עזרא: ליעשות להם נס. תורה אור

[תוספתא פ"ח] לעשות בזרוע ולא יהיו מתעבדים למלכות הלא שגרם חטאם על ישראל בימי בית ראשון ועזר עליהם שלא יעלו לגלות ברשות כדכתיב מי כמכ מכל עמו (שמות ט): פרעו ממעל. עיניו: ושכשיו מפחם. סירוס: (ו) והעלו עולות ושלמים. שכך נלמוד בתורה פרשה תכניס שלמות מבעי ליה וגו׳ וזבחת שלמים וגו׳: מלי והמלי. כיוצא בהלי קרא דמתני׳ וכל יכתוב וגו׳ תניא לא מוקי הר גריזים והמקלל לחבירו ואחיו׳ דמשמע לו שיכול למיכתב ואחיו׳ דמשמע לו חניא המיוחד לו חניא הנזכר במקום אחר: כדלק שמלוקין. השבטים בהר גריזים והר עיבל כדכתיב (דברים כז) (ו)ולה יעמדו לברך את העם וגו׳ ואלה יעמדו על הקללה כך מוקים בתכי לפני שתמור בהן שמה מפמיפס וגו׳ הכי נמי שמה להר גריזים כתוכים על האחת ושמה להר עיבל כתוכין על השנים והיו לכתיב "והחלו" לומר מניו מהקוק בחמת מן התכנים: כיתולדותם. כסדר לידתן שמה האמורים בסדרן גד ואשר יששכר וזבולן יוסף ובנימין ושם אשר לידתן ושמה לשונים שנאמר בה "יהודה לחוכן ממעון ולוי דן ונפתלי" כסדר לידתן תוך מיהודה: ועשרים וממשה על מבן ז. לקמן פריך שמה מחרונים עשרים ותרבע הוא דהוו לה

ששה שבטים עלו לראש הר גריזים כו׳: מאי כדרך שחלוקין כאן, כך חלוקין באבני אפוד מיתיבי "שתי אבנים טובות היו לו לכהן גדול על כתיפיו-אחת מבאן ואחת מבאן ושמות שנים עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר "ששה משבותם על האבן האחת וגו׳: שניה בתולדותם ולא ראשונה בתולדותם מפני שיהודה מוקדם, וחמשים אותיות היו עשרים וחמש על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו רבי חנינא בן גמליאל אומר

לא

יהושע ח

* ברייתא יו"ט של שחרית פ"ד מ"ד

עמוד כח א

רש"י

כמאן כר׳ שמעון. ות"ח דלמת ביקש תוכר לפיט ר׳ יהודה מוכח דהת לת דברה תורה תלת כנגד היכר והוחיל והוחרו שלכ ככריות דהלכה למשה מסיני דקתיתת בפרק שני דע"ז (דף ט:) הוחרו לפיט כנעניס שבחוצה לחרן בחוקם שהוברה יפת תוכר לשמר בפ"ק דקידושין (דף כה:) לפיבעית להו כהן מהו ביפת תוכר כר׳ שמר תוכר ושמוחל לשמר תוכר בביתה לחצוה כ"ע לת פליגי דשרי הלת דברה תורה תלת כנגד היכר הרע ושוד לפיט ר"ם מה הולך להחירה מלי שלת מכהן תע"ג דזוהה היא לת לפיצריך קרת למשייה הוחיל ולת דברה תורה תלת כנגד היכר הרע וי"ל כיון דלת החיר יפת תוכר תלת במלחמות הרשות שכו הכתוב מדבר שמא מיהה הנני כנעניס לת תניגן לת דברה תורה תלת כנגד היכר"ך דלחיכ יכ לשמר לת תמיה לפיהו במקום יפת תוכר הלכך לרבי יהודה לחיה ליה כנעניס שבחוצה לה כמי בכלל לת תמיה ולין מקבלין לוחן לת היה מחיר במקום יפת תוכר מיהו לחיכ למיתמה לר"ם לשמר מקבלים לוחם ולחיכם בכלל לת תמיה למה לי קרת ושבים שביו לרבות יפת תוכר ולחכי "ניחוח לחיכה דהוקת לרבי יהודה לחיצריך וגזירת הכתוב הוא גבי יפת תוכר שבחוצה לה חע"פ שבנעניס לחריס שבחוצה לה הס בכלל לת תמיה וי"ל דעיקר טעמת דר"ם לקרת ושבים שביו שמיך דלי מהיית קרת למען לשמר לת יעמדו לחיכה למיתר כל׳ יהודה לחיה למבריים לו שלר לומות לו כנעניס קודם שהתחילו במלחמה: ואחר כך הביאו לת החיבים. ס"ג בתוספתא(פ"ח)והביאו לת החיבים שהעלו מן הירדן וכו לת המזבח והעלו עולות ושלמים ולת גרסינן וכתבו עליו לת התורה: "בתאי" והחיו תיו על כל גריזים מרובה ממיו על כל הר עיבל. לשון הירושלמי מיושב יותר הגרסיון הסם מה תלמוד לומר והחיו מלמד שמעומין בהר גריזים ומרוכין בהר עיבל למה שיין שכתו על כל שבט וי"ל שם היו שוין ר׳ שמואל בר נחמני

כמאן כר"ם. ות"ח דלמת ביקש תוכר לפיט ר׳ יהודה מוכח דהת לת דברה תורה תלת כנגד היכר והוחיל והוחרו שלכ ככריות דהלכה למשה מסיני דקתיתת בפרק שני דע"ז (דף ט:) הוחרו לפיט כנעניס שבחוצה לחרן בחוקם שהוברה יפת תוכר לשמר בפ"ק דקידושין (דף כה:) לפיבעית להו כהן מהו ביפת תוכר כר׳ שמר תוכר ושמוחל לשמר תוכר בביתה לחצוה כ"ע לת פליגי דשרי הלת דברה תורה תלת כנגד היכר הרע ושוד לפיט ר"ם מה הולך להחירה מלי שלת מכהן תע"ג דזוהה היא לת לפיצריך קרת למשייה הוחיל ולת דברה תורה תלת כנגד היכר"ך דלחיכ יכ לשמר לת תמיה לפיהו במקום יפת תוכר הלכך לרבי יהודה לחיה ליה כנעניס שבחוצה לה כמי בכלל לת תמיה ולין מקבלין לוחן לת היה מחיר במקום יפת תוכר מיהו לחיכ למיתמה לר"ם לשמר מקבלים לוחם ולחיכם בכלל לת תמיה למה לי קרת ושבים שביו לרבות יפת תוכר ולחכי "ניחוח לחיכה דהוקת לרבי יהודה לחיצריך וגזירת הכתוב הוא גבי יפת תוכר שבחוצה לה חע"פ שבנעניס לחריס שבחוצה לה הס בכלל לת תמיה וי"ל דעיקר טעמת דר"ם לקרת ושבים שביו שמיך דלי מהיית קרת למען לשמר לת יעמדו לחיכה למיתר כל׳ יהודה לחיה למבריים לו שלר לומות לו כנעניס קודם שהתחילו במלחמה: ואחר כך הביאו לת החיבים. ס"ג בתוספתא(פ"ח)והביאו לת החיבים שהעלו מן הירדן וכו לת המזבח והעלו עולות ושלמים ולת גרסינן וכתבו עליו לת התורה: "בתאי" והחיו תיו על כל גריזים מרובה ממיו על כל הר עיבל. לשון הירושלמי מיושב יותר הגרסיון הסם מה תלמוד לומר והחיו מלמד שמעומין בהר גריזים ומרוכין בהר עיבל למה שיין שכתו על כל שבט וי"ל שם היו שוין ר׳ שמואל בר נחמני

כמאן כר׳ שמעון. דלמר שקיבל להם שיחזרו בתשובה ויקבלום ולמת לא היו העומדין תוך לגבולין בכלל"ל מחיה כל כמה"ל לכל ר׳ יהודה כולן בכלל לא תחיה: נתרו. מתקלקל מרעי: והמוסי. לשון מהומה ועירבוב הגוף ומה שקבוהו: ביתה רחמונה. בימי יהושע: ביתה שניה. בימי עזרא: ליעשות להם נס. תורה אור

[תוספתא פ"ח] לעשות בזרוע ולא יהיו מתעבדים למלכות הלא שגרם חטאם על ישראל בימי בית ראשון ועזר עליהם שלא יעלו לגלות ברשות כדכתיב מי כמכ מכל עמו (שמות ט): פרעו ממעל. עיניו: ושכשיו מפחם. סירוס: (ו) והעלו עולות ושלמים. שכך נלמוד בתורה פרשה תכניס שלמות מבעי ליה וגו׳ וזבחת שלמים וגו׳: מלי והמלי. כיוצא בהלי קרא דמתני׳ וכל יכתוב וגו׳ תניא לא מוקי הר גריזים והמקלל לחבירו ואחיו׳ דמשמע לו שיכול למיכתב ואחיו׳ דמשמע לו חניא המיוחד לו חניא הנזכר במקום אחר: כדלק שמלוקין. השבטים בהר גריזים והר עיבל כדכתיב (דברים כז) (ו)ולה יעמדו לברך את העם וגו׳ ואלה יעמדו על הקללה כך מוקים בתכי לפני שתמור בהן שמה מפמיפס וגו׳ הכי נמי שמה להר גריזים כתוכים על האחת ושמה להר עיבל כתוכין על השנים והיו לכתיב "והחלו" לומר מניו מהקוק בחמת מן התכנים: כיתולדותם. כסדר לידתן שמה האמורים בסדרן גד ואשר יששכר וזבולן יוסף ובנימין ושם אשר לידתן ושמה לשונים שנאמר בה "יהודה לחוכן ממעון ולוי דן ונפתלי" כסדר לידתן תוך מיהודה: ועשרים וממשה על מבן ז. לקמן פריך שמה מחרונים עשרים ותרבע הוא דהוו לה

ששה שבטים עלו לראש הר גריזים כו׳: מאי כדרך שחלוקין כאן, כך חלוקין באבני אפוד מיתיבי "שתי אבנים טובות היו לו לכהן גדול על כתיפיו-אחת מבאן ואחת מבאן ושמות שנים עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר "ששה משבותם על האבן האחת וגו׳: שניה בתולדותם ולא ראשונה בתולדותם מפני שיהודה מוקדם, וחמשים אותיות היו עשרים וחמש על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו רבי חנינא בן גמליאל אומר

לא

יהושע ח

* ברייתא יו"ט של שחרית פ"ד מ"ד

עמוד כח א

רש"י

תוספות שאנן

שביו לרבות כנענים שבחוכם. בא הכתוב להחיר כנענים שבחוצה לארץ לקיים מהם יפת תואר שלא יהא בכלל לא תחיה כל נשמה: כמאן כר׳ שמעון שכתב להם שיחזרו בתשובה ודוקא אותם העומדין בגבולין אבל השומדין יחץ לגבולין לא היו בכלל לא תחיה כל נשמה. שאם היו יראים לצאת את ארצם והתלינן להם לא נצטוו להחריבם כמו שפירש הגרשבי והלך לו.(אלא)(אבל)לר׳ יהודה כולם בכלל לא תחיה וא"ת לר׳ יהודה דאמר דנצטוו להחריבם כל הכנענים שבחוצה לארץ למה לי קרא דלא תתיחיים כם תיפוק לי׳ מלא תחיה כל נשמה. ר"ל דאדרבה כתן אותן שלא יוכלו להחריבם כדאי׳ בספר שופטים וכתן הגרשבי

כב א מיי׳ פ"ע מהל׳ כלי המקדש הל׳ ד ופ"ם הכ"ג:

נ"ל ניסי מקרית יערים ואדרבה ראשים מאמקום

סנהדרין מח מכות ד. * פירש"י ז"ל בלילי שמואל בן נתן ביתון. בחיון הפסוקים נאמאר רבינו שלמה בן האיתן הספרדי

הגהות הב"ח (ו) רש"י ד"ה והעלו ע"ל קודם ד"ה פריון:

עמוד כט ב

לעיל ה ב

נ"ל

עמוד כט ב

נ"ל

(שניים עיין לעיל ז ב תוספות ד"ה ואחד)

נ"ל

(ירושלמי מיושב יותר)

נ"ל

(אבנים)

גליון השי"ס

גמ׳ וקיפלו לת התבנים. כמו וקלפו רש"י שניין מד ע"ב ד"ה דלקמן:

שם כ"ג ועל התשבים כר"ש בר׳ יוסי בר׳ בון לפי שהיו עליה של הר גריזים "היו כ"ג ועל הקמיה כ"ז וזבולון מלא ומשני מ"ר יוחנן בנימין היה תלי מכן וי"ל דעל הקמיה שכתובין עליה לומה של הר עיבל היה כתוב כ"ג ועל הרלשונה ימ"ן ז"ר זבולון ויוסף מי כתיב שמה שמותם מממותם ולת כתיב שמותם:

לעמות

לא עבר דירושלע עבר. תי׳ פשיטא דשל משה לא עבר דלמה חיתה עוברת הירדן והלא לא כבשו אז אלא ארץ סיחון ועוג ושבא אותן שנטלטו בארץ סיחון ועוג לעבר הירדן של ארץ כנען לא הוקקה הצרעה עד יהושע: תוספות

לעשות נרכין . נרמה מסוס דהוליכו בלסון ניחה ויבא הביאה קל דייק נמי לעשות נרכין נכתב : באותה שעה בתמה דיוקא של תבין . כתב רביט משה סדרבן ולין לים מלבני הבית [שם בבית דמשמע דוקא מלבני הבית] לא היה שם מכלל דלתים אחר שלא מלבני הבית כלומר קטן ומופלג מעורכת מלבני הבית היה שם והוא דמות דיוקא של תבין והימה קלת מנלן דמרלים ט בתלון ומשמ מדכתיב בבית דמשמע בבית לא : איתשיל נמי מחידך ותע"נ דלא ניחא ליה . ותימה הלא לא היה יכול ליטול על נדרו כי אם מדעתו של פרטה כמו שהוא מעשה לדקיהו ונטרדלגר דמייתי התם "מיהו מכלל משמע "הוה בפניו דאמר ר' לעזר בנדרים (דף סה.) המודר הנאה מחבדרו אין מתירין לו אלא בפניו פי' בפניו ואפילו בשל כרמו ומיהו תימה לומר דהטלר על דעת תבירו מתירים ט אלא מדעת תבירו ומשמ תוקמיה בשלחו דניחוס בעלמא שניחוס כך מיהו לא היה יכול ליטול עליו לי לא ניחא ליה לפרטה : וסיו

[כח א ב מיי' פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ט ופ"ב ה"ט :]

[ר"ן מהל נחלון ניה]

[נדרים סה.]

[ר"ן דה"ה]

[נדרים טז. ירוש' נדרים פ"ב ה"ג ירוש' סוטה פ"ג ה"ג]

תורה אור גד ואשר ויוסף : ס"ל מה ס"ל כתולותם . הולין ולא כדרך לילון נסדרו : תיובתא דרב כהנא . דלכולי עלמא לין זה סדר הר גריזים והר עיבל דלהלו סדר הר גריזים ממטון ולו ויהודה ישכבר ויוסף ובנימין ולסר עיבל רלובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי : מרובה מחליו כו' . והייט דקאמר "והאלין לא מול הר עיבל" "האלין"=ממועטת שבאלין" : מפני שלוי למטה . זקני כהונה ולויה היו עם הארון בין שני ההרים כללקמן : כל שכן דכתיב להו . תליו של הר גריזים שהרי שבט לוי מהן היה : שלא מכי קאמר אע"פ שמשבט לוי למטה . אפ"ה תליו של הר גריזים מרובה מפני שיוסף עמהן ומרובין היו : ונשבע בני יוסף וגו' . סופו דקרא "ואתי עם בך אשר עד כה ברכני ה' : עוני עין . שולין על העין ואין העין עולה עליהם : וידגו לרוב . כן ברכן יעקב למקשה ותפריס : בעיר קדש הוא . בתולותם בעזרה : בסתר . שבמיוחד עם הקרוה והעמיד על עלמו ובשם אל יכרו : יהודה מלכותו מעמיד: מלאכתו ממש . מלאכה : לרבים . תשמיש : יגבל הון . שם טוב שהוא קשה "מכל הון : קשתו . שכשת זרעו על שם שיורה כחן : ויפתו . לשון ויפוטו בהויי"ן והלד"י מתחלפין כמו זעקת לעקת : שמעו לשכטותיו בבקבוק . ונסמך עליהן כדי שיתייסר ויכול בלעדו ויעבור תוקף יכרו : מידי לבירותיו של יעקב . משם זכה להיות רועה ומשם זכה לחיות מחבני ישראל : רועה יסראל החזיקה . כלפי שכינה נאמר : עוהב בלשון יוסף . יוסף והוא הרועה : מלה תולדות יעקב . תולדות שילוחו מיעקב כשנדן רלוי לשלח מיוסף : ותק של כח ב מיי' פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ט ופ"ב ה"ט : כפי כן יפתו מבנימין תמיו . תוכן עבירה שפיתתו מיוסף בשביל לשבר תלבושיו: שבר בתכסניא . בתרן בכרכים : מוסיפים . מפורש במדרש רבי תנחומא שהיה פיו כפי יעקב תביט בהלטת שקיבל משם ועבד : תשמישים . תכשיטין . כמכשירי נשים ותוזים בכוכבים ויודעים בחכמת המזלות : בעלי מלכות . נווחי מלכות בחכמה נבורה ויופי : עדות ביהוסף שמו . סיפיס דקרא "שפת לא ידעתי תשמע" : תיתציל תשבועתך . השתא נחכמים שיחזיקוה לך : תוספיזון

[בבא קמא קיח:]

[ב"ב קיח: ב"מ מד. מלכות כ: נה:]

[ב"ב קיח: ב"מ מד. מלכות כ: נה:]

[ירוש' נדרים פ"ג ה"ג ירוש' סוטה פ"ג ה"ג

מסורת השים

ואשפיזכן לגבורה · שבית קדשי הקדשים בעי בחלקו: בכתפו תפריס · שילוה לשמוך עליו וכתפו בחמותכם: רד· עם לל· ירד ביס על שבטות בהקב"ה: ישכילל ממשלותיו · דיהודה שנתקדש למשוך בהן: שכבר נאמר לוי למעלה · ומה כתב בתורה הלה יעמדו לברך וגו' שמעון לוי ויהודה: שכבר נאמר לוי למטה · בספרי עהוסע"ל-(ה) כדכתיב "וכל ישראל וזקניו עומדים מזה ומזה" לתרון נגד הכהניסוהלויס לומר כהניס ולויס למטה היו: הרחוי לשרת · למטה · לפתח את התרון לסייע מבן שלשים ועד בן חמשים: למטה · לגל התרון: חלו ושלו · ישראל ולויס למטה היו כדכתיב בספר יהושע: על הר גריזים ועל הר עיבל · שכתב משה בתורה "על-ההר" בסמוך כדמפרש ואזיל: על-בסמוך · פירוש מוסיף שני דזיכי לברוה בין שני הסדריס: וסכות על התרון · על כרחך לאו על ממש דהאי מחילה הואי פרוכת ולא היה שם: ברוך בכלל ברוך בפרס · כל הברכות והקללות נאמרו בהר גריזים והכר עיבל בכלל ופרט: ברוך תהר יקיס את דברי התורה הזאת, תרוך תהר לא יקיס" הרי בכלל, וכל אחת ואחת בפרט_ברוך ותרוך: "ברוך תהר לא יעשה פסל ומסכה" תרוך תהר יעשה פסל ומסכה" וכן בולן: ללמוד וללמד לשמור ולעשות · כל המקום שלן מעורבת תרבות הלה "וללמדם" לשמם ולמדתם לעשותם" וכתיב "ולמדתם" לשמם ולמדתם לעשותם" הרי כלן תרבה מלות לכל מלוה ואע"ג תרבות נאמרו תרוך וברוך בכלל ופרט: ברוך תהר יעשו, תרוך תהר לא יעשו, וכן ללמד וכן ללמוד וכן לשמור וכן לעשות בכל תהר תרבה בריתות בריית לברוך בכלל בריית לברוך בפרט בריית לתרוך בכלל בריית לתרוך בפרט:

(זה הפירוש נייר, נ"ב) תרבה בפרט ותרבה תרבה בריתות ללמוד ותרבה ללמד הרי שמנה: שמנה ושמנה · הה ליכא עוד שמנה לשמור ולעשות: וכן בסיני כשנתמרו כל המלות למשה נתנו טולן בתרוך וברוך בכלל ופרט: וכן בערבות מואב · כשנתמרה לישראל כדכתיב (דברים ה) בעבר הירדן בתרן מואב הואיל משה וגו': שנאמר אלה דברי הברית וגו' · בשר קללות וברכות כתיב "אלכ הברית וגו' תלמוד לומר ערבות מואב בברכות וקללות כך בריית בתורה, הבר גריזים והבר עיבל לא תילמוך לתקויי קריא, דעלה קלי וכה תייתי ושמלתם את דברי התורה הזאת לא גרס ליה הכא: ברכות ואלו ואלו לומדים את הברית הזאת

ודין שרי יהודה רגשתם רוגמין תותן · כך שנויה בריישא במכילתין מעל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיו לו שני בניס אחד גדול ואחד קטן אמר לקטן העמידני עם הגן החמה אמר לגדול העמידני גב' שעות בין הקטן להעמידו עם הגן החמה ולא העמידו גדול אמר לו לא אמר לי אלא עד ג' שעות והקטן אמר לא אמר לי אלא עד ג' עד הגן החמה מתוך שהיו עומדים להודיע נגעה לביהן אמר להן בניי מכל מקום שניכס לא ייוועכס אלא לכבודי לא לתי לא לתקפה את שכרכס מה שכר נטלו שבטו של בנימין שירד מחילה ליס שנאמרה שניה בתלקו שנאמר וסו' ומה שכר נטלו שבטו של יהודה זכה למלכות שנאמר שרי יהודה רגשתם אלא שרי יהודה לין נחלת

ארבע, ארבע וארבע הרי שמונה, שמונה ושמונה הרי שש עשרה, וכן בסיני וכן בערבות סך הכל מאה שנא' "אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה" וגו' (דברים כח) "וכתיב "ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה ר"ש מוציא הר גריזים והר עיבל ומכנים אהל מועד שבמדבר ובפלוגתא דרבי חנניא דתניא רבי ישמעאל אומר *כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד ר' עקיבא אומר כללות מועד, ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב, *ואין לך כל דבר מצוה ומצוה שבתורה בתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומר משום רבי שמעון אין לך מצוה ומצוה שבתורה בתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של ששים מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, אמר רבי להברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו שאמר משום רבי שמעון אין לך בל מצוה ומצוה שבתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של ששים מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, נמצא לכל אחד ואחד מישראל ששים מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, מאי ביניהו משרשיא ערבא, וערבא דערבא איכא ביניהו. דרש רבי יהודה בן נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כל הפרשה כולה לא נאמרה אלא בנואף ונואפת "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו' "בארור סגי ליה? אלא זה הבא על הערוה והוליד בן והלך לבין עובדי כוכבים ועבד עבודת כוכבים ארורין אביו ואמו של זה שכך גרמו לו ת"ר "ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה וגו' מה תלמוד לומר - אם ללמד שתהא ברכה על הר גריזים וקללה על הר עיבל הרי כבר נאמר "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים" וכתיב "ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל"? אלא להקדים ברכה לקללה, יכול יהיו כל הברכות קודמות לקללות? תלמוד לומר "ברכה וקללה" ברכה אחת קודמת לקללה ואין כל הברכות קודמות לקללות, ולהקיש ברכה לקללה לומר לך מה קללה בלוים אף ברכה בלוים ומה קללה בקול רם אף ברכה בקול רם ומה קללה בלשון הקודש אף ברכה בלה"ק ומה קללה בכללופרט אף ברכה בכלל ופרט ומה קללה אלו ואלו עונין ואומרים אמן אף ברכה אלו ואלו עונין ואומרים אמן:

מתני' ברכת כהנים כיצד: *במדינה אומר אותה שלש ברכות "ובמקדש אומר את השם ככתבו

רבי שמעון מעלין הר גריזים. הכי מסיים לה בירושלמי וכן היה ר"מ אומר אין לך דבר ודבר מן התורה שאין כרוכות עליה מקל"ו בריתות שמים עשרה בעולה לחטאי י"ב ושמח בריתים כנגד כל שבט ושבט ו"ב בתורה י"ב בנביאים הרי מ"ח בריתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי קל"ב בריתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב הרי מקנ"ו בריתות:

ונשתלשו בערבות מואב. וח"מ מהי לימוכיך לשמור שלשי דערבות מואב והא לא תייתי ר' ישמעאל בערבות מואב כלל ים לומר מקום סיפה נקט לה דבעי למימר אין לך דבר מצוה ומצוה:

רבי שמעון בן יהודה אומר. ירושלמי מה כתון דבריס שבכללו ופרטו דבריס שבכללו ולא נפרטו [לחמר ליה] כן תמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא לומר לו לא דבר אחד דיצא בשני דבריס בתמיה והכא בשני דבריס אין קיומין אמר ר' תנחומא מכין דכתיב בסוף אמן כמו שכתוב דבר אחד כתיב אמר לא יקים את דברי התורה וכי יש תורה טפלה רבי שמעון בן לקיש אומר זה האזן שהוא שומע רבי שמעון בן אלפסא אמר זה "הבית שלמעלה דאמר רב הונא בר יהודה בשם שמואל דעל הדבר הזה קרע יהושע ואמר עלי להקים ר' אחא בשם ר' תנחום בר' חייא אמר ואימר אמר ושמא והיינו סיפקו בידו להחזיק ולא החזיק הכי זה בכלל אמור ר' ירמיה בשם רבי חייא בר' אחא לא למד ולא לימד לא אמר ולא עשה ולא היתה סיפקו בידו להחזיק והחזיק הכי זה בכלל ברוך ואמר רבי חנא מ"ר ירמיה מתיד הקב"ה לעשות לו לצדיקי מלות בגילון של בעלי תורה שנא' (קהלת ז) כי בלו החכמה בלו הכסף ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג):

אמר רב משרשיא ערבא ועריבא דערבא. כמדומה דהכי קאמר למימר דלר"מ בן יהודה קבל עליו כל אחד מישראל לכתי"ג מלות "קל"ח ריטות ריטותו ות' תלפים ריבותם ות"י ריטותו ומשם תלפים ומתתים בריתות בשם מלות תלף ובשלש תלפים וחמשים בשם מלות תלף בשביל ערבותן שם יעברו עליהן ולרבי תליתא דרבי שמעון שמים ריטות פעמים ושלשה תלפים ומקל"ה פעמים מתבון זה בריתות קיבל עליהן:

ברכה אחת קודמת לקללה. ירושלמי יכול מפסיון תומרים ברכות היו תומרים קללות תלמוד לומר הברכה והקללה קללה בתחת וברכה בתחת:

ונאמר

ארבע, ארבע וארבע הרי שמונה, שמונה ושמונה הרי שש עשרה, וכן בסיני וכן בערבות סך הכל מאה שנא' "אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה" וגו' (דברים כח) "וכתיב "ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה ר"ש מוציא הר גריזים והר עיבל ומכנים אהל מועד שבמדבר ובפלוגתא דרבי חנניא דתניא רבי ישמעאל אומר *כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד ר' עקיבא אומר כללות מועד, ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב, *ואין לך כל דבר מצוה ומצוה שבתורה בתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומר משום רבי שמעון אין לך מצוה ומצוה שבתורה בתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של ששים מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, נמצא לכל אחד ואחד מישראל ששים מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, מאי ביניהו משרשיא ערבא, וערבא דערבא איכא ביניהו. דרש רבי יהודה בן נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כל הפרשה כולה לא נאמרה אלא בנואף ונואפת "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו' "בארור סגי ליה? אלא זה הבא על הערוה והוליד בן והלך לבין עובדי כוכבים ועבד עבודת כוכבים ארורין אביו ואמו של זה שכך גרמו לו ת"ר "ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה וגו' מה תלמוד לומר - אם ללמד שתהא ברכה על הר גריזים וקללה על הר עיבל הרי כבר נאמר "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים" וכתיב "ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל"? אלא להקדים ברכה לקללה, יכול יהיו כל הברכות קודמות לקללות? תלמוד לומר "ברכה וקללה" ברכה אחת קודמת לקללה ואין כל הברכות קודמות לקללות, ולהקיש ברכה לקללה לומר לך מה קללה בלוים אף ברכה בלוים ומה קללה בקול רם אף ברכה בקול רם ומה קללה בלשון הקודש אף ברכה בלה"ק ומה קללה בכללופרט אף ברכה בכלל ופרט ומה קללה אלו ואלו עונין ואומרים אמן אף ברכה אלו ואלו עונין ואומרים אמן:

מתני' ברכת כהנים כיצד: *במדינה אומר אותה שלש ברכות "ובמקדש אומר את השם ככתבו

רבי שמעון מעלין הר גריזים. הכי מסיים לה בירושלמי וכן היה ר"מ אומר אין לך דבר ודבר מן התורה שאין כרוכות עליה מקל"ו בריתות שמים עשרה בעולה לחטאי י"ב ושמח בריתים כנגד כל שבט ושבט ו"ב בתורה י"ב בנביאים הרי מ"ח בריתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי קל"ב בריתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב הרי מקנ"ו בריתות:

ונשתלשו בערבות מואב. וח"מ מהי לימוכיך לשמור שלשי דערבות מואב והא לא תייתי ר' ישמעאל בערבות מואב כלל ים לומר מקום סיפה נקט לה דבעי למימר אין לך דבר מצוה ומצוה:

רבי שמעון בן יהודה אומר. ירושלמי מה כתון דבריס שבכללו ופרטו דבריס שבכללו ולא נפרטו [לחמר ליה] כן תמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא לומר לו לא דבר אחד דיצא בשני דבריס בתמיה והכא בשני דבריס אין קיומין אמר ר' תנחומא מכין דכתיב בסוף אמן כמו שכתוב דבר אחד כתיב אמר לא יקים את דברי התורה וכי יש תורה טפלה רבי שמעון בן לקיש אומר זה האזן שהוא שומע רבי שמעון בן אלפסא אמר זה "הבית שלמעלה דאמר רב הונא בר יהודה בשם שמואל דעל הדבר הזה קרע יהושע ואמר עלי להקים ר' אחא בשם ר' תנחום בר' חייא אמר ואימר אמר ושמא והיינו סיפקו בידו להחזיק ולא החזיק הכי זה בכלל אמור ר' ירמיה בשם רבי חייא בר' אחא לא למד ולא לימד לא אמר ולא עשה ולא היתה סיפקו בידו להחזיק והחזיק הכי זה בכלל ברוך ואמר רבי חנא מ"ר ירמיה מתיד הקב"ה לעשות לו לצדיקי מלות בגילון של בעלי תורה שנא' (קהלת ז) כי בלו החכמה בלו הכסף ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג):

אמר רב משרשיא ערבא ועריבא דערבא. כמדומה דהכי קאמר למימר דלר"מ בן יהודה קבל עליו כל אחד מישראל לכתי"ג מלות "קל"ח ריטות ריטותו ות' תלפים ריבותם ות"י ריטותו ומשם תלפים ומתתים בריתות בשם מלות תלף ובשלש תלפים וחמשים בשם מלות תלף בשביל ערבותן שם יעברו עליהן ולרבי תליתא דרבי שמעון שמים ריטות פעמים ושלשה תלפים ומקל"ה פעמים מתבון זה בריתות קיבל עליהן:

ברכה אחת קודמת לקללה. ירושלמי יכול מפסיון תומרים ברכות היו תומרים קללות תלמוד לומר הברכה והקללה קללה בתחת וברכה בתחת:

ונאמר

אם תשמע אל מצות ה' אלהיך לשמור לעשות את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום ונתנך ה' אלהיך עליון על כל גוי הארץ: ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלהיך: ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה: ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך שגר אלפיך ועשתרות צאנך: ברוך טנאך ומשארתך: ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך: ישלח ה' בך את המאורה את המהומה ואת המשגה בכל משלח ידך אשר תעשה אתו עד השמדך ועד אבדך מהר מפני רע מעלליך אשר עזבתני: ידבק ה' בך את הדבר עד כלתו אתך מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה: יכך ה' בשחפת ובקדחת ובדלקת וחרחר ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפוך עד אבדך: והיה שמיך אשר על ראשך נחשת וארץ אשר תחתיך ברזל: יתן ה' את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים ירד עליך עד השמדך אתך: יתנך ה' נגף לפני אויביך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים תנוס לפניהם והיית לזועה לכל ממלכות הארץ: והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד: יכך ה' בשחין מצרים ובטחרים ובגרב ובחרס אשר לא תוכל להרפא: יכך ה' בשגעון ובעורון ובתמהון לבב: וימשת בצהרים כאשר ימוש העור בחשך ולא תצליח את דרכיך והיית רק עשוק וגזול כל הימים ואין מושיע: ארשה אשה ואיש אחר ישכבנה בית תבנה ולא תשב בו כרם תטע ולא תחללנו: שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמורך גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך נתונות לאויביך ואין לך מושיע: בניך ובנותיך נתנים לעם אחר ועיניך רואות והיו כלות אליהם כל היום ואין לאל ידך: פרי אדמתך וכל יגיעך יאכל עם אשר לא ידעת והיית רק עשוק ורצוץ כל הימים: והיית משגע מראה עיניך אשר תראה: יכך ה' בשחין רע על הברכים ועל השקים אשר לא תוכל להרפא מכף רגלך ועד קדקדך: ינהג ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתיך ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן: והיית לשמה למשל ולשנינה בכל העמים אשר ינהג ה' אתך שמה: זרע רב תוציא השדה ומעט תאסף כי יחסלנו הארבה: כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה ולא תאגר כי תאכלנו תולעת: זיתים יהיו לך בכל גבולך ושמן לא תסוך כי ישל זיתך: בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי: כל עצך ופרי אדמתך יירש הסלעם: הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה: הוא יחרפך ואתה לא תחרפנו הוא ילוה לך ואתה לא תלוה לו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב: והיו בך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד השמדך כי לא שמעת בקול ה' אלהיך לשמור מצותיו וחקתיו אשר צוך: והיו בך לאות ובמופת ובזרעך עד עולם: תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל: ועבדת את אויבך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובערם ובחסר כל ונתן על צואר עבד ברזל עד השמידו אתך: ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר גוי אשר לא תשמע לשנו: גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן: ואכל פרי בהמתך ופרי אדמתך עד השמדך אשר לא ישאיר לך דגן תירוש ויצהר שגר אלפיך ועשתרות צאנך עד הכחידו אתך: והצר לך בכל שעריך עד רדת חומתיך הגבהות והבצרות אשר אתה בטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שעריך בכל ארצך אשר נתן לך ה' אלהיך: ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנותיך אשר נתן לך ה' אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך אויבך: האיש הרך בך והענג מאד תרע עינו באחיו ובאשת חיקו ובשאר ילדיו אשר יותיר: מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל כי אין לו שאר במצור ובמצוק אשר יציק לך אויבך בכל שעריך: הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה על הארץ מהתענג ומהרך תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה: ובשליתה היוצאת מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי תאכלם מחסר כל בסתר במצור ובמצוק אשר יציק לך אויבך בשעריך: אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך: והפלא ה' את מכתך ואת מכת זרעך מכות גדלות ונאמנות ורעות חלים ונאמנים: והשיב בך את כל מדוי מצרים אשר יגעת מפניהם ודבקו בך: גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך עד השמדך: ונשארתם במתי מספר תחת אשר הייתם ככוכבי השמים לרב כי לא שמעת בקול ה' אלהיך: והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם כן ישיש ה' עליכם להאביד אתכם והסיתם מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה: ופצך ה' בכל עמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ ועבדת שם אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך עץ ואבן: ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן ה' לך שם רגז ואכזבת עינים ודאון נפש: והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך: בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר מפחד לבבך אשר תפחד ומראה עיניך אשר תראה: והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסף עוד לראתה והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה: אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב: ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם את כל אשר עשה ה' לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: המסת הגדלת אשר ראו עיניך האתת והמפתים הגדלים ההם: ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה: ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר לא בלו שמלתיכם מעליכם ונעלך לא בלתה מעל רגלך: לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם למען תדעו כי אני ה' אלהיכם: ותבאו עד המקום הזה ויצא סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו למלחמה ונכם: ונקח את ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי: ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשון: אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל: טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב מימיך: לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו אשר ה' אלהיך כרת עמך היום: למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב: ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת: כי את אשר יש פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם: ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם: פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלהינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה: והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה: לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר התורה הזה ומחה ה' את שמו מתחת השמים: והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה: והאחרון בדור יאמרו בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלואיה אשר חלה ה' בה: גפרית ומלח שרפת כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדם ועמרה אדמה וצבויים אשר הפך ה' באפו ובחמתו: ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת מה חרי האף הגדול הזה: ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבתיהם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים: וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם: ויחר אף ה' בארץ ההוא להביא עליה את כל הקללה הכתובה בספר הזה: ויסחם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה: הנסתרות לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת: והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה: ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך: ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה: אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך: והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתיך: ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך: ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על אויביך ועל שנאיך אשר רדפוך: ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום: והותירך ה' אלהיך בכל מעשה ידך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבתיך: כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו הכתובה בספר התורה הזה כי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך: כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת הוא ממך ולא רחקה הוא: לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו: ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע: אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלהיך ללכת בדרכיו ולשמר מצותיו וחקתיו ומשפטיו וחיית ורבית וברכך ה' אלהיך בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: והיה אם לבבך יפנה ולא תשמע והנדחת והשתחוית לאלהים אחרים ועבדתם: הגדתי לכם היום כי אבד תאבדון לא תאריכון ימים על האדמה אשר אתה עבר את הירדן שמה לבא לרשתה: העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך: לאהבה את ה' אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חייך ואריך ימיך לשבת על האדמה אשר נשבע ה' לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם: ויכל משה לדבר את הדברים האלה אל כל ישראל: ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה: ה' אלהיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר ה': ועשה ה' להם כאשר עשה לסיחון ולעוג מלכי האמרי ולארצם אשר השמיד אתם: ונתנם ה' לפניכם ועשיתם להם ככל המצוה אשר צויתי אתכם: חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך: ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' לאבתם לתת להם ואתה תנחיל אותם: וה' הוא ההלך לפניך הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא ולא תחת: ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל: ויצו משה אתם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות: בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו וילמדו ויראו את ה' אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ליראה את ה' אלהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה: ויאמר ה' אל משה הנה קרבו ימיך למות קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו ויתיצבו משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: וירא ה' באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן על פתח האהל: ויאמר ה' אל משה הנך שכב עם אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי אתו: והחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות והאמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים: ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבתיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את בריתי: והיה כי תמצאנה אתו רעות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי יודע אנכי את יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: ויכתב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל: ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך: ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם: ויצו משה את האנשים נשאי ארון ברית ה' לאמר: לקח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון ברית ה' אלהיכם והיה שם בך לעד: כי אנכי ידעתי את מריך ואת ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים הייתם את ה' וגם כי אחרי מותי: הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ: כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם והקרתה אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם: וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם: האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי: יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם עלי דשא וכרביבים עלי עשב: כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו: הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא: שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל: הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך: זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך: בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל: כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו: ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישימון יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו: כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו: ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר: ירכבהו על במתי ארץ ויאכל תנובת שדי וינקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור: חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים ואילי בני בשן ועתודים עם חלב כליות חטה ודם ענב תשתה חמר: ויאכל ישרון וישמן ויבעט שמנת עבית כסית ויטש אלוה עשהו וינבל צור ישעתו: יקניאוהו בזרים בתועבות יכעיסוהו: יזבחו לשדים לא אלוה אלהות לא ידעום חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיכם: צור ילדך תשי ותשכח אל מחוללך: וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו: ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכות המה בנים לא אמן בם: המה קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם: כי אש קדחה באפי ותיקד עד שאול תחתית ותאכל ארץ ויבולה ותלהט מוסדי הרים: אספה עלימו רעות חצי אכלה בהם: מזי רעב ולחמי רשף וקטב מריר ושן בהמות אשלח בם עם חמת זחלי עפר: מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה גם בחור גם בתולה יונק עם איש שיבה: אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם: לולי כעס אויב פן יתנכרו צריהמו פן יאמרו ידינו רמה ולא ה' פעל כל זאת: כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה: לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם: איכה ירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם: כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים: כי מגפן סדם גפנם ומשדמות עמרה עינמו ענבמו ענבי רעלות אשכלת מרורות למו: חמת תנינם יין וראש פתנים אכזרי: הלא הוא כמון עמדי חתום באוצרותי: לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אידם וחושו עתדות למו: כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב: ואמר איה אלהימו צור חסיו בו: אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסכימו יקומו ויעזרוכם יהי עליכם סתרה: ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל: כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אני לעולם: אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם: אשכיר חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל ושבי מראש פרעות אויב: הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו: ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון: ויכל משה לדבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל: ויאמר אליהם שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצוום את בניכם לשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת: כי לא דבר ריק הוא מכם כי אם הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה: וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר: עלה אל הר העברים הזה הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה: ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמיך כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל עמיו: על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מי מריבת קדש במדבר צן כי לא קדשתם אתי בתוך בני ישראל: כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן להם בני ישראל: וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו: ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אשדת למו: אף חבב עמים כל קדשיו בידך וה תכו לרגלך ישא מדברתיך: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל: יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר: וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה: וללוי אמר תמיך ואורך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה: האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו: יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך: ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנימי קמיו ומשנאיו מן יקומון: לבנימן אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן: וליוסף אמר מברכת ה' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת: ומגרש שמש ומגרש ירחים: ומראש הרי קדם ומראש גבעות עולם: ומראש ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבוא ברכה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו: בכור שורו הדר לו ונראמ ראם קרניו בהם עמים יחד יגח אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה: ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתיך ויששכר באהליך: עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק כי שפע ימים יינקו ושפוני טמוני חול: ולגד אמר ברוך מרחיב גד כלביא שכן וטרף זרוע אף קדקד: וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק סופן ויתא ראשי עם צדקת ה' ומשפטיו עם ישראל: ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו וטבל בשמן רגלו: ברזל ונחשת מנעלך וכימיך דבאך: אין כאל ישרון רכב שמים בעזרך ובגאותו שחקי מעונה: מחתה אלהי קדם ומתחת זרעות עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד: וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירש אף שמיו יערפו טל: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך

כתבו · כיולי ס"ה: בציוני · בתל"ף דל"ת: בנגד בתפותיהם · ובמקדש · מפני שקריך בקיאות כדרייתא בגמרא: למעלה מרתיהם מפני שמברכין לא העם בשם המפורש וכיהנה למעלה מקברי תיבעוותיהם: שתן מגביה למעלה מן הין לא ידיו · מפני שהשם כתוב עליו · נמ' בגשיאות כפים · שיגביהו את ידיהם: קשיא ליה לרבי יוחנן · מהך גזירה שוה לי' בגז"ש ילפת לה ליכא למיפרך מה למעלה שכן קרבן ליבור כדכתיב (ויקרא ט) וידך מעטות התחתה והעולה והשלמים וכולן של ליבור כדכתיב קחו שעיר עזים וגו' ולתן תודש הוה כדכתיב ביום החדש ברחשון כתחד לחדש תקיש וגו' (שמות מ) והוה היה יום שמיני למעלים כדתניא בסדר עולם לחומו היום נגמל עמר עמרות: ר' יוחן תומר ליט ערוך · משום דפרכת ליה ג"ש מייתי ליה בהקישא: אף בניו בגשיאות כפים · ולא תיקשי לך תו לתם תדש ועבודת לבור: ותיקשי לך תו כדתנן לשרים · כלומר ותיע"ג דבהתי קרתי לאו ברכה כתיבא אלא שירות לאורך לעמוד לשרת בשם ה' הוא וכיון כל הימים" תיקשי · ברכה ושירות בקרא לחתריתא כדאמרי' לעיל "לשרתו ולברך בשמו": (ה) בשם המיוחד · כלומר: כלל המקום ס"ל · וכי כלל מקום שם המיוחד מכר כתיב (שמות ג) זה שמי חה זכרי לא כתיב אלא כתיב ויקרא ה' אלהי נקרא (שמות פי כ). ועוד וכי כלל מקום שכינה בתה ושורה לכתיב "הבא תליך והוא לא יבא מקום להזכרת השם: מסורס הוא · מהופך, כלל מקום תבר הבא תליך בתבל מושב שכמדבר ובתילה ובבית עולמים: אף ליט תלת לתיעל פנים כעבד מורה · שתין הכיהנים צריכין להסב פניהם לגד הכהנים: לפנים קורא "כהנים" · כשיש שם שני כהנים לברך, שליח לבור, כשגמר ברכת הודאה קורא לתון ואומרים כהנים והן הופכין פניהן שהיו הפוכין לגד היכיה להתפלל (ג) ואתה ואומרים לקמן "יהי רצון מלפניך שתהא ברכה" וז' ס': אמור להם · מקרא "להם" נפקא לן שצליח לבור מהיכ"ת לבנך: כהן קורא כהנים · אם שליח לבור כהן הוא קורא ומחזיר את הכיהנים העומדים לפניו להחזיר פניהם לגבך, ולבנך תם ישראל, ואם ישראל הוא, ליט קורא כהנים: מתלמס

ונאמר להלן תלה יעמוד לבנך · תימה תדרכה לימת ונאמר להלן ותלכת ושבעת וברכת מה להלן בכל לשון כדתמר לעיל (דף נ.) ו"ל דמסתברא ליה שפי למילף ברכת כהנים מברכת הר גריזים דשתיהן בתורה דשתיהן מפורשים שהיה היפך הקללות המפורשות לתור התים לברכה לבל לשון ברכת המזון לתיה מפורשת בתורה: ורבי יהודה תומר הרי הוא תומר כה · תבל נרכין לא מצינו כה תלת כמה:

להו מיטבת כה תלת כמה:

קשיא ליה לר' יוחנן · ליט לשון הברייתא תלת לשון פי' הגמרא ות"ג לה בסיפרי ר' יוחנן תומר לי מה להלן וכו': **וכתיב** כל הימים · תימה תכתי עבודת יחיד מהיכא לן לתיתבי לתיכה בשיתין כפים והא בכל הימים ליכא כמי עבודת לבור כגון תמיד וברלה דומיא לדברי הכל לתימעיט עבודת יחיד מבשיתין כפים ור' יוחנן כמי תגב שיטפיה נקט ליה ולא הוה בשיתין כפים בכל יום אלא בעבודת תמיד כדתנן בפ"ה דסדר תמיד (דף נב:) דלתחר שתתו תיבריס על גבי כבש ומלתום ירדו ובתו להן לנסבת הגזים תמר להן הממונה ברכו ברכה תחת וסם ברכו קרתו עשרת הדברות שמע ויה לם שמוע ויתמר וברכו לת העם ג' ברכות תמת ויליב ועבודה וברכת כהנים והוא הדין במוספין ובתמיד של בין הערבים:

ואיתקש ברכה לשירות · לעיל קתי דקתמר מקיש כניו ו תימת לעניו שירות דוקא ליתקוש להכי קתמר כיון דליתקוש לשירות הוא הדין לברכה דהא ליתקוש ברכה לשירות: **אין** ליט תלת בכיטי · רבינו הלל פי' בספרי בכיטי כגון תל תלתים לבתות ולא מסתבר דהיכי תיסק לדעתת לעבוטי קרא למימר יברך תלתים במקום שם בן תרבע תומים ולא תלת בכיטי ים לומר בקריאתו בתליך דל"ת: **דרי** הוא תומר בכל המקום תבר תבא תליך וברכתיך · הכי קאי בספרי בכל מקום תבר תני עלה שם תהא מזכיר לת שמי והיט דקתמתה הכא בכל מקום ס"ד וכי בכל מקום תבר תני מלוה שמי להזכיר להייט לפיטו בגבולין תברכו דבכל מקום תבר תבא תליך ומשמע תני בעלמי מיהא שם גילוי שכינה תלת מקרא מסורס הוא בכל מקום תבר תבא תליך שתני עלה שם שם תני מליך להכיר שמי המיוחד לי והייט דוקא בבית הבחירה והייט דקתני בספרי בכל מקום תבר תני עלה שם תהא מזכיר לת שמי ומרלה דמוה הטעם ממטו כהנים לברך בשם המיוחד מבשם שמטן הלריך כדתמרי בפרק טרף בקלפי (יומא דף לה:) לפי שלת זכו שוב בעיני שכינה ומרלה לרי' כהן שבירך ברכת כהנים בירושה לת תשה ולת כלום הוחיל ותיתקוש ברכה לשירות ובני שירות תמר ברי' יוחנן מה היה כהן שניה תומר כהנים לומר רב חסדא תפי' כהן קורא כהנים שתין קורא כהנים תלת ותתו בשבת: **אין** ליט תלת בלתה · תימה לרי' תמלי לת תומר כהן שניה לומר כהנים לומר רב חסדא תפי' כהן קורא כהנים שתין קורא כהנים תלת ותתו בשבת: **לישנים** קורא כהנים · בירושלמי פרק לין עומדין תמר רב חסדא לריך שיהא החזן ישרתל רב נחמן בר יתק לומר לת היה כהן שניה שוה תלת מכה: **ישנים** קורא כהנים · בירושלמי פרק לין עומדין תמר רב חסדא לריך שיהא החזן ישרתל רב נחמן בר יתק לומר לת היה כהן שניה לומר כהנים לומר רב חסדא תפי' כהן קורא כהנים שתין קורא כהנים תלת ותתו בשבת:

(ה) רש"י ד"ה ואיתקש זכר' בשמו בפ"ד ותל"ב פ"ה בשם המפורש בשם ס"ה: (ב) ר"ה לשניים וכו' לשמעון מה ת"ל וכו' פסי' ז פ' כי · ב"ב פ"ל ותיט בכל ברכה הא דתמרינן כה תגביו ידיו בשניים ?

נמ' בגשיאות כפים · שיגביהו את ידיהם: קשיא ליה לרבי יוחנן · מהך גזירה שוה לי' בגז"ש ילפת לה ליכא למיפרך מה למעלה שכן קרבן ליבור כדכתיב (ויקרא ט) וידך מעטות התחתה והעולה והשלמים וכולן של ליבור כדכתיב קחו שעיר עזים וגו' ולתן תודש הוה כדכתיב ביום החדש ברחשון כתחד לחדש תקיש וגו' (שמות מ) והוה היה יום שמיני למעלים כדתניא בסדר עולם לחומו היום נגמל עמר עמרות: ר' יוחן תומר ליט ערוך · משום דפרכת ליה ג"ש מייתי ליה בהקישא: אף בניו בגשיאות כפים · ולא תיקשי לך כדתנן לשרים · כלומר ותיע"ג דבהתי קרתי לאו ברכה כתיבא אלא שירות לאורך לעמוד לשרת בשם ה' הוא וכיון כל הימים" תיקשי · ברכה ושירות בקרא לחתריתא כדאמרי' לעיל "לשרתו ולברך בשמו": (ה) בשם המיוחד · כלומר: כלל המקום ס"ל · וכי כלל מקום שם המיוחד מכר כתיב (שמות ג) זה שמי חה זכרי לא כתיב אלא כתיב ויקרא ה' אלהי נקרא (שמות פי כ). ועוד וכי כלל מקום שכינה בתה ושורה לכתיב "הבא תליך והוא לא יבא מקום להזכרת השם: מסורס הוא · מהופך, כלל מקום תבר הבא תליך בתבל מושב שכמדבר ובתילה ובבית עולמים: אף ליט תלת לתיעל פנים כעבד מורה · שתין הכיהנים צריכין להסב פניהם לגד הכהנים: לפנים קורא "כהנים" · כשיש שם שני כהנים לברך, שליח לבור, כשגמר ברכת הודאה קורא לתון ואומרים כהנים והן הופכין פניהן שהיו הפוכין לגד היכיה להתפלל (ג) ואתה ואומרים לקמן "יהי רצון מלפניך שתהא ברכה" וז' ס': אמור להם · מקרא "להם" נפקא לן שצליח לבור מהיכ"ת לבנך: כהן קורא כהנים · אם שליח לבור כהן הוא קורא ומחזיר את הכיהנים העומדים לפניו להחזיר פניהם לגבך, ולבנך תם ישראל, ואם ישראל הוא, ליט קורא כהנים: מתלמס

גליון השי"ם
נמ' דכתיב לעמוד לשרת. מה דקאמר הא בלאומו קאי עלמו כמ' שקא כתיב לעמוד לפני ס' ובמקומו ולבנך בתמי · מי' בפסר יום בפסח ס' ושקא ובתשובת יעקב ח"ב סי' ס'. כתב לעיתר ול' נתן פסקא ליה עמידה מדכתי' לשמוד לשרתו ולבנך בתמי פ"ל ול"ע ופי' פוסקות מגמות דף קם ע"ב ד"ה לם:

כמתני ו

[פירוש מפתח בכיכי פיהיכין ס. ד"ה ומתני]

תוספות שאנץ
מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה ר"ם דהכין בפל תשובת רשי' היא לדהכין ולא מקשי' ליה למפל עבדה דהכין שנשתנתר דכתיב לא יקיב אלי לשרתני והנן בפ' בתרא דמנחי' כהנים ששימש בבית תתניו לא ישמשו בירושלם והא בנוב וגבעת מתתין וכ"ש בומן חזה להכין ואמרי' נמי התם הרי אלו כבעלי מומין ולא מציגו בשום מקום שבעל מום שפסול להקין אלא א"ב הני מומין שבבעלי שהשלים פסולין בו · אף בניו בשיאות כפים ולא תקשי תו שכן בהן גדול דאין משייבין על החזקש ובתיב כל הסמים ואל תקשי לך תו ראש הדש ועבודת צבור ל"ה: לשנים קורא כהנים ס"ה בשיש שם שני כהנים לברך שליח צבור כשגמר ב ר ב ת ותודאה (עד זתן בבבת הבבעת) ל"ה:

לב א מיי' פי"ד מהל' מלכי' הלכה ב מסמ' עשין ס"ב ופסק' ג ח"ת מי' קיד מהל' תפלה הלכה ג סמ"ג עשין ג ח"ת מי' קיב סעיף יב [וכרב אלפס סרק הקומה דף רמו.ורע"ש שם סעיף י"ח]:

לג ב ג מיי' שם סל' ס':

לד ד ה מיי' שם הלכה יא ובפיה"מ שם מ"ש ג' [וכרב אלפס שם ורע"ש שם]:

לה ו מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה ח סמ"ג עשין ד ח"ת מי' ח:

לו ז ח מיי' פי"ד מהל' מלכי' הלכה יא סמ"ג עשין ג ח"ת מי' קיב סעיף יב:

לז ט מיי' שם הלכה יא סמ"ג עשין ג ח"ת מי' קיב סעיף יב:

לח י מיי' שם הלכה יא סמ"ג עשין ג ח"ת מי' קיב סעיף יב:

לט כ מיי' שם הלכה יא סמ"ג עשין ג ח"ת מי' קיב סעיף י:

נוסח אחר

מ' הלכות מלאכות: ו. הלכות הקרבן ה. כיאור"ה ג. מלאכות כפים ד. כיאור"ה (מאנדן) ה. פיי' כהנים ו. רקנ"ט

נוסח אחר

ר' הלכות בעזר [קרישת "כהנים" (בני מאהרכים)]

כל כהן שהיו עומד לדוכן שוכר כשלשה עשה · ירושלמי במסכת מזיר פרק כהן גדול מהו שיעמוד לדם לכשיתן לחתן דר' חבא בר כהן אמר קמיה ר' יוסי כשם ר' אחא ואחר אחא לא אמרי ליה כלום מזר ואחר לא כשם שעמד ר' אחא ואחר אחא לא אמרי ליה כלום דילמא לא שמע מיניה אחא כיון דאמר ר' יהודה בר פזי כשם ר"ל כל כהן שעמד בכהנ"ע והיו טעמי את כפיו שוכר בעשה וכבר למימר שמעות עשה דוחה למעות ל"ת אמר לא אחא אמרי ליה מיתיבי ואחא מלכו ליה [ר' אחא הוי יתיב ומתני בבי כנישתא דקיסרין והוי תמן מיתיבי ואחא שוכחת דכשיתא כפיו ולא שחלון ליה] אחא שוכחת דמיליה ושחלון ליה אמר להון על כשיתא כפיו לא שחילתון לי ועל מילתא אחרון שחלון כל שמעון כן הוה כל חד וחד

מהכון משמע גרמיה ועוד:

הא דסליק לפרקים · ס"ה מי לא סליק אחא דמחזיק כפשיטא ע"י מתניתא כהוגה כמו שאמר בפרק הזורע (חולין קף קנ.) אמר חביי מריש הוה חטיפנא מתניתא וכו' עד משקל כמי לא סקילנא לבר ממעלי יומא דכיפורי לאחוזי נפשי בכתבי ולפרוש ידיה אחכמי ליה עידניה: **הא** דאחכמי הא אחכמי דלעיל מכאן ואילך לא אחכמי: **מחיצה** מאי · ע"ל דדוקא בדלת בדאמרי' בפרק כל נדות (דף סו:) אמר רבי אבהו משום ר"ש בן יוחי כל הכלים נטמאים ומת לא אחכמי אחא עדיפי מעם שאחורי הכהנים בגלל הפסק מחיצה ע"ל עם שאחורי הכהנים מרחין בטמאת כליה אחא תשובה בשיניהם דכתיב אמור להם פנים כעבד פנים והן עומדים אחורי עורף אבל אחא פנים והן עומדים אחורי עורף אבל בהפסק מחיצה כיון דלא קיימי אחורי עורף לאו מילתא היא דלא חזיכן דקפיד קרא בהכי. מהאיה דסוף מס' ר"ה (דף לב:) משמע דה"ה לחפלה וכי משמע נמי בפרק בילד טולין (פסחים דף פה:) דאמרן אבר שאינו מקלקל למוך מן החגך ולפנים כלפנים מן החגך ולחוץ כלחוץ אמר רבי יהושע בן לוי לחמי רבי יהושע בן לוי אחפי מחיצה וכי מחיצה אחא אבל לעולם אינו מצטרף ואפילו דר' יהושע בן לוי לחמי רבי יהושע בן לוי אחפי מחיצה פנים אחורי הכהנים מחיצה אחא אבל לעולם אינו מצטרף ואפילו דר' יהושע בן לוי לחמי רבי יהושע בן לוי אחפי מחיצה פנים אחורי הכהנים מחיצה אחא אבל לעולם אינו מצטרף

אחא מחיצה קמבטיל ליה לכל דלחמי פסיעה דמי גרע מלחמי שכשהות ות"ת מ' לא לחמי לחמי עדיפי מעם שאחורי הכהנים בגלל הפסק מחיצה ע"ל עם שאחורי הכהנים מרחין בטמאת כליה אחא תשובה בשיניהם דכתיב אמור להם פנים כעבד פנים והן עומדים אחורי עורף אבל בהפסק מחיצה כיון דלא קיימי אחורי עורף לאו מילתא היא דלא חזיכן דקפיד קרא בהכי. מהאיה דסוף מס' ר"ה (דף לב:) משמע דה"ה לחפלה וכי משמע נמי בפרק בילד טולין (פסחים דף פה:) דאמרן אבר שאינו מקלקל למוך מן החגך ולפנים כלפנים מן החגך ולחוץ כלחוץ אמר רבי יהושע בן לוי לחמי רבי יהושע בן לוי אחפי מחיצה פנים אחורי הכהנים מחיצה אחא אבל לעולם אינו מצטרף ואפילו דר' יהושע בן לוי לחמי רבי יהושע בן לוי אחפי מחיצה פנים אחורי הכהנים מחיצה אחא אבל לעולם אינו מצטרף

תוספות שאנץ (ר"ת)

ת"ש דא"ר יהושע בן לוי אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמי' ותקשה לעיל מה מיירי אי לענין ציורף קשה מדאמרי' פרק כל נדות ציבור בקפנה ויחיד בגדולה אין מצטרפין וא"כ פליג עליה דר' יהושע בן לוי ואי לענין לצאת בו ידי חובתו א"ר יהושע בן לוי דאפי' מחיצה ברזל הכי אבל לעולם אינו מצטרף וא"כ הכי קאמר רב הונא הכן בחפלה פרק אין עומדין גבי פתח הנאכל בחבורה מן הנאנק לתפנים כלפנים מן הנאנק ולחוץ כלחוץ אבא היינו משקוף ואמר רב עלה וכן לתפלה והיכי קאמר רב שלא יצא ידי חובתו והתנן היה עומד אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא תפי' דהתם עומד אחורי בית הכנסת ושמע קול ש) מוזה ידי חובתו אבל לענין דבר שבקדושה צריך כוון קריש וברכו יקדושה לידן וה אמר רב דמפסקת: ה) ל"ל דלא כמי שפרש קונטרס דף יפ ידיה אכל לכתחלה דמדקתני סתמא כגון וכו'.

**נוסחא/מבנה

ואזה לתמרין · ואף אם היו כליס הללו כאלו הן הזהב והכסף · דבעינן כוונה לטהרה דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא שיהא מחשין לו : על הראשון שבפניו · לדדין עיס ממט ולהלן ולא לדדין שיפה ממט ולעולם והכי נמי הטומדין בלדדין שעל כהן הימט ולהלן בכלל ברכה הן דלפניו דמי לחכל של תורה אור לאחר הימט · לעי"פ שאין תמריין ממש · בלחחריו · דמי : ובפחתו · וכהתחיל וכעורת כתיב : עמדו · שחקו : שלא נטל ידיו · לפני עלוחו לדוכן : כמה הלכות ימים · חיזה זכות גירך שהלכות ימים : קפנדריא · לקלר דרכו דרך בהכ"נ ליכנס בפחח זה ולצחת בכגדו ולשון קפנדריא מפרש בברכות (דף סב:) חלמקיפנא בחדרי חיטול בהח-עד שחני מקוף סביב הבחים הללו לכנס בזה ולא קלי ולקלר דרכי, ולרבי-בחים כתיב : ולא פסעתי על רקצי עם קודש · שהיו יושבים התלמידים בניח המדרש על גבי קרקע והמהלך ביניהם כאלו יושבין ונכנס ליכנ במקומו מרחיב פסיעותיו כעל כרחו והוא לשון מפסנא (ו) וכרלה כמפסנא על רחשיהם לפיכך צריך להקדים לו יפה ל מכחון : ולא נשאתי כפי לברך · שכהן היה: כלא ברכה. ברכה למפרע ותיל מלי מכרך : וכי עקר כרעיה. בעבודה למיסק והלא מחזיר פניו כלפי חיבה מלי למר : וכי מהדר לחיה מליברלא · כשנומר ברכותיו מחזיר פניו לגד החיבה עד שינמור שלים לבור המכרך חת עמו ישרחל בשלום :

מה

כשרה · בירושלמי פרקין חין עומדין למרי' הלח למרה העומדין מן הלדדין בכלל ברכה : כיון שנפחחה ספר חורה חסור לספר לפני בדבר הלכה · מקשינן מפרק קמח דברכות (דף ח.) דלמר רב שפת הוה מהדר לחיה וגרים למר' לימהו בדידהו ולגן בדידן ומלינו לימר דמהדר לחיה שלני מ' נמי רב שפת שלני משום דהוה מחור שיעים והוה פעור מקריחה משום דהוה דבריס שבכחב ח' לחמה רשלי לחומרן על פה וכיון דפעור מקריחה לפיל בשפת שמיעה היה יכל לעסוק בדבר הלכה ומייח דקחמר לגן בדיעין כגון דברי הלכה (כגון) דבריס דעל פה ולימהו בדידהו דבריס שבכחב מילו מסחברל בפירוש כ"ח דפ' החם דוקח רב שפת וכיולח גו דחורחו חומנחו לבל החידנח כרבח סבירח לן דלמר רבח כיון שנפחחה ס"ח וכו' והח' הוה מהדר לחיי' כ"ל דלח הויח חורחח דמילחח לישנסוקי בדבר הלכה בלחני ליטורח בעוד שהן עסוקין בשמיעת החורה" :

כל שלא נטל ידיו · פירש רש"י למר לי רבי חם נטל ידיו שחריח ונטהר כהן ליט לגריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכמוחה שהעסק מהגיהת חלמיד שהרי אין לשונו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלוחו לדוכן משמע ממש ממש ועוד דמייחי גמרא קרא שלא ידיכם קדש וברכו משמע שיקף לנטילה ידים בשעת ברכה כהנים דמשמע ליה בשעת ברכה כהנים משמעי קרא דהיה בנטילת ידים ומשמע בירושלמי פ"ח דברכות דבשעת ברכה משמעי קרא בעינן נטילת ידים. ממך לה דמייחי לה בחם לחברכת המזון והכי ליחת שלשה חכיפות הן שיקף לשמיעה שיהיה שלחמר ושמך ושחט שיקף לנטילה ידים ברכה שנח' שלא ידיכם וברכו שיקף לנחולה שפלה שנח' יהיו לרלון לחרי פי וגו' וכחיב בחריה יעקב ה' ביום לרה וכפ' כילד מברכין (נדרים מב.) משמע דהיינו ברכה חיירי בברכת המזון ליכו שמעינן מיכה דבעינן שיקף לנטילת ידים בברכה דמשמעי ליה קרא ושמך ושחט לי חיישי לה לחברכת כהנים ושמך ושחט לי חיישי לה לחברכת כהנים דחמרי' בפ"ק דברכות (דף יח:) וכפ"ב (שם יד:) חמר רבי חייח בר רב חבי זימנין סניחין הוה קחימנן קמיה דרב לחטיי לן פירקח בסיפרח דבי רב ומקדים וקחי ומשי ידיה ומברך ומנח חפילין והדר חמר לן ומחמר' בפ' כל הפסולין (זבחים נ.) כל הסמיכות שהיו שם קורח לחי בהם שיקף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער נקטר שלין מעורב יכול ליכנס שם חלמיד כדי שילמד מעשר נקטר עד בית המטבחים לא חשיבה שיקף ובמסכת מדות (פ"ב מ"ח) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושנים חמה מקום דריסת רגלי ישרחל · ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"ח חמה :

וכי מהדר לפיה מלטורח מלי למר · סדר עבודות כפים מפי' רבינו שלמה שוקר רגלו בעבודה ממקומו וכח לפני החיבה ומקפלל יהי רלון שחהח ברכה זו וכו' ומחריך בה עד שיחמרו חמן על הודחה מפי הלבור וקורח בהנים שם עניים שם ושם לחד לימ קורח ע"ל והוה מחזיר פניו מלגיו כדחמר לעיל לחחד לימ · קורח וכשכלה דבור מבקורח מברכין חבר קדמה פי' וחחר כך מחחילין בברכה וכשכלה חמן למרון מפי לבור הן מחזירין וטופפין קברי חלבועחיהן לם רוחין ונלים לבור מחמיל עיס שלוס והכהנים יפפללו רבונו של עולם עשינו מה שגזרת וכו' ומחריכין בה עד שיכלה ברכה מפי שלים לבור שוקרין רגליהן והולכין להן : בשלמות פרשת ויקח כהן שעבד עבודת טבעים לח יפת לח כפיו דגרע מהורע לח הפסח למרינן בפ' חין עומדין (נדרים נב:) כהן שהרג לח הנפש לח יפת לח כפיו ורביט גרשום מאור הגולה הביל בשיטוחיו דעשה כפיו וקורח ליחטן בחורה לכיון למזר בחשובה חוזר בקדושתו דחמן בסוף מסכת מנחות (דף קט.) לך לח יעלו כהני הבמות לל מזבח ה' בירושלים כי לם לכלו מלות בחוך לחיהם והכי הן כבעלי מומין שחולקין ואוכלין וכשם שבעלי מומין טעשין לח כפיהם וקורח ליחטן בחורה ולף זה שלם לח חלמר כן נמלחת מרפה ידיהן של בעלי חשובה שיחמרו חף לחוחה בוסה לחי לחוחה כלימה וימנעו מעשות חשובה ולמר ר' יוחנן" כל החומר מעשה חין לו חלק לעולם הבח מרפה ידיהן של בעלי חשובה וחמת דבי רבי ישמעחל" הוחיל והלך זה ועשה כהן לחליליס חדחה חבן חחר הטפל וכו' : [ע"ע חוס' ממחות קט. ד"ה לא שמעו וחוס' חענית ה. ד"ה מי מה] :

ער

ג ב מיי' פי"ב מהל' חפלה כל"ו ם סמג עשין כה טוש"ע ח"ח סימן קטו סעיף ב :

נא ג מיי' פכ"ו מהל' כ"כ כל"ו ם סמג עשין כ טוש"ע ח"ח סימן קכח סעיף ו :

נב ד מיי' שם פי"ד מהל' כלי המק' שם סמג שם טוש"ע שם סעיף יא :

נג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ם :

נד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף עו ·

נוסח אחר

דברי מבקרון (ר"א בן עזאי) פ' אין יואש

נוסח אחר

נוסח הברכה ותפילות סעיף ברכת כוהנים

תוספות שאנץ

כיון דנפתח ספר תורה אסור לדבר אפי' בדברי תורה · פי' רשב"ם אבל אי מחדר אפיה ליח לן בה דאמר פ"ק דברכות רב ששת מחדר אפיה תניים · ואיני נראה לר"ת דא"כ היה ליה לחלמודא לאיחתויי הא דרב ששת ולומר שמחור בזה הענין · על כן נראה לי דרב ששת ל) לא מייני דבדבר הלכה שרי :

ל) ג"ל דלא שנא סניא וס"ל דלגבי הלכה שרי.

[ופ' שם ברכות פ. ד"ה כל שנא]

[סנהדרין קי.]

[קחשין כ]

עד שיכלה חמן מפי הגבור • פירש"י ז"ל עד שיכלה לומר ברוך שאמר והיה העולם. ולא נהירא דהא אמרינן בברכות (דף מז.) אין הבעל רשאי לבעול עד שיכלה חמן מפי התינוק ואמר רב חסדא מפי רוב התינוק דכל התינוק יותר מדאי אינו חנק טועה מיהו לענין ברכת כהנים כיון דמשום לשמוע הוא לא מקשינן כל זמן שהתינוק והוו להו תרי קלי קולות התינוק וקול כהנים המברכים ולא מקשינן ואי תקשי לדברי הרב ז"ל לא יצתו כהנים כשיכלה התינוק לומר ברוך שאמר כש"ג דמגילה (דף כא:) בתורה לחוד קורא ואחד מתרגם ותקני סיפא דלעני' כהנים שבגיל אין קורין ותנמא מפרש בירושלמי דפרק אין שומדין משום שאין שני קולות נכנסין בחוך אחד ואנן אומרים לעיל לעניין קורא כהנים אלא מאי אית לך למימר ברכות ליידי דמביני להו יבהו דעסקיהו ומשמעי תרי קלי כדאמר גבי מגילה קלתה כהנים יצא נבי חמן נמי יבהו דעסקיהו ולישמעו תרי קלי מרגין דלא דמו תרי קלי וקורין דבר אחד לתרי קלי שקורין שני דברים כגון חמן והגי ברכות כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה כו:) שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מפושה זהב וכ' תקועות משפי לדדין שמעת היום בשופר ופריך בגמ' (שם כח.) ותרי קלי מי משמעי והתניא שכור ושמע בריבור אחד נחמרו מה שאין הפה יכול לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע ט"ל היכא דשקועות משוט כגון קול אחד שכור והשני שמוע אין האוזן יכולה לשמוע כלל וקול שופר וקול מקועות י"ל דאין משוין לכאי מכיון שהם דמשמעי לייתי לחביבי מי שמעי בעי למישמעי נמי הברכה הני דמתריכין אחתי ת"ש שטוען וכל שמה שהן בעלמן עונין אין שומעין קול חבריהם ופשוט לטן אחרון להא מסיק התם תרי קלי אחד גברא לא משמעי כגון שכור ושמור מפי הגבורה אחרי גברי משמעי מסיק אחי לייתי לחביבי וקול מקועות תרי קלין משוין זה מה לומיא דשכור ושמור ומשמעי לייתי לחביבי:

במנחתא דתעניות אמי אמרי. אע"ג דפרקין בפ' בשלשה פרקים (תענית ד' כו:) כל' יוסי דאמר ליכא נגיעות בשיר שבמנחת תעניות משום דשכיח שכרות ואתי לאחלופי בשאר יומי י"ל הכא לגבי מנחת דאמרי דהתם בעי דקאתי ד' פעמים ביום לי נמי אפי' לי' יוסי כדאמר התם מאחר דקי"ל כר' יוסי האידנא מ"מ פרסי כהני ידייהו במנחת תעניות כיון דכמוך לבקיעת התמה קפרסי בתפלה כתפלת נעילה דמי: **אם** שוטין שוטו בט • ל"א הכי פסוקים דמנחת אמי אמרי שכשרת פעם אחת בשנה ל"ל משום הכי אמנחת על הכרה אלא אמנחת ואמר בפ"ק דתעניות (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דכריבעת בתרא דיומא כבי לממי מהתם כבי דקמני ד' פעמים ביום ולא אמרינן דכל חד וחד מהני ד' פעמים ביום מפיק ליה לחובתיה ומשמעי תרי קלי דכל חד וחד ואמר בפ"ק דתעניות (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דכריבעת בתרא דיומא כבי לממי מהתם כבי דקמני ד' פעמים ביום ולא אמרינן דכל חד וחד מהני ד' פעמים ביום מפיק ליה לחובתיה ומשמעי תרי קלי דכל חד וחד ואמר בפ"ק דתעניות (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דכריבעת בתרא

מה שהבטרתנו °השקיפה ממעון קדשך מן השמים וגו' "אמר "רב חסדא "אין הכהנים רשאים לכוף קישרי אצבעותיהן עד שיחזרו פניהם מן הצבור א"ר זירא א"ר חסדא "אין הקורא רשאי לקרות "כהנים" עד שיכלה אמן מפי הצבור "אין הכהנים רשאין להתחיל בברכה עד שיכלה דיבור מפי הקורא "אין הצבור רשאין לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים "אין הכהנים רשאין להתחיל בברכה אחרת עד שיכלה אמן מפי הצבור ואמר רבי זירא אמר רב חסדא "אין הכהנים רשאין להחזיר פניהם מן הצבור עד שיתחיל שליח צבור "בשים שלום" "אין רשאין לעקור רגליהם ולילך עד שיגמור שליח צבור "שים שלום" א"ר זירא אמר רב חסדא "אין הצבור רשאין לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי "הקורא "אין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הצבור 'ואין המתרגם רשאי להתחיל בתרגום עד שיכלה פסוק מפי הקורא "אין הקורא רשאי להתחיל בפסוק ארך עד שיכלה תרגום מפי המתרגם אמר רבי חנחום א"ר יהושע בן לוי 'המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחילה ואמר רבי חנחום אמר רבי יהושע בן לוי אין °המפטיר רשאי להפטיר בנביא עד שיגלל ס"ת ואמר רבי חנחום אמר רבי יהושע בן לוי 'אין שליח צבור רשאי להפשיט את התיבה בצבור °מפני כבוד צבור ואמר רבי חנחום אמר רבי יהושע בן לוי °אין הצבור רשאין לצאת עד שינטל ספר תורה °מיניה במקומן ושמואל אמר עד שיצא ולא פליגי "הא דאיכא פיתחא אחרינא הא דליכא פיתחא אחרינא אמר רבא:בר אהינא אסברה לי °אחדי ה' אלהיכם תלכו'.בזמן שהכהנים מברכים את העם מה"ת אומרים אמר ר' זירא אמר רב חסדא °ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו' ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה'. °במספי דשבחא מה הן אומרים אמר רבי אסי °שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו' שאו ידיכם קדש וברכו את ה' °בריך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה'.ולימא נמי °יברכך ה' מציון?כתיב בהדוא ענינא:אמר יהודה בריה דר"ש בן פזי מתוך שהתחיל בברכותיו של הקב"ה מסיים בברכותיו של הקב"ה דתעניתא מאי אמרי אמר רב אחא בר יעקב °אם עוניני ענו בנו ה' עשה למען שמך" °מקוה ישראל מושיעו בעת צרה למה תהיה כגר בארץ וגו' למה תהיה כאיש נדהם כגבור לא יוכל להושיע וגו'"

בנעילה

דיומא כבי לממי מהתם כבי דקמני ד' פעמים ביום ולא אמרינן דכל חד וחד מהני ד' פעמים ביום מפיק ליה לחובתיה ומשמעי תרי קלי דכל חד וחד ואמר בפ"ק דתעניות (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דכריבעת בתרא דיומא כבי לממי מהתם כבי דקמני ד' פעמים ביום ולא אמרינן דכל חד וחד מהני ד' פעמים ביום מפיק ליה לחובתיה ומשמעי תרי קלי דכל חד וחד ואמר בפ"ק דתעניות (דף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (דף ל:) דכריבעת בתרא

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה מ

בהזכרת השם · כשהכהנים מזכירין לא השם: פסוקא לנקבל פסוקא · שהכהנים אומרים פסוק ראשון והם אומרים לאחר מאלו וכשהיו אומרים את השני וכשהיו אומרים את השלישי וכן במוסף וכן במנחה שהרי כעין שלשה שלשה הם: חיט חלת טוטה · שם המיוחד הנזכר במקדש: ומיט מסביר פנים · להראות שברכת רבו חשובה לו ומריבה עליו ומגמל לרבו עליו כך: לחמוריה · המתרגם לרבים מה שהוא לומד לו בשעת הדרשה: לא נריך לדידך · חכם הוא כמו בעליך: יקרא דמלכותא · (ז) (שהרי) רבי תלמו נשוא פנים בבית המלך כדלמרי' בחגיגה (דף יב.) נשוא פנים כגון ר' תלמו בי קיסר ובסנהדרין (דף יד.) לחמר דהוו נפקי לחמשת דבי קיסר לאפיפ ומטרין קמיה "רבה דעמיה מדברנא לאומתיה": ותו רבנן לימנו עליה · ועוד זו מעלותעמו: דנפיטי עליה חובות · שהיה לריך ללוות: לחמר ר' אבהו חיים לן רבנן · מכס גדול ורחוי ליקר ברחם יותר ממני כדי שיסיטהו ברחם ויתפנו לו מטת ומעטירין לחומו כדי שיהא קשוב ויחמטו דבריו כדחניא והכהן הגדול מלחמי גדלוהו משל לחיה (יומא דף יח.): ה"ג רבי אבהו דרש בתנדחמ': שמעתחתא · הלכות דיינין וחיסור ומחרות: סידקיס · כלי מלאכות נקיים ומעייב כגון פלפים מחטין וליטורות: לח על מוכר סידקים · בחמיס מחוך שמוכיסס קלים יש להס קונים הרבה ולהפיס דעתו הוא חומר: על שחט מודיס לך · על שנחת בלבו להיות (מודיס לך) דבוקים בך ומודיס לך: רבי סימאי · מוסיף הוא וכן כולס מוכיפין הן על הרחבונים: שמעוני לחי ועמי · מזכירס היה להמגדל לבדק הבית לבנין המקדש: חס לחם שומעים לי · להיות שלימים למקום, לחיי וחבריי לחם, ללמוד המלך, לחיחת לבור פליו חס כשרים הס: עמי לחם · כנוסים לחחני: לחו מקום לימחל לידבורת · מפני שממהלקין בגדיו העשויין למדחו בהגבהת ידיו וגרמין שבללין לגבור והן חין רחיין לרחות מפני פיע שנליהן: דילמא מפסקא לעוטה · וגבלי הוא לעמו ומחלוללים עליו כשמגלו מוחרת ויחיב למקטריס ומכיריו מבריכין ולחי לימר ליט לחו לגמילות כפיס והלך ויבא ט: וכל

בעילה דיומא דכיפורי מאי אמר · מקבילים קמן זוטרא ואמרי לה במתניתא (ח) הנה כי כן יברך גבר ירא ה' יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך וראה בנים לבניך שלום על ישראל: היכן אומרן רב יוסף אמר בין כל ברכה וברכה ורב ששת אמר בהזכרת השם, פליגי בה רב מרי ורב זביד: חד אמר פסוקא לקבל פסוקא וחד אמר אבל פסוקא אמר לחו לבולחו, א"ר חייא בר אבא כל האומרן בגבולין אינו אלא טועה אמר רבי חנינא בר פפא תדע דבמקדש נמי לא מיבעי למימרינהו "כלום יש לך עבד שמברכין אותו ואינו מאזין א"ר אחא בר חנינא תדע דבגבולין נמי מיבעי למימרינהו כלום יש עבד שמברכין אותו ואין מסביר פנים, א"ר אבהו מריש הוה אמינא להו, כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דלא אמר לחו אנא נמי לא אמינא להו, ואמר רבי אבהו מריש הוה אמינא עינוותנא אנא כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דאמר אידו חד טעמא ואמר אמוריה חד טעמא -ולא קפיד' אמינא-לאו עינוותנא אנא ומאי עינוותנותיה דרבי אבהו דאמרה להּ דבי'תו' דאמהיה דרבי אבהו' לדביתיה דרבי אבהו הא לירין ליא צריך ליה לדידך, והאי דגחין וזקיף עליה יקרא בעלמא הוא דעביד ליה, אולא דבי'תו' ואמרה ליה לרבי אבהו, אמ' לה ומאי נפקא ליך מינה מיני ומיניה יתקלם שילאה, ותו רבי אבהו אימנו רבנן עליה לממנייה ברישא, כיון דחזיה לר' אבא דמן עכו (נ) דנפישי ליה בעלי חובות, אמ' להו *איכא דבתר' אבהו ור' חייא בר אבא איקלעו להתוא אתרא: רבי אבהו דרש באגדתא רבי חייא בר אבא דרש בשמעתא שבקוה כולי עלמא לרבי חייא בר אבא ואזול לגביה דר' אבהו, חלש דעתיה, אמ' ליה אמשל לך משל למה הדבר דומה לשני בני אדם אחד מוכר אבנים טובות ואחד מוכר מיני סידקית, על מי קופצין, לא על זה שמוכר מיני סידקית, כל יומא הוה מלוה רבי חייא בר אבא לרבי אבהו עד אושפיזיה משום יקרא דבי קיסר, ההוא יומא אלויה רבי אבהו לרבי חייא בר אבא עד אושפיזיה ואפילו הכי לא

בעילה דיומא דכיפורי מאי אמר מר בנעילה דתעניתא דכיפורי מחי חמר · לח ידעינח לחמחי לח חמר דלח חמר ממתניתח דתעניתח דהח חמר בגמרח בפ' בחלמה פרקים (תענית כו:) דכתענית הוה נמי נעילה חבל מוסף לח הוה והח: כל המומרס בנבולין חיט חלת טוטה · פירש ר"י חלמ"ב דלחמרי' בפרק הרוחה (נרכות נה:) הלי מחן דחזי' חלמח וכו' להחם מקום שכנה התירו אמח חלום מסוכן הוא שלריך רפוחה דהח לפילו בשבת התירו להתענות תענית חלום· פירש ר"ח הני כולהו רבי חייא בר חבא ורבי חיננא בר פפא ורבי חבהו היינהו: על שלמתו מודיס לך · בשלריך בשבת לריך לחתות בן מרעח יעקב דקח מודו לבור על שלח מודיס לך על ההודחה דקחמר שלין לבור וקח עבו חיון חמן בירושלמי פ"ק דברכות חיחח נמי רבי חבח ב"ר ובדח בשם רב מודיס לחמחו לך שלח חייבין להודות לך שמך תרגנה שפתי כי חזמרה לך וגו' בח"י הלל ההודחות כ' שמועל ב"ר חוניח בשם רבי חחח הודייה ושבח לשמך הגדול לך גבורה לך לפחרים יהי רלון מלפניך ה' חלהינו ואלהי חבותינו שתסמכנו בחפלתנו וחזקקנו מכפיפתנו כי לחה הוח סומך טפלים וזוקף כפופים מלך רחמים ואין עוד מלבדך בח"י הלל ההודחות כל קפרח לומר לך כריעה לך ברכה לך כפיפה לך השתחויה כי לך תכרע כל ברך וכל לשון לך תשבע. לך ה' הגדולה והגבורה וגו' והעושר והכבוד מלפניך וגו' ואתה ה' מולחנו בכל לב ובכל נפש לך משתחוים כל עלמותי מחמרנה ה' מי כמוך בח"י הלל ההודחות חמר רבי יודן נהגין חמרי רבנן טולהון ואית דחמר לו "מדה לו מדה לו מדה:

שבא חפסוק לומה בסנדלו · פירש ר"ח שמע מינה למשוך ליבים בניח הכנסת בסנדל ובמנעל דלח לחמרו חלח שלח יעלות לחוכן בסנדל ורבי הניח כמו כן מפרש שלישי דמגילה (דף כד:) לחומר חיני מוכר לפני התיבה בסנדל לח יקח לח יעבור חלמח לחפילו לפני התיבה מוכר לעבור בסנדל ובבי מסיק בהדיח בפרק הרוחה (נרכות דף סג.) לחמר רבח מה ניחו לקפנדריח קפיד חיים לרקיקה וחמנעל לח קפיד חיים לח בים הכנסת קפנדריח לסוך ורקיקה ומנעל שרי: וכל

איתותב דעתיה מינה בזמן ששליח ציבור אומר "מודים" העם מה הם אומרים: אמר רב מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר אלהי כל בשר על שאנו מודים לך רבי סימאי אומר יוצרנו יוצר בראשית על שאנו מודים לך נהרדעי אמרי משמיה דרבי סימאי ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו על שאנו מודים לך רב אחא בר יעקב מסיים בה הבי כן תחיינו ותחננו ותאספ[ג]יותינו לחצרות קדשך לשמר חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם על שאנו מודים לך "אמר רב פפא "הילכך נימרינהו לכולהו. אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת שבור עליך שתהי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה רב נחמן אמר מהכא "ויקם *המלך דוד על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי: אם אחי למה עמי, ואם עמי למה אחי? אמר רבי אלעזר אמר להם דוד לישראל: אם אתם שומעין לי אחי אתם ואם לאו עמי אתם ואני רודה אתכם במקל רבנן אמרי מהכא *(נ) ואין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן "וודו את מתשע תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי, מאי טעמא? לאו משום כבוד צבור אמר רב אשי לא, הא שמא נפסקה לו רצועה בסנדלו והדר אויל למיקטריה ואמרי בן גרושה או בן חלוצה הוא: ובמקדש ברכה אחת כו': וכל

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פי"ד מהל' נכיאות כפיס הלכה ד סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' תלט סעיף קטן ס"ב:

סה ב מיי' פי"ט מהל' תפלה הלכה ד סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קכו סעיף ג [וכתב מג: וכ"מ ס"ג דף ס"ד ע"ב]:

סו ג מיי' פי"ד מהל' נכיאות כפיס הלכה ו סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ס: סז ד מיי' שם הלכה ו וע"ש ככ"מ:

נוסח אפנוף

דיוח חולקות על דעתך [ב]ענין זה ואמר [ש]מאליח אלו

נוסח אפנוף

אמר ר' יהודה [אמרי] דעתך [מתמיהת על] דעתך אלא [ש]מאליח אלו [ש]אמרו

הגהות הב"ח

(ח) גמ' כתתניתח תנח כתם: (נ) שם דמן עכו (דפוסים) קו"ע אלי"ג ס"ח דפוסים: (נ) שם מכלן דמ"ל אין ככנסים: (ו) רש"י ד"ה יקרא דמלכות שפתח ר' אבהו:

נוסח ה

ו. [ר' אבא] דמן עכו

ב. [ר' אבהו]

[ני' הדח לו הדה] נוסח

אחיטה זע"א ר' אבהו ור' חייא בר אבא הלט דאמרי טל ר' חייא בר אבא טל כן שבקוה כולי עלמא טל ר' חייא בר אבא ואזל לגביה דר' אבהו טל ר' אבהו בראשונה

נליון הש"ם

גמ' תמר רב ספח פילקך נימרינהו לכולהו. כעין זה שנת דף כ ע"ח תולין דף סה ע"ח ודף סו ע"ב:

נוסח

נוסח אחר

ברכה

נוסח

אומתאן [ג]ברכה

נקרח כתיב חיבר חסלך

עין משפט נר מצוה

וכל כך למה? לפי שאין עונין אמן במקדש • תימה והלא היו עונין אחר הברכה שבמקדש • ותירץ ר"ת דכשהיו עונין אמן במקדש היו עונין אחר הברכה שבמקדש ולא היו עונין אחר הברכה שבמקדש • ואין כאן מקום להאריך • ועוד ת

ויקרא כו'. בספר עזרא כתיב קחמי מיהת לרבנן בעזרה הוי קורלים: **מתני'** בכדי שלא יפסוק התורגמן הוא. שפרשת סור לו כשב קרובה לפרשת אחרי מות ולא גמר התורגמן לתרגם עד שזה רוחה לך בעשור ומתחיל בשמפסיק זה: **ועד כמה מדלגין** בענין אחד. מדלגין בתורה אור כתיב דתניא כתיב ויקרא בו לפני השער המים אמר רב חסדא בעזרת נשים: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהי המדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה אמר אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסוק התורגמן באן בכדי שלא יפסוק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלגין עד בדי שלא יפסוק התורגמן מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינין ותניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני עניינין וכאן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: *ונגלל את התורה ומניחה בחיקו ויאמר כל כך למה? שלא להוציא לעז על ס"ת: ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה:

*וליכרכיה לספר וליקרי? א"ר הונא בר יהודה א"ר ששת לפי שאין גוללין ס"ת בצבור, וליתי ס"ת אחרינא וליקרי! רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון, ר"ש בן לקיש אמר לפי *שאין מברכין ברכה שאינה צריכה, ומי חיישינן לפגמא *והאמר רבי יצחק נפחא ד"ר מטבח שחל להיות בשבת מביא שלש תורות וקורא: ארבעת מעניינו של יום וארבעת של ר"ח ואחת בשל תנוכה? תלתא גברי בתלתא סיפרי ליכא פגמא, חד גברא בתרי סיפרי איכא פגמא: ומברך עליה שמנה ברכות כו': *ת"ר [מברכין] על התורה כדרך שמברכין בבהכ"נ, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת עון בתיקנן, על המקדש בפני עצמו, ועל הכהנים בפני עצמן, על ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה: והשאר תפלה: *ת"ר [השאר] תפלה תהנה רנה ובקשה שעמך ישראל צריכין ליוושע וחותם בשומע תפלה מבאן ואילך כל אחד ואחד מביא ספר תורה מתוך ביתו וקורא בו וכל כך למה כדי להראות חוותו לרבים: **מתני'** פרשת המלך כיצד מוצאי יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית *עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר *מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב, אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד *וישבחוהו חכמים וכשהגיע *ללא תוכל לתת עליך איש נברי ולנו עיניו דמעות אמרו לו *אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה וקורא מתחילת *אלה הדברים עד *שמע, ושמע, והיה אם שמוע, עשר תעשר כי תבלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של נשלים תחת תחלת העון: **גמ'** בשמיני סלקא דעתך אימא בשמינית, וכל הני למה לי, צריכי: דאי בחב רחמנא *מקץ הוה אמינא נימנו מהשתא ואע"ג דלא מתרמי בשמיטה כתב רחמנא "שמיטה" ואי בחב רחמנא "שמיטה" ה"א בסוף שמיטה כתב רחמנא "במועד" ואי כתב במועד ה"א מריש שתא כתב רחמנא בחג הסוכות ואי בחב רחמנא "בחג הסוכות הוה אמינא אפי' יו"ט אחרון כתב רחמנא "בבוא כל ישראל

למעלה. **ועד כמה** מדלגין תורה אור דתניא כתיב ויקרא בו לפני השער המים אמר רב חסדא בעזרת נשים: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהי המדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה אמר אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסוק התורגמן באן בכדי שלא יפסוק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלגין עד בדי שלא יפסוק התורגמן מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינין ותניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני עניינין וכאן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: *ונגלל את התורה ומניחה בחיקו ויאמר כל כך למה? שלא להוציא לעז על ס"ת: ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה:

*וליכרכיה לספר וליקרי? א"ר הונא בר יהודה א"ר ששת לפי שאין גוללין ס"ת בצבור, וליתי ס"ת אחרינא וליקרי! רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון, ר"ש בן לקיש אמר לפי *שאין מברכין ברכה שאינה צריכה, ומי חיישינן לפגמא *והאמר רבי יצחק נפחא ד"ר מטבח שחל להיות בשבת מביא שלש תורות וקורא: ארבעת מעניינו של יום וארבעת של ר"ח ואחת בשל תנוכה? תלתא גברי בתלתא סיפרי ליכא פגמא, חד גברא בתרי סיפרי איכא פגמא: ומברך עליה שמנה ברכות כו': *ת"ר [מברכין] על התורה כדרך שמברכין בבהכ"נ, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת עון בתיקנן, על המקדש בפני עצמו, ועל הכהנים בפני עצמן, ועל ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה: והשאר תפלה: *ת"ר [השאר] תפלה תהנה רנה ובקשה שעמך ישראל צריכין ליוושע וחותם בשומע תפלה מבאן ואילך כל אחד ואחד מביא ספר תורה מתוך ביתו וקורא בו וכל כך למה כדי להראות חוותו לרבים: **מתני'** פרשת המלך כיצד מוצאי יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית *עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר *מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב, אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד *וישבחוהו חכמים וכשהגיע *ללא תוכל לתת עליך איש נברי ולנו עיניו דמעות אמרו לו *אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה וקורא מתחילת *אלה הדברים עד *שמע, ושמע, והיה אם שמוע, עשר תעשר כי תבלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של נשלים תחת תחלת העון: **גמ'** בשמיני סלקא דעתך אימא בשמינית, וכל הני למה לי, צריכי: דאי בחב רחמנא *מקץ הוה אמינא נימנו מהשתא ואע"ג דלא מתרמי בשמיטה כתב רחמנא "שמיטה" ואי בחב רחמנא "שמיטה" ה"א בסוף שמיטה כתב רחמנא "במועד" ואי כתב במועד ה"א מריש שתא כתב רחמנא בחג הסוכות ואי בחב רחמנא "בחג הסוכות הוה אמינא אפי' יו"ט אחרון כתב רחמנא "בבוא כל ישראל

רחמנא בחג הסוכות · תימה הקתח דכתיב בחג הסוכות במועד למה לי ועוד לך לכתוב חלת מקן שכבר שנים שנת השמיטה בבל כל ישראל לירלות וחכת ידענת דלאו היינו מר"ה דאו ליכא בחיב ויו"ל אם כן הוה לחימא בחג המלות להכי לישטריך בחג הסוכות מיהו במועד לא הוה לריך וכרתה דלהכי ליישטריך משום דבבא כל ישראל לירלות משמע מאתחלתא דמועד ביום רלשון קמ"ל במועד דמשמע בתוך המועד ותכי בבא כל ישראל דמשמע מאתחלתא דמועד ביום ב' או ביום ג' חלת במתני' יו"ט בהלטון לכל פי' רש"י תמוה דפי' דמהאי טעמא ביום טוב לרשון לא דתיקון ביתה הוה הוה יו"ט היין דנזירת הכתוב לקרות מאתחלתא דמועד יקראו חלת ביתה מכאן דכתיב מעכבת להכי מסתבר כדפי' וכרתה דהיו בונין הבימה מע"ש בגין של פרקים ובתולו של מועד לא היו עושין שוס בגין חלת מקימין לותה ומתחברין הפרקים יחד ואם לא בנו לותה מעכב יו"ט ברתה דבנייתה לא היה לותה לפיטו חוץ של מועד:

מגזה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שלשה וכו' חלת מקח ברכת ממלכ. כ"ל ותיבת של מוחלת:

גליון השו"ס

רש"י ד"ה לחיטו לחתה שלחו מיכאל: מי' כ"ל דף פח ע"ל ופ"ש מכרש"ל בח"ל ריש ס"ב:

מסורת השו"ס

ויקרא כו'. ספרי עזרא כתיב קחמי מיהת לרבנן בעזרה הוי קורלים: **מתני'** בכדי שלא יפסוק התורגמן הוא. שפרשת סור לו כשב קרובה לפרשת אחרי מות ולא גמר התורגמן לתרגם עד שזה רוחה לך בעשור ומתחיל בשמפסיק זה: **ועד כמה מדלגין** בענין אחד. מדלגין בתורה אור כתיב דתניא כתיב ויקרא בו לפני השער המים אמר רב חסדא בעזרת נשים: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהי המדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה אמר אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסוק התורגמן באן בכדי שלא יפסוק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלגין עד בדי שלא יפסוק התורגמן מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינין ותניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני עניינין וכאן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: *ונגלל את התורה ומניחה בחיקו ויאמר כל כך למה? שלא להוציא לעז על ס"ת: ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה:

*וליכרכיה לספר וליקרי? א"ר הונא בר יהודה א"ר ששת לפי שאין גוללין ס"ת בצבור, וליתי ס"ת אחרינא וליקרי! רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון, ר"ש בן לקיש אמר לפי *שאין מברכין ברכה שאינה צריכה, ומי חיישינן לפגמא *והאמר רבי יצחק נפחא ד"ר מטבח שחל להיות בשבת מביא שלש תורות וקורא: ארבעת מעניינו של יום וארבעת של ר"ח ואחת בשל תנוכה? תלתא גברי בתלתא סיפרי ליכא פגמא, חד גברא בתרי סיפרי איכא פגמא: ומברך עליה שמנה ברכות כו': *ת"ר [מברכין] על התורה כדרך שמברכין בבהכ"נ, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת עון בתיקנן, על המקדש בפני עצמו, ועל הכהנים בפני עצמן, ועל ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה: והשאר תפלה: *ת"ר [השאר] תפלה תהנה רנה ובקשה שעמך ישראל צריכין ליוושע וחותם בשומע תפלה מבאן ואילך כל אחד ואחד מביא ספר תורה מתוך ביתו וקורא בו וכל כך למה כדי להראות חוותו לרבים: **מתני'** פרשת המלך כיצד מוצאי יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית *עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר *מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב, אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד *וישבחוהו חכמים וכשהגיע *ללא תוכל לתת עליך איש נברי ולנו עיניו דמעות אמרו לו *אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה וקורא מתחילת *אלה הדברים עד *שמע, ושמע, והיה אם שמוע, עשר תעשר כי תבלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של נשלים תחת תחלת העון: **גמ'** בשמיני סלקא דעתך אימא בשמינית, וכל הני למה לי, צריכי: דאי בחב רחמנא *מקץ הוה אמינא נימנו מהשתא ואע"ג דלא מתרמי בשמיטה כתב רחמנא "שמיטה" ואי בחב רחמנא "שמיטה" ה"א בסוף שמיטה כתב רחמנא "במועד" ואי כתב במועד ה"א מריש שתא כתב רחמנא בחג הסוכות ואי בחב רחמנא "בחג הסוכות הוה אמינא אפי' יו"ט אחרון כתב רחמנא "בבוא כל ישראל

רחמנא בחג הסוכות · תימה הקתח דכתיב בחג הסוכות במועד למה לי ועוד לך לכתוב חלת מקן שכבר שנים שנת השמיטה בבל כל ישראל לירלות וחכת ידענת דלאו היינו מר"ה דאו ליכא בחיב ויו"ל אם כן הוה לחימא בחג המלות להכי לישטריך בחג הסוכות מיהו במועד לא הוה לריך וכרתה דלהכי ליישטריך משום דבבא כל ישראל לירלות משמע מאתחלתא דמועד ביום רלשון קמ"ל במועד דמשמע בתוך המועד ותכי בבא כל ישראל דמשמע מאתחלתא דמועד ביום ב' או ביום ג' חלת במתני' יו"ט בהלטון לכל פי' רש"י תמוה דפי' דמהאי טעמא ביום טוב לרשון לא דתיקון ביתה הוה הוה יו"ט היין דנזירת הכתוב לקרות מאתחלתא דמועד יקראו חלת ביתה מכאן דכתיב מעכבת להכי מסתבר כדפי' וכרתה דהיו בונין הבימה מע"ש בגין של פרקים ובתולו של מועד לא היו עושין שוס בגין חלת מקימין לותה ומתחברין הפרקים יחד ואם לא בנו לותה מעכב יו"ט ברתה דבנייתה לא היה לותה לפיטו חוץ של מועד:

מגזה

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פי"ב מהל' תפלה הלכה ח יג סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן קמד סעיף ג:

עב ב מיי' שם פ"ג יג:

עג ג ד ה ו מיי' ופמג שם טוש"ע שם:

עד ז מיי' שם ס"ג יג ופ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה י סמג עשין טוש"ע א"ח סימן קמד סעיף ג:

עה ח מיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ שם:

עו ט מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה כד סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן קמד סעיף ג:

עז י מיי' שם פי"ב הל' כג סמג שם טוש"ע א"ח סימן קמד סעיף ד:

עח כ מיי' שם ופ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה י סמג עשין יח טוש"ע שם:

עט ל מ מיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הל' יא סמג עשין רס:

פ נ מיי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ג סמג עשין לג:

פא ס מיי' שם הל' ד:

פב ע מיי' שם הל' ג:

מצוה שלחני · וכמי פרכינן כמי בפרק כ"ג בסנהדרין (דף יח:) גבי מלך דתנן לא תולן ולא תולנין לחשמן רבי יהודה לומר לא תלה לחנון ולידע זכור למוב לימי והלמד רב תני וכו' ומנני מנוה שלחני וקשיא לר"י למחי לא מנני הכי בפרק שני דלכתובות (דף י.) מעבירין לת המת מלפני כלה וזה וזה לפני מלך ישראל למרו עליו על תגריפס המלך שעבר לפני הכלה ושבחוהו חכמים וקח פריך מכלל דשפיר עבד והלמד רב תני וכו' ומנני פרשת דרכים הוה ולמחי לא מנני מנוה שלחני ותו ליכא למיפמה והא הניא גופיה דרב תני מיניי במקום מנוה דמשיקרא לחמרי" לפי' למ"ל הרב שמחל על כבודו כבודו מחול נמיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול ומותיב ליה מעשה ברבי לליעזר ורבי יהושע ורבי לדוק שהיו מסובין בבית המשתה בני של ר"ג ברבי והיה ר"ג עומד ומשקה עליהן וכו' אלא לי לחמר הכי לחמר לחמר רב תני לפני למ"ד נמיא שמחל על כבודו דהייט רבי יהושע שקבל הכוס מרבן גמליאל וכן רבי (לעזר בר) לדוק מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול משמע לפילו במקום מנוה דומיא דנמיא דהתם מעשה דלבן גמליאל שהיה סבוהם מנוה ומחל על כבודו כשביל כבוד חכמים תורמין שהיו מסובין בסעודתו דמייתי עלידהכרסם לחביו והוא עומד עליהם למען לחפי' במקום מנוה לחמר רב תני אין כבודו מחול וברלה לפרן דלוקח הכא צריך למימר מנוה שלחי לחולל על כבודו מקום ככבוד החורה שהוא ככבוד השכינה וכן הניא לפרק כהן גדול (סנהדרין יח:) דחולן לו מיכם מוחל על כבודו כדי לקיים מנוה מלך עולמים ומרלה בעלמו שחימת שכינה עליו לכבל הסיא דכתובות (דף י.) ופ"ק דקידושין (דף נב:) שמוחל על כבודו כדי לחלוק כבוד לבעל ושם כגון לכלה וה"ת בזה גזירת הכתוב הוא שחיטו מוחל לפי' במקום מנוה שהרי מנוה ביבוד עלמו שהן לריכין לעשות בו למלך כבוד גדולה ממנוה ביבוד שקורא המלך לנשוא בהו שהרי גם עליהן לחמרה תורה קום תעשה עליך מלך שהחת לחיחו עליך ולח לחיחו עליו נמיא דמה שהמלך מכבדו ליכא מנוה: **אותן** היום נתחייבו שונאי ישראל כליה · ירושלמי חני רבי מניא ברבי נמליאל לומר הרבה חללים נפלו בחוצו יום שהחיבו לו

ע"ש מדין

ודבר תמוה לומר שם היה לתי "מפני התורה היו לחחו היתה מישראל חלה מקום דוחה כמו שפירש" שיתחייבו על חטופה מושעם כזאת טוען גדול (ב) ופירש ר"י חע"ג דלחמר בפרק חטה חטופה (יבמות קב.) ובפרק התולן (סח מה:) גבי רב מרי דמייה רבח לפורסי דבבל וגבי חשפיזכניה דרב חדא בר חהבה שם היה חמו מישראל מקרב לחיך קריון היה (קדושין דף עה:) היו זוקק גבי בניחת ובדרום בעלמא דלינהב שרבות במחת דדבקיון שוב תעיס עליך מלך מקרב לחיך מדסמך מיעוט למקרב לחיך ס"מ דבעיון בהו מקרב לחיך קלח כגון חמו מישראל לבל מלך חוב ושבח עליו מקרב לחיך תעיס עליך מלך דקפיד קרח נבי מלך עד שיהא ממם מקרב ממונע מלבין ולחו מישראל חו היה החטופה שמלך בזרוע שלח כדין חורה והורו לו והחזיקו בכך נה שלח יכלו לממות היה להן לשמוך ולח להחזיק וזהו שנחם החטופה בדבר עבירה שממניף למבירו מחמת ירלחו מפניו וחיו חנחם על ירלחת הקב"ה ושנחה עין בעמעלה כלילו לחיה רוחה בירושלמי דעשרה יוסמין בגמרת חין בודקין מן המוצה כחיב שם תעיס עליך מלך חין לי חלח מלך מיין לרבות שוטרי הרבים וגבחי לדקה ושופרי דיינין ומכין ברלוחות ס"ל מקרב לחיך תעיס עליך מלך כל שהמינוהו עליך לח יהא אלח מן הכחוין שבחיך:

כל המחניף לחבירו · יש לפרש שלח במקום שבנה לבל "במקום שבנה מוחר כי היה דפרק מרבנה גדליה (דף כב.) "טולח חזל לחרעה דישראל לו בהדיה מרי בני חוחף קם חד שחניחה לחבירה לחמר ליה לטולח עבדי לחמר ליה חין ופרש ו בית המחניף כי לחתח לקמיה דרבי יוחנן לחמר ליה לעולח ח"ו דבי יוחנן עבירה מ"ל רבי יוחנן נפקף הלחה:

תורה אור

מאתחלתא דמועד: וחזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנו לראש הכנסת: *שמעתי מינה חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב? אמר אביי "כולה משום כבודו דמלך: והמלך עומד ומקבל וקורא יושב, אנריפס המלך עמד וקיבל וקרא עומד: עומד, מכלל דיושב והאמר מר *אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנא' °ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר וגו" כדאמר רב חסדא בעזרת נשים, דהבא נמי בעזרת נשים: ושבחוהו חכמים: שבחוהו, מכלל דשפיר עבד? והאמר רב אשי אפי' למ"ד *נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, °מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנא' °שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך? מצוה שאני: וכשהגיע ללא תוכל להת: תנא *משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כליה ישתחניפו לו לאנריפס אמר ר' שמעון בן חלפתא מיום שגבר אגרופה של תנופה נתעוורתו (ג) הדיינין ונתקלקלו המעשים ואין אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך. דרש ר' יהודה בר מערבא ואיתימא ר' שמעון בן פזי מותר להתניף לרשעים בעולם הזה שנאמר °לא יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא ייאמר שוע. מכלל דבעולם הזה שרי ר' שמעון בן לקיש אמר מהכא °כראות פני אלהים ותרצני. ותלינא דרבי לוי דאמר רבי לוי מ"ש של יעקב ועשו למה הדבר דומה לאדם שזימן את חבירו והביר בו שמבקש להורגו, אמר לו מעם חבשיל זה שאני טועם כתבשיל שטעמתי בבית המלך, אמר ידע ליה מלכא, מיסתפי ולא קטיל ליה. אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו תגנפה מביא אף לעולם שנא': °ותגפי לב ישמיעו אף" ולא עוד אלא שאין תפלתו נשמעת שנאמר °לא ישועע כי אמרם: סימן א"ף עוב"ד גיהנ"ם ביד"ו ניד"ה גול"ה: ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו תגנפה אפילו עוברין שבמעי אמן מקללין אותו שנא' °אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יזעמוהו לאומים *ואין קוב אלא קללה שנא' °לא קבה אל" ואין לאום אלא עוברין שנא' °ולאום מלאום יאמץ" ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו תגנפה נופל בגיהנם שנא' °הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו', מה כתיב °אחריו "לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה וגו" ואמר רבי אלעזר כל המתגנף *לחבירו סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל ביד בן בנו שנא' °ויאמר ירמיה לחנניה אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך וכתי' מלמים מתמחל מועד · ומיהו ביו"ע לח שחין מיקון הכימה דומה לח לח הכנה ולח יו"ט ומחמהל נמי לח עבדינן לה דלמקח לה עזרה ואלו טעמח מפרש בגמ' ירושלמי (פ"ק) בחם' מגילה דקחמי הקהל מלחיין בשחל להיות בשבח וקחמר מפני הבימה, ועבדה מלחמהל! דחקח לה עזרה לנקובכי"ל בלע"ז: למלכי בית דוד · חבל לח למלכי בית חשמונח: לחלי למתן דחמר. בקיזוסין בפ"ק (דף נב:): לגרופה · כתה של חטופה דלמ"ג דחמו מישראל יין רלוי למלכות לעבד היה וזילח מילחת: נקטעותו הדיינין · שהמיפו הדיינין לח בעלי הדין: ונתקלקלו המעשים: שהגבולים רלו שוברי עבירה שמוחלין לח מיתו בידם מפני חטופה: ולין לדם שיכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך · שמוחל שלח מיתו בעוברי עבירה למען לח יהיו כמוהו בישראל: ומהו כזה לומר לח להחניפו נחכון רגיל לרחות מלחיים: לח ישועו כי לחמרם · כשיבולו עליהם יסורים לח יועילם עטה: ויחמר ירמיה לחננית הנביח · שחמר נטוחה שקר על גלות יכניה ולכי הקודם שנלו עמו בעוד שנחיים ימים לחי מסיבה לח המקום הזה לחמן כן יעשה ה', חטופה היח זו, שהיה לו לומר בהדיח שקר לחה ניבח: "ויהי הוח בשער בנימין · לחחר כמה ימים היה ירמיה יולח מירושלים ללכת לחרן בנימין לחוק נחלה שנפלה לו ושפטו ירלחה ויחמר לו לח לכשדים לחה טופל: גמולה

מיין לדף שמ"ח

מיחס לדף ס"ו ע"ב

שם

מכלי כד

נאמר כא

ברחשים סה

ישעיה ס"ו

[במ"י לחיה לרשע]

ירמיה כח

[לשיל מב ומ"ע]

[שם ומ"ע]

[קדושין נב:]

[סנהדרין נב.]

[שופטים פ"ו]

[סנהדרין יח: כחובות ת, קדושין נב:]

ל"ו ע"ב (ד"ה פניה)

חנ"ג ה ג

הגהות הב"ח
(ג) גם' מפסוקו (סדיינין) מו"מ · וכ"ב נ"ו הס"י סדיינין: (ד) חוס' ד"ה לחחו וכו' ופי' ר"י. ב"ב מיין כחוב: פרק כהן גדול דף מה פיבש מ"ש בשם ר"ם:

מ"מ נליון השי"ם
ע"ז ב"ח בימ' ב"מ חנ"ג ה ג
חוס' ד"ה לחחו סיסופי' מגלה מן הכחובים שבמחלך · ופי' ב"ב דף ג ע"ב מ"ש שם: ד"ה כל שממניף וכו' בשחיטה שכנה מוחר · מ"ש בס"ד סימן קג:

עי' בשופרת שמחוך כלל ג ס"ב מד ע"ב

משנה מלחמה. גרסה הלז דלעיל הכי מקום מלחמה בכפה שמדבר אל העם כיצד כדתנינן בפרק אלו נאמרין (לעיל דף לב.) מקרא שבכורים כיצד מקום שהיה כהנים מיניה דתני לעיל מיניה ואלו נאמרין בלשון הקודש מקום שהיה הקדיש פרשת שנאמר מקום מלחמה בבבא פרשת שנאמר מקום מלחמה מקום שהיה הקדיש פרשת שנאמר מקום מלחמה מקום שהיה הקדיש פרשת שנאמר מקום מלחמה מקום שהיה הקדיש

מאה פפי וחד נתגי · בירושלמי בפרק החולץ תניא וחייבין [שהחמה] מתעברת ולא ת"מ [שהחמה] מתעברת ת"מ בחין החמה מתעברת משני בני לדם כחתם ופליגי על רבון דתנדתא דרבון דתנדתא אומרים ויש חיים הבינים ממערכות פלשתים ממתי ערלות פלשתים שהערן בה מתי ערלות פלשתים אמר רבי מתניה ולא פליגין עד שלא נסרקה מזרע החמה מתעברת משני בני לדם כחתם משנסרקה מזרע אין החמה מתעברת משני בני לדם כחתם זה משמע שכולן מתה היו אבותיו שהרי מכולן נתעברה אמו ולא כפי' רש"י שפירש וחד נתגי אחת מהן חביו ופי' הערוך* נתגי כלב שבתו עליה מתה לגמרי וכלב אחד וכן מפורש בירושלמי רבה ובתנדא דשמואל אמר ר' יוחנן אומה שאמר רבי ברביה ב"ר יצחק בשם רבי אלעזר מפני מה נאמר ויעפיל לעלות וגו' ובירושלמי אמרי' תחון אחד היה :

מאלו ההוס' לא מצאתי יותר

(ח) גם' וכירון דוד אלהי אמר וכו' בשלמה מלכי מערכות כנ"ל ותיכף ישראל נמחק : (כ) רש"י ד"ה ואידך וכו' נראה הוס בס"ד : (ל) ד"ה אחת מהן שבאחיו מרגשה שרפין וכו' בכתה לף פסים :

נוסח

ג' ב' ת

[סנה כו ו]

תורה אור

שמעו דברי מעדי המלחמה וחזרו במלחמה מה הוא אומר: אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מנגד ארבעה דברים שעובדי כוכבים עושין מגיפין ומריעין צווחין ורומסין: פלשתים באו בנצחנו של גלית כו': גלית אמר רבי יוחנן שעמד בגילוי פנים לפני הקב"ה שנאמר °ברו לכם איש וירד אלי *ואין איש אלא הקב"ה שנא' °ה' איש מלחמה" אמר הקב"ה הריני מפילו על יד בן איש שנא' °ודוד בן איש אפרתי הזה" א"ר יוחנן משום רבי מאיר בשלשה מקומות לברו פין לאותו רשע:אחד °ברו לכם איש וירד אלי "ואידך" אם יוכל להלחם אתי והכני וגו' "ואידך" דקאמר ליה לדוד °הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות" דול נמי אמר ליה °אתה בא אלי בחרב בחנית ובכידון" הדר אמר ליה "ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלהי (ישראל) מערכות ישראל אשר חרפת °ויגש הפלשתי השכם והערב" אמר ר' יוחנן כדי לבטלן מק"ש שחרית וערבית °ויתיצב ארבעים יום א"ר יוחנן כנגד ארבעים יום שנתנה בהן תורה °ויצא איש הבינים ממחנות "פלשתים וגו' "מאי "בינים" אמר רב שמבונה מכל מם ושמואל אמר בינוני שבאחיו דבי רבי שילא אמר שדהו עשוי כבנין רבי יוחנן אמר בר מאה פפי וחדא נאנאי "וגלית שמו מגת "תני רב יוסף שהכל דשין את אמו בגת "בחיב "מערות" נקרינן "מערכות" תני רב יוסף שהכל הערו באמו. כתיב °הרפה וכתיב "ערפה":רב ושמואל חד אמר הרפה שמה ולמה נקרא שמה ערפה שהכל עורפין אותה מאחריה וחד אמר ערפה שמה ולמה נקרא שמה הרפה שהכל דשין אותה כהרפיות" וכן הוא אומר °ותקח האשה ותפרוש המסך על פני הבאר ותשטח עליה הרפות" ואי בעית אימא מהא °אם התבתש את באויל במכתש בתוך הרפות" "ואת" ארבעת אלה יולדו להרפה בגת ויפלו ביד דוד וביד עבדיו" מאי ניהו? אמר רב חסדא קפ ומדון גלית "וישבי" בנוב" ויפלו ביד דוד וביד עבדיו" דכתיב °ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה"אמר רבי יצחק:אמר הקדוש ברוך הוא יבואו בני הנשוקה ויפלו ביד בני הדבוקה דרש רבא בשכר ארבע דמעות שהורידה ערפה על חמותה זכתה ויצאו ממנה ארבעה גבורים שנאמר °ותשאנה קולן ותבכינה עוד. כתיב "חץ חניתו" וקרינן עץ חניתו אמר רבי אלעזר עדיין לא הגיענו לחצי שבחו של אותו רשע, מכאן שאסור לספר בשבחן של רשעים, ולא "לפתח ביה כלל; לאודועי שבחיה דדוד: בני עמון באו בנצחנו של שובך כו': כתיב "שובך" וכתיב "שופך" ושמואל חד אמר 'שופך' שמו ולמה נקרא שמו 'שובך' שעשוי כשובך וחד אמר 'שובך' שמו ולמה נקרא שמו 'שופך' שכל הרואה אותו נשפך לפניו בקיתון °אשפתו בקבר פתוח כולם גבורים" ואמרי לה רבי אמי ורבי אסי חד אמר בשעה שזורקין חץ עושין אשפתות אשפתות של חללים ושמא תאמר שאומנין בקרב ת"ל "כולם גבורים" וחד אמר בשעה שעושין צורכיהן עושין אשפתות אשפתות של זבל, ושמא תאמר מפני שרואין מעיים הם תלמוד לומר "כולם גבורים" אמר רב מרי שמע מינה האי מאן דנפיש זיבליה=חולי מעיים הוא, למאי נפקא מינה ליטרח בנפשיה °דאגה בלב איש ישחנה" *רבי אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים: ואלהים אי אתם כלבו: וכל כך למה? מפני *שהשם וכל כינויו

מונחין

שמעו דברי מעדי מלחמה · מי רלוי למיזל ומי רלוי לילך ומזכו הלויים למזוך כגון בנה בית ונטע כרם ואירס אשה ורך הלבב ותע"ג דכתיב התם ורבו השוטרים לקמן תמיהין דהכן קתמר להו מלך שהשוטרים מסמיעין דבריו לעם: לא ירך לבבכם לא קיראלו ולא תחפזו ולא תערלו · תרבעה חזרות כנגד תרבעה דברים שהעובדי כוכבים עושין עושין—לחייס מגיפין בתריסין ומריעין בקרנא וצווחין בקולם ורומסין בלהלת סוסיהן והרהוסם לכל לחנות תרבות ושפעת קלגסים הן עיקר המלחמה ותינן לחייס: בגילוי פנים · בחולפה: ברו · בחרנו: לכדו פין · תמר פין תם כשלועז: ואידך תלי · משמע שהוא יגבר עליו להוא ליה למימר וילחם אתי: ואידך יוהכני · ותע"ג דהדר תמר ותם לגי לוכל לו ולכיתיו מכל מקום פתיחת פין לרעתו (ג): דול הדל קתמר ליה ותני בת · ותין זו פתיחת פה לרעה דתמר ליה תתה בת למשול בי על ידי דבר שתין בו ממש ותני בת למשול בך בשם שהגלחות שלו: כנגד תרבעים יום · שתימרו תורה להתקבל ניתן לו כח להתיצב: מכל מוס · מחזקן ומעוקר מכל מוס של כישור: שבחתיו · תרבעה (נ) היו (ט) כדלקמן: כבר מתה פתפי ותד נתגי · בן ההערובת שבאתו הרבה מלכים על תמו בלילה אתת ותעבדה מן אתד נמלת האתד תבעו וכולן מתפתים: נתגי · זהו אתד בלשון פרסי: פתפי · פרסטרת ולשון "תיש תבינים" שיולת מבין תנשים הרבה: לתיב מעדות · ממערות פלשתים: כתיב ערפה · שם האתת ערפה (רות ס) וכתיב הרפה אבר בילידי הרפה והיו ערפה כדאמרי' לקמן שגזר עליה שיפלו בניה באתד ביד בני הרפה שהרגו אבישי ואתיי ערפה מחזקת שדבקה בשניה: שורפין מוסף · הפקידה עלמה בשהמה (ע) פנים כנגד עורף: כהריפות · תבין כתוסים: סף ומדון וגלית ויבבי. כולם בספר שמואל : בני הנשוקה · שנשקה לתמותה להפרד מעמה שלא תתגיירה: ותבכינה עוד · פעם שניה לשעיל מיני' כתי' ותשאנה קולן ותבכינה: לרבע דמעות. שתי בכיות משתי עיניה: תן לשון תני תורינך הכתוב שלא סיפר בתני גבוריו: לתוועי שבחיה דדוד · שגלחם עם גבור כמותו: כתיב שובך · בספר שמואל (ב' י') וכתיב שופך בדברי הימים (א' יט): לפתפתו בקבר פתוח · בתיולות של נבוכדנאצר כתיב ותייתי לנקט פלוגתא דרב ושמואל לקרקפי נקט לה: מפני שתומנים · תלל זבל: שתומנים הרבה בגבורה: שמע מינה · מדקתמר שמא תתמר תולי מעיים הס: ליטרח בנפשיה · לנקט לו בעולות טרם יקבל תולין עליו: לאגוף בלב תיש שמתה · יסתגף מדעתו · ישיתנה לאתרים: וכל כך למה · תומר להס ומה היה הבעותה הזו שהבטיחן "כי ה' אלהיכם ההולך" ולא תמר כי ה' אלהיכם עמכם ומה היה לו אלא לומר להם שלא יתיראו מפני שהשם עמהם: כתיב · היולת עמהם במלחמה:

[נקמן מת. סנהדרין נ: נו:]

[נקמן יומא סה. [סנהדרין ק] ב"ב יד:]

שפיטפט. זילזל וכבש תותו ולא "תצבו: והלא שבטים מכזיב תותו. כדאמריגן בתו בן הגבורפין (סנהדרין דף פב:) לפיכך הולך ליחטו שם פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן: תרי פוטי. מדלא כתיב פוטלא: **מתני'** בית בתולרות. לאולר יין שמן ומבוחה: ונחת שלוקח. בית בטי שהרי אינו הוא מדם תורה אור וכגמרא מדרבון ליה מקרא: ממש במזבח לעלה לחיובי מלקל. דבהכי הוי כרת שתים בגד שתים ואחת יולאה וזב: כזב

* * * * *

ג"כ קה: [סנהדרין פב:]

ונפילו מה' מינין. מנסרפין: [נ] תיגלו. בשגם הרבינים לגויעתו שהלל את הפילות במעות כדרך מעשר שני ומעלה את המעות לירושלים ואוכלן בהכחיב (ויקרא יט) קדש הלולים ונמר קדש ממעשר: כ"ג כל אלו שומעין דברי כהן מערכי מלחמה ותוזרין. כמו שומעין דברי מערכי מלחמה של כהן כלומר שהכהן אומר להן: ברק. כגון תרזים ונקמים שהיו עץ פרי: והממחיל נרוסקו. ולילסה היו חוזר שהיה מדשה לו וקרע שהשה מדשה קפיד כדכתיב "כי יקח איש אשה מדשה" (דברים כד): שלמנע. ולילסה כהן גדול היו חוזר בשבילה דלימעוט "מולא נקחה" מדלא כתיב ולא נקח: על מכוט. סתרו וכגלו במדה לשאובה היו חוזר דלאו מדם הוא הוחיל ולא מידם להוסיף עליו ולפיכך אינו היו מדם וגרע מהלוקח והזורק: שם הבונה בית

שומעין דברי כהן מערכי מלחמה וחוזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים, ואלו שאינן חוזרין: "הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת "הנוטע ארבע אילני מאכל וחמשה אילני סרק 'המחזיר את גרושתו, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין לא היה חוזר, רבי יהודה אומר אף הבונה בית על מבונו לא היה חוזר ר' אליעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר אלא שאין זזין ממקומן: בנה בית וחנכו, נטע כרם וחללו, הנושא את ארוסתו, הבונם את יבמתו שנא' °נקי יהיה לביתו שנה אחת: לביתו' זה ביתו, "יהיה" זה כרמו 'ושמח את אשתו' זו אשתו "אשר לקח" להביא את יבמתו "אין מספיקין *(להם) מים ומזון ואין מתקנין את הדרכים: גמ' תנו רבנן "והדברת השוטרים" יכול דברים של עצמן? כשהוא אומר °ויספו השוטרים' הרי דברים של עצמן אמור הא מה אני מקיים "ודברו השוטרים" בדברי משוח מלחמה הכתוב מדבר-הא כיצד °כהן מדבר ושוטר משמיע, 'חני' חדא כהן מדבר ושוטר משמיע ותניא אידך כהן מדבר וכהן משמיע ושוטר מדבר ושוטר משמיע אמר אביי הא כיצד 'מונגש-ועד-ודברו-כהן מדבר וכהן משמיע, מדברו-עד-ויספו כהן מדבר ושוטר משמיע, מיספו ואילך שוטר מדבר ושוטר משמיע: מי האיש אשר בנה בית חדש כו': תנו רבנן "אשר בנה" אין בנה אלא אשר בנה, לקח, וירש, וניתן לו במתנה מנין ת"ל "מי האיש אשר בנה בית" אין לי אלא בית מנין לרבות בית התבן, ובית הבקר, ובית העצים ובית האוצרות? ת"ל "אשר בנה"-מכל מקום, יכול שאני מרבה אף הבונה בית שער, אכסדרה, ומרפסת? תלמוד לומר "בית" מה בית הראוי לדירה אף כל הראוי לדירה. ר' אליעזר בן יעקב אומר "בית" כמשמעו, לא חנך "ולא חנכו" "פרש" לגולן לימא דלא כרבי יוסי הגלילי, דאי *רבי יוסי הגלילי הא אמר "ורך הלבב" זה המתיירא

(ולקמן מז.)

מעבירות

מעבירות

ס"ע מג א

ד"ה ומתני' שם

ג א מיי' פ"ו מהלכ' מלכים הל"ב סמג עשין קכ:

ד ב מיי' שם הל"ג:

ה ג מיי' שם הל"ג:

ו ד מיי' שם הל"ה:

ז ה מיי' שם הל"ו:

ח ו מיי' שם הל"ז:

ט ז מיי' שם הל"ח:

י ח מיי' שם הל"ט:

יא ט י מיי' שם הל"ג:

יב כ מיי' שם הל' ט"ו:

נוסח "תוספות כגרסתו א) מ"ת ב) מ"ת ג)

נוסח/מפנה לדברי הטולדים בא' חוכר מן האומה

מפנה = חלוקות בדין השתתפות בשותפות

נוסח דברי הטולדים בגה בית

הגהות הב"ח

(ו) בשנה כל אלו שומעין כו"ל ותיבה ואלו ממחק: (ב) רש"י ד"ה ומספיקין וכו' מ"ב ואלו אינן חוזרין וכו' שמחנן אם מילנו וכו' שמחנן אם בפירוש: (ג) ד"ה ואלו וכו' כתיב ואלו אינן חוזרין וכו':

נוסח דברי הטולדים בגה בית

מעבירות שבידו. והאי לית ליה למיהדר משום "הילך וך הלכך"; תלמוד לומר תשב כרם נטע. מדלא כתיב "תשב כרם נטע" מכל מקום ואפי' ליכא כרם עדיין: תלמוד לומר כרם. דדמי לכרם ופתות שבכרמים ממש נפנים הם: כרם כמשמעו. ולא שתר לילטע: תלנן. משמע מיעוטא הוה ולא לאחר: כלאן. בהלכתא לאיסור מין בשאינו מינו ומעטיה קרא כדמעטיי "ולא תעבד בזיתים פרט לנזלן: מכריב. בהלכתא ליתיה] בתרן: מכריב. שנוקד האילן ונוטל מן הרך שבעצמי האילן ומוחב לאותו ושוחה שנה בתוך הקרב ונוטל ממך תותו לילן שנוטל ממנו ויצרתל מוסר להכריב: מכני לילות זה פירושו נסין וזה: פירושו דקין דהוו ממין לאחר זה בזה: הלי בהלכתא היתל. לתוקמת מתני' כה היכי דמי ניתוק מפני שילול הלכתה: לו נימל ילדה בילדה. שלף זו שבקרקע שהכריב לתוך העוף כה נטיעה היא ונדיין לא נגיעה לשנה רבינים לחלה, הא לאו משום הלכתה הוה דבלאו הלכתה נמי כמי למיהדר מן המלחמה משום ילדה לחוטה: בזקינה. שכבר נתחלה: שסיבכה. לשון נאתו בסבך (בראשית כב) שנשתלה עוף בזקינה: בעלה נגבי זקינה. והיכה היינה בערלה ואין בה דין רבינו וכי תנן במסכת ערלה דמרכיב חייב בערלה [זקינה] בילדה תנן שלף לותו עוף חייב בערלה ותע"ג שקלטו מזקינה נשנה עכשיו ילדה שוו היא נטיעתו: לעולם ילדה בילדה. ודקשיא לך בלא הלכתה נמי כמי למיהדר ממערכי המלחמה לקמייתה: כגון לצמיחה לקמייתה לסייג. כגון שהיתה בילה פרלה. כגדל שדהו ונטעה בפרלה לשנות בגון שנה בזיתים (שיר ז) גדורה בשושנים: ולקוטים. לנוף ממנה קוטים לכשנגדל: ומאי שנא ילדה בילדה. כי הך ילדה קמייתה לזקינה היא לענין ערלה (לעיל) בעלה הלכתה בה להפטר מן הערלה כמותה: תמס. גבי זקנה נמי תימלוכי היא לחזור ולהיות ילדה על שוס מתכנה תכל שנה לסייג לי ממלוך עלה בתוך שני נרלה לקיימה לפירות חייבת בערלה ומהניא מחשבה דעיקר דידה נמי מי הוה דקל מרכיב בנוה לחכילה חייבת בערלה ותע"ג דלית ליה לתילוך לקמייתה הא מיהת לחכילה הוא ומהניא נטיעה ליכל קוטה: ולקמה בכרם על שני שופתין. לתה לי להחזיר לחטיטיה לחיקה בנטע לסייג ולקוטים לקמה בנטע לחכילה ולקציות

תוספות שאנץ

זאת אומרת כרם של ב' שותפין לאי דוקא נקט זאת אומרת דאחתני' לא קאי אלא הני אמוראי דבי מדרשא דלא בעי לשנויי הכי אבריא להו הכיזוה"מ שתים בגנד שתים ואחת יוצאה וגב כזה. ולהכי נקט שתים בגנד שתים דסבי'לית ליה כם"ד בגרסות כרם רבעי שאין ערלה נהגת בנטיעה אחת אלא בכרם שלם: דורתיא הגרילה בין האחין אסורה לחגשא לאחין פ"ה בת אשתו הגרילה בין בני הבעל שיש לו מאשה אחרת דאיתתויא כי אחתיה מי שאינו מביר בת מבור שנשא אחותו. ולא היא דהדרתא קלא את לה ומותרת. ותי' לרבי דאמר בירושלמי אשת (הרבה) [המת] אסורה מפני מראית העין וכמאן אזיא רב"ל דאחיא כר' אליעזר בן יעקב. ה"ג אומר האני' למסקנא דהכא אזי שפיר דהאי הדרתא כשהיא גדילה בין האחין ויודעין השלם שאינה אותה אבל אשת (הגרה) [המת] שאינה עומדת אצלו אין נוהגין העולם לב לחבחין א"כ (אינא לאו שאשתו של זה אמו של זו. אבל אמרי' בירושלמי הדרתא והדרתא שנדלין זה עם זה אסורין לינשא ר' הינוא בן יהין אי' יעמבון בארתא דלא הכפין להון ר"י ינשאו עצמן בפקום שאין מכירים אותן ותלוק על תלמוד שלנו שמתירין כלאו הכי: לקט שכחה ופיאה שעשאן בנתן ותקבעי. פ"ה עני שכנס הרבה ביחד ועשה מהן כרי הוקבעו למעשר

מעשה

ולבריא הכרכה היא ואחות הכרכה הוא תלוי

הסבריא לאחו הכרכה היא ואחות כן חוצרים

תורה אור

מעבירות שבידו אפילו תימא רבי יוסי הגלילי כגון העבד תשובה ויהב דמי, אי הכי הוה ליה לוקח ולוקדר: כיון דמעיקרא בתורת גזילה אתא לידיה לא: ומי האיש אשר נטע כרם כו': תנו רבנן אשר נטע אין לי אלא נטע, לקח וירש וניתן לו במתנה מנין? תלמוד לומר ומי האיש אשר נטע כרם, מנין לרבות חמשה אילני מאכל ואפילו משאר מינין? תלמוד לומר אשר נטע, יכול שאני מרבה הנוטע ארבעה אילני מאכל וחמשה אילני סרק? תלמוד לומר כרם כרם. רבי אליעזר בן יעקב אומר כרם כמשמעו, לא חילל - ולא חיללו פרט למכריך ולמרכיב והא אנן תנן אחד הנוטע ואחד המכריך ואחד המרכיב אמר רבי זירא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בהרכבת איסור כאן בהרכבת היתר. האי הרכבת היתר היכי דמי: אילימא ילדה בילדה חיפוק לי' דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה אלא ילדה בזקינה והאמר רבי אבהו ילדת שסיבכה בזקינה בטלת ילדה בזקינה ואין בה דין ערלה? אמר רבי ירמיה לעולם ילדה בילדה וכגון דנטע להך קמייתא לסייג ולקורות דתנן הנוטע לסייג ולקורות פטור מן הערלה ומאי שנא ילדה בזקינה דבטלה ומאי שנא ילדה בילדה? התם אי מימליך עלה לאו בת מיהדר היא הבא אי מימליך עלה בת מיהדר היא [דהא מעיקרא לפירי קיימא] כדי דהוה אעלו מאיליהן דתנן [עלו מאיליהן חייבין בערלה] ולוקמה בכרם של שני שותפין דהאי הדר אדידיה והאי הדר אדידיה? אמר רב פפא זאת אומרת כרם של שני שותפין אין חוזרין עליו מערכי המלחמה ומאי שנא מחמשה אחין ומת אחד מהן במלחמה דכולן חוזרין? התם כל חד וחד קרינא ביה אשתו הבא כל חד וחד לא קרינא ביה ברמ' רב נחמן בר יצחק אמר במכריך אילן בירק והאי תנא הוא דתניא המכריך אילן בירק רבן שמעון בן גמליאל מתיר משום רבי יהודה בן גמדא איש כפר עכו וחכמים אוסרין רבי אחא ברבי חנינא אמר רבי יוחנן הלכה מני רבי אליעזר בן יעקב היא - לא אמר רבי אליעזר בן יעקב כרם כרם הרם כמשמעו הבא נמי נטע כמשמעו - נוטע אין מכריך ומרכיב לא רבי אחא רב דימי אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב ילדה פרוחה מטפח חייבת בערלה כל שנותיה דמתחזיא כבת שתא והני מילי שתים בגנד שתים ואחת יוצאה וגב אבל כוליה כרם קלא אית ליה רבי אחא ברב דימי אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב *מת תופס ארבע אמות לק"ש דכתיב לועג לרש חרף עושהו אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב חורגתא הגרילה בין האחין אסורה לינשא לאחין דמתחזיא כי אחתיידו ולא היא, קלא איתא ליה למילתא, ואמר רבי יצחק אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן הוקבעו למעשר, אמר עולא לא אמרן אלא בשדה אבל בעיר קלא איתא ליה למילתא, ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב ילדה הפרוחה מטפח אינה מקדשת את הערים והני מילי שתים כנגד שתים ואחת יוצאה וגב אבל כולי כרם מקדיש ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב

מת

ורקציות לך תיפוק לי משום דכעי למהדר משום רחמנה ליתני כגון שהגיעה על רחוקן וכן שממעו ורכיב כה להיות פירות הרכבה לו: ומתי שנת ממשה לחתן. בריישא היא לקמן בפרקין (דף מד.): בגון. שהגיעה שומרת יבם לכולם: קציעת כיה לחצמו. שמת לזה תחייבה: כל חד וחד לפ קציעת כיה בכמו. המיוחד לו שלין לך בה נפן שלין לשמש חלק בה: רב נחמן לחמי. הא דקחני מתני' מרכיב מוזר במרכיב לילן ביולך לפ כני למיהדר משום קמח ופת לחמר מין בשאינו מינו והימיעטה לכ הרכבת איסור מולג חילו פרט למכריך ומרכיב הא הגי לחיוב דלמר מוחר: כפר עכו. כן שמה: בת מני. דקחני פרט למכריך ומרכיב לאו סחמת היא לחלק ביולך לפ הדל עלה: בפוטפה מטפח. שהיא שפל קומה ולא תגבה לעולם עד שפח: כל שנותיה. מדרכן כל הימים ערלה טהגה בה דמחזיא כבת שתא והרוחה שלוכין פירותיה לומר שפירות ערלה מותרין: קלא איתא ליה. הכל לומרים כרם יש לפלוגי מסוגה מכל הכרמים ויודעין שהיא זקינה להכי נקט שתים כו' דסבר לה כמאן דאמר בחמר במסכת ברכות (דף נה.) כרם רבעי מן הערלה שלין עליה עיהגת בעשיטה לחת לחלק בכרם שלם: לקייחת שמע. שחסור לקרות בתרבע חמוהו מסוס לוגע לרם שזה קורה וזה חיו יכול לקרות: מורגנת. בת חשתו: שגדלה בין החתין. כגי הכעל מחנה לחתים: למחתיה כי מחתייבו. מי שחיו מכיר בה ורואה חותה שגדלה חלנו בכסנור שהיא לחותו ולומר שטעת לחותו: נקט שכחה ופאה שעשאן. לפעי גורן שכיום הרבה כלחד ועשה מהן כרי: הוקבעו למעשר. מדרבנן דמחן דחזי סטור שגדל בשדהו: וה"מ בשדה. שלח ידעו הכלל(ה) שכחה מעט מעט ושכוחין שגדל שם חבל בעיר כל שכיון דלח שכחה ופחה ופחה שעשאן שהן של נקט שכחה ופחה ופחה ומעמר מן המעשר כדחניא בספרי וכל הלוי כי לחן ל חלק ואחלה עמך "בדבר שלין ל ט חלק ואחלה עמך הוא כה ושטל מעשר לחשון שלו יש נקט שכחה ופחה שים ל חלק ואחלה עמך שלח לעניים ליים הם מופקרים כשאר עני ישראל: לינה מקדשת לחם הזרעים. משום דלחי הכרם לכחוב בהו חקדש המלחה הזרע ודלחה לי דקסבר כדחמרינן במנחות (דף סו:) קנסום ולוף לחכרה תורה שמר זרעים עזרכנן ניהו וכי לה כרם לה גזור רבנן לחמך זרעים: חכל כולים כרם. (ג) גדול שהיה שפעת קומה הולין ומשיבה גזר עליה: מת

[לקמן מד.]

תוספתא דכלאים פ"ה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה וכ"ת וכו' ככל שכנסו מעט: (ב) ד"ה אכל כוליה כרם כרם נחל:

גליון חשים

נמ' ולא היא קלא איתא ליה. עיין יבמות דף כה ע"ב תד"ה ומחיר:

נרכות יח. חוכנאו

מקני ח אין אומרים קדיש

[נרכות מה:]

*) בשדה [ב"ב נה.] ב) ונטעה [ב"ב נה.] [ג] ב) בשדה בהרכבת [עיין סוטי ליה פ: ד"ה] מרכיב] ** אחני הסוכרים הגיה שם בשאלה בדין הרכבה. ועיין בהגהות אשר לרבינו מנחם מתחת שם: פ"ה נהגים הכיצד [עיין סוטפתה פ"ו שם. ד"ה שחם] ועיין מוסף ערלה ה"ה ד"ה מחוך

ערלה פ"ו מ"ה

מ: פ"ה

פ"ה שם

מ"ב

מ"ב

מת תופס ארבע אמות לטומאה. חכמים גזרו שיהא המת מטמא כל הנכנס בתרבע לטומאתו כדי שלא ירגילו לוכלי טהרות ויהא סבור שלא התהיל ויש לחוש שמא יפשוט ידו ויתחיל ולא תדעינה: ותנא תונא. וכן הני תנא דידן במסכת הנזקין ביניט בבית המדרש בסדר טהרות (משנה תורה אור

מת תופס ארבע אמות לטומאה* ותנא תונא חצר הקבר העומד בתוכה טהור והוא שיהו בה ארבע אמות דברי בית שמאי ב"ה אומרים ארבעה טפחים [למה דברים אמורים שפתחה מלמעלה אבל פתחה מן הצד דברי הכל ארבע אמות] כלפי לייא אדרבה מן הצד מידריד ונפיק, מלמעלה אי אפשר דלא מאהיל אלא במה דברים אמורים שפתחה מן הצד אבל פתחה מלמעלה ארבע אמות והני מילי חצר הקבר דמסיימא מחיצתא אבל מת בעלמא חפים: מי האיש אשר אירש אשה כו': ת"ר "אשר ארס" אחד המארס את הבתולה ואחד המארס את האלמנה ואחד שומרת יבם ואפילו *חמשה אחין ומת אחד מהם במלחמה כולן היורין "לא לקח-ולא לקחה" פרט לאלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין לימא דלא כרבי יוסי הגלילי דאי רבי יוסי הגלילי הא אמר "הורא ורך הלבב" זה המתיירא מעבירות שבידו אפילו תימא ר' יוסי הגלילי, כדרבה, *דאמר רבה לעולם אינו חייב עד שיבעול, מה טעם "לא יקח" משום "לא יחלל" משום הבי אינו לוקה עד שיבעול תנו רבנן [אשר בנה, אשר נטע, אשר ארש *לימדה תורה דרך ארץ שיבנה אדם בית ויטע כרם ואח"כ ישא אשה, ואף שלמה אמר בחכמתו "הכן בחוץ מלאכתך "ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך": "הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשדה לך זה כרם אחר ובנית ביתך זו אשה ב"א "הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא ועתדה בשדה לך זה משנה אחר ובנית ביתך זה גמ' ר"א "הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא ומשנה ועתדה בשדה לך זה גמרא אחר ובנים ביתך אלו מעשים טובים, ר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי אומר "הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא ומשנה וגמרא ועתדה בשדה לך אלו מעשים טובים אחר ובנים ביתך *ברוש וקבל שכר: ואלו שאינן חוזרין הבונה בית שער כו': תנא אם הוסיף בו רימון אחד חוזר: ר' אליעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר:

תנא מפני שמחדשין אותו פעמים בשבוע: ואלו שאין זזין ממקומן בנה בית חדש ונטבו וכו': תנו רבנן "אשה חדשה אין לי אלא אשה חדשה, אלמנה וגרושה מנין תלמוד לומר "אשה" מכל מקום אם כן מה ת"ל "אשה" חדשה" מי שחדשה לו יצא מחזיר גרושתו שאין חדשה לו ת"ר "לא יצא בצבא" יכול בצבא הוא אבל יספיק מים ומזון ויתקן הדרכים? תלמוד לומר "ולא יעבור עליו לכל דבר" יכול שאני מרבה אף הבונה בית ולא חנכו, נטע כרם ולא חללו, ארס אשה ולא לקחה ת"ל "עליו" עליו אי אתה מעביר אבל אתה מעביר על אחרים, ומאחר דכתב "לא יעבור" לא יצא בצבא" למה לי? לעבור עליו בשני לאוין:

מתני' "ויספו השוטרים לדבר אל העם" וגו' ר' עקיבא אומר הורא ורך הלבב "כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה *רבי יוסי הגלילי אומר הורא ורך הלבב זהו המתיירא מן העבירות שבידו לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו שיחזור בגללן, רבי יוסי אומר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין הרי הוא "הורא ורך הלבב" "והיה ככלות השוטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם" ובעקיבו של עם 'מעמידין זקיפין לפניהם, ואחרים מאחוריהם ובשילין של ברזל בידיהן וכל המבקש לחזור הרשות בידו לקפח את שוקיו

מתחילת

מתיל על חלל הפתח: ובני מילי כו'. הקשה מהכא לפרושי סיענתיה מהכא מדלעיל למיתני העומד למיתני העומד לתוכו טהור ס"ל מילי מלא הקבר דמסיימא ממילתא דמעברה לתוריה ולחלא לחוריה ויש לישב בדבר מבל מת בעלמא העומד בתוך בית הלל דתפיס תרבע לחות מדלעיל כתיב מדלעיל למיתני העומד לתוכו טהור דלי בעלמא לא גזור למה לי לאשמועינן הכא דטהור: ולחפי היא לו שומרת יבם. שלא קדשה הוא שלא מכח חתן כתיב לו: לקחה. מדלא כתיב לקח משמעת הוא למשמע לקיחת ביאור: כדרבה. דאמר מין עבירה בקידושין עד שיבעול שיבית זרעו או אם הקשה לידי חיוב וממזרת ונתינה אין עבירה בקידושין דלא כתיב ביה לא יקח שלא יהא לו יקח וקיחה הייט קידושין ומילעריך דרבה דלא תימא מקידושין עבד ליה איסור: ונתינה. מן הגבעונים דכתיב בהו "ויתנם יהושע לחוטבי עצים" (יהושע ט) והן מצבעה לשומע: ועתדה בשדה לך. ועלבה בשדה מלחכתך לך: גמרא. לאם סברת להבין בטעמי המשנה והלכה כדברי מי: אם הוסיף בו רימון אחד. שורה של מבנים או בונה או בעובי שו לא הוי על מסט וקיינא ביה חדם: שמחדשין לותו. שלוט מתקיים: בשטוט. בשמיטה: תן לי אלא מדשה. בתולה: תלמה וגרושה. מאחר ומשה זה: יטל אם בנה ביה. חדם ולא תבטו יהא כזה שיהא נקי מן הכל: מתני' ויספו השוטרים. על דברי כאן: בקשרי. בשמתקשרים לעמוד נפוסים שלא יפרידוה חויבים לעיבר. שהירא זהו הירא מעבירות תלה התורה בנה ונטע ואירס לאחר בגללן כדי שיתלה בכך המזרז ולא יתביש לומר מעבירות שבידו הוא ירא ומוזר: כ' יוסי תומר ס'. בגמרא מפרש במאי פליג מדרבי יוסי הגלילי: ובעקבו של עם. בסופו של עם שעומדים שלא יחזרו מאחריהם לאחריהם לעט: מעמידין זקיפין מלפניהם. ברחשה של לד המלחמה מעמידין בני לחם נטרים ממונים לכך שאם יפול אחד מן הגלחמים יעמידוהו ויזקיפוהו ויגבירו אם אבדי הלבא בדבריהם: [ואחרים]. ואחרים מאחריהם: וכשילין של ברזל בידיהם. לשמור שלא יטפו וכשילין כעין אקדרין ווריי"ם:

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' ס"ג מה' מלכים הל"ג סמג לאוין רלה טוש"ע יו"ד סי' [ב] סעיף ס"ו: כו ב מיי' ס"ו מסה' מחוסרי הפלה סל"ב ופ"ו סל"ב: כח ד מיי' ס"ח מסה' מלכים הל' ז סמג עשין מה טוש"ע יו"ד סי' [ב] סעיף ס"ו: כט ה מיי' ס"ח מסה' מלכים סל"ו ל ו מיי' שם סל"ד: לא ו מיי' שם סל"ד:

גליון הש"ס

דברי הגליון - אולי צ"ל אולם

סדר הימים (הכן בחוף מלאכתך)

אולי הי"ל הורא ורך הלבב

ג"ל קל. מלחמות פע"ז ת"ל

א מאי כשאינן [ג"ל ד' תוספות ד"ה ומעברה]

אא [תוספות ד"ה ד' מי שבנה]

שהתחילת ניסה נפילה. בגמ' פריך מיבעי ליה שהניסה היה תחילת הנפילה: בד"מ. דתוזרין מן המערכה וים שחיון זוין ממקומן במלחמות הרשות: לכל במלחמות מצוה. כגון כיבוש ארץ ישראל כימי יהושע הכל יוצאין: רבי יהודה אומר רבי. מפרש בגמ':

גמ' עבירה דרבנן. לר"י הגלילי שתחילת ניסה נפילה שנאמר °נם ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדולה היתה בעם ולהלן הוא אומר °ויענום [אנשי] ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים וגו' "בד"א במלחמות הרשות אבל במלחמת מצוה הכל יוצאין אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה אמר רבי יהודה במה דברים אמורים במלחמות מצוה אבל במלחמת חובה הכל יוצאין אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה: **גמ'** מאי איכא בין רבי יוסי לר"י הגלילי? איכא ביניהו עבירה דרבנן, כמאן אולא הא דתניא *שח בין תפילה לתפילה °עבירה "היא "בידו" ורתר עליה מעורבי המלחמת כמאן? כר"י הגלילי מאן תנא להא דתנו רבנן שמע קול קרנות והרתיע, הנפח תריסין והרתיע, צחצוח חרבות ומים שותתין לו על ברכיו חוזר כמאן? ליכא רבי עקיבא היא ולא רבי יוסי הגלילי? בהא אפי' ר' יוסי הגלילי מודה משום דכתיב °ולא ימס את לבב אחיו כלבבו": והיה כבלות השוטרים וגו': האי מפני שתחילת ניסה נפילה, מפני שתחילת נפילה ניסה מבעי ליה אימא מפני שתחילת נפילה ניסה": בד"א במלחמות הרשות וגו': א"ר יוחנן "רשות" דרבנן זו היא "מצוה" דרבי יהודה, מצוה" דרבנן זו היא "חובה" דרבי יהודה, אמר רבא: "מלחמות יהושע לכבש, דברי הכל חובה "מלחמות בית דוד לרווחה, דברי הכל רשות כי פליגי למעוטי עובדי כוכבים דלא ליתי עלייהו: מב קרי לה מצוה ומב קרי לה רשות, נפקא מינה *לעוסק במצוה שפטור מן המצוה:

הדרן עלך משוח מלחמה

עגלה ערופה °בלשון הקודש שנאמר °כי ימצא חלל באדמה... ויצאו וקנין ושופטין" שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין, רבי יהודה אומר "חמשה שנאמר *וקנין" שנים "ושופטין" שנים. ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד, נמצא טמון בגל או תלוי באילן או צף על פני המים לא היו עורפין שנאמר "באדמה" ולא טמון בגל "נופל" ולא תלוי באילן "בשדה" ולא צף על פני המים 'נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה עובדי כוכבים או לעיר שאין בה ב"ד לא היו (ו) עורפין. °אין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד: **גמ'** מאי קאמר? אמר ר' אבהו ה"ק שנאמר "וענו ואמרו" ולהלן הוא אומר °וענו הלוים ואמרו וגו' מה עניה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש, וסדר עגלה ערופה כיצד כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך שלשה מב"ד הגדול שבירושלים היו יוצאין: רבי יהודה אומר חמשה וכו': *ת"ר ויצאו זקניך ושופטיך - זקניך שנים, ושופטיך שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן חמשה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר "זקניך" שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה ור' שמעון נמי הא כתיב "ושופטיך" ההוא מיבעי ליה למיותרין שבשופטיך ורבי יהודה מזקני-זקניך נפקא ור' שמעון אי כתב רחמנא זקני הוה אמינא אפי' זקני השוק כתב רחמנא "זקניך" ואי כתב רחמנא "זקניך" °הוה אמינא אפי'. סנהדרי קטנה כתב רחמנא "ושופטיך" "למיותרין שבשופטיך ור' יהודה נמי זקני זקני °מזקני העדה מה להלן מיותרין שבעדה אף כאן מיותרין שבעדה, א"ר נמי לגמרה לכולה מילתא מדתם "זקניך ושופטיך" למה לי, אלא (ז) ו"ו (ושופטיך) למיגא, *ורבי שמעון

הסם נפקא לן מיניה לענין שסק במצוה דלמר מוכה ולמר רשום ופריס לן נמי רבא כדי מיניהו לישלינו: מלחמות יהושע דלכבש. והא ליכא למאן דקרי רשום מוכה נמי ליתא והטוסק בה פטור מן המצוה ורבנן הוא דלא ליכפת להו לקרוחה מוכה דדייס תורה אור לקרוחה מצוה אלא הרשום שכרי הן על הרשום ולא כרכין אלא למצוה כה מעלה אחת ומצוה גבוי רשום מעלה היא: ומלחמת בית דוד. שכלתם כתרס טוכה להוסיפה על תרן ישראל וכשאר סביבותיה להעלות לו מנחה ומס עובד: רבבי הכל רשות. ולפילו רבי יהודה להא לאו מצוה קרי לה והטוסק בה הוי פטור מן המצוה: כי פליגי. ר' יהודה ורבנן במצוה ורשום דלמר פטור מן המצוה ומר חייב, כמלחמה שהיא למשתי עובדי כוכבים דלא ליתו עלייהו:

ממתים לו.

הדרן עלך משוח מלחמה

עגלה ערופה

נלמדים מה שהוקשים תומרים ידיו לא שפכו והכהנים תומרים כפר לעמך ישראל בלשון הקודם הוזקקו מן התורה לומר: שנאמר כי ימלא מלא. וכגמרא פריך היכי ילף מהכא: היו יולאין. וכולן סם ומודדין מן החלל לגד שפייכות שסביבותיו לידע לאיזו קרובה: בגל. גל של תבנים: נמלא בתוך לספר כו'. מפרש טעמא בגמ': **גמ'** מלי קאמר. היכי ילף לשון הקודם מהכא: ולאין ב"ד שקול. לאן עומין ב"ד שיהא יכול ליתלק שוה בשוה דלא שיהא הרוב לגד לאחד לקיים לאחרי רבים להטות (שמות כג): למיוחדין. הגך דלסכת הגזים: מזקני זקניך. מדמלי למיכתב "זקני" וכתב "זקניך" מיותדין שבזקניך: זקני הפוק. תע"פ שאין סנהדרין: שופטיך. זקנים שסם שופטים את ישראל: מזקני העדה. דסמיכת פר הנעלם דבר שלא נודע מי הכהו ורבנן הוא דלא ליכפת להו לקרוחה מוכה דדייס פטור מן המצוה ורבנן הוא דלא ליכפת להו לקרוחה מוכה דדייס תורה אור לקרוחה מצוה אלא הרשום שכרי הן על הרשום ולא כרכין אלא למצוה כה מעלה אחת ומצוה גבוי רשום מעלה היא: ומלחמת בית דוד. שכלתם כתרס טוכה להוסיפה על תרן ישראל וכשאר סביבותיה להעלות לו מנחה ומס עובד: רבבי הכל רשות. ולפילו רבי יהודה להא לאו מצוה קרי לה והטוסק בה הוי פטור מן המצוה: כי פליגי. ר' יהודה ורבנן במצוה ורשום דלמר פטור מן המצוה ומר חייב, כמלחמה שהיא למשתי עובדי כוכבים דלא ליתו עלייהו:

ממתים לו.

הדרן עלך משוח מלחמה

עגלה ערופה

נלמדים מה שהוקשים תומרים ידיו לא שפכו והכהנים תומרים כפר לעמך ישראל בלשון הקודם הוזקקו מן התורה לומר: שנאמר כי ימלא מלא. וכגמרא פריך היכי ילף מהכא: היו יולאין. וכולן סם ומודדין מן החלל לגד שפייכות שסביבותיו לידע לאיזו קרובה: בגל. גל של תבנים: נמלא בתוך לספר כו'. מפרש טעמא בגמ': **גמ'** מלי קאמר. היכי ילף לשון הקודם מהכא: ולאין ב"ד שקול. לאן עומין ב"ד שיהא יכול ליתלק שוה בשוה דלא שיהא הרוב לגד לאחד לקיים לאחרי רבים להטות (שמות כג): למיוחדין. הגך דלסכת הגזים: מזקני זקניך. מדמלי למיכתב "זקני" וכתב "זקניך" מיותדין שבזקניך: זקני הפוק. תע"פ שאין סנהדרין: שופטיך. זקנים שסם שופטים את ישראל: מזקני העדה. דסמיכת פר הנעלם דבר שלא נודע מי הכהו

[סוטה מה.]

[ויקרא כ"ו:ל"ו]

[סנהדרין יד.]

[עמ"ס תוס' סנהדרין יד. ד"ה וכי שמעון]

הגהות הב"ח

(ו) במשנה לא היו (סוכיפין). תו"מ ול"נ ס"ל מודדין: (ז) גמ' נמי לי מלא ושופטין כר' שמעון ו' למניינא כל"ל וכן נכ"ל:

גליון השי"ם

מתני' אין מודדין. עיין מכות י ע"ב תוד"ה אלא אמר:

תוספות שאנץ

סה בין תפלה לתפלה. עבירה היא בידו. ב"ח סה בין בין הנהרה תפלין של יד לתפלה תפלין של ראש עבירה היא בידו אם לא חזר וברך דהכי אמרי' בפ"ק סה מברך שתים לא סה מברך אחת ס"ה במגילה בפ' הקומץ דמברכין להניח תפלין של [ועל של ראש] לא מברך כלל אם לא סה בנתים אבל אם סה מברך על של ראש על מצות תפלין. ול"נ ל"ת דכמ' דתרוחה דקא חשיב כאח ברכות דחייב אדם לברך בכל יום קא חשיב להניח תפלין ועל מצות תפלין וכי ס"ד דלא נחקו אלא היכא דסה בנתים. ומיהו י"ל דמיירי בשני בני אדם אחד יש לו תפלין של יד ואחד יש לו תפלין של ראש. ור"ת אומר דמברכין להניח תפלין לשל יד ועל מצות תפלין לשל ראש היכא דלא סה ואם סה בנתים מברך לשל ראש להניח תפלין ועל מצות תפלין. ולפי זה היכא דאין לו תפלין של יד מברך על של ראש שהרי הוא הדין סה בנתים:

סליק נושא

מקורות לשמם לעילוי נשמת

נושא מוגה. מגוה. עיין

ו"ו דוסופטיך דליים ר' יהודה למניינא להכיא עוד שנים: בעליל לעיר· במגולה ופשוט שאין עיר קרובה כזו: מתני' · דלא קתני מלך וכהן גדול דלא כר' לעיזר בן יעקב: לו כרבי יהודה· ממשה לי כרבי שמעון שלמה ולא בעי סלה סנהדרין: מלמן זקן ממרא· לב"ד הגדול שיש בעשה ממרא תלמ בב"ד תורה אור

ס"ח נ"ג

ו"ו לא משמע ליה (מאי קאמר רחמנא המיוחדין שבשופטיך) "אלא מעתה "ויצאו" שנים "ומדדו"-שנים: לר' יהודה הרי כאן תשעה לרבי שמעון הרי כאן שבעה· הוצרך מיבעי ליה לכדתניא "ויצאו" = "הן ולא שלוחיהן, "ומדדו" "ישאפי' נמצא בעליל לעיר הין מודדין שמצוה לעסוק במדידה מתניתין דלא כר"א בן יעקב דתניא "ר' אליעזר בן יעקב אומר זקניך זו סנהדרין שופטיך" זה מלך וכהן גדול מלך דכתיב "מלך במשפט יעמיד ארץ, וכהן גדול דכתיב "ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט אשר יהיה ונו" איבעיא להו רבי אליעזר בן יעקב במלך וכהן גדול הוא דפליג, אבל בסנהדרי אי כרבי יהודה אי כרבי שמעון סבירא ליה או דלמא בסנהדרי נמי פליג עד דאיכא כולה סנהדרי אמר רב יוסף ת"ש "מצאן זקן ממרא אבי פני והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה? תלמוד לומר "וקמת ועלית אל המקום" מלמד שהמקום גורם דנפוק כמה: אילימא דנפוק מקצתן דלמא הנך דאיכא גואי בוותיה סבירא להו, אלא פשיטא דנפוק כולהו, ולמאי, אי לדבר תרשות מי מצו נפקי והכתיב "שרך אנן הסהר אל יחסר המוג" שאם נצרך אחד מהם לצאת: אם יש שם עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא, ואם לאו אינו יוצא, אלא פשיטא לדבר מצוה-למאי לאו למידת עגלה ורבי אליעזר בן יעקב היא, א"ל אביי לא, דלמא להוסיף על העיר ועל העזרות "כדתנן "אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבית פני והמרה עליהן כגון שיצאו למדידת עגלה או להוסיף על העיר ועל העזרות יכול תהא המראתו המראה ת"ל "וקמת ועלית" מלמד שהמקום גורם: נמצא טמון בגל או תלוי

סנהדרין יח כל הענין

ס"ח נ"ג

ס"ח נ"ג

ס"ח נ"ג

תניתוה · לחדא מיבייהו דפלוגתא היא בטמון לבל נקח לה פשט לה מינה דהא תוקימתא טעמא דעליון משום דלחזיק ביה הוא ונקי לה ידעינן מאי הוי עלה : סברוה · רבנן דבי מדרשא דבעו למיפשט מינה דפלוגתא בטמון דמין במינו הוא,דהני תנאי לפיל תנא קמא דלמר תחתון שכחה כר' יהודה סבירא ליה דלמר "בשדה" פרט לטמון וטעלמא משום דמין במינו לא הוי טמון: תנ"ל · לא מקרי לגלה בכלי בדבל כעין תרב : בבולע · ואפי' מפרפר לף וטמון והלי : ומטול בתשפה · דלא הוי לף ולא טמון ולא הלוי ואפי' הכי אין עורפין דתנ"ל קבעי לעלמא קרא כדכתיב בעגיה : תנ"ל יתירא כתיב · הקרובים לל החלל ועוד תלים עוגא למדרש דתנ"ל דוקא ולא תעוק : פרט לטלוי · תניר כגון ספר תו עיר שהובה עובדי כוכבים : קמ"ל כדתניא ט' · והכי קתמר נעלה כמוך לעיר בתין בה ב"ד ין מודדין לה,לגלה לעיר שיש בה ב"ד מודדין לחו היל עיר שיש בה ב"ד קרובה ט,ות לה הדל היכל הוה תמיכת תין מודדין כלל : ת"ל ולקחו זקני העיר מכל מקום · דהלי "העיר" קרל יהיכל הוה דמלי למכהב (ב) (והיכתב) העיר הקרובה לל החלל ולקחו זקניה. עגלת בקר : מתני' מכון · מלומלם בתין זו קרובה ט מזו לפי כמלת חוט : ואין יהושלים ט' · מפרש טעמל בגמ' : מעליהן הרתם לגל הגוף · בגמ' מפרש למלי הלכתל מעליהן : גמ' לפשר לגמלם · לפשר לכוין המדה ולמת מדדו תתין זו קרובה לו מזו כלל והוו להו שתיהן קרובות : וקסבר · ממ "קרובה" דכתיב בקרל לפיל קרובות במשמע "כמו ובהמה כיון דתנא לעיר שאין בה ב"ד אנא ידענא דאין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין? הא קא משמע לן ברתניא "מנין שאם נמצא סמוך לעיר שאין בה ב"ד שמניחין אותה "ומודדין לעיר שיש בה בית דין ת"ל "ולקחו זקני העיר ההיא "מכל מקום: מתני' נמצא "מכוון בין שתי עיירות שתיהן מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר "ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה. נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר "הגוף אצל הראש "מאין היו מודדין רבי אליעזר אומר מטיבורו רבי עקיבא אומר 'מחוטמו רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו : גמ' מאי טעמא דרבי אליעזר? קסבר אפשר לצמצם וקרובה ואפילו קרובות : ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה : דאמר קרא °לרשתה וקסבר *'ירושלים לא נתחלקה לשבטים: נמצא ראשו במקום כו': במאי קמפלגי אילימא לענין מדידה קמיפלגי הא מדקתני סיפא "מאין היו מודדין" "מכלל דרישא לא במדידה עסקינן? אמר ר' יצחק *'במת מצוה קנה מקומו קמיפלגי והכי קאמר לקוברו "קנה מקומו והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ר' עקיבא אומר °הגוף אצל הראש במאי קמיפלגי מר סבר גופיה ברוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דדחים אויל: מאן היו מודדין: במאי קמיפלגי מר "סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה,לימא כי הני תנאי *'מהיכן הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר °'ממעי אמי אתה גוזי' ואומר 'נגיד נזרך והשליכי וגו' °'אבא שאול אומר ממיטורו,ומשלה שרש איל ואילך' אפילו תימא אבא שאול-ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה-דכי מיתצר ולה,ממציעותיה מיתצר,אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב °'כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': רבי אליעזר בן יעקב? כדכתיב °'לתת אותך אל צוארי חללי רשעים': מתני' 'נפטרו זקני ירושלים והלכו להן, °וקני אותה העיר מביאין עגלת בקר אשר 'לא משכה בעול 'ואין במם פוסל בה °ומודדין אותה לנחל איתן,איתן כמשמעו-קשה ,אע"פ שאינו איתן,כשר, 'ועורפין אותה בקפיץ מאחוריה. °ומקומה אסור מלזרוע ומלעבוד ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים. °'וקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפה של עגלה ואומרים °'ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו' *'וכי על דעתינו עלתה שוקני ב"ד שופכי דמים הן? °'אלא שלא בא (ו) עלינו ופטרנוהו (בלא מזון) ולא ראינוהו והנחנוהו (בלא לוייה) והכהנים

תניתוה עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר והניחו על גבי חבירו ושכחו ונתרחק שכחה והעליון אינו שכחה ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון שניהן אינן שכחה: תנתנן מפני שהוא טמון והעליון מפני שרואה צף

סברוה דהני תנאי כר' יהודה סבירא להו דאמר "בשדה" פרט למטמון,מאי לאו בהא קא מיפלגי המ"ד סבר מין במינו הוי טמון, ומ"ד סבר לא הוי טמון, לא, אי כר' יהודה סבירא להו דכ"ע מין במינו הוי טמון,והכא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן קמיפלגי:דתנן כרבנן "ור' שמעון" בן "יהודה כרבי יהודה,א"ל הכי מאי איריא על גבי חבירו אפי' בעפר ובצרור נמי? אין הכי נמי,ולהודיעך כחו דר' יהודה דאמר אפי' מין במינו הוי טמון, תנו רבנן "חלל" לא תנוק "חלל" ולא מפרפר "באדמה" ולא טמון בגל "נופל" ולא תלוי באילן "בשדה" ולא צף על פני המים ר' אלעזר אומר בכולן אם היה חלל עוברין תניא אמר רבי יוסי בר יהודה:אמרו לו לר"א אי אתה מודה שאם היה תנוק ומטול באשפה שאין עוברין אלמא "חלל" ולא תנוק הכא נמי "באדמה" ולא טמון בגל "נופל" ולא תלוי באילן "בשדה" ולא צף על גבי מים ור"א "חלל" יתירא כתיב: נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה עובדי כוכבים כו': °דכתיב 'כי ימצא "פרט למצוי : או לעיר שאין בה ב"ד : דבעינא "זקני העיר" וליכא : אין מודדין אלא לעיר כו' : פשיטא-

תורה אור
הגוף דממקום שנמצא הגוף שם צריך למדוד ויביאו הרחם לכאן והא מדקתני ס': קנה מקומו · לקוברו שם זה אחד מי' מכאים שהחכה יהושע בפרק מרובה (כ"ק דף פא:) : עיקר חיותא כו' · הלכך עיקר חלל מיקרי ומודדין מיניה כדכתיב "'לל הנריס לחר סביבות החלל: לחה נוזי · לחה מרחקי ילרת דמחילה דגוף ליכא דרישא כמו נזי מרך שער לחבך תלמי וגלי רחבך : לפיכך חימת לבת שחול · כי' טיקבא סביבית ליה : מ"ט דרבי לליעזר בן יעקב · דלמר מן הלותר הוא קרוי חלל : דכתיב על לותרי חללי רשעים · והלכך ממט מודדין כדכתיב לל החלל : כיון דנפטרו זקני ירושלים כו' · מלין עליהם חלת למדוד כדכתיב ויצלו זקיך ומופטיך ומדדו : ומט"ם שחיט לתיכן בשבי-דלת כתיב ביה שיכובת ולת נלמר חלת למלה : בקופיץ · כמין סכין גדול : מאחריה · ממול עורפה : מקומה לסור · לעולם : ומותר לסרוק שם פשתן · דוקל נקט עבודה שחינה בגופה של קרקע כדמפרש בגמרל : לת בת לידיט ופטרטיהו · בגמ' מפרש למל מזוטת והייט ידיט שפטרטיהו לת שפכו לת טהרג על ידיט שפטרטיהו בלת מזוטת והולרך לנסטס לת הכריות ועל "(ל) כך ההרג : לת בתיעטו והקמוטו · ימידי בלת תבורה והייט "ועיטיט לת לתו" :

[סנהדרין סו. ומי' תוס' שם ד"ה מוטמנת שרכין ג:]

והכהנים

רבה (יומה ד) דתם"ד מי לתפשר לממט מין כמין קרובה חלת לחת ולמן הול דלת ידעינן הי מיניהו והוה ליה למימר (נ) יבילו עגלה בשופפות ויקטו תם שלטו קרובה תלקסם יהת קטי לטו ותם טירכם קרובה תלקטו יהת קטי לכם : לליטמל לטיטן מדיבה · קתמר יבילו הרתם לחל

נוסחא
ו) אומן טענה
ז) ואי קשיא
היכא
כטאלודו

הגהות הב"ח
(ו) שם שלא בא לידיט
כ"ל ומיבה על נמחק :
(ז) רש"י ד"ה ת"ל וכו'
למכתב ומסה מעיר :
(נ) ד"ה וקסבר וכו' והוה
ומסה ליה למימר יבילו
ל"ב כבי מיתת כפ' שם
דכבותת דף יה: (ו) ד"ה
לת בת וכו' ומל' יהי
לך מבנא :
[יומה סג: ב"ק פב:]

נוסחא
ו. אחר מלטה קונה מקומו
שם ד"ה אמר ר' יצחק
2. אחר ב"ק בגמ' מוגה
3. ר' יצחק חירוניה

נליון הש"ם
גמ' דכתיב כי ימלא פרט למלוי · עיין סנהדרין דף פ"ו ע"ל תד"ה מוטמנת : שם ומודדין לעיר שיש בה ב"ד · עיין כיל דף כג ע"ב תד"ה מהיכן לעיר שיש בה ב"ד מודדין ממנה ומיין ב"ק דף פ"ג ע"ב תד"ה מהיכן ד"ה מוכה דף ם ע"ל :

דכתיב כפ' כי תלא [מיכוין ח', סנהדרין מה:]

[יומה פב:] מכלים פת ירמיס ז

נלחים ז

יומקל כה

דכתיב כפ' [ניכוסלמי ונכתי לת נדפי וכ"ה בדפ"י כלן ומיי תוי"ט]

הכהנים לומרים · כדכתיב לעיל ועגמו הכהנים כמי לו ולפ פירש על (פ) מי הם עגמים : ולפ היו נריכים לומר וכפר להם הדם · כלומר וכפר דכתיב בקרבן לפ לומטו ולמרו קפי שיהא לפ זה בכלל לתורה לפ מילתא בתפני נפשה היא שרוח הקודש ביער לפ יקרא ע"י משה רביט לכפיעתן כן וכפר להם תורה אור

אות נ. הדס : גבי׳ עגלה · כח שנתה היתה הדס ואם עברה שנתה פסולה דכל מקום שנאמר בתורה עגל סתם בן שנה : הוא ר"ילף מעגל וכבש (נ) בן שנה : פרה תרומה · אין שיעור לטהרתה : מום פוסל בה · דכתיב בפרה תרומה אין בה מום (במדבר יט) : בה · מיעוט · עגלה מעטתי · דכל היכא דכתיב בה מיעוטא הוא ולפ גמרינן מיניה בקל ומומר : לפ יהו שאר עבודות פוסלות · בפרה דהא שול בלבד לתיב מה לפ דגמר לה בק"ו מעגלה דכתיב (לבר"ש כא) "אשר לפ עבד בה כל" עבודות במשמע ותי בה מיעוטא לפ גמר מיניה : תלמה לומר רב יהודה הנית · על פרה עודה של שקין תנודה של שקין פסולה ת"ש "ב דלפ שול הוא ובעלייה לחודיה מיפסלה כדכתיב בפרה במלוכם שול החמורה בה תאמר לפ עלה בעלייה לחודה ותפיטו לפ עלה מכלה: ובעגלה עד שתמשך · שתשלטל המשך מעט ובעגלה כתיב "אשר לפ מכלה" ולקמן פריך היו דשאר עבודות בפרה לפ כתיב ומעגלה יליפיו לומר מיפסל בעלייה לחודה דשאר מפחו שיפו שול ממש מ"מ שמע מינה דגמר פרה מעגלה בק"ו משאר עבודות ות"ג דכתיב בה מיעוטא: שאני פרה דילפיט שול · וכיון דגזירה הוא מופכה היא היה ליה כמאן דכתיב בגופה ומיעוטא דבה דליה ליה לדרשא לחדיא כדלקמן : עגלה עמי תיתי שול של מפרה · למוס : למעוטי קדשים דלפ פסלה בהו עבודה · מהקדיבה. תבל פרה לפ ממעטת

אות ס. ומחטא : מי ליכא דפסלי בהו שנים · והכי פסחא ומחטאת דכתיב בהו בני שנתן וכי תימרי "בה" למעוטיהו מפסול עבודה להכי תימרי דתי לפ מעטיהו הוו גמרי בקל ומומר מעגלה : שבעבודים בהן עבודה גרסי' : עבודת תיסור · כגון בשבת תו כלגים בשור ומומר' : עבודת תיסור עמי מהלך קרקע נפקא · דכיון דתרי קראי כתיבי על כרתין תד מיניהו לעבודת תיסור : שול · גבי פרה תניא שאר עבודות פוסלות בה · דכתיב "אשר לפ עובד בה": ואם נפשך לומר ואם יש לך להכיח על ק"ו זה לפ ולמר בג"ש נאמר כאן שול כו' : מאי אם נפשך לומר · מאי הוה לך למיפרך דשביקה תנא לתורתיה וילף בגזירה שוה : נאמר כאן כו' · והאי שול יתירא הוא דהא בכלל שאר עבודות הוא : וממקום שבאת · לאו תנא קמאי הוא דתנא קמאי לא דריש מיעוט שבאת ואזיל לטעמיה דלא מוקיע לרב יהודה דאמר לעיל שאר משחות פוסל בפרה בעלייה בעלמא והא כיון דשאר משחות בפרה לא כתיב ומעגלה יליף מיניה לה בגזירה שוה וממקום שבאת יליף מפרה ים לך ללמד גמי דמה עגלה עד שתמשך תף פרה בשאר משחות דילפיט מעגלה עד שתמשך : ת"ש שאר לפ עלה עליה שול מ"מ · דכיון ליה בלפ שול מדלפ כתיב שאר לפ עלה שול עליה ותו הדר כתיב שול עליה ותו לא תיתי שאר משחות לדרשא כדדרשיט ואזיל : ת"ש כל שעת בשתים עבודה · וחפיט הכיט עליה לקבל מתח מידו ולפ למסוך : לפ בשתים עבודה · כלומר שעבודה זו לעולם היא לאכל תקרי בעלמא שהכיח תף לפ עליה ולפ להוליכו לפ לקרי ותיתיב לפ פסלה : משכת שול · לפסול בעגלה : שאין שוחה פירות · עגלה בת שנתה לפ ילדה : כמקום שאין שוחה פירות · נחל איתן קשה : שהרגוהו : לאיתן

ל א ב מיי׳ פ״ט מהל׳ מחוסרי הכפורים הל׳ ג סמג עשין סח :

לא ג מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ב סמג עשין נג טור יו״ד סי׳ קפא :

לב ד מיי׳ שם הל׳ ג

לג ה מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ב :

לד ו ז ח מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ג

לה ם מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ד

לו י כ מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ז :

לז ל ם נ מיי׳ פ״ט מהל׳ פרה אדומה הל׳ ג

(במדבר יט:ב) זאת חוקת התורה אשר צוה ה׳ לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על

(במדבר יט:ב) זאת חוקת התורה אשר צוה ה׳ לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול

מקורות שבגמרא לפ"ז הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ומכבים וכו' עגלה כפ : (ב) ר"ח עגלה וכו' וכבש בני שנה

ג' מקורות בספרים

אות נ. [ורש"י נ.] הדס : גבי׳ עגלה · כח שנתה היתה הדס ואם עברה שנתה פסולה דכל מקום שנאמר בתורה עגל סתם בן שנה : הוא ר"ילף מעגל וכבש (נ) בן שנה : פרה תרומה · אין שיעור לטהרתה : מום פוסל בה · דכתיב בפרה תרומה אין בה מום (במדבר יט) : בה · מיעוט · עגלה מעטתי · דכל היכא דכתיב בה מיעוטא הוא ולפ גמרינן מיניה בקל ומומר : לפ יהו שאר עבודות פוסלות · בפרה דהא שול בלבד לתיב מה לפ דגמר לה בק"ו מעגלה דכתיב (לבר"ש כא) "אשר לפ עבד בה כל" עבודות במשמע ותי בה מיעוטא לפ גמר מיניה : תלמה לומר רב יהודה הנית · על פרה עודה של שקין תנודה של שקין פסולה ת"ש "ב דלפ שול הוא ובעלייה לחודיה מיפסלה כדכתיב בפרה במלוכם שול החמורה בה תאמר לפ עלה בעלייה לחודה ותפיטו לפ עלה מכלה: ובעגלה עד שתמשך · שתשלטל המשך מעט ובעגלה כתיב "אשר לפ מכלה" ולקמן פריך היו דשאר עבודות בפרה לפ כתיב ומעגלה יליפיו לומר מיפסל בעלייה לחודה דשאר מפחו שיפו שול ממש מ"מ שמע מינה דגמר פרה מעגלה בק"ו משאר עבודות ות"ג דכתיב בה מיעוטא: שאני פרה דילפיט שול · וכיון דגזירה הוא מופכה היא היה ליה כמאן דכתיב בגופה ומיעוטא דבה דליה ליה לדרשא לחדיא כדלקמן : עגלה עמי תיתי שול של מפרה · למוס : למעוטי קדשים דלפ פסלה בהו עבודה · מהקדיבה. תבל פרה לפ ממעטת

אות ס. ומחטא : מי ליכא דפסלי בהו שנים · והכי פסחא ומחטאת דכתיב בהו בני שנתן וכי תימרי "בה" למעוטיהו מפסול עבודה להכי תימרי דתי לפ מעטיהו הוו גמרי בקל ומומר מעגלה : שבעבודים בהן עבודה גרסי' : עבודת תיסור · כגון בשבת תו כלגים בשור ומומר' : עבודת תיסור עמי מהלך קרקע נפקא · דכיון דתרי קראי כתיבי על כרתין תד מיניהו לעבודת תיסור : שול · גבי פרה תניא שאר עבודות פוסלות בה · דכתיב "אשר לפ עובד בה": ואם נפשך לומר ואם יש לך להכיח על ק"ו זה לפ ולמר בג"ש נאמר כאן שול כו' : מאי אם נפשך לומר · מאי הוה לך למיפרך דשביקה תנא לתורתיה וילף בגזירה שוה : נאמר כאן כו' · והאי שול יתירא הוא דהא בכלל שאר עבודות הוא : וממקום שבאת · לאו תנא קמאי הוא דתנא קמאי לא דריש מיעוט שבאת ואזיל לטעמיה דלא מוקיע לרב יהודה דאמר לעיל שאר משחות פוסל בפרה בעלייה בעלמא והא כיון דשאר משחות בפרה לא כתיב ומעגלה יליף מיניה לה בגזירה שוה וממקום שבאת יליף מפרה ים לך ללמד גמי דמה עגלה עד שתמשך תף פרה בשאר משחות דילפיט מעגלה עד שתמשך : ת"ש שאר לפ עלה עליה שול מ"מ · דכיון ליה בלפ שול מדלפ כתיב שאר לפ עלה שול עליה ותו הדר כתיב שול עליה ותו לא תיתי שאר משחות לדרשא כדדרשיט ואזיל : ת"ש כל שעת בשתים עבודה · וחפיט הכיט עליה לקבל מתח מידו ולפ למסוך : לפ בשתים עבודה · כלומר שעבודה זו לעולם היא לאכל תקרי בעלמא שהכיח תף לפ עליה ולפ להוליכו לפ לקרי ותיתיב לפ פסלה : משכת שול · לפסול בעגלה : שאין שוחה פירות · עגלה בת שנתה לפ ילדה : כמקום שאין שוחה פירות · נחל איתן קשה : שהרגוהו : לאיתן

לח אלהיכם מכל אֱלֹה" אֵלֶה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהן עבודה? איצטריך, ס"ד אמינא הני מילי היכא דעבד בהן כשהן חולין אבל עבד בהן כשהן קדשים אימא ליתסרו, צריכא.

(פ) נפקא אמר רב יהודה אמר רב-דניח עליה עודה של שקין פתילה ובעגלה עד שתמשך מיתיבי עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין? אמרת ק"ו: ומה עגלה שאין מום פוסל בה שאר עבודות פוסלות בה, פרה שמום פוסל בה אינו דין ששאר עבודות פוסלין בה, ואם נפשך לומר, נאמר כאן "עול" נאמר להלן "עול" מה להלן שאר עבודות פוסלין בה, אף כאן שאר עבודות פוסלות בה. מאי אם נפשך לומר? כי תימא איכא למיפרך מה לעגלה שכן שנים פוסלות בה, אי נמי קדשים יוכיח שמום פוסל בהן ואין עבודה פוסלת בהן, נאמר כאן "עול" ונאמר להלן "עול" מה להלן "שאר עבודות" ומקום שבאתה מה להלן עד שתמשך אף כאן עד שתמשך: תנאי היא דאיכא דמייתי לה מעגלה איכא דמייתי לה מנופה דפרה דתניא "עול" אין לי אלא עול, שאר עבודות מנין ת"ל "עול" "אשר" לא עלה עליה עול מכל מקום, אם כן מה ת"ל "עול" "עול פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה, אלא בשעת עבודה, ואימא "אשר" לא עלה עליה = כלל, "עול" = פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרינא לא: "אשר" = רבויא הוא ותניא נמי גבי עגלה כי האי גוונא "עול" אין לי אלא עול שאר עבודות מנין ת"ל "אשר" לא עובד בה "מ"מ א"כ מה ת"ל "עול" "עול" פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה, אי מה בשעת עבודה אין פוסלות אלא בשעת עבודה ואימא "אשר" לא עובד בה = כלל, "עול" = פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרינא לא: "אשר" = רבויא הוא. א"ר אבהו: בעי מינה מר' יוחנן משיכת עול, אביעיא לה' לארכו או לרחבו? אמר להו ההוא מרבנן לר' יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מינה דרבי יוחנן "משיכת עול לרחבו טפח" ולימא "טפח"? הא קמ"ל שיעורא דעול = טפח. הני לימא נפקא מינה: למקח וממכר. א"ר יוחנן בן שאול מפני מה אמרה תורה הביא עגלה בנחל? אמר הקב"ה יבא הבר שלא עשה פירות ויערף במקום שאין עושה פירות ויכפר על מי שלא הניחו לעשות פירות, מאי פירות: אילימא פריה ורביה אלא מעתה אזקן ואסריס ה"נ דלא ערפינן? אלא מצות: ומורידין אותה אל נחל איתן, איתן כמשמעו = קשה: תנו רבנן מנין "לאיתן" שהוא קשה שנאמר

°איתן מושבך ושים בסלע קנך" ואומר °שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ אחרים אומרים מנין לאיתן שהוא ישן שנאמר °ניר איתן הוא ניר מעולם הוא: ועורפין אותה בקופין מאחריה: מ"ט·גמר 'עריפה - עריפה' מחמאת העוף: ומקומה אסור מלזרוע ומלעבד: ת"ר אשר לא יעבד בו ולא יזרע לשעבר דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר להבא רבא אמר להבא דכ"ע לא פליגי דכתיב ולא יזרע כי פליגי לשעבר: רבי יאשיה סבר מי כתיב ולא (ת) עובדה ורבי יונתן מי כתיב אשר לא נעבד ורבי יאשיה "אשר" לשעבר משמע ור' יונתן "אשר" רבויא הוא: ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים: ת"ר אשר לא יעבד בו ולא יזרע אין לי אלא זריעה שאר עבודות מנין תלמוד לומר "אשר לא יעבד בו" מכל מקום, אם כן מה ת"ל ולא יזרע? לומר לך מה זריעה מיוחדת שהיא בגופה של קרקע אף כל שהיא בגופה של קרקע יצא סריקת פשתן וניקור אבנים שאינן בגופה של קרקע ואימא "אשר לא יעבד בו" כלל, ולא יזרע" פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זריעה אין, מידי אחרינא לא? "אשר" רבויא הוא: זקני העיר רוחצין ידיהן בו: ת"ר וכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל "שאין ת"ל "הערופה" ומה ת"ל "הערופה" על מקום עריפתה של עגלה, "ואמרו" ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו"- וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים? אלא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לויה תניא ר"מ אומר °כופין ללויה ששכר הלויה אין לה שיעור שנאמר °וירא השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד- וכתיב- "וירא את מבוא העיר" ומה חסד עשו עמו שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלחו "ילך האיש ארץ החתים ובן עיר ויקרא שמה לוז היא שמה עד היום הזה" תניא היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבא סנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה- בזמן שרעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא הלך בהגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לויה ברגליו על אחת כמה וכמה במה הראה להם? חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם תניא כוותיה דר' יוחנן כשביל שכנעני זה הכאה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות *אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנאמר °כי ליוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך" ואמר ר' יהושע בן לוי כשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם שנאמר °ויצו עליו פרעה אנשים וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר °ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חבירו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, רבינא אלייה לרבא בר יצחק ד' אמות בעיר ממא לידיה היזיקא ואיתציל. ת"ר הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר, חבר לחבר עד תחום שבת, תלמיד לרב אין לו שיעור וכמה? א"ר ששת 'עד פרסה', ולא אמרן אלא רבו שאינו מובהק "אבל רבו מובהק פרסאות *רב כהנא אליבא דרב שימי בר אשי 'מפום נהרא' עד בי ציניתא דבבל' כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמריתו הני ציניתא דבבל מ"שני" אדם הראשון איתנהו, א"ל ארכתן מלתא דאמר רבי יוסי בר' חנינא מאי דכתיב °בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם" וכי מאחר שלא עבר היכן ישב? (ומאחר שלא ישב היכן עבר) אלא ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישב נתישבה, ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לא נתישבה, *רב מרדכי אליבא דרב אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא, אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר "כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים שאילמלי ליווהו אנשי ירחו לאלישע לא גירה דובים לתינוקות שנאמר °ויעל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח" אמרו לו עלה שהקרחת עלינו את המקום מאי "ונערים קטנים"? אמר ר' אלעזר *שמנו נערים מן המצות קטנים שהיו מקטני אמנה תנא נערים היו ובזבזו עצמן בקטנים מתקיף לה רב יוסף *והלא אין שם מקומן, מי לא כתיב °וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה" וקשיא לן נערה" ואמר ר' פרת קטנה דמן נעורין דהתם לא מפיש מקומה הבא מפורש מקומן °יפן אחריו וירא ויקללם בשם ה" מה ראה? אמר רבא ראה ממיש כדרבניא רבן שמעון בן גמליאל אומר *כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני ושמואל אמר ראה שבולן נחעברה בהן אמן ביום הכיפורים ובבי יצחק בפתא אמר בלורית ראה להן כאמוריים ורבי יוחנן אמר ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה, ודלמא בורעיתו ניהזה הוה? אמר רבי אלעזר לא בם ולא בזרעם עד סוף כל הדורות: °והצאנה שחים רובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים"

רב

לית א ב ג ד מיי' פי"ד מהל' חגיגה ג סמ"ג עשין כ:

לשי ה מיי' שם הלכה כ

עי' כתובות ע"ג

ג"ש אמר רבא כ"פ בילקוט

ג"ש ואמר ר' יאשיה סנהדרין מ"ה ומ"ג

[יומא נד: פ"ק ופ"ג]

ג"ש

הגהות הב"ח
(ג) גמ' ר' יאשיה סבר מי כתיב ולא יעבד, אלא יעבד סבר מי כתיב ולא יעבד, ור' יונתן סבר מי כתיב אשר לא יעבד אשר לא יעבד ורבי יאשיה אשר לשעבר משמע ור' יונתן אשר רבויא הוא: (ב) רש"י ד"ה מי כתיב וכו' דמשמע דאשר לא יעבד:

סוטה פ"ט ה"ב

סוטה פ"ט ה"ג

סוטה פ"ט ה"ד

סוטה פ"ט ה"ה

סוטה פ"ט ה"ה

סוטה פ"ט ה"ה

ליהוו דוכיס ולא ליהוו יער · מתי עבד ליה יער דקריש ליה נמ :
דכתיב · הדוכים להתגרות בהם כמתן מקום קרוב להם לטש
והתחבולות וכתבן קרובים ליער יוצאין בהבמתך : זכה וילמה ממנו
רוח · שילמד ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב קרבנות לגלמ
שכרו : לקללה הוא · למעט את יכולל התורה אור
ותחה טובה כתן נתקיימה : ותלן
מלי טיבותיה · דמקום הוחיל והמיס
רעים והתלין משכלת : תן מקום על
יזקניו · ולפיכך הוא רע נרלה להם
טוב : תן התחה · תמיד על בעלה
ולפי' היה מצוערת עטתה תן בעיניו
תחד שגירה דוכים · כשון שגירה
דוכים בחיבוקים : תלה · תד לת
תלין תרי וחד תשר יומת בו : מי
שקיל טולי התי · כהתי קרא כתיב
שמנה דכרים, לכף ובגדים ולתן
לכף ועכדים ושפחות ויתים וכלמיס:
לכף ובגדים הוא דשקל · דכתיב ויצר
ככרים לכף מכיסים ומתי הליפות
בגדים : בשמנה שרליס · בפרק שמנה
שרליס(נגח קו:):בגיע עת ליעול שכר·
תורתך בעולם הזה : תבן שותבת
שמנהגת לת המתכת מן התרן
ומצמידתו בתויר [וע"ע תותו תבן
העמיד הענלים של יבמעס בתויר] :
רבנן רתה · דומה היה לת התלמידים
מפני תליעת כשהיה ממתם לפניו
דכתיב ולתר שפרים ממנו המקום
תשר תמתו יוכיון היה המדרש של
רבן לר ממנו שנכוספו התלמידים
שהיה גתוי דומה : יפתי מלכת קבוצה
לרבנן · כלתמרינן בירושלמי בהחומר
לשלומו (דף סו·) : בעלי שכרי ביתוך ·
כשיל היה כלתמרינן בתגיגה (דף סז·):
קם קמייהו שפיר · כיכלתו : תכסניא

רב ושמואל: חד אמר גם וחד אמר גם בתרך
גם-מאן דאמר גם יער הוה, דובים לא הוו,
מ"ד גם בתוך גם-לא יער הוה ולא דובים
הוו, ולידהי דובים ולא ליהוי יער: דבעיתי. אמר
רבי חנינא בשביל ארבעים ושנים קרבנות
שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל
ארבעים ושנים ילדים, אינו והאמר רב יהודה
אמר רב* לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות
ואע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה
בא לשמה שבשכר ארבעים ושנים קרבנות
שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו
רות* שישא ממנו שלמה שכתוב ביה °אלף
עולות יעלה שלמה* ואמר רבי יוסי בן חנינ
רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה:
תאותו מיהא לקללה הוי. °ויאמרו אנשי העיר
אל אלישע הנה נא מושב העיר טוב כאשר
אדוני רואה וגו', וכי מאחר דמים רעים וארץ
משכלת" אלא מה טובתה? אמר רבי חנינ
חן מקום על יושביו אמר רבי *יוחנן שלשה
חינות חן חן מקום על יושביו חן אשה על
בעלה חן מקח על *מקחו. *תנו רבנן שלשה
חלאין חלה אלישע: אחד שגירה דובים
בתינוקות, ואחד שרחפו לנחזי בשתי ידים,
ואחד שמת בו שנאמר °ואלישע חלה את
חליו אשר ימות בו" תנו רבנן לעולם תהא
שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע
שרחפו לנחזי בשתי ידיו, אלא כיהושע בן
פרחיה שרחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו אלישע מאי היא דכתיב °ויאמר נעמן הואל קח ככרים" וכתיב
"ויאמר אלין לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים
ויתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות" ומי שקיל כולי האי, כסף ובגדים הוא דשקיל? אמר ר' יצחק
באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה שרצים, אמר לו: רשע, הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים
וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם °וארבעה אנשים היו מצורעים" אמר רבי יוחנן זה נחזי ושלשת בניו
°הלך אלישע דמשך למה הלך? אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר, אמר לו חזור בך
אמר לו כך מקובלני ממך: *כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, מאי
עבד? אצא דאמרי אבן שואבת תלה לו לחטאת יבבעם והעמידו בין שמים לארץ אצא דאמרי שם
חקק לה אפומה: והיתה אומרת אנכי, ולא יהיה לך אצא דאמרי רבנן דתה מקמיה דכתיב °ויאמרו בני
הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מבלל דעד האידנא לא
הוה דחיק. יהושע בן פרחיה מאי היא כדהוה קא קטיל ינאי מלכא לרבנן, שמעון בן שטח אטמנהו אחתיה
ר' יהושע בן פרחיה אזל ערק לאלכסנדריא של מצרים, כי הוה שלמא שלח ליה שמעון בן שטח: "מני ירושלים
עיר הקודש לך אלכסנדריא של מצרים, אחותי, בעלי שרוי בתוכך ואני יושבת שוממה," אמר ש"מ הוה ליה
שלמא, כי אתא אקלע להתוא אושפיזא, קם קמייתו ביקרא שפיר, עבדי ליה יקרא טובא, יתיב וקא משתבח
"כמה נאה אכסניא זו" א"ל אחד מתלמידיו: רבי עיניה טרחומות. א"ל: רשע, בכך אתה עוסק אפיק ארבע
מאה שפורי ושמתיה, כל יומא אתא לקמיה ולא קבליה, יומא חד הוה קרי קריאת שמע, אתא לקמיה, הוה
ברעתיה לקבוליה, אחזי ליה בידיה, סבר מרתא דחזי ליה, אזל זקף לבינתא פלחא, אמר ליה חזור בך, א"ל
כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאמר מר כישף והסית
והדיח והחטיא את ישראל; תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יצו תינוק ואשה תרא שמאל דוחה וימין
מקרבת. מתני' "נמצא ההורג: עד שלא *נערפה העגלה, תצא ותרעה בעדר, משנערפה העגלה תקבר
במקומה שעל פתח באתה מתחילתה, ביפרה ספיקה והלכה לה: נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג
הרי זה ידרג. "עד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית, אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת
לא ראית היו עוברין, "עד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עוברין, "שנים אומרים ראינו
ואחד אומר להן לא ראיתם לא היו עוברין. "משרבו הרוצחנין בטלה עגלה ערופה, משבא אליעזר בן
דינאי, ותחינה בן פרישה *היה נקרא, חזרו לקרותו בן הרצחן, "משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבי
יוחנן בן זכאי הפסיקן שנאמר °לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם וגו'"
משמת יוסי *בן יועזר איש צרידה ויוסי בן (יהודה) איש ירושלים בטלו האשכלות שנאמר °אין אשכול
לאכול בכורה אותה נפש" יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר אף הוא בטל את המעודין ואת הנוקפין

עד

עין משפט
נר מצוה

מ א נ ג מיי' פ"י מהל' סוטה הל' ח :
מא ד מיי' שם פ"ש הלכה יג :
מב ה ו מיי' שם הלכי ד :
מג ז מיי' שם הלכי יב :
מד ח מיי' פ"ג מהל' סוטה הל' יג :

גמרא
תוספות על הקדמת קדמות אל ר' בלק

[מיד כג: פ"ש סנהדרין קה: פ"ש סוטה יב: פ"ש]

גי' בספרי תניא

[סנהדרין קו: כ"ש פו.]

[נוסח] מאבד
שמאל אוחז
ימין מקרב

הגהות הב"ח
(ו) גם' ויוסי בן (יהודה) תו"ס. וכ"כ פ"ש יומא :

[ג"ל ויקא]

מתנה
ב דעות דמה
ג'ירוי ההגיה אות
הרביעי

[נוסח]
מיתה על ידי הוצאת
בין הדתות ותלמידי

* ג"ר ההגהות פ"ש
ג"ש. כ"ש...

[נוסח/מתנה]
ר' יבי רוצחים
ברואה דעלה ערופה
ר' יבי המנאפים
ברואה דעלה מ. סוטה

מכסה פי

יומא כב. תוס' פב.

מגילה ל. פסחים כ. תוס' שם. נעיל כה: סנהדרין ד: מ"ב כה:

מגילה שבא מצטט ב תוס' מקומות ג פסחים נ"ב לגיל ד פסחים כ. וכו')

ע"ז מקור עדן מצע ו)

[סנהדרין קו: פ"ש]

מלכים ב ה

ב"ר פרשה מ"ח כתיב פסוק ד: יומא מה: פ"ש

[ג"ל ויקא]

עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים ובימיו א"צ לשאול על הרמאי: גמ' ת"ר מנין שאם *נערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג שאין פוטרת אותו? ת"ל °ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו: עד אחד אומר ראיתי את ההורג כו': מ"ט דמכחיש ליה, הא לא מכחיש ליה, עד אחד מהימן, מנהני מילי דת"ר °לא *נודע מי הכהו "הא נודע מי הכהו, אפילו אחד בסוף העולם, לא היו עורפין, רבי עקיבא אומר מנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש ואין מכירין אותו שלא היו עורפין ת"ל °ועיניכם לא ראו והלא ראו השתא דאמרת עד אחד מהימן, אידך, אחד היכי מצי מכחיש ליה "והאמר עולא כל מקום *שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דברין של אחד במקום שנים? אמר לך עולא תני "לא היו עורפין" וכן א"ר יצחק תני "לא היו עורפין", ור' חייא אמר תני "היו עורפין" ולרבי חייא קשיא העולא? לא קשיא °באן בבת אחת באן בזה אחר זה, תנן עד אחד אומר ראיתי את ההורג ושנים אומרים לא ראית הין עורפין הא חד וחד לא היו עורפין תיובתא

עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים וכו'. כביכול הפסידו כחולו של מועד לעשות מלאכה דכר אחד אמוראים במועד ועמד הוא וגזר על הצפים לפילוי כדבר אחד מפי קולן כשמע למרחוק ואין הכל יודעין שהיא לדבר אחד והכי ממרינן לה במועד קטן (יח:): כל ימיו לא הוכרך לדם לשחל לחביריו על הדמעי. לא משער לא לפי שהוא החקן שיהו כל הלוקחין ממנו כאחין מעשרין: גמ' לפילוי אחד בסוף העולם. הכי גי והא למר טעמא כי' סונית זו פולה פירכתיה בפרק מי שקיעת (יבמ' נא:) ואינה מלוקה כאן כלום: אחד על הספק. ועוקרו יחדיו את ההורגים מי הם: מעוקר מעון. מלוף בחזה האסורה לו בין מזו שנסתרה בין מאחרת: עון דכניה ודכניה. שהם נוחפין: לא. ליט מוצא את הנפש מליבך: הא שמע לא אפקד. לנחוך את הנפש ומה טעם על בנותיכם כי חזניה: נפשוטו דהיינו. דמחוך שהם בעלי הגלה אין מעכירין עלמן לעיין בדין ובלילה והיאך להורות לעיבור ומחוך כך נתקלקלו מעשיהם וכיון שכן אין להקב"ה גמת רוח בשולמו ואין עולמו טח ט: לוחצי לחשות. שורכי הדיינין ומחלחזים עם הדיינין לפחות להם פחת בזכויו של זה ובחובתו של זה: רבה מרון לף. שעל הדיינין המשפט מרון לף בא שנאמר (שמות כג) לא תענה תעוה ונו' ומרה

נראה נאומנות ד"ב אל בית"ל תרוגה ד"ה ואינו ואינו את ה' רוצה

דרבי חייא, ולימעמיך אימא סיפא שנים אומרים ראינו ועד אחד אומר לא ראיתים לא היו עורפין הא חד וחד היו עורפין? אלא מתני' כולה בפסולי עדות וכדרבי נחמיה דאמר °כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחד רוב דעות ועשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד ואיבא דאמרי °כל היכא דאתא עד אחד כשר מעיקרא אפילו *מאה נשים כי אחד דמיין והכא °בכמאי עסקינן כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי רבי נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחד רוב דעות ועשו שתי נשים באישה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי פסולי עדות למה לי? מהו דתימא כי אולינן בתר רוב דעות לתומרא אבל לקולא לא קמ"ל: משרבו הרוצחין בטלה עגלה ערופה לפי שאינה באה אלא על הספק, משרבו הרוצחין בגלי בטלה עגלה ערופה: *ת"ר °ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון, המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון, אין המים בודקין את אשתו, ואומר °לא אפקד על בנותיכם כי תזנינה כו' מאי ואומר? רבי חימא עון דידיה אין, דבניה ודבנתיה לא, תא שמע °לא אפקד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה "רבי חימא עון אשת איש אין עון דפניה לא ת"ש "כי הם עם הזונות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ונו' "מאי "ועם לא יבין *יולבט יאמר רבי אלעזר-אמר להם נביא לישראל: אם אתם מקפידין על עצמכם, מים בודקין נשותיכם, ואם לאו, אין המים בודקין נשותיכם. משרבו בעלי הנאה נתעוותו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם משרבו רואי פנים בדין בטל °לא תגורו ופסק "לא תכירו" ופרקו עול שמים ונתנו עליהם עול בשר ודם משרבו לוחשי לחישות בדין רבה חדון אף בישראל ונסתלקה השכינה משום שנאמר °בקרב אלהים ישפוט "משרבו "אחרי בצע לבם הולך "רבו האומרים °לרע טוב ולטוב רע משרבו האומרים לרע טוב ולטוב רע, רבו הוי הוי בעולם משרבו משכי הרוק רבו היהירים ונתמעטו התלמידים ותורה חזרת על לומדיה משרבו היהירים התחילו בנות ישראל להנשא ליהירים שאין דורין רואה אלא לפנים "אני והאמר מר האי מאן דמיהר *אפילו אאינשי ביהיה לא מיקבל שנאמר °גבר יהיר ולא ינוה-לא ינוה בנוה שלו: מעיקרא קפצה עליה לסוף מיחזיל עלייהו משרבו משילי מלאי על בעלי בתים, רבה השוחד והטיית משפט ופסקה טובה משרבו מקבלני טובתך ומחזקני טובותיך רבו °איש הישר בעיניו יעשה" שפלים הגבהו והגבוהים הושפלו ומלכותא אולא ונולא משרבו צרי עין וטורפי טרף רבו מאמצי הלב וקופצי ידים מלהלוות ועברו על מה שכתוב בתורה °השמר לך פן וגו' משרבו °נטויות גרון ומשקרות עינים רבו מים המרים אלא שפסקי משרבו מקבלי מתנות נחמעטו הימים ונתקצרו השנים דכתיב °ושונא מתנות יחיה *משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקת בישראל משרבו תלמידי שמאי והילל שלא שימשו כל צורכן רבו מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות משרבו מקבלי צדקה מן העובדי כוכבים היו ישראל למעלה והם למטה ישראל לפנים והם לאחור: משמת יוסי בן יועזר כו': מאי °אשכולות *אמר רב יהודה אמר שמואל איש שהכל בו: יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר כו': מ"ט אמר רבי יוסי בר' תנינא °לפי שאין נותנין אותו בתיקנו דרחמנא אמר ריהבי ללוים

ואנן

עין משפט נר מצוה
סנה א מי' פ"ט מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה יג: יב
סנ ב מי' שם הלכי יג:
סנ ג מי' שם הלכי יד טו:
סנה ד מי' פ"ח מהל' סנהדרין הלכה ג: מי' שם הלכה יג:

מסורת השס"ם

[תוספתא כריתות כתובות ג:]

תורה אור (קידושין דף מב:) סימן עכסות הרות עניות על תורה: חוזרת על לומדיה. מחזרת תולי תמלת לומדיה: ולבסוף מקנאל מלייהו: ממתן בעיניהם: ממילי מלמ. הדיינים ממילין מלמ פרקמטיא שלהם על בעלי בתים היודעים בעיב סתורה שיסתכלו בעיניו יעשה. שהרואה שהדיינין מסנדירים לו פנים מפי טובה שעשה לו ואינו מתירלת מסס: שפלים הונבהו. שלין לימת הגדולים על הקטנים ולין ניכר בין גבוה לשפל: ומלכותא. מלכוסס של שרלל לוגל ועלת הולכת ומתגדלת: צרי עין. מלהנות לחבים בממונם: טורפי טרף. גזלנים ומחמלי הלב מן העניים לרחם: רבו מים המרים. רבו המקלקלים בעסוקיהם והיה למים המרים להרבות: מלת שפסקו מלהשקותם. כדלמרינן שלין המים טובקין מברכו המגופים: זחוחי הלב. שלין מעין לת מחכם לשמוע יפה מפי רבם וכומכים על בינתם לדקדק שמועתם: ישרלל לפנים. כיעי הוא: שהכל בו. שהכל בו' תורה כלממתה ולין דופי ושכחה ומחלוקת: ולין

[יומא כג:]

[יבמות פה: ע"ש כתובות כב: נעיל לת:]

[יבמות פה: נעיל לת: [תוספתא יבמות פ"ש ע"ש] נעיל לת: ושל"ג]

[מכות ה: ע"ש כמה: [ובמה ביבמות ובמכות] בעל כמי שנושות פי קידושין כה: יבמות פה:]

[פי' נשון מהרח ולישנא]

[סנהדרין פח.]

[סוטה מה: ע"ש]

זתנן יהבי ליה לכהנים · דקסיפנהו עזרא כדתניא כדתני׳ ביבמות (דף פו:) וכיון דתנן טהרתן כתקון חז״ל יכולין לומר ״וגם נתתיו לנו ככל מעוכר״ · תמילה · ונתת לנו זה מעכר לחטון ״גר״ זה מעכר עני ״כאשריך״ זה מעכר שני לכתיב לא תוכל לאכול בשעריך (דברים יב) : תף הוא · יוחנן כהן גדול : סבל תורה אור ומרומת מעכר עון מעשה · כתלו הן הגשרפין(מסכת פה:)ילפי׳ לה וכשתחט לקחין מעם הארץ והם לא הפרישו תלת תרומה עולה טבל למעשרות ותחם נעשים מיקה : מפרישים תרומת מעכר ומעשה לכהן · מפרישים כל המעשרות ממנה להוליא מידי מכל ותחר כך מפרישים מתוך מעכר לחטון תרומת מעכר מה שעל הלוי להפרישו ומעכר לכהן משום דתים ביה עון מיקה לחמור עלייהו שלא לעכבו תלטו ולמכר לכהן כשם שהוא מכבד תלטו מעכר לחטון ומעכר שני ולומר המולית מחבירו עליו הרחיק(גזירה דלמא כי מסחי ליה גביה לכיל ליה, לכל מעכר לחטון ומעכר שני מופרשים לזרים ולין כהן לחלה גזל כהן הלכך המולית מחבירו עליו הרחיק לחלה תפרוש׳ נמי לא הוו מפרשי ולא תמרת לפי שאין מעכין זולתו כתקון הת לפרוש מפרשי ליה : תרומי תקון · לעולם המעכיר הודחות מעכר משום שאינם נתנין זולתו לזרים הוא והת דתניא לפי שעלה כי׳ לחי לחכיל את הדמאי קלי ומרמי תקנה תקון · ביטל וידוי מכל מקום אע״פ שמפרישין חלתו לפי שאין נתנין זולתו כתקון אבל על הדמאי על נקח מעם הארץ לפי שאלה כי׳ : מפרישין · כשהוא רוצה להפילו לארץ לזולתו : שיפול דם בעיניו · ולית רוחה ולית מתחק כל כך על רגליו ונקפין לשון ונקף שכני היער (ישעיה י׳) : מוכיחין · להפילו לארץ ונקפין לשון מכשול ומלה דלחמרי

* בחתן בראשית רבתי

אותו לפני עבודת כוכבים אמר להם עד מתי אתם מאכילין נבילות למזבח להו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש מבה בירושלים: בחלו של מעד : כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי : כדאמרן : **מתני׳** משבטלה סנהדרין "בטל השיר מבית המשתאות שנאמר °בשיר לא ישתו יין וגו׳" משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, משחרב בהמ״ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר °הרשיעה ה׳ כי נמר חסיד וגו׳ רשב״ג אומר: *העיד ר׳ יהושע-מיום שחרב בהמ״ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר׳ יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר׳ שמעון בן אלעזר אומר הטהרה נטלה את (*הטעם ואת) הריח,המעשרות נטלו את שומן הדגן (ו) (וחכמים אומרים) הזנות והכשפים כילו את הכל: **גמ׳** ומאי דמשבטלה סנהדרי כתיב? אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא °זקניה משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב °אודנא דשמעא זמרא ,אמר רבא זמרא בביתא,חורבא בסיפא שנאמר °קול ישוש וקול שמחה חתן וקול כלה" מאי "כי ארזה ערה"? אמר ר׳ יצחק (ז) גבית *המסובין בארזים עיר הוא אלא אפי׳ בית *המסובב בארזים,אמר רב אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא,בסיפא מתחיל שנאמר "חרב בסף" ואיבעית אימא מהכא °ושאידך יוכח שער" אמר מר בר רב אשי לדרדקי *חזו ליה ומנגח כי תורא.אמר רב הונא זמרא הנגרי ודבקרי שדי *הנדא" °אסור,רב הונא בטיל זמרא קם מאה אווזי בזווא ומאה סאה חיטי בזווא,ולא אבעי אתא רב חסדא וקויל ביה-אבעאי אווזא בזווא ולא משתכח ,אמר רב יוסף גברי ועני גברי-פריצותא נשי ועני גברי-כאש בנעורת,למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא,אמר ר׳ יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר מביא °חמש פורעניות לעולם שנאמר °הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה׳ לא יביטו" מה כתיב אחריו °לכן גלה עמי מבלי דעת שאורמין גלות לעולם ,רבותיו מתו רעב" שאבריאין רעב לעולם "והמונו צחה צמא" שאורמין לתורה שתשתכח מלומדיה °ויישח אדם וישפל איש" שאורמין שפלות לשנאו של הקב״ה *ואין איש אלא הקדוש ב״ה שנאמר °ה׳ איש מלחמה ,ועיני גבוהים תשפלנה" שאורמין שפלות של ישראל,ומה כתיב אחריו "לבן הרחיבה

זתנן יהבי ליה לכהנים · דקסיפנהו עזרא כדתניא כדתני׳ ביבמות (דף פו:) וכיון דתנן טהרתן כתקון חז״ל יכולין לומר ״וגם נתתיו לנו ככל מעוכר״ · תמילה · ונתת לנו זה מעכר לחטון ״גר״ זה מעכר עני ״כאשריך״ זה מעכר שני לכתיב לא תוכל לאכול בשעריך (דברים יב) : תף הוא · יוחנן כהן גדול : סבל תורה אור ומרומת מעכר עון מעשה · כתלו הן הגשרפין(מסכת פה:)ילפי׳ לה וכשתחט לקחין מעם הארץ והם לא הפרישו תלת תרומה עולה טבל למעשרות ותחם נעשים מיקה : מפרישים תרומת מעכר ומעשה לכהן · מפרישים כל המעשרות ממנה להוליא מידי מכל ותחר כך מפרישים מתוך מעכר לחטון תרומת מעכר מה שעל הלוי להפרישו ומעכר לכהן משום דתים ביה עון מיקה לחמור עלייהו שלא לעכבו תלטו ולמכר לכהן כשם שהוא מכבד תלטו מעכר לחטון ומעכר שני ולומר המולית מחבירו עליו הרחיק(גזירה דלמא כי מסחי ליה גביה לכיל ליה, לכל מעכר לחטון ומעכר שני מופרשים לזרים ולין כהן לחלה גזל כהן הלכך המולית מחבירו עליו הרחיק לחלה תפרוש׳ נמי לא הוו מפרשי ולא תמרת לפי שאין מעכין זולתו כתקון הת לפרוש מפרשי ליה : תרומי תקון · לעולם המעכיר הודחות מעכר משום שאינם נתנין זולתו לזרים הוא והת דתניא לפי שעלה כי׳ לחי לחכיל את הדמאי קלי ומרמי תקנה תקון · ביטל וידוי מכל מקום אע״פ שמפרישין חלתו לפי שאין נתנין זולתו כתקון אבל על הדמאי על נקח מעם הארץ לפי שאלה כי׳ : מפרישין · כשהוא רוצה להפילו לארץ לזולתו : שיפול דם בעיניו · ולית רוחה ולית מתחק כל כך על רגליו ונקפין לשון ונקף שכני היער (ישעיה י׳) : מוכיחין · להפילו לארץ ונקפין לשון מכשול ומלה דלחמרי

מתני׳ משבטלה סנהדרין "בטל השיר מבית המשתאות שנאמר °בשיר לא ישתו יין וגו׳" משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, משחרב בהמ״ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר °הרשיעה ה׳ כי נמר חסיד וגו׳ רשב״ג אומר: *העיד ר׳ יהושע-מיום שחרב בהמ״ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר׳ יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר׳ שמעון בן אלעזר אומר הטהרה נטלה את (*הטעם ואת) הריח,המעשרות נטלו את שומן הדגן (ו) (וחכמים אומרים) הזנות והכשפים כילו את הכל: **גמ׳** ומאי דמשבטלה סנהדרי כתיב? אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא °זקניה משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב °אודנא דשמעא זמרא ,אמר רבא זמרא בביתא,חורבא בסיפא שנאמר °קול ישוש וקול שמחה חתן וקול כלה" מאי "כי ארזה ערה"? אמר ר׳ יצחק (ז) גבית *המסובין בארזים עיר הוא אלא אפי׳ בית *המסובב בארזים,אמר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר קרא °זקניה משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב °אודנא דשמעא זמרא ,אמר רבא זמרא בביתא,חורבא בסיפא שנאמר °קול ישוש וקול שמחה חתן וקול כלה" מאי "כי ארזה ערה"? אמר ר׳ יצחק (ז) גבית *המסובב בארזים עיר הוא אלא אפי׳ בית *המסובב בארזים,אמר רב אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא,בסיפא מתחיל שנאמר "חרב בסף" ואיבעית אימא מהכא °ושאידך יוכח שער" אמר מר בר רב אשי לדרדקי *חזו ליה ומנגח כי תורא.אמר רב הונא זמרא הנגרי ודבקרי שדי *הנדא" °אסור,רב הונא בטיל זמרא קם מאה אווזי בזווא ומאה סאה חיטי בזווא,ולא אבעי אתא רב חסדא וקויל ביה-אבעאי אווזא בזווא ולא משתכח ,אמר רב יוסף גברי ועני גברי-פריצותא נשי ועני גברי-כאש בנעורת,למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא,אמר ר׳ יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר מביא °חמש פורעניות לעולם שנאמר °הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה׳ לא יביטו" מה כתיב אחריו °לכן גלה עמי מבלי דעת שאורמין גלות לעולם ,רבותיו מתו רעב" שאבריאין רעב לעולם "והמונו צחה צמא" שאורמין לתורה שתשתכח מלומדיה °ויישח אדם וישפל איש" שאורמין שפלות לשנאו של הקב״ה *ואין איש אלא הקדוש ב״ה שנאמר °ה׳ איש מלחמה ,ועיני גבוהים תשפלנה" שאורמין שפלות של ישראל,ומה כתיב אחריו "לבן הרחיבה

הרחיבה שאול נפשה פֻּעֲרָה פִיהָ לִבְלִי חֹק וירד הֲדָרָהּ וַהֲמוֹנָהּ וְשַׁאֲוֹנָהּ וְעָלַז בָּהּ: משמתו נביאים הראשונים: מאן נביאים הראשונים אמר רב הונא זה *דוד ושמואל ושלמה, רב נחמן אמר בימי דוד זימנין סליק וזימנין לא סליק *שדרי שאל צדוק ועלתה לו, שאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר °ויעל אביתר °אתיה רבה בר שמואל °ויהי °ט לדרוש אלהים (ל) (כל)ימי זכריה המבין בראות אלהים" מאי לאו באורים ותומים: לא, בנביאים ת"ש משחרב בהמ"ק ראשון בטל ערי מגרש ופסקן אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד, ואם לחשך אדם לומר °ויאמר °התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד בהן לאורים ותומים" [אמר לו] כאדם שאומר לחבירו עד שיהיו מתים ויבא משיח בן דוד אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן נביאים הראשונים לאפוקי מחגי זכריה ומלאכי דאתרונים נינהו דת"ר "משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשים בבת קול שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא בירידו נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן, ובשמת הספידוהו: "הי חסיד הי ענוי תלמידו של עזרא", ושוב פעם אחרת היו מסובין בעלייה ביבנה נתנה להן בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם א' שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת הספידוהו: הי ענוי הי חסיד תלמידו של הלל" ואף הוא אמר בשעת מיתתו-"שמעון, וישמעאל לחרבא, וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא, ועקן סגיאין עתידין למיתי על עמא" ואף על ר' יהודה בן בבא בקשו לומר "הי חסיד הי ענוי" אלא שנטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות: משחרב בהמ"ק בטל השמיר כי: ת"ר °"שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק שנא° °והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה" הדברים ככתבן דברי ר' יהודה, אמר לו ר' נחמיה וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר °כל אלה אבנים יקרות וגו' מגורזות במגרה? אם כן מה ת"ל "לא נשמע בבית בהבנותו"? "שהיה מתקין מבחוץ ומכנים מבפנים אמר רבי נראין דברי רבי יהודה °באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו? ר' נחמיה שמיר למאי אתא? מיבעי ליה לכדתניא [ר'] אבנים, הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר °פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר °במלואותם", אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום ת"ר *שמיר זה בריתיו בשעורה ומששת ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו, במה משמרין אותו בורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו *באיטבו של אבר מליאה סובי שעורין אמר רבי אמי °משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה תניא נמי הכי משחרב מקדש ראשון *בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה ורכב ברחל וי"א אף יין קרוש הבא משניר הדומה בעיגולי דבילה: ונופת צופים: מאי נופת צופים? אמר רב סילת שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנילושה בדבש ושמן ולוי אמר שתי °כוכרות הנדבקות בתנור ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו ר' יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן *הציפיא, מאי "משמע? כדמר"ג *רב ששת "כמא דנתזן דבריאתה ושיטין ברומי עלמא ומתיין דובשא מעישבי מורא" תנן התם °כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפרדעים מאי זיפים? אמר רבי יוחנן דבש שמזיפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב °זיף וטלם ובעלות" כיוצא בדבר אתה אומר °בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד וגו" מאי "זיפים"? אמר רבי יוחנן בני אדם המזיפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב "זיף וטלם ובעלות": ופסקן אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה *והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב °כי מי בז ליום קטנות" מי גרם לצדיקים שיתבזבז שולחנן לעתיד לבא? קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה רבא אמר אלו קטני בני רשעי ישראל שמבזבזין

מלכות שמד: לחבים הללו · שבאפוד ותהן: פתומי פתפס מקק מסמע: במלואותם · שיהיו שלמות שלא יחסרו מהם כלום: ומלתה להם שמיר · על פני הדיו" כתרגין התות: לישני על לחבר · גוכתת מס"ג בלע"ז: שירת פרנדא · מין מסי הוא: סלת לפה תורה אור על גבי נפה · מרוב שומה מדבקת בדופני נפה ודומים לעיסה מה שילושה ביין כו' טפת דבש הנפה לופים שלפה: שתי כוכרות הנדבקות כו' · שהיתה ברכה מלויה בעיסה וכשמדבקין ככרות בדופני התנור- תחת בדופן זה ותחת בדופן זה שכשגדו והן תפוחות שלפניי"ר בלע"ז ומגעת פני זו לזו כלוף זה שגדל עד שמגעת פני זו לזו כלוף זה שגדל ד"ם עד שמתפצעו והולך ותולה בתויר כן שלו ט פופת ותפוחות בתויר: מן הלופים · ההריס הגבוהים שמסת טופה למרחוק: מאי משמע · מהיכן יליפת שדבש בא מן ההריס: קדמתנגס רב יוסף · כתאר תעשיה הדבורים": כל הצלוק · המעורה מכלי טהור לכלי טמא מין הקילוח מלרפן להיות חיבור לטמא מה שבתוך הכלי שהוא מעורה ממנו: חוץ מדבש זיפין · שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר שכשהקילוח פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והרי למרינן "במחוי": הלקחת · ברסק"ת בלע"ז שהן עבות(ל)(והכסכס) השטוח עם הדבש: שמזיפין בו · מתוך שהוא טוב ועב מערבין בו מים ויין ולתן נכרות בו: שמזייפין · שקרנים והולכי רכיל: שמתמיהים בהקדוש כמוך הוא · לוותך ממוש לטי הדור מלוה ולגלגה ולהוללת שבחות וימים טובים: קימבזו קולחנס לעתיד לבא · שאין מקבלין שכר שלם והרי מצמע כי מי בז ליום הבא לת הלדיקים: קטנות · קטנות לממה: קטני רשעי בני ישראל · שמתו בההן קטנים: שמבזבזין

הרחיבה שאול נפשה פֻּעֲרָה פִיהָ לִבְלִי חֹק וירד הֲדָרָהּ וַהֲמוֹנָהּ וְשַׁאֲוֹנָהּ וְעָלַז בָּהּ: משמתו נביאים הראשונים: מאן נביאים הראשונים אמר רב הונא זה *דוד ושמואל ושלמה, רב נחמן אמר בימי דוד זימנין סליק וזימנין לא סליק *שדרי שאל צדוק ועלתה לו, שאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר °ויעל אביתר °אתיה רבה בר שמואל °ויהי °ט לדרוש אלהים (ל) (כל)ימי זכריה המבין בראות אלהים" מאי לאו באורים ותומים: לא, בנביאים ת"ש משחרב בהמ"ק ראשון בטל ערי מגרש ופסקן אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד, ואם לחשך אדם לומר °ויאמר °התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד בהן לאורים ותומים" [אמר לו] כאדם שאומר לחבירו עד שיהיו מתים ויבא משיח בן דוד אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן נביאים הראשונים לאפוקי מחגי זכריה ומלאכי דאתרונים נינהו דת"ר "משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשים בבת קול שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא בירידו נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן, ובשמת הספידוהו: "הי חסיד הי ענוי תלמידו של עזרא", ושוב פעם אחרת היו מסובין בעלייה ביבנה נתנה להן בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם א' שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת הספידוהו: הי ענוי הי חסיד תלמידו של הלל" ואף הוא אמר בשעת מיתתו-"שמעון, וישמעאל לחרבא, וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא, ועקן סגיאין עתידין למיתי על עמא" ואף על ר' יהודה בן בבא בקשו לומר "הי חסיד הי ענוי" אלא שנטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות: משחרב בהמ"ק בטל השמיר כי: ת"ר °"שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק שנא° °והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה" הדברים ככתבן דברי ר' יהודה, אמר לו ר' נחמיה וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר °כל אלה אבנים יקרות וגו' מגורזות במגרה? אם כן מה ת"ל "לא נשמע בבית בהבנותו"? "שהיה מתקין מבחוץ ומכנים מבפנים אמר רבי נראין דברי רבי יהודה °באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו? ר' נחמיה שמיר למאי אתא? מיבעי ליה לכדתניא [ר'] אבנים, הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר °פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר °במלואותם", אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום ת"ר *שמיר זה בריתיו בשעורה ומששת ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו, במה משמרין אותו בורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו *באיטבו של אבר מליאה סובי שעורין אמר רבי אמי °משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה תניא נמי הכי משחרב מקדש ראשון *בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה ורכב ברחל וי"א אף יין קרוש הבא משניר הדומה בעיגולי דבילה: ונופת צופים: מאי נופת צופים? אמר רב סילת שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנילושה בדבש ושמן ולוי אמר שתי °כוכרות הנדבקות בתנור ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו ר' יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן *הציפיא, מאי "משמע? כדמר"ג *רב ששת "כמא דנתזן דבריאתה ושיטין ברומי עלמא ומתיין דובשא מעישבי מורא" תנן התם °כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפרדעים מאי זיפים? אמר רבי יוחנן דבש שמזיפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב °זיף וטלם ובעלות" כיוצא בדבר אתה אומר °בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד וגו" מאי "זיפים"? אמר רבי יוחנן בני אדם המזיפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב "זיף וטלם ובעלות": ופסקן אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה *והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב °כי מי בז ליום קטנות" מי גרם לצדיקים שיתבזבז שולחנן לעתיד לבא? קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה רבא אמר אלו קטני בני רשעי ישראל שמבזבזין

[כ"ל שבאמת כ"ל נמי"] [יומא שב: עי' שם ו"ל ס"ע] [כ"ל שמואל ודוד כ"ל נמי"] [כ"ל כמכתירין פ"ב מ"ח] [מכתירין פ"ב מ"ח] [מכתירין פ"ב מ"ח] [תוספתא פ"ו ה"ב] [תוספתא פ"ו ה"ב] [מכתירין פ"ב מ"ח] [מכתירין פ"ב מ"ח] [מכתירין פ"ב מ"ח

שמזכזבין דין לביהס · קולעים דין לביהס שכשבאין לדונם לומרים לפניו וכו' : שקביחה שיניהם · למה התאבלתם ועשיתם עליו במותיו ונפערתם מכם במייהס : מוכרי רבב · רבב הוא דבר מתוס כגון חלב ושומן ודבק בבגדים ומתפזרין ואין לך אדם מתעסק בהם הלא עני : שיחה ה' מורה להם · לשון מיניה

תורה אור

כלחיב כי לא לנצח ינצח ויחה ה' מחק מעל כל פנים ואת חרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר : (ישעיה כה)

עמוס ג

עמוס ג

עמוס ג

חולה ונזולת. הולכים ודלים ומתגוללים: בעקבות המשיח. כסוף הגלות לפני ביאת משיח: והיין ביוקר. שהכל שוכחין בתשתות: *ותן תוכחה. לין לך תדם שיוכל להשיבם שכולם נכלים בתשתות וכשמוכיחין לומר לו תחה כמוני: ובית הועד. של חכמים יהיו לבית זונות שכל החכמים ודין עמד תורה ויהא. מרב מלין לים וכעלי זימה מתגודדים שם מפני שאין לעיר היו בתי מדרשות שלהם: גבי' על מלח ועל גפרית. ענין עמורה שנאמר מלחה על מלא כאכל הבדולח וקורין שליימי"ל ונוטעין תוכה כמין ליוין בגפרית כשם שעושין בכלי זהב וכסף וקורין גלוו"ל: מילים. ליסק"ל כמין גומא הגדל בימים: טבלא דחד פומא. זוג של מיבלא לחד שמקשקשין בו לשיר בניח המשתות: מגברתא. כך קורין לותו בלשון לעז טגבור והוא עשוי דפטיטו עגולות כעין גפה וקשרין. כדפטיטו תופין של בהל ושותמין על פיו עור כשהוא לח ומותח והוא מתייבש שם מלעיו וכשמכין עליו במקל דק הוא מוציא קול בלול ויש לומרן שיודעין להכות עליו מכה לחר מכה כסדר עד שנכשמע כמין שיר: מיחלף בטבלא דחד פומא. זוג של מיבלא שעושים בניח משתות דומה לו בקול ולחי למעבד ההוא דגזור עליה: קפיזא. כלי מחזיק ג' לוגין: סיר של זהב. עשרה של זהב ושיר של זהב מלויירים עליה: כיפה. כמו טובע של צמר לבן שקורין פלומר"ש: זהורים המוזהבות. מליע לבושה שני וכו קבוצין שם זהב עד שמעמידין לותה כמין כיפה: תכל עומה הוא פריפיר. כמין כיפה של מענלי עץ כמו שלטו עושין וחולין בה לניפין ולדידי זהב כמו שלטו עושין: תכמת יוונית. לשון מכמה. ממדפיים בו בני פלטין ולין שלר הטם מכירין בו: מלכי בית השמונאי. שני לחיס שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובולס: היה הורקנוס מכמין. לר על יהודים והניח עמו חיל רומייס: משלשלים להם דינרי כסף בכפיפי. מהרומה הלשכה לתמידים:

חולה ונזולת. הולכים ודלים ומתגוללים: בעקבות המשיח. כסוף הגלות לפני ביאת משיח: והיין ביוקר. שהכל שוכחין במשתות: *ותן תוכחה. לין לך תדם שיוכל להשיבם שכולם נכלים בתשתות וכשמוכיחין לומר לו תחה כמוני: ובית הועד. של חכמים יהיו לבית זונות שכל החכמים ודין עמד תורה ויהא. מרב מלין לים וכעלי זימה מתגודדים שם מפני שאין לעיר היו בתי מדרשות שלהם: גבי' על מלח ועל גפרית. ענין עמורה שנאמר מלחה על מלא כאכל הבדולח וקורין שליימי"ל ונוטעין תוכה כמין ליוין בגפרית כשם שעושין בכלי זהב וכסף וקורין נלוו"ל: מילים. ליסק"ל כמין גומא הגדל בימים: טבלא דחד פומא. זוג של מיבלא לחד שמקשקשין בו לשיר בניח המשתות: מגברתא. כך קורין לותו בלשון לעז טגבור והוא עשוי דפטיטו עגולות כעין גפה וקשרין. כדפטיטו תופין של בהל ושותמין על פיו עור כשהוא לח ומותח והוא מתייבש שם מלעיו וכשמכין עליו במקל דק הוא מוציא קול בלול ויש לומרן שיודעין להכות עליו מכה לחר מכה כסדר עד שנכשמע כמין שיר: מיחלף בטבלא דחד פומא. זוג של מיבלא שעושים בניח משתות דומה לו בקול ולחי למעבד ההוא דגזור עליה: קפיזא. כלי מחזיק ג' לוגין: סיר של זהב. עשרה של זהב ושיר של זהב מלויירים עליה: כיפה. כמו טובע של צמר לבן שקורין פלומר"ש: זהורים המוזהבות. מליע לבושה שני וכו קבוצין שם זהב עד שמעמידין לותה כמין כיפה: תכל עומה הוא פריפיר. כמין כיפה של מענלי עץ כמו שלטו עושין וחולין בה לניפין ולדידי זהב כמו שלטו עושין: תכמת יוונית. לשון מכמה. ממדפיים בו בני פלטין ולין שלר הטם מכירין בו: מלכי בית השמונאי. שני לחיס שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובולס: היה הורקנוס מכמין. לר על יהודים והניח עמו חיל רומייס: משלשלים להם דינרי כסף בכפיפי. מהרומה הלשכה לתמידים:

היה שם זקן אחד. מנפנפים: לעז להם. לתוכן שכתוב: נעץ לפרניו מדעתעה. מסמת המלך שבערה על חילול שמו: ועל לותה שנה שניט כו'. שלותה שנה החריבו החיילות את הורעים שבסביבות מדינת יהודה והולך להביא לותה שנה את העומר מגנות לריפיס תורה אור וכשאר הדגים מלות העומר להביא

[נ"י פ"י והבולה וכ"ם בגרסי' שלפנינו] ס"ל ההיפוך ישראל [עי' סנהדרין מ' וכשם"ש שם]

מן הקרוב לירושלים כדכתיב (ויקרא כג) כרמל (נ) מקריים) שיהא הזרע לח והכר מלא ממנו וכשיהא כח מרתיע מתייבש ומתמעך ואין כר הבבלא מלא מן הגרעין: לשון סורסי. קרוב הוא ללשון תרמי ואומר מני שזה לשון גמרא ירושלמי ותוספתא הטוען קורין לותו ליע"ז סורי"ש: לא לשון יווני. שהיו קרובין לארץ יון ולשון יון יפה מזה והיה לו לספר בו: מאי דכתיב לא גרם אלא ר"ש קרא מקרא זה על עלמו ואמר שפעלו לעולה לא שיעו בבני יוסף מן הכל: עולה. מטולא לא (ל) (ערי ג) להפקי. על כפקי מפני קוריוסי: מספר קומי. שערו שלפניו, ומניח בלורים מלחוריו: מדכי בממורי. שהן מניחין בלורים בשם עבודת טוכבים: ענן ספר תורה. שהיה בעל הבלוח מפי שמועה הרבה ומסורות בפיו כלילו כתוב בספר כדאמר בסנהדרין (דף סח:) הרבה תורה למדתי מרבותי ולא עול אלא אחי שוה שבשם אלפים הלכות בגמיעות קיבולן ושלש מלות בשהרת עזה: עלה ומחבבה. שהיה זהיר בדברות וכך בהלכות ובמשנה כאפיק"ר דתניגה (דף ה:) כי הם בפניה אמרו ליה לבבן מלי שהוי ענן ממיעים אמר להן אבדה עלה מבני ישראל בפרהם הכמה של עובדי טוכבים: זרועי תורה. טומך שכרה ולשמור טעמי תורה שבשל פה על מדקדי המקרות ומוזיות היטיבים ולשונות המשנים במקרא: רבי אלעזר בן עזריה. עשיר הוה כדאמרי' (שבת דף נד:) מריסר תלפי עבלי הוה מעבר מעדריה כל שתא: דליכא אגא. שאני עשותן:

הדרן עלך עגלה ערופה וסליקא לה מסכת סוטה

אלא *ודלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי יש להשען על אבינו שבשמים *בעקבות משיחא חוצפא יסגא *ויוקר יאמיר, הגפן תתן פריה והיין ביוקר, ומלכות תתפך למינות ואין תוכחה, בית ועד יהיה לזנות, והגליל יחרב והגבלן יישום, ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחננו, וחכמות סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת *נערים פני זקנים ילבינו, *זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים:

(גמ') אמר רב לא שנו אלא של מלח וגפרית אבל של הדס ושל וורד מותר ושמואל אומר אף של הדס ושל וורד אסור, של קנים ושל חילת מותר ולוי אמר *אף של קנים ושל חילת אסור וכן תני לוי במתניתיה אף של קנים ושל חילת אסור: ועל האירוס: מאי אירוס א"ר אלעזר טבלא דחד פומא' רבה בר רב הונא עבד ליה לבריה מנבורא אתא אבוה תבריה אמר ליה מיחלף טבטלא דחד פומא' זיל עביד ליה אפומא דחצבא או אפומא דקפיזא: בפולמוס של מיטוס גזרו על עטרות כלות וכו': מאי "עטרות כלות"? אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן עיר של זהב תניא נמי הכי [ו]איזהו עטרות כלות? עיר של זהב אבל עושה אותה ביפה של מילת תנא אף על חיפת רתנים גזרו מאי "חופת רתנים"? והורית המוזהבות תניא נמי הכי *אלו הן חופת רתנים והורית המוזהבות אבל עושה פפ"ריח ותולה בה כל מה שרוצה: ושלא ילמד את בנו יוונית:

*ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבחוץ ואריסטובולוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין דינרים בקופה ומעלין להן תמידים, היה שם זקן אחד שהיה מבין בחכמת יוונית אמר להן כל זמן שעוסקים בעבודה, אין נמסרין בידכם, למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר, כיון שהגיע לחצי חומה נערו צפרניו (ל) נזדעזעה א"י ארבע מאות פרסה אותה שעה אמרו ארור אדם שיגדל חזירים, וארור אדם שילמד לבנו חכמת יוונית, ועל אותה שנה שנינו מעשה ובא עומר מגנות צריפים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר איני יודע אמר רבי בא"י לשון סורסי למה אלא אי לשון הקודש אי לשון יוונית, ואמר *רב יוסף בבבל לשון ארמי למה אלא או לשון הקודש או לשון פרסי; לשון יוונית לחוד וחכמת יוונית לחוד, וחכמת יוונית מי אסירא *והאמר רב יהודה אמר שמוא? משום *רשב"ג מאי דכתיב °עיני עוללה לנפש מכל בנות עירי" אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות למדו תורה וחמש מאות למדו חכמת יוונית ולא נשתייר מהן אלא אני כאן ובן אחי אבא בעכו? שאני של בית ר"ג דקרובין למלכות הוו דתניא "מספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולום בן ראובן "דתירו (נ) לספר קומי שהוא קרוב למלכות, של בית רבן גמליאל התירו להן חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות: בפולמוס האחרון נזדו שלא תצא כלה באפריון וכו': מ"ט: משום צניעותא: משמת רבן יוחנן בן זכאי בטלה החכמה: ת"ר *משמת רבי אליעזר נגנז ס"ת משמת רבי יהושע בטלה עצה ומחשבה משמת ר"ע בטלו זרועי תורה, ונסתתמו מעיינות החכמה משמת רבי אלעזר בן עזריה בטלו עטרות חכמה °שעטרת חכמים עשרם" משמת רבי תניגא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת אבא יוסי בן קטנתא בטלו חסידים ולמה נקרא שמו אבא יוסי בן קטנתא שהיה מקטני חסידים משמת בן עזאי בטלו השקדנין משמת בן זומא בטלו הדקדנין משמת רשב"ג עלה גובאי ורבו צרות משמת רבי הונפלו צרות: משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא: אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא, °אמר ליה רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא:

הדרן עלך עגלה ערופה וסליקא לה מסכת סוטה

יש טסחתות כתוב במסנה מתמר זה (מכן התי"ם כתריך להוכיח לגיהת במסנה מלת נבריאתה נע"ו דף כ:)

[שם"ם נמיד על גליון "רבי פנחס בן יאיר אומר (ס"א זהירות מביא לידי זריזות) וזריזות מביא לידי נקיות ונקיות מביאה לידי טהרה וטהרה מביאה לידי פרישות ופרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא ויראת חטא מביאה לידי חסידות וחסידות מביאה לידי רוח הקודש ורוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים ותחיית המתים בא ע"י אליהו הנביא ז"ל במהרה ביטינו יבא ויגאלנו ביר"א: מקרא ואם תבין יסוד מתמר טהור]

מהלי יד

(יא) וַיְדַבֵּר יְדוָד אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
(יב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ מָעַל:
(יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:
(יד) וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:
(טו) וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֶשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:
(טז) וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמָדָהּ לִפְנֵי יְדוָד:
(יז) וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי חָרֶשׂ וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם:
(יח) וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְדוָד וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:
(יט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:
(כ) וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ:
(כא) וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְדוָד אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְדוָד אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה:
(כב) וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
(כג) וְכָתַב אֶת הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים:
(כד) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
(כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְדוָד וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ:
(כו) וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם:
(כז) וְהִשְׁקָהּ אֶת הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:
(כח) וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
(כט) זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:
(ל) אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְדוָד וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת:
(לא) וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ: פ

מסכת סוטה

לאחר השלמת המסכת יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך :

ע) הדרן עלך מסכת סוטה והדרך עלן דעתן עלך מסכת סוטה ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת סוטה ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי : יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא ג) חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא ארא בר פפא דרו בר פפא :

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך : מאויבי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לי : יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש : לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני : בריך אתה יי למדני חקיך : אמן אמן סלה ועד :

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך :

יהי רצון מלפניך יי אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת סוטה כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וחכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם . ויתקיים בי בתהלכך תנחה אותך בשבבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך : כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים : אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד : ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום :

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן : יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא : יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא . ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא . בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן : על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מאן דעסקין באורייתא . די בארתא הדין ודי בכל אתר ואתר . יהא להון ולכון שלמא רבא חנא ותסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן : יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן : עושה שלום במרומיו הוא יעשה ברחמיו שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :

ע) פי' הגון על זה המצוה כשהם שהיכר לאחר הגמור מכר"ן מסכת נספר זכיות מ"ע פ"ג . ב) כשיגיע ושם תשובת כרמ"ם ז"ל וכן נמצא ש"ס נכ"ק כתוב רמיים על סוכרת שמות סלע.

פסקי תוספות ממסכת סוטה

המקנא

א שהשם שם כשיעל כדי שיתלה לאשה לגשל ולתחומה ולטהל : (ר"ן בשבועה) : דף כ ע"ב

ב קשה לשונן ללמוד ולמלמד לכל ללמוד ולשלוח לו מאי שנו ללמוד ולמלמד לו ולא לכל אדם ולמה לי למיתני לו (זכו בגמרא) :

ג בגרשין בשלום אגב כל' הזהרות לכתיבת גמל שלהן . שם

ד לם לון טוב בשורה אחת רשאי לשעבד נו : ד"ה כתיב נמי : דף ג ע"ב

ה שעל פיו רשאין עד שכתב ומשעיה מן לפרק יש שהיו רשאין לכתוב ומשיח מן לפרק שלשה שהיו רשאין לגרוש מן שכלי ליד אחת ואחר כך משמשה בחבירתה אבל לא נתכוון ליעול כי אם יד ואחת ושמשה בחבירתה משלה : (שם' ידיש ע"ב):

ו שפר סופה שלמה ולא ותלי : דף ס ע"ב

ז סופה כל שלא יכתוב לון כשיש בוחקין ואם על שון גמיו ובשעיו ואפילו פשיט : (ר"ן בגמרא)

ח יש לם זכות תלה ואחר שלשה שהוכה שוחר לשעבד לבעל עליה . זכות תלה ואין שמה כה רושם ומיגלגה מכל וכל : ד"ה ובשהוכה : דף ו ע"ב

היה מביא

ט שהשם כשי כלי שרת לון לון נרשן כלי יפה לשחשה כמו לקמיה : (ר"ן בגמרא דף יד ע"ב)

י לון יכיבה בשהה ותלכון משוחה : (ר"ן בגמרא דף מ ע"ב) :

יא מיר פיהר מוחה קלת לך יפה שפיהו כשכרו ונקלה מלה וכן פיהשב כשכיב לשבת לשלום ומיך ליבב בשחשת גם יום רחמון יפה שפיהו בשכרו : (ר"ן בגמרא) מיך דף כ: בשוף' ד"ה ותחלה) :

יב קלפים שלהו לף כי לחים משופשים כשהיון עליהם שחרות וספר תורה ותפילין ומזוזות : (ר"ן בשכת שבת דף סע"ב בתוספות ד"ה קלף).

יג ת"ר ימ"ם שחר לחת לגוך דיו . דיו של שפיש לון דיו : (שם)

יד שעילה שופה שבחתב קודם שחקבל עליה שלם שפולה: ד"ה ובשהיה : דף י ע"ב

טו וכן כלה שיכשוף ג"י (מ' לה דקדק בחשיבות ויתחזק) : ד"ה בחתב : שם

טז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

יז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

היה נוטל

יח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

יט שהיל לון שכרים ושמחלי שחיים שבשפים לשם ולשלח שכ שכיח שרי : (ר"ן בגמרא דף לח ע"ב גחום ד"ה ושעמלים) :

כ כשכיל שון ל' לון לשהשיך לחם רשע שלון לקרות כשלו ובן כשהלך בשיכה שכשה רשע נשוב :

כא פרוש שלהכות שכר וירשת יסורים לשו מוב וכשון שלם לו שלמה שלוחו יתמיע לכל כלשוב שלם זה לגדקה שיהו גניו שרי זה לנוך כשלשו שהגיעו ופרוש שלהכות בוכלו וירשתו שלם יקפיד מוב כוח : ד"ה לעולם : דף כ ע"ב

כב כשוסק בחורה רק לשהגיע ולקבל שכרו עוה"ב שלא נברה לאל שוסק בקבל שכר עוה"ב : נמ"ד

ארוסה

כג פשה פשוה נרשות שרכיש לון בו משום יחוד לף לשלם בעיר : (ר"ן בקידושין דף סו ע"ב)

כד שוברת על דת כיבוס כשהלה וילונות בלה כשוכשה (ר"ן בגמרא דף כה ע"ב) :

כה שהל לה בשלה לשר כשיבה לשם שהוא : (שם) .

כו ככרי לשוכר לשם כביאתו : (ר"ן בגמרא דף כה:) :

כז כשפיל קרקע שלם לשם בריכה לשטור לשטוב שלמה : (ר"ן בשבועות דף מד ע"ב בחוס' ד"ה וכל שהמר) :

כח כל מקום שנהמר שלוי ושלוני שלהו שכילה לכו לון בלכה כשלוחן שלחים : (ר"ן בב"ק שם דף סט.) :

כשם שהמים

כט כשמיה-קריאת שם הלה בשיון שוקף : (ר"ן בגמ') דף ל ע"ב

אלו נאמרין

ל קריאת שמע בכל לשון : (ר"ן בשבועה) : דף לב ע"ב

לא נזון דתוריית פסול לעמוד לשם ולכריכה כשר וכן לסוכה : (ר"ן בב"ק דף כב ע"ב) :

לב בברכת י"ח יכול לברכות לם בכל לשונה שוא יאמר ממין כלה לא כי וכן כון : (ר"ן בפ"ו דף ח ע"ב ושיין בר"ן ע"פ דברכות):

היה נאמרין

לג קריאת שמע בכל לשון : (ר"ן בשבועה) : דף לב ע"ב

לד קנה וגה בשמיע לשון יפה : (ר"ן בגמרא) : שם ע"ב

לה פרשת שוטה שכר וירשת יסורים לשו מוב וכשון שהוא : (ר"ן בשבועה ד"ה ובשהוכה) :

לו קריאת ס"ת בניגי כשכשה תיקן מרע"ם • (ר"ן בב"ק דף פב ע"ב בחוס' ד"ה כרי שלא) :

משוח מלחמה

לז מלחני בשרת לינם מניעים כלי בשלון שלוש של כשקודש ויחוד לף יעלו עכיו בשלון שלמי לף מעלה דהוי בניעים פיו בכל לשון : (ר"ן שיין בב"ח ד"ה כ"ש דברכות סימן ג) :

לח לשבול פיס מוצה על דף כשיון מעם משוכעת ושמי מוצות שהחיו בשבים לקרא כייס שני מוצות לשוב ר"ש פשם שוב שהי כייס שהר מיעון ושהר משמלה : (ר"ן בגמרא) :

לט כלי שולחן שבולים בשולחן וכלי שהשה מעשון שבשם שבשבוה : דף ע"ב

מ שבשים לשוטה כן מלבד לשון בקודש : (שה בגמ') : דף ע"ב

מא כשן שאת שבית בשבשה שיב לשבך שהל לף בשאלה שון לשים בשבשה : ד"ה כל : דף לה ע"ב

מב שהיה של שהל לון שפשיק שיעשל (שיעיון בשבועות לשון שבשה : ד"ה שהיה : שם

מג בשקדין שהוה ושהרי שפיו ושלה שהי ולא שקול רש : (ר"ן בשבועות דף ח ע"ב בחוס' ד"ה רב שמת) :

מד כשטשלין כשיון חולקין לשנשותיהם : ד"ה כי דף לט ע"ב

מה בשל השובה כשר לזוכן שם שוכר שבודה סוכנים והה : (ר"ה בשהלוה) : שם

מו בשל שוס שבלי פסול : (ר"ן בשבועה דף יח ע"ב).

מז שי כשיש שיכון לשבר בש"כ ולא ישיב : דף לט ע"ב

מח שפור לשעות שן שיעה ס"ה כשון שעשיעין ס"ש עלין וכן שי כשיעה כשרוכה כשעים ושפילו כשיעה כשרוכה כשעוכן שהשון שהשבע שבשל שבשה שבשה ממנו כשי כשיעה : (ר"ן בשבועה) :

מט וכן בלה שיכשוף ג"י (מ' לה דקדק בחשיבות ויתחזק) : ד"ה בחתב : שם

נ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

נא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

נב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

נג כשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

נד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

נה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

נו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

נז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

נח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

נט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

ס נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

סא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

סב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

סג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

סד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

סה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

סו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

סז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

סח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

סט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ע כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

עא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

עב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

עג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

עד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

עה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

עו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

עז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

עח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

עט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

פ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

פא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

פב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

פג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

פד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

פה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

פו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

פז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

פח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

פט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

צ נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

צא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

צב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

צג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

צד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

צה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

צו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

צז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

צח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

צט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ק כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קי וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קיא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קיב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קיג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קיד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קטו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קטז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קיח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קיט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קכ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קכא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קכב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קכג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קכד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קכה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קכו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קכז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קכח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קכט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קל נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קלא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קלב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קלג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קלד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קלה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קלו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קלז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קלח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קלט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קמ כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קמא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קמב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קמג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קמד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קמה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קמו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קמז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קמח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קמט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קנ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קנא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קנב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קנג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קנד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קנה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קנו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קנז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קנח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קנט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קס נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קסא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קסב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קסג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קסד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קסה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קסו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קסז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קסח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קסט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קע כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קעא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קעב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קעג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קעד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קעה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קעו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קעז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קעח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קעט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קפ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קפא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קפב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קפג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קפד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קפה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קפו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קפז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קפח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קפט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קצ נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קצא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קצב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קצג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קצד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קצה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קצו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

קצז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

קצח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

קצט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ר כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

ריא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

ריב נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ריג כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

ריד וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

ריה נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ריו כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

ריז וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

ריח נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

ריט כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רכ וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רכא נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רכב כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רכג וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רכד נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רכה כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רכו וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רכז נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רכח כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רכט וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רל נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רלא כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רלב וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רלג נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רלד כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רלה וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רלו נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רלז כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רלח וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רלט נחתב שיעשה לשם שהכתב על כעלה : (ר"ן בשבועה) : דף יח ע"ב

רמ כשן זקן כיה מניח ידו שתא ידיה משום סרסור כשמעיק לוזה : ד"ה וכשן : דף יט ע"ב

רמא וכן בשני שמודים ר"ש ורישלמי וכן גם ולר"י דוקא בשתי התיבות : ד"ה בחתב על : שם

רמב נחתב

סולם ידיעה

תק"ק

מערב

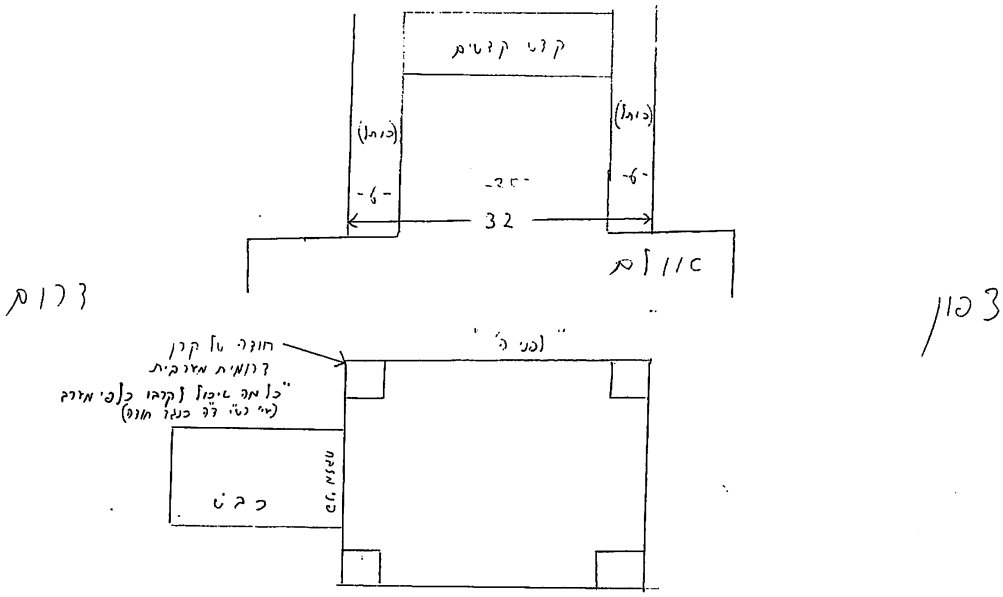

מזרח

ר"א — מצבח כולו בצפון

מערב

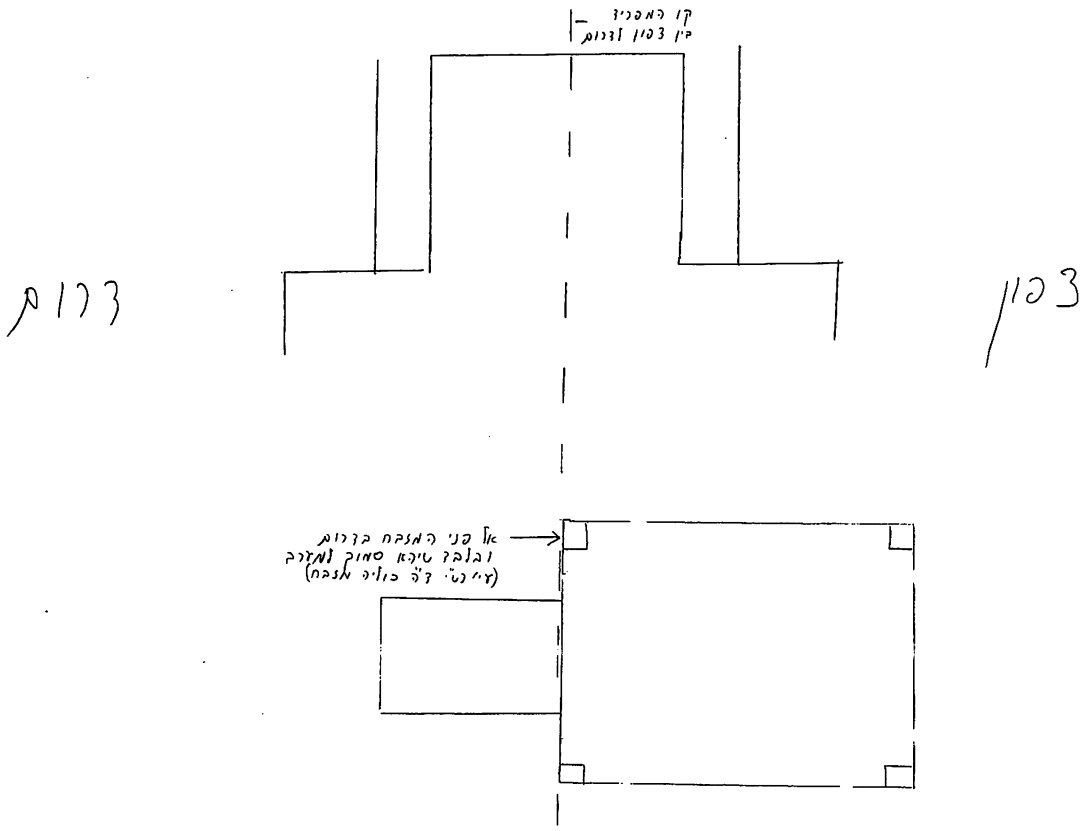

מזרח